

Հետազոտական
ռեսուրսների
կովկասյան
կենտրոն
Հայաստան

ՀՌԿԿ-Հայաստանը անկախ հետազոտական կենտրոն է, որտեղ ապրում է հետազոտությունը:
Անկողմնակա, տվյալաին, միջգիտակարգային, թափանցիկ, վստահելի, բաց:

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԴԵՌԱՀԱՍՆԵՐԻՆ ԵՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑ

ԱՄՓՈՓԻՉ ՏԱՐԲԵՐԱԿ

Իրականացնող՝ ՀՌԿԿ-Հայաստան հիմնադրամ
Պատվիրատու՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակ

Երևան, Հայաստան
Հոկտեմբեր, 2025

ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատումը պատրաստվել է «Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն (ՀՌԿԿ)-Հայաստան»-ի կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի համար: Ձեկույցը սկզբնապես կազմվել է անգլերենով: Անգլերեն տարբերակի և հայերեն թարգմանության միջև անհամապատասխանության դեպքում պետք է հիմք ընդունել անգլերենը:

Թարգմանիչ՝ Մարիամ Եղիազարյան

ՀՐԱԺԱՐԱԳԻՐ

Այս զեկույցում ներկայացված տեղեկություններն ու տեսակետները պատկանում են հեղինակներին և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի պաշտոնական դիրքորոշումը: Ոչ ՄԱԿ-ի հաստատությունները և մարմինները, ոչ էլ նրանց անունից գործող որևէ այլ անձ չի կարող պատասխանատվություն կրել այս զեկույցում ներկայացված տեղեկության հնարավոր օգտագործման համար:

ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Անթույլատրելի է այս հրատարակության հատվածների վերարտադրումը, տարածումը և/կամ այլ եղանակով փոխանցումը՝ այդ թվում ֆոտոպատճենումը, ծայնագրությունը կամ այլ էլեկտրոնային կամ տպագիր մեթոդների կիրառումը՝ առանց մեջբերումների պատշաճ իրականացման:

Մեջբերման օրինակ՝
Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն-Հայաստան հիմնադրամ: (2025): ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատում: Երևան: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ:

© – 2025 – Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն- Հայաստան հիմնադրամ
Բոլոր իրավունքները պաշտպանված են:
Արտոնագրված է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ին՝ համաձայն No. 43398263 պայմանագրի ընդհանուր դրույթների և պայմանների:

Երկիր՝	Հայաստան
Գնահատման տեսակ՝	ԸՆԹԱՑԻԿ ԵՎ ԱՄՓՈՓԻՉ
Գնահատման ժամանակաշրջան՝	2021 – 2024 (1-ին եռամսյակ)
Գնահատող թիմ՝	ՀՌԿԿ-Հայաստան հիմնադրամ Սոնա Բալասանյան (ղեկավար) Լիլիթ Եզեկյան Հայկ Սմբատյան Սեդա Անանյան Արուսյակ Ոսկանյան Հելգա Ֆաշին (միջազգային) Եվա Ավակյան (միջազգային)
Թիմի ղեկավարի կոնտակտներ՝	director@crcc.am +374 96 628762
Էլ. Փոստի հասցե՝	crcc@crcc.am
Հեռախոսահամարներ՝	+374 98 948548; +374 93 822861
Կայք՝	https://www.crcc.am/

Բովանդակություն

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ.....	4
ԴԻԱԳՐԱՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ.....	4
ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ և ԷԿՁՈՏԻՁՄՆԵՐ.....	5
ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ.....	7
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	17
ԳԼՈՒԽ I. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ և ՀԱՄԱՏԵՔՍԸ.....	19
1.1. Երկրի համատեքստ և երիտասարդների ու դեռահասների հիմնական հարցերը ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.....	19
1.2. Գնահատման օբյեկտը, ծագագրային կողմերը և շահառուները.....	23
ԳԼՈՒԽ II. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿԸ.....	25
2.1. Գնահատման հիմնավորումը և ձեռնարկի օգտակարության շրջանակ.....	25
2.2. Գնահատման նպատակը և խնդիրները.....	26
2.3. Միջամտությունների ծրագրավորումը և փոփոխությունների ճշգրտումը (ToC).....	28
ԳԼՈՒԽ III. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	32
3.1. Գնահատման մեթոդաբանությունը և ձեռնարկը.....	32
3.2. Գնահատման շաղկապները և շարժումները.....	34
3.3. Տվյալների հավաքագրման մեթոդները և ընտրվածները.....	36
3.4. Գնահատման էթիկական նպատակները, սկզբնականները և սահմանափակումները.....	38
ԳԼՈՒԽ IV. ՎԵՐԼՈՒԹՅՈՒՆ և ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄՆԵՐ.....	41
4.1. Վերաբերելիություն.....	41
4.2. Համագործակցություն.....	46
4.3. Արդյունավետություն.....	49
4.4. Արդյունաբերություն.....	64
4.5. Կանոնություն.....	68
ԳԼՈՒԽ V. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՔԱՂՎԱԾ ԴԱՍԵՐ և ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ.....	73
5.1. Եզրակացություններ.....	73
5.2. Քաղված դասեր.....	80
5.3. Առաջարկներ.....	81
ՀՂՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ.....	90
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ.....	92
Հավելված 1. Տեխնիկական առաջարկագիր (ToR).....	93
Հավելված 2. Գնահատման մասին.....	94
Հավելված 3. Ծագագրային կողմերի թույլտվություն (ներառյալ՝ հարցազրույցներին մասնակցած մեծերին).....	109
Հավելված 4. Ֆիլմ-ների մասին.....	114
Հավելված 5. CATI ընտրված.....	115
Հավելված 6. Տրամաբանական շրջանակ.....	116
Հավելված 7. Տվյալների հավաքագրման գործիքներ.....	125
Հավելված 8. Ուսումնասիրված փաստաթղթերի ցանկ.....	142
Հավելված 9. Գնահատման շրջանակներում ներառված նախագծերի և միջամտությունների թույլտվություն.....	145
Հավելված 10. Կազմակերպությունների համագործակցության նպատակներ.....	147
Հավելված 11. Գիտելիք և Երևան.....	150
Հավելված 12. ERB-ի կողմից հետազոտված էթիկական հարցեր.....	151
Հավելված 13. Գնահատման սահմանափակումների մասին.....	152
Հավելված 14. Գնահատման դաշնային աշխատանքների ձեռնարկ.....	153
Հավելված 15. Լրացուցիչ ձեռնարկներ և հիմնական տեղեկություններ և Երևան-ի ներգրավվածություն.....	158
Վերաբերյալ.....	158
Հավելված 16. Մեկնարկային ձեռնարկ.....	164

Աղյուսակների ցանկ

Աղյուսակ 1. CPD-ի փոխհատվող արդյունքների ToC-ն՝ P4AY-ի ուղղությամբ	30
Աղյուսակ 2. Նախագծերից յուրաքանչյուրի ցուցիչների համեմատությունը անմիջական և վերջնարդյունքների նվաճման համառոտագիր (համաձայն Հավելված 2-ի)	49
Աղյուսակ 4. Առաջարկներ	82
Աղյուսակ 5. Դաշտային աշխատանքների վիճակագրական ցուցանիշների ընդհանուր ակնարկ՝ ըստ մեթոդների (11.12.2024-ի դրությամբ)	154
Աղյուսակ 6. CATI ցուցանիշների ընդհանուր ակնարկ (11.12.2024-ի դրությամբ)	155
Աղյուսակ 7. ՖիԶ-ների ցուցանիշների ընդհանուր ակնարկ (as of 11.12.2024)	156

Գծապատկերների ցանկ

Գծապատկեր 1. ԿՀՆ-ների վրա P4AY-ի արդյունքների կանխատեսվող դրական ազդեցությունը	29
Գծապատկեր 2. «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համագործակցության հնգամյա ծրագիր 2021-2025թթ.-եր»-ի՝ այս գնահատմանը վերաբերելի անմիջական և վերջնարդյունքները	30
Գծապատկեր 3. [A6.1] «Ծրագիրն ի՞նչ դրական փոփոխություններ է բերել» հարցի 10 ամենատարածված պատասխանները (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ)	58
Գծապատկեր 4. [A9] «Ի՞նչը կառաջարկեիք փոխել կամ նկատի առնել հաջորդ անգամ նմանատիպ ծրագրեր իրականացնելիս» հարցին ամենահաճախ տրված պատասխանները (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ)	62

Դիագրամների ցանկ

Դիագրամ 1. [A2] Որքանով եք ներգրավված եղել այս ծրագրի պլանավորման և նախագծման մեջ (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	43
Դիագրամ 2. [A3] Ձեր կարծիքով ամեն ինչ արվե՞լ է, որ ծրագրին հավասար հասանելիություն ունենան նաև մեկուսացված (մարզինալացված) և խոցելի խմբերից շահառուները, ինչպես օրինակ՝ աղքիկները, աղքատ ընտանիքները կամ հաշմանդամություն ունեցող երեխաներ (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	44
Դիագրամ 3. [A5] Ի՞նչ եք կարծում, ծրագրի շնորհիվ Ձեր նման երիտասարդների համար իրավիճակը բարելավվե՞լ է, մնացել է նո՞ւյնը, թե՞ վատթարացել է (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	53
Դիագրամ 4. [A4] Ծրագրի շնորհիվ՝ ես... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	53
Դիագրամ 5. [A1] Ընդհանուր առմամբ ծրագրի մասնակիցներին հնարավորություն տրվե՞լ է ակտիվորեն մասնակցել կոնկրետ գործողությունների և ստեղծել իրենց սեփական նախագծերը կամ նախաձեռնությունները (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	55
Երիտասարդները բարձր են գնահատել նախագծի բովանդակությունն ու կարծիք հայտնելու հնարավորությունները. 61.5%-ը նախագծի նյութերին տվել է 10/10 գնահատական: Ընդհանուր առմամբ, ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրային գործունեությունը էականորեն արդյունավետ է [EFV25 \ IND27]: Դիագրամ 6. [A8] Որքանով եք բավարարված... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)	55
Դիագրամ 7. [A7] Անձամբ Դուք ներգրավված եղե՞լ եք որևէ... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, «Այո» պատասխանների բաշխումն ըստ սեռերի, հաշվարկից հանվել են «ԴՊ» պատասխանները)	60
Դիագրամ 8. [A8.2] Որքանով եք բավարարված համապատասխան ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների հասանելիությունից (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի, 1-10 բալային սանդղակ)	66
Դիագրամ 9. [A8.3] Որքանով եք բավարարված ժամկետների պահպանումից և ուշացումների դեպքում տրված հիմնավորումներից (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի, 1-10 բալային սանդղակ)	67

Հապավումներ և էկզոտիզմներ¹

ADAP	Դեռահասների զարգացում և մասնակցություն
ՀՀ դրամ	Հայկական դրամ
APM&E	Դեռահասների և երիտասարդների մասնակցությունը մշտադիտարկմանը և գնահատմանը
ԱՐՄՍՍՍՍ	Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության կոմիտե
BASLIF	Կյանքի հիմնարար հմտություններ
C4D	Հաղորդակցություն հանուն զարգացման
CAPI	Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող անհատական հարցազրույց
CATI	Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող հեռախոսային հարցազրույց (հեռախոսային հարցում)
CAWI	Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող վեբ հարցազրույց
CEDAW	Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիա
CERF	Արտակարգ իրավիճակների արձագանքման կենտրոնական հիմնադրամ
CLIMATE	Դեռահասները հանուն իրենց համայնքներում բարենպաստ կլիմայի
CO	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ
COH	Համահունչություն
COP	Կողմերի համաժողով
CP	Երկրի մակարդակով իրականացվող ծրագիր
CPD	Երկրի մակարդակով իրականացվող ծրագրի փաստաթուղթ
CPPMMD	Կոնվերգենտ զուգընթաց մասնակցային խառը մեթոդներով նախագիծ
CRC	Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիա
ԵԽՄ/Գ	Երեխայի իրավունքների մշտադիտարկում և գնահատում
CRPD	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների կոնվենցիա
ՀՌԿԿ	Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն
CSEA	Երեխաների նկատմամբ սեռական շահագործում և գնահատում
ՔՀԿ	Քաղաքացիական հասարակության կազմակերպություն
CSSF	Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամ
ՀՈԻԵ	Հաշմանդամություն ունեցող երեխաներ
DAC	Ձարգացման աջակցության կոմիտե
ԴՊ	Դժվարանում եմ պատասխանել
ԵԿՍՏ	Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջան
ԵԿՍՏԳ	Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանային գրասենյակ
EFC	Արդյունաբարություն
EFV	Արդյունավետություն
ERB	Էթիկական փորձաքննության հանձնաժողով
ԳԽԽ	Գնահատման խորհրդատվական խումբ
ԵՄ	Եվրոպական միություն
ՖԽՔ	Ֆոկուս խմբային քննարկում
GAME	“Gamechangers”
ԳՀԲ	Գենդերային հիմքով բռնություն
ՀՆԱ	Համախառն ներքին արդյունք
GENU	«Սերունդ առանց սահմանների»
GEROS	Գլոբալ գնահատման զեկույցների վերանայման համակարգ
HAC	Հումանիտար գործողություն երեխաների համար
HPD	Հումանիտար գործողության ծրագրի փաստաթուղթ
ՄԻՀՄ	Մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցում
IARP	Արագ արձագանքման գործողությունների ծրագիր
ՏՀ	Տեղեկացված համաձայնություն
ՏՀԶ	Տեղեկացված համաձայնության ձևանմուշ
IDEALAB	«Հեռավոր համայնքների երեխաների շրջանում ստեղծարար և փափուկ հմտությունների խթանում»
ԿԱՀ	Կենսամակարդակի (կենսապայմանների) ամբողջացված հարցում
IND	Ցուցիչ
INTNET	«Իրերի համացանց»
ԻՀ	Իրերի համացանց (Բանացանց)
IR	Մեկնարկային զեկույց
ՍՏՀ	Առանցքային տեղեկատվությունների հետ հարցազրույց
KAPB	Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն

¹ Վերծանված հապավումների անգլերեն համարժեքների ամբողջական ցանկը տեսնելու համար տես ամփոփիչ զեկույցի անգլերեն բնագիրը:

ԼՊՏՔ	Լեսքի, գեյ, բիսեքսուալ, տրանսգենդեր, քվիր
LRF	ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի երկարաժամկետ ծառայությունների համաձայնագիր
ՄԼԳ	Մշտադիտարկում և գնահատում
ՀԱՀԱ	Հոգեկան առողջություն և հոգեւոցիալական աջակցություն
ՇՄՆ	Շրջակա միջավայրի նախարարություն
ԿԳՄՄՆ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
ԱՆ	Առողջապահության նախարարություն
ԱՄՀՆ	Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն
ՏԿԵՆ	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
N/A	Կիրառելի չէ
ՏՀՀ	Տեղեկատվության չբացահայտման համաձայնագիր
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
OECD	Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն
ՊՊԱ	Պատասխանատու պաշտոնակատար անձ
P4AY	Դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեություն
PEERSUP	«Սահմանամերձ համայնքներում գործընկերային աջակցության կամավորական խմբերի ստեղծում և զարգացում»
POLICY	«Քաղաքականության միջամտություններ /Ջատագովություն/ երիտասարդական օրենքի մշակման աջակցություն»
ԳՀ	Գնողունակության համարժեք
ՈԱ	Որակի ապահովում
QUAL	Որակական
QUAN	Քանակական
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՊ	Հրաժարվում եմ պատասխանել
ԱԳՄ	Արդյունքների գնահատման մոդուլ
REL	Վերաբերելիություն
ԿՀՆ	Կայուն զարգացման նպատակներ
ՄՍՀ	Մշտադիտարկման ստանդարտ հարցեր
ՍԳՎՓ	Սոցիալական գիտությունների վիճակագրական փաթեթ
SST	Կայունություն
ՍԾԱ	Սոցիալական ծառայությունների աշխատուժ
ԳՏՃՄ	Գիտություն, տեխնոլոգիա, ճարտարագիտություն և մաթեմատիկա
ToC	Փոփոխության տեսություն
ToR	Տեխնիկական առաջադրանք
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
UNCG	ՄԱԿ-ի հաղորդակցության խումբ
UNCT	ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի թիմ
ՄՀԾ	ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիր
ՄԳԽ	ՄԱԿ-ի գնահատող խումբ
ՅՈՒՆԻՍԵՖ	ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամ
ՄԱԿ ԿՀԳՇ	ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ
USD	ԱՄՆ դոլար
VNR	ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման կամավոր ազգային զեկույց
ԵԽԽ	Երիտասարդների խորհրդատվական խումբ
YHOUS	«Երիտասարդական տների հիմնում և շահագործում»
ԵՆԿ	Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն
S	Տարեկան

Տեղեկատվական ամփոփագիր

Նախապատմություն

Հայաստանն անցնում է լուրջ ժողովրդագրական և սոցիալ-տնտեսական մարտահրավերների միջով, որոնց շարքում են երիտասարդների գործազրկությունը (2021 թ.՝ 22.5%), աղքատության հետևողական բարձր մակարդակը, ինչպես նաև երիտասարդների հմտությունների և աշխատաշուկայի պահանջների միջև առկա անհամապատասխանությունը: Բացի այդ, դեռահասները բախվում են հոգեկան առողջության հետ կապված մարտահրավերների, սոցիալական մեկուսացման, և սահմանափակ հասանելիություն ունեն տարաբնույթ հնարավորություններին, ինչն էլ ավելի է խորացնում մեկուսացված (մարգինալացված) խմբերի՝ մասնավորապես հեռավոր համայնքներում բնակվողների կամ հաշմանդամություն ունեցող անձանց խոցելիությունը:

Այս համատեքստում, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը համագործակցում է տարբեր իրավասու մարմինների՝ այդ թվում՝ նախարարությունների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների և միջազգային գործընկերների հետ՝ ստեղծելու հաստատությունային շրջանակներ, որոնք կգործեն՝ հասցեագրելու Հայաստանում ապրող դեռահասների և երիտասարդների կարիքները: ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը (ԿԳՄՍՆ) առանցքային դեր ունի երիտասարդների զարգացմանն ու մասնակցությանն առնչվող հարցերը կառավարական քաղաքականություններում ներդնելու գործում: Տեղական և մարզային շահագրգիռ կողմերը նույնպես նպաստում են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ջանքերին՝ խթանելով երիտասարդների քաղաքացիական ներգրավվածությունը, իրականացնելով կարողությունների զարգացման գենդերազգային ծրագրեր և զբաղվելով երիտասարդների և դեռահասների իրավունքների ջատագովությամբ:

«Երիտասարդական քաղաքականության մասին» օրենքը կարևոր ուղենիշ է քաղաքականության մշակման գործընթացում, որն, ըստ ամենայնի, կնպաստի ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և ազգային մակարդակով պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց միջև արդյունավետ համագործակցությանը՝ ազդեցիկ երիտասարդական ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ: Ակնալվում է, որ այս օրենսդրությունն ու հարակից քաղաքականություններն օգնեն կամրջել ծառայությունների մատուցման համակարգում առկա բացերը՝ ապահովելով, որ իրավակիրների՝ դեռահասների և երիտասարդների, հատուկ կարիքները համապարփակ կերպով գնահատվեն և հաշվի առնվեն:

Այդ առումով, Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական և հաստատությունային լանդշաֆտն ինչպես հնարավորություններ, այնպես էլ մարտահրավերներ է ներկայացնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության (P4AY) համար: Ծրագրային գործունեությունը ԿՀՆ-ներին համապատասխանեցնելով, երիտասարդներին ներգրավելով որպես իրավակիրներ և ամրապնդելով պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց հետ համագործակցությունը՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նպատակ ունի խթանել Հայաստանում դեռահասների և երիտասարդների զարգացումը՝ ապահովելով, որ այդ գործընթացը հիմնվի կայուն ու հավասար սկզբունքների վրա և արձագանքի երիտասարդ բնակչության զարգացող կարիքներին:

Այս գնահատման հիմնավոր լինելը բխում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հանձնառությունից՝ չափելու, թե ինչպես է իր ծրագրային գործունեությունն աջակցում դեռահասներին և երիտասարդներին՝ հատկապես նրանց, որոնք բախվում են սոցիալ-տնտեսական մարտահրավերների, ունեն հաշմանդամություն

կամ պատկանում են այլ խոցելի խմբերի: Սա համահունչ է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի իրավահեն և գենդերազգային ծրագրային գործունեության առաջնահերթություններին, ինչպես նաև Միավորված ազգերի կազմակերպության (ՄԱԿ) «Ոչ ոքի չթողնել անտեսված²» սկզբունքին և ՄԱԿ-ի «Հաշմանդամության ներառական ռազմավարությանը»: Շեշտադրելով անմիջական և վերջնարդյունքների մակարդակներում գրանցվող ցուցանիշները՝ գնահատումն աջակցում է ընթացիկ նախագծերին և հիմք ստեղծում ապագայում իրականացվելիք ծրագրային գործունեության շրջանակներում որոշումների կայացման համար:

Հիմնվելով փորձի և առկա տվյալների վրա՝ գնահատումը վեր է հանում լավագույն փորձերն ու քաղված դասերը, որոնք կարող են նպաստել Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ազգային քաղաքականության մշակմանը և ծրագրերի իրականացմանը: Ի լրումն, այն կարող է արժեքավոր դիտարկումներ տրամադրել առկա խոչընդոտների և լավագույն փորձի վերաբերյալ՝ ներկայացնելով փաստեր, որոնք կարող են օգտակար լինել Արևելքի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանի (ԱԿԱՏ) կամ միջին եկամուտ ունեցող այլ երկրներում նման նախաձեռնությունների համար:

Գնահատման շրջանակը

Օբյեկտ. Գնահատման օբյեկտը ներառում է «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի համագործակցության հնգամյա ծրագիր³ 2021-2025 թթ.»-ի շրջանակում իրականացված այն նախագծերն ու միջամտությունները, որոնք նպատակաուղղված են Հայաստանում բնակվող 12-24 տարեկան դեռահասներին և երիտասարդներին: Այս նախաձեռնությունների համախումբը ներկայացվում է որպես «Դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեություն» (P4AY):

Ժամանակագրական շրջանակ. Գնահատումը ներառում է P4AY-ի բոլոր այն նախաձեռնությունները, որոնք իրականացվել են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի 2021-2025 թթ.-երի CPD-ի շրջանակում՝ 2021 թվականից մինչև 2024 թվականի առաջին եռամսյակն ընկած ժամանակահատվածում:

Աշխարհագրական շրջանակ. Հաշվի առնելով, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ի նախաձեռնությունները ունեն ազգային ընդգրկում՝ գնահատումն իրականացվում է համապետական շրջանակով՝ ներառելով մայրաքաղաքը և Հայաստանի բոլոր 10 մարզերը: Կոնկրետ միջամտությունների ծավալները տարբերվում են և մանրամասն ներկայացված են Հավելված 9-ում:

Ոլորտային շրջանակ. Գնահատումը հիմնականում կենտրոնանում է CPD 2021-2025 թթ.-երի Կրթության վերջնարդյունքի 3.5 անմիջական արդյունքի շրջանակում գրանցված ձեռքբերումների վրա: Քանի որ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը փոխհատվող բնույթ ունի, գնահատման շրջանակում դիտարկվել են նաև վերջինիս փոխկապակցվածություններն այլ ոլորտների հետ, այդ թվում՝ կլիմայի փոփոխության, սոցիալական քաղաքականության, առողջապահության, զարգացմանն ուղղված հաղորդակցության (C4D) և երեխայի պաշտպանության: Ի լրումն, գնահատման շրջանակներում ներառվել են այնպիսի փոխհատվող թեմաներ, ինչպիսիք են հաշմանդամությունը և գենդերը:

Մակարդակներ. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ի բազմաչափ առումներն արտացոլելու նպատակով՝ գնահատումը միջամտություններին անդրադառնում է պետական, մարզային և տեղական մակարդակներում:

² Վերձանվում է՝ «Leave no one behind» (LNOB)

³ United Nations Children's Fund (2021) Country programme document: Armenia.

Թեմատիկ շրջանակ և նախագծերի ընդգրկում. Գնահատումն անդրադառնում է այն միջամտություններին, որոնք առնչվում են դեռահասների զարգացմանն ու մասնակցությանը, արտակարգ իրավիճակներին պատրաստվածությանը և դիմակայունությանը, երեխաների պաշտպանությանը, կլիմայի փոփոխությանը և հաշմանդամության վերաբերյալ իրազեկվածության մակարդակին: Մասնավորապես, գնահատումը ներառում է 10 նախագծերի և թեմատիկ նախաձեռնությունների փաթեթ (մանրամասն ներկայացված են Հավելված 9-ում), որի ընդհանուր բյուջեն 2021-2023 թթ.-երի համար՝ 2023 թվականի նոյեմբերի 30-ի դրությամբ, կազմում է մոտ 3,035,600 ԱՄՆ դոլար:

Առանցքային շահագրգիռ կողմեր. Առանցքային շահագրգիռ կողմերի թվում են՝ ծրագրի դոնորները (այդ թվում՝ պետական, միջպետական և ներպետական գործակալությունները, զարգացման գործընկերները և հիմնադրամները), նախագծեր իրականացնող գործընկերները (այդ թվում՝ տեղական երիտասարդական ԶՀԿ-ներն ու երիտասարդների կողմից ղեկավարվող խմբերը), փոխկապակցված պետական այրերը (այդ թվում՝ նախարարությունները, գործակալությունները և տեղական ինքնակառավարման մարմինները), անուղղակի շահառուները (երեխաների ծնողները, ուսուցիչները, մենթորները, դպրոցի ղեկավարությունը), ինչպես նաև՝ ուղղակի շահառու հանդիսացող դեռահասներն ու երիտասարդները: Գնահատումը միտված է նպաստել քաղաքականության մշակմանը, ծրագրային գործունեության բարելավմանը և ռեսուրսների արդյունավետ բաշխմանը: Գնահատման շրջանակը չի ընդգրկում ազդեցության մակարդակի արդյունքները, փոքրածավալ գործողություններն ու այն նախաձեռնությունները, որոնց թիրախում այլ տարիքային խմբեր և թեմաներ են:

Գնահատման նպատակը, խնդիրները և զեկույցից օգտվողների շրջանակը

Այս մասնակցային գնահատման նպատակն է ուսումնասիրել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ 2021 թվականից մինչև 2024 թվականի առաջին եռամսյակն իրականացված, 12-24 տարեկան դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության վերաբերելիությունը, համահունչությունը, արդյունավետությունը, արդյունարարությունն ու կայունությունը: Առաջնորդվելով համագործակցային և մասնակցային աշխարհայացքով՝ այս գնահատումն իր բնույթով դիսամիկ և առաջահայաց է և նպատակ ունի լավագույն փորձի և առկա խնդիրների վերաբերյալ խորքային և բազմակողմանի դիտարկումներ տրամադրել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ին, ՄԱԿ-ի գործակալություններին և շահագրգիռ կողմերին՝ այսպիսով արդյունավետորեն նպաստելով Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված հետագա ծրագրային գործունեությանը և ջատագովությանը:

Ստորև ներկայացված են այս գնահատման հատուկ խնդիրները.

1. Մասնակցային գնահատման շրջանակներում կիրառել համագործակցային մոտեցում՝ այսպիսով նպաստելով դեռահասների և երիտասարդների՝ ծրագրային գործունեության գնահատման կարողությունների զարգացմանը, ինչպես նաև ստեղծելով մեխանիզմներ՝ ամբողջ գործընթացում նրանց ակտիվ ներգրավվածությունն ապահովելու համար:
2. Գնահատել՝ արդյոք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերն ու նախաձեռնություններն իրականացվել են հետևյալ հիմնարար փաստաթղթերին և սկզբունքներին համապատասխան՝ «ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի 2022-2025 թթ.-երի ռազմավարական ծրագիր», «ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցը դեռահասների և երիտասարդների մասնակցության և քաղաքացիական ակտիվության վերաբերյալ», «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018 թ.», «ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ (ՄԱԿ ԿԶԳՇ) Հայաստան 2021-2025 թթ.-եր», ՄԱԿ-ի

«Երեխաների իրավունքների մասին կոնվենցիա» (CRC), «Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիա», (CEDAW) «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվենցիա» (CRPD), ինչպես նաև՝ ազգային/տեղական ռազմավարական փաստաթղթեր և քաղաքականություններ: Ի լրումն, դիտարկել, թե որքանով են կյանքի ցիկլի և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումները վերաբերելի Հայաստանում ապրող դեռահասների և երիտասարդների կարիքներին:

3. Սահմանել, թե որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված տարբեր ծրագրերը համահունչ և փոխադարձաբար ամրապնդող, թե՛ ծրագրային գործունեության, թե՛ վերջինիս արդյունքների հետ, և ինչպես կարող է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը բարելավել դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության մշակումն ու իրականացումը՝ խթանելու տարբեր ոլորտային ծրագրերի և բյուջեների միջև սիներգիաներն ու սինթեզները (կոնվերգենցիա):
4. Գնահատել՝ որքանով է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը հաջողությամբ իրականացվել երկրի մասշտաբով, և ինչպիսի արդյունքներ ու որակական ցուցանիշներ է ապահովել, որոնք իրենց հերթին փաստում են այդ ծրագրերի իրականացման հաջողության գործոններն ու սահմանափակումները, մասնավորապես՝ դեռահասների զարգացման և զորեղացման համատեքստում տեղի ունեցած փոփոխությունների տեսանկյունից:
5. Բոլոր օրինակների հիման վրա մշակել եզրակացությունների և քաղված դասերի սինթեզ, որը կբացահայտի նախատեսված և չնախատեսված փոփոխությունները իրավակիրների և պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց՝ այդ թվում՝ դեռահասների, նրանց խնամակալների և նախագծեր իրականացնողների համար:
6. Տրամադրել հստակ և իրագործելի առաջարկներ՝ ուղղված P4AY-ի բարելավմանը, լավագույն փորձի ընդարձակմանը, ինչպես նաև Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին կառավարության կողմից տրամադրվող աջակցության ամրապնդմանը:

Գնահատման արդյունքների հիմնական օգտատերերն են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը, դեռահասներն ու երիտասարդները, դոնորները, պետական շահագրգիռ կողմերն ու մյուս գործընկերները:

Գնահատման մեթոդաբանությունը

Գնահատումը հետևում է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) Զարգացման աջակցության կոմիտեի (DAC) ստանդարտ գնահատման վեց չափանիշներից հինգին՝ վերաբերելիությանը, համահունչությանը, արդյունավետությանը, արդյունարարությանն ու կայունությանը՝ առավելապես կենտրոնանալով անմիջական արդյունքների և վերջնարդյունքների, այլ ոչ ազդեցության վրա: Այն առանձնակի ուշադրություն է դարձնում մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցմանը, գենդերային հավասարությանն ու այլ փոխհատվող հիմնահարցերին: Գնահատման ընթացքում հինգ չափանիշների շրջանակում ուսումնասիրվել է ընդհանուր առմամբ 14 հարց:

Կիրառվել է գնահատման կոնվերգենտ զուգընթաց մասնակցային խառը մեթոդներով նախագծի (CPPMMD) մեթոդաբանություն, որի շրջանակներում հավաքվել և վերլուծության են ենթարկվել զուգահեռաբար թե՛ քանակական, թե՛ որակական տվյալներ: Մասնակցային նախագիծը գնահատման թե՛ նախագծման, թե՛ իրականացման փուլերում ներառել է առանցքային շահագրգիռ կողմերին, հատկապես շահառուներին՝ ապահովելով հավաքագրված տվյալների հագեցվածությանը հասնելը:

Տվյալների հավաքագրումն իրականացվել է չորս մեթոդի համադրությամբ՝ օգտագործելով ինչպես առաջնային, այնպես էլ երկրորդային աղբյուրներ:

1. Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն (desk review) – Վերլուծության են ենթարկվել ավելի քան 160 նախագծային փաստաթղթեր, զեկույցներ, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի մշտադիտարկման համակարգերից ստացված երկրորդային տվյալներ:
2. Առանցքային տեղեկատուների հարցազրույցներ (US3) – Ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 29 կիսակառուցվածքային հարցազրույց՝ ազգային և տեղական քաղաքականություն մշակողների, նախագծեր իրականացնող գործընկերների, դոնորների և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի աշխատակազմի հետ:
3. Ֆոկուս խմբային քննարկումներ (ՖԽԲ-ներ) – Ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 21 խմբային քննարկում ուղղակի և անուղղակի շահառուների՝ այդ թվում դեռահասների, երիտասարդների, մենթորների, ծնողների և համայնքի վերաբերելի ներկայացուցիչների հետ՝ որակական դիտարկումներ հավաքագրելու նպատակով:
4. Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող հեռախոսային հարցազրույց/հեռախոսային հարցում (CATI) – Ուղղակի շահառուների պատահական ընտրանքի շրջանում իրականացվել են կառուցվածքային հեռախոսային հարցումներ՝ ապահովելով 332 անձի մասնակցությունը:

Այս մեթոդների համադրումը հնարավորություն է տվել իրականացնել տվյալների տրիանգուլացիա՝ ապահովելով տարբեր տեսանկյունների ներկայացվածությունը:

Հիմնական արդյունքներն ու եզրակացությունները

Վերաբերելիություն. Գնահատումը փաստում է, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը համահունչ է միջազգային կոնվենցիաներին (CRC, CRPD, CEDAW), ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին: Բոլոր նախագծերում առաջնահերթություն է տրվել ներառականությանը, մատչելիությանը և գենդերային համընդգրկմանը, ինչն արտացոլվել է այդ թվում գործառնական պրակտիկաներում: Գնահատման արդյունքում արձանագրվել է, որ բոլոր 10 նախագծերը բարձր մակարդակով համահունչ են միջազգային չափանիշներին, ինչը երաշխավորվել է մասնագիտացված ուսուցմամբ և LNOB սկզբունքի ապահովմանն ուղղված այլ մեխանիզմներով: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակը դեռևս դժվարությամբ է հաղթահարում գործընկերների կարողություններին և անհրաժեշտ ենթակառուցվածքներին առնչվող մարտահրավերները, որոնք կարևոր են վերոնշյալ սկզբունքները պահպանելու համար, հատկապես YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT և GENU նախագծերի պարագայում: Նախագծերի մեծ մասի դեպքում փաստագրվել է, որ դրանք հիմնված են կարիքների գնահատման վրա, սակայն սա վերաբերելի չէ բոլոր նախագծերին. որոշ օրինակներում գնահատող թիմին ներկայացվել են կիսատ կամ ոչ հստակ տվյալներ պարունակող փաստաթղթեր: Մեկուսացված (մարզինալազված) խմբերի ներգրավմանն առնչվող հաջողության գրավականները նախագծից նախագիծ տարբեր են. որոշ շահառուներ, հատկապես հաշմանդամություն ունեցող անձինք, բախվել են այնպիսի խոչընդոտների, ինչպիսիք են անմատչելի տարածքները և սոցիալական ստիգման: Հարցվածների մեծամասնությունը (79.8%) նշել է, որ բավականաչափ ջանքեր են գործադրվել խոցելի խմբերի համար հավասար մասնակցություն ապահովմանն ուղղությամբ: Թեպետ համայնքահեն և համատեքստին հատուկ մոտեցումները, ինչպես նաև տեղական իշխանությունների հետ համագործակցությունները, նպաստել են նախագծերի վերաբերելիության բարձրացմանն ու կառավարության առաջնահերթությունների և տեղական համատեքստերի հետ հիմնային համապատասխանության ապահովմանը, հաղորդումների համաձայն, պլանավորման փուլերում շահառուների և շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածությունը պակաս ինտենսիվ է եղել՝ հատկապես՝ GENU, BASLIF և UPSHIFT

Նախագծերի

պարագայում:

Որոշ դեպքերում դեռահասների կարիքները փաստացիորեն չեն արձանագրվել անմիջական ճանապարհով, այլ ներկայացվել են գործընկերների կանխադրույթների հիման վրա: Դեռահասները և ծնողները հիմնականում բարձր են գնահատել P4AY-ի բովանդակությունը, սակայն մատչելիության որոշ խնդիրներ խոչընդոտել են, որպեսզի այն լիարժեքորեն իրենց համար վերաբերելի համարեն: Չնայած տեղական կարիքների արդյունավետ հասցեագրմանը, գնահատումը վեր է հանել ավելի ամուր և համակարգված մեխանիզմների անհրաժեշտությունը՝ ներառականության, շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածության և մեկուսացված (մարգինալացված) խմբերի մասնակցության բարձրացման համար, հատկապես P4AY-ի նախագծման և պլանավորման փուլերում:

Համահունչություն. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը ներքին համահունչության բարձր մակարդակ է գրանցել. այս առնչությամբ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմը պատասխանատվություն է ստանձնել տարբեր թեմատիկ բաժինների և ուղղությունների միջև համապատասխանությունը, սիներգիան և կոմպլեմենտարությունը ապահովելու համար: Բյուջեների, խորհրդատվական աջակցության և տարեկան հաշվետվությունների գործընթացների նկատմամբ ճկունությունը, ինչպես նաև նախագծային մակարդակում առկա ՄԱԳ համակարգերը (ըստ առկայության), նպաստել են ծրագրային գործունեության համահունչությանը: Միևնույն ժամանակ, գնահատումը հայտնաբերել է էական բաց՝ ի դեմս համապարփակ տրամաբանական շրջանակի կամ արդյունքների մատրիցայի բացակայության, որի առկայության դեպքում հնարավոր կլիներ հստակ կապ հաստատել P4AY-ի շրջանակում իրականացված նախագծերի անմիջական արդյունքների միջև: Այս բացթողումն ընդգծում է ֆորմալ փաստաթղթավորման և նախագծերի իրականացման ընթացքում կանոնավոր, այլ ոչ ենթադրյալ կամ դիպվածային համահունչությունը ապահովելու անհրաժեշտությունը: Այդուհանդերձ, անձնակազմը նշել է, որ թեմատիկ համահունչությունը հաճախ նախագծերի միջև առկա և միմյանց հետ համընկնող կապերն առավել բնական համահունչություն են ապահովում: ՄԱԿ-ի գործակալությունների և արտաքին գործընկերների համատեղ ծրագրային գործունեությունը, ըստ հաղորդումների, նպաստել է ռեսուրսների բաշխմանը և թիրախային միջամտությունների իրականացմանը, հատկապես GENU, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT և CLIMATE նախագծերի դեպքում: Այդուհանդերձ, գործընկերների մանդատների տարբերությունները, բյուջեների տարբեր առաջնահերթությունները և հաշվետվողականության մեխանիզմները երբեմն խոչընդոտել են սիներգիայի լիարժեք պոտենցիալի իրացմանը, ինչի արդյունքում որոշ շահագրգիռ կողմերի մոտ առաջացել է զգացողություն, որ «Մեկ ՄԱԿ»-ի հայեցակարգը շարունակում է մնալ միայն մասնակիորեն իրականացված: Բազմադոնոր նախագծերի շրջանակներում կառավարության հետ համաձայնեցված համագործակցությունը նույնպես բախվել է մարտահրավերների՝ պայմանավորված նախարարությունների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և կրթական հաստատությունների (օրինակ՝ դպրոցների) ղեկավարության փոփոխություններով: Չնայած այն հանգամանքին, որ համահունչությունը հիմնականում դիտարկվել է որպես P4AY-ի ուժեղ կողմերից մեկը, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է բարելավել հաշվետվությունների մեխանիզմները և ուժեղացնել միջգերատեսչական համակարգում՝ հետևողականությունն ու հաշվետվողականությունը խթանելու համար:

Արդյունավետություն. P4AY-ը մեծամասամբ արդյունավետորեն իրագործել է իր առջև դրված նպատակները և նպաստել Հայաստանում դեռահասների զորեղացմանը, ներառմանը և գենդերային հավասարությանը: Նախաձեռնությունների մեծ մասը հասել կամ գերազանցել է սահմանված թիրախը՝ թե՛ անմիջական արդյունքների, թե՛ վերջնարդյունքների մակարդակում: Այնուամենայնիվ, արձանագրվել են նաև որոշ թերկատարման դեպքեր՝ առանձին ցուցիչների մասով: Հատկանշական է, որ ուղղակի շահառուները հաղորդել են իրենց բարձր

գոհունակության մասին. 91.3%-ը նշել է, որ իր վիճակը զգալիորեն բարելավվել է, 79.8%-ը լիովին համաձայն է, որ զարգացրել է իր գիտելիքները, 69%-ը՝ հմտությունները, իսկ 60.8%-ը նշել է ինքնավստահության աճի մասին: Համաձայն գնահատման շրջանակներում գրանցված արդյունքների՝ մասնակիցներից շատերը դարձել են փորձնակներ, աշխատանք գտել կամ նախաձեռնել սոցիալական ծրագրեր: Չնայած դրան, գիտելիքի փոխանցման երկարաժամկետ ազդեցության գնահատումը շարունակում է լինել գործընկերների առջև ծառացած մարտահրավեր, քանի որ շահագրգիռ կողմերը միջին և երկարաժամկետ արդյունքները հաճախ դիտարկում են որպես չնախատեսված հետևանքներ: Այդ տեսակ դրական արդյունքները ներառում են գիտելիքի փոխանցումը դեռահասներից ծնողներին և համայնքային ներգրավվածության աճը: Մինևույն ժամանակ, արձանագրվել են նաև բացասական դիպվածներ, ինչպիսիք են օրինակ՝ աշակերտների և դպրոցի աշխատակիցների, ինչպես նաև՝ դպրոցների և համայնքային ղեկավարների միջև վեճերը, որոնք երբեմն ուղեկցվել են համայնքի որոշակի դիմադրությամբ: Ըստ հաղորդումների՝ P4AY-ի շրջանակներում գիտելիքի փոխանցումն ամրապնդել է ծրագրի համակարգումը և գործընկերների շրջանում առաջնորդական կարողությունները: Այնուամենայնիվ, քաղված դասերի համակարգված կոնսոլիդացման և դրանց շուրջ գիտելիքի փոխանակման բացերը խոչընդոտում են հաստատությունային ուսումնառությանը: Առընթեր կառավարական շահագրգիռ կողմերը, հատկապես՝ CLIMATE և POLICY նախագծերի օրինակներում, շեշտել են, որ գիտելիքների աճ են գրանցել այնպիսի ոլորտներում, ինչպիսիք են աղետների ռիսկերի կառավարումը և երիտասարդական օրենքի մշակումը, ինչը վկայում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ արդյունավետ համագործակցության մասին: Կառավարական շահագրգիռ կողմերը կոչ են արել ապահովել նախարարությունների կողմից մշակված ուղեցույցների հետ առավել սերտ համապատասխանությունը, մինչդեռ դոնորները առաջարկել են բարելավել հաղորդակցությունը, ապահովել հաշվետվությունների ճկունության բարձրացումը և ընդլայնել առաջնային դաշտային հետազոտությունների ծավալը: Դեռահասներն ընդգծել են նախագծերի տևողության երկարացման, երիտասարդների կողմից ղեկավարվող նախաձեռնությունների համար ավելի մեծ նախնական ֆինանսավորման, ինչպես նաև նրանց մասնակցությունը խթանող առավել ներառական և անվտանգ տարածքների անհրաժեշտությունը: Հարկ է նկատել, որ որոշումների կայացման գործընթացներում դեռահասների և երիտասարդների մասնակցությունը հիմնականում սահմանափակվել է ծրագրերի իրականացման փուլով, մինչդեռ նախագծման շրջանում վերջիններս ունեցել են առավել սահմանափակ ազդեցություն: Դեռահասների շրջանում ղեկավար պաշտոնների ստանձնումը տարբերվել է ըստ ծրագրերի. IDEALAB և BASLIF նախագծերի մասնակիցները հաճախ պաշտոնապես ստանձնել են առաջնորդական դերեր, մինչդեռ GENU-ի և PEERSUP-ի դեպքում այս տեսակ գործընթացներն ունեցել են ոչ պաշտոնական բնույթ: Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների լիարժեք ներգրավվածությանն ուղղված ջանքերը գրանցել են հաջողության տարբեր մակարդակներ. որոշ մասնակիցներ նշել են, որ ֆիզիկական միջավայրի սահմանափակումների և ոչ բավարար հարմարությունների պատճառով նրանց մասնակցությունը կրել է առավել պասիվ բնույթ:

Արդյունաբարություն. Գնահատումն արձանագրել է, որ P4AY-ն արդյունավետ կերպով է օգտագործել ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսները՝ պետական շահագրգիռ կողմերին ներգրավելով բյուջետավորման գործընթացներում՝ ապահովելու միջոցների համապատասխանությունը ծրագրի կարիքներին: Այդուհանդերձ, մասնավորապես ենթակառուցվածքների զարգացման համար ֆինանսական սահմանափակումները, որոնք միջին և բարձր եկամուտ ունեցող երկրների համատեքստում պահանջում են կառավարական և համայնքային ներդրումներ, ինչպես նաև շահառուների կողմից փոքրածավալ համայնքային նախագծեր իրականացնելու նպատակով նախաձեռնված դրամահավաքներ, բացասաբար են ազդել որոշ նախաձեռնությունների վրա: BASLIF, GAME, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերում արձանագրվել են տրանսպորտային ծախսերի փոխհատուցման հետ կապված ուշացումներ և անհամապատասխանություններ: YHOUS, BASLIF, GAME և GENU նախագծերի դեպքում

աշխատակազմի ոչ բավարար քանակությունը խոչընդոտել է ծրագրերի արդյունավետ իրականացմանը, ինչը հատկապես ակնհայտ է հեռավոր շրջաններում, որտեղ ֆիզիկական հեռավորությունը դժվարացրել է մենթորության շարունակական իրականացումը: Որոշ նախագծերում օրինակ՝ BASLIF, GENU, GAME, INTNET և YHOUS, ծագել են նաև տեխնոլոգիական սահմանափակումներ: Նախագծերի մեծ մասը հիմնականում հետևել է ժամկետների պահպանմանը: Պարբերաբար գրանցված ուշացումները պայմանավորված են եղել թույլտվություններ ստանալու ընթացակարգերով, կազմակերպչական խնդիրներով, COVID-19 համավարակով և Լեռնային Ղարաբաղում և դրա շուրջ տեղի ունեցած էսկալացիաներով: Այս համատեքստում ծագած խնդիրները հաղթահարվել են լրացուցիչ ծախսեր չպահանջող ժամկետների երկարացմամբ կամ ժամանակացույցերի վերանայմամբ՝ նվազեցնելով ուշացումների երկարաժամկետ ազդեցությունները: Երիտասարդների ներգրավվածությունն ու տեղական գործընկերների և համայնքային շահագրգիռ կողմերի հետ շարունակական համագործակցությունը նախագծման և պլանավորման փուլերում, կանոնավոր հանդիպումները և բաց երկխոսությունը հնարավորություն են ընձեռել արագ արձագանքել ծագած խնդիրներին և այսպիսով նպաստել ծրագրի արդյունարարությանը: Տարբեր մեթոդների միջոցով ապահովված համակարգված հետևողականությունը փաստացի նպաստել է ժամանակացույցերի պահպանմանը և շեղումների արդյունարար կառավարմանը:

Կայունություն. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի P4AY-ի արդյունքների կայունությունն էապես հիմնված է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի, կառավարության, տեղական համայնքների և քաղաքացիական հասարակության համագործակցության վրա: Պաշտոնական համագործակցության օրինակները, ինչպիսիք են YHOUS, UPSHIFT, IDEALAB և PEERSUP նախագծերի շրջանակներում կնքված եռակողմ հուշագրերը, ապացուցել են իրենց արդյունավետությունը՝ երաշխավորելով երկարաժամկետ պարտավորությունների իրականացումը: Գիտելիքների փոխանցման ու համայնքահեն սեփականության գիտակցման մոդելներն առանձնացվել են որպես շարունակականության ապահովման հիմնական գործոններ, իսկ BASLIF, GENU, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերի շահառուները, ըստ հաղորդումների, գործնականորեն կիրառել են ձեռք բերված հմտությունները, իսկ հետագա նախաձեռնությունների համար ապավինել համայնքային աջակցությանը: Նախագծերի արդյունքները հաջողությամբ ամրապնդվել են հաստատութենային շրջանակներում, ինչպիսիք են օրինակ՝ օրենսդրական հիմքերը (POLICY) և դրանց ինտեգրումը ուսուցիչների հավաստագրման պաշտոնական համակարգերի դասընթացների փաթեթներում (CLIMATE): Այդուհանդերձ, արձանագրված խնդիրների շարքում են կայունության հստակ պլանների բացակայությունը և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից, նախագծի ավարտից հետո, շահառուների հետ սահմանափակ հետևողական կապը: Գնահատման ընթացքում ի հայտ են եկել կայունությանն առնչվող ռիսկեր, որոնց թվում առանձնացվել են նախագծեր իրականացնող գործընկերների չափից ավելի կախվածությունը դրամաշնորհներից, առանցքային գործընկերների հաստատություններում ղեկավար կազմի փոփոխությունները, ինչպես նաև նախագծերի նկատմամբ համայնքի համեմատաբար թույլ ներգրավվածությունն ու սեփականության զգացողությունը: Բացի այդ, հնարավոր փոխզիջումներն ի հայտ են գալիս այն դեպքերում, երբ երկարաժամկետ ազդեցությունների փոխարեն նախապատվություն է տրվում կարճաժամկետ գործնական արդյունքներին, ինչպես նաև, երբ կայունության ապահովման առնչությամբ չափազանց մեծ են ակնկալիքներն ու կախվածությունը համայնքային նախաձեռնություններից կամ կառավարության կողմից սեփականության գիտակցությունից:

Քաղված դասեր

Գնահատող թիմն առանձնացրել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացվող P4AY-ից քաղված մի շարք առանցքային և արժեքավոր դասեր, որոնք մատնանշում են թե՛ ուժեղ, թե՛ բարելավման ենթակա կողմերը: Առանցքային դասերից մեկը

վերաբերում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կարողությանը՝ մշակելու երիտասարդներին ուղղված այնպիսի ծրագրային գործունեություն, որը համահունչ է Հայաստանի ազգային առաջնահերթություններին և տեղական կարիքներին: Սա կարող է դիտարկվել որպես համատեքստով պայմանավորված մոտեցում, որն ապահովում է միջամտությունների համապատասխանությունը, հարմարեցման հնարավորությունը և բարձրացնում է դրանց ազդեցության ներուժը: Միևնույն ժամանակ, մեկ այլ քաղված դաս, մատնանշում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ աշխատանքում փաստաթղթավորման և գնումների ընթացակարգերի բարդությունները, որոնք հաճախ նշվել են որպես դժվարություններ ստեղծող գործոններ: Գործընկեր կազմակերպություններն ու պետական կառույցների ներկայացուցիչները վարչական այս պահանջները հաճախ դիտարկում են որպես որոշ չափով ծանրաբեռնող գործոններ, որոնք երբեմն շեղում են ուշադրություն իրական արդյունքների ձեռքբերումից: Սա ընդգծում է գործընթացների պարզեցման անհրաժեշտությունը՝ գործառնական արդյունավետությունն ու գործընկերների գոհունակությունը բարձրացնելու համար: Մեկ այլ քաղված դաս առնչվում է դոնորների հետ հաղորդակցությանը. վերջիններս կիսվել են ծրագրային տեղեկատվության սահմանափակության և ընթացիկ թարմացումների անհետևողական բնույթի շուրջ իրենց անհանգստությամբ, ինչը բարդացրել է միջանկյալ արդյունքների գնահատումը: Դոնորների վստահությունն ու շարունակական աջակցությունը պահպանելու նպատակով անհրաժեշտ է ամրապնդել վերջիններիս հետ թափանցիկությունն ու ներգրավվածությունը, ինչը պետք է արվի կանոնավոր թարմացումների և տվյալների հասանելիության ճանապարհով: Ի լրումն, գնահատման ընթացքում հայտնաբերվել են շահառուների տվյալների կառավարման առնչությամբ առկա որոշ անհամապատասխանություններ: Պարզվել է, որ նախագծեր իրականացնող գործընկերները տվյալների պահպանման ու կազմակերպման համար կիրառել են տարբեր համակարգեր, ինչը բարդացրել է ծրագրի արդյունքներին հետևելն ու համապարփակ և համեմատելի տվյալների հիման վրա գնահատում իրականացնելը: Ի լրումն, արձանագրվել է, որ ծրագրից քաղված դասերի համակարգված փաստաթղթավորում չի իրականացվել: Թեպետ դիտարկումները ոչ ֆորմալ կերպով փոխանակվել և քննարկվել են, չի եղել որևէ համակարգված մեխանիզմ՝ դրանք տարբեր նախաձեռնությունների շրջանակներում կիրառելու և տարածելու համար:

Առանցքային առաջարկներ

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետությունն ու կայունությունը բարելավելու նպատակով ներկայացվել են մի շարք ռազմավարական և գործառնական առանցքային առաջարկներ (մանրամասների համար տե՛ս Գնահատման զեկույցի Աղյուսակ 4-ը): P4AY-ի միջամտությունների և գրանցված արդյունքների երկարաժամկետ վերաբերելիությունն ու կայունությունը բարձրացնելու նպատակով՝ **(1) ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը պետք է շարունակի և էլ ավելի ընդլայնի իր մոտեցումը, որը սկզբունքորեն հիմնված է Հայաստանի համատեքստի վրա:** Ամրապնդելով ազգային քաղաքականության շրջանակները և տեղական գիտելիքների ու փորձի ներգրավման սկզբունքը, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը կարող է երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը դիրքավորել որպես զարգացման ավելի լայն ռազմավարությունների անբաժան մաս՝ ապահովելով նախագծերի ցիկլերից դուրս դրանց վերաբերելիությունը: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի և իր գործընկերների ջանքերն արդյունավետորեն համակցելուն և տվյալների վրա հիմնված որոշումների կայացմանն ուղղված ճանապարհային քարտեզ ստեղծելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը կարող է օգուտներ քաղել, եթե **(2) մշակի համահունչ ToC, որը հստակորեն կփոխակապի P4AY-ի բոլոր վերջնարդյունքները:** Համատեղ արդյունքները չափելու նպատակով՝ այս շրջանակը պետք է ուրվագծի փոփոխությունների հստակ ուղիները և սահմանի նախաձեռնությունների փոխկապակցվածությունները: Ուժային դիմամիկան փոխելու և ծրագրային գործունեության արդյունքների նկատմամբ դեռահասների ու երիտասարդների սեփականության զգացումը բարձրացնելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան

գրասենյակը կարող է օգուտներ քաղել, եթե **(3) ստեղծի գործառնական մասնակցային մեխանիզմ, որը կապահովի դեռահասների և երիտասարդների բովանդակային ներգրավվածությունը ծրագրային գործունեության բոլոր փուլերում՝ պլանավորումից և նախագծումից մինչև իրականացում:** Ավելի կոնկրետ՝ Երիտասարդական խորհրդատվական խմբերը (որոնք կներառեն տարբեր ժողովրդագրական խմբերի և սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակների ներկայացուցիչների) որոնք այս գնահատման շրջանակում գործնականում ապացուցել են իրենց նշանակալի հաջողությունը, կարող են օգտակար լինել դեռահասների ներգրավման համար՝ P4AY-ի ողջ ծավալի և կյանքի ցիկլի ընթացքում առաջնահերթությունների ու ռազմավարությունների ձևավորման գործընթացում: Ավելին, բոլոր դեռահասների բովանդակային մասնակցությունն ապահովելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը կարող է **(4) P4AY-ի շրջանակներում պլանավորել և կիրառել նախագծերին հարմարեցված գենդերազգային մոտեցումներ,** ինչի արդյունքում յուրաքանչյուր նախագիծ հենց սկզբից կներառի գենդերազգային շրջանակ: Այս գործընթացը պետք է ներառի գենդերային առանձնահատկություններին հատուկ մոտեցումներ, ինչպիսիք են կարիքների գնահատումները կամ այլ մեխանիզմներ, որոնք հնարավորություն կտան ծրագրային յուրաքանչյուր բաղադրիչի շրջանակում բացահայտել տղաների և աղջիկների համար տիպական խոչընդոտներն ու հնարավորությունները: Ի լրումն, ներառականության սկզբունքի հետևողական գործնական կիրառումն ապահովելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակն իր գործընկերների հետ կարող է **(5) P4AY-ի շրջանակներում ուժեղացնել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի «Հաշմանդամություն և ներառականություն» ռազմավարության գործարկումը:** Հաշմանդամություն ունեցող դեռահասների և երիտասարդների համար մատչելիությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է կիրառել P4AY-ի նախագծերում գործընկերների կարողությունների զարգացմանն ու նպատակային ներգրավմանը վերաբերող արդեն իսկ առկա լավագույն փորձը, և այն տարածել բոլոր այն նախագծերի վրա, որոնք ուղղված են դեռահասների և երիտասարդների ներառմանը: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը, ինչպես նաև վերջինիս ֆինանսավորողներն ու նախագծեր իրականացնող գործընկերները կարող են դիտարկել **(6) մարդկային ներուժի ընդլայնումը՝ նախագծեր իրականացնող գործընկերների անձնակազմերի և տեղական կարողությունների ամրապնդման միջոցով:** Սա կարող է ներառել մարզերում, հատկապես հեռավոր համայնքներում, մարդկային կապիտալի զարգացման նպատակով բազմակողմանի մոտեցումների ներդրումը, ինչն արդյունավետորեն կանդրադառնա P4AY-ի տեղային իրականացման վրա: Շահառուների տվյալների կառավարման և վերջնարդյունքների մակարդակում մշտադիտարկման ուժեղացման նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը կարող է դիտարկել **(7) մշտադիտարկման պրակտիկաների համաչափ կիրառման և ամրապնդման միջոցով, ծրագրային արդյունքների արտաքին հաղորդակցության մեխանիզմների ամրապնդման և նախագծեր իրականացնող գործընկերների հաշվետվողականության բարելավման հնարավորությունը:** Սա կարող է ներառել նախագծեր իրականացնող բոլոր գործընկերների շրջանում շահառուների տվյալների հավաքագրման, դասակարգման և հաշվետվությունների համար ստանդարտացված արձանագրությունների ձևանմուշների մշակումը, որոնք կօգնեն ապահովել տվյալների հետևողականությունն ու կիրառելիությունը: Վերջապես, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը կարող է դիտարկել **(8) քաղված դասերի և լավագույն փորձի փաստաթղթավորմանն ու տարածմանը միտված համակարգված շրջանակի ստեղծման հնարավորությունը:** Սա կարող է ենթադրել ծրագրային գործունեության հիմնական դիտարկումների, հաջողության պատմությունների և առկա մարտահրավերների փաստաթղթավորմանն ուղղված ստանդարտացված ձևաթղթերի և ուղեցույցների մշակումը, ինչպես նաև կենտրոնացված թվային պահոցի ստեղծումը, որը հասանելի կլինի նախագծեր իրականացնող գործընկերներին, դոնորներին և համապատասխան շահագրգիռ կողմերին, ինչն էլ իր հերթին կերաշխավորի, որ գիտելիքները համակարգված կերպով պահպանվեն և հեշտությամբ հասանելի լինեն առանցքային դերակատարների համար:

Ներածություն

Այս գնահատման գեկույցը նպատակ ունի տրամադրել ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացված «Դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության» (P4AY) այն նախաձեռնությունների գնահատումը, որոնք ուղղված են 12-24 տարեկան երիտասարդներին և իրականացվել են «2021-2025 թթ.-երի ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համագործակցության հնգամյա ծրագրի» (CP) շրջանակներում: Այս ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատման նպատակը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի (CO) կողմից դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության միջև աշխատակցության արդյունքների (անմիջական արդյունքների և վերջնարդյունքների մակարդակներում) մասնակցային և անաչառ գնահատումն է: Այն միաժամանակ նպատակ ունի երաշխավորել, որ դեռահասներն ու երիտասարդները թե՛ անհատապես, թե՛ խմբերով ներգրավված լինեն ծրագրերի վերաբերյալ իրենց կարծիքների ձևավորման և արտահայտման, ինչպես նաև իրենց հուզող հարցերի շուրջ մտահոգությունների բարձրաձայնման գործընթացներում:

Գնահատումը պատվիրվել է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից՝ երկարաժամկետ ծառայությունների համաձայնագրի «LRFP-2023-9187485» (տե՛ս Հավելված 1-ը) կողով տեխնիկական առաջադրանքի (ToR) հիման վրա և իրականացվել է Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն – Հայաստան (ՀՌԿԿ-Հայաստան) հիմնադրամի անկախ հետազոտողներից բաղկացած գնահատող թիմի կողմից: Այս գնահատումը նպատակ ունի պարզելու, թե որքանով է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի երիտասարդակենտրոն ծրագրային գործունեությունը վերաբերելի, համահունչ, արդյունավետ, արդյունարար և կայուն՝ առանձնակի ուշադրություն դարձնելով գենդերային ռիսկերին և Հայաստանում ապրող տղաների ու աղջիկներին

խոցելիության այլ ձևերին, ինչպես նաև թիրախային խմբերի մասնակցային ներգրավմանը և ծրագրային գործունեության համապատասխանությանը ռազմավարական շրջանակներին: Այս գնահատման գեկույցի (ER) դիտարկումները կխթանեն ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի գալիք հնգամյա ծրագրի (2025–2030թթ.-եր) նախապատրաստմանը՝ վեր հանելով P4AY-ի նախաձեռնությունների թե՛ ուժեղ, թե՛ բարելավման ենթակա կողմերը:

Գնահատման հիմնավորումը խարսխված է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հանձնառության վրա՝ հասկանալու, թե ինչպես է վերջինիս ծրագրային գործունեությունը ծառայում դեռահասներին և երիտասարդներին, հատկապես նրանց, որոնք բախվում են տարբեր սոցիալ-տնտեսական մարտահրավերների, ունեն հաշմանդամություն կամ խոցելի են այլ պատճառներով: Սա համապատասխանում է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի իրավահեն և գենդերազգային ծրագրային գործունեության առաջնահերթություններին⁴, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի «Ոչ ոքի չթողնել անտեսված» սկզբունքին և Հաշմանդամության ներառման ՄԱԿ-ի ռազմավարությանը: Կենտրոնական անմիջական և վերջնարդյունքների վրա, այս գնահատումը նաև լուսաբանում է ընթացիկ գործողությունները, և ուղղորդում ծրագրային գործունեության հետագա որոշումները: Այս գնահատումը հիմնված է առկա փորձի և փաստերի վրա, որոնք կարող են ուշադրություն սևեռել լավագույն փորձերի վրա և ծառայել հետագայում Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ազգային քաղաքականությունների և ծրագրերի մշակմանը: Ի լրումն, այն կարող է արժեքավոր փաստեր տրամադրել միջին եկամուտ ունեցող կամ Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանի (ԵԿԱՏ) այլ երկրներին՝ P4AY-ի և քաղաքականությունների խոչընդոտների և լավագույն փորձերի մասին: Այս գնահատման գեկույցի հիմնական լսարանն են հանդիսանում ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակը, ՄԱԿ-ի

⁴ UNICEF Programme Guidance for the Second Decade: Programming with and for Adolescents, Programme Division 2018, UNICEF Guidance Note on Adolescent Participation in UNICEF Monitoring and Evaluation, 2019

գործակալությունները, ոլորտային նախարարությունները, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները (ԶՀԿ-ները), այլ պատասխանատու պաշտոնակատար անձինք, ինչպես նաև շահառուները հատկապես երիտասարդները, որոնց տեսանկյուններն ու կարծիքը առանցքային են այս գնահատման համար: Այս համապարփակ մոտեցումը ապահովում է գնահատման արդյունքների փոխանցումը տարբեր շահագրգիռ կողմերին՝ հետագա համագործակցությունների, գիտելիքի փոխանցման և ջատագովության նպատակներով: Երիտասարդ շահառուների ակտիվ մասնակցությունը գնահատմանն ապահովվել է մասնակցային մոտեցմամբ՝ զորեղացնելով նրանց որպես այս գնահատման գործընթացում առանցքային ներդրում ունեցած դերակատարներ և իրավակիրներ:

Գնահատման գործընթացը կազմված է եղել չորս փուլերից, որոնք մանրամասն ներկայացված են մեկնարկային զեկույցում (IR, տե՛ս հավելված 16-ը): Առաջին փուլը ներառել է գնահատման հիմնային շրջանակի մշակումը՝ ներառյալ փաստաթղթային ուսումնասիրությունը, շահագրգիռ կողմերի քարտեզագրումը և գնահատման խորհրդատվական խմբի (ԳԽԽ, տե՛ս հավելված 11-ը) և երիտասարդական խորհրդատվական խմբի (ԵԽԽ, տե՛ս հավելված 11-ը) ստեղծումը: Երկրորդ փուլում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ից, ԳԽԽ-ից և էթիկական փորձաքննության հանձնաժողովից (ERB, տե՛ս հավելված 12-ը) ստացվել են որակի ապահովման հաստատումները: Երրորդ փուլում գնահատման (տե՛ս 3.1 ենթագլուխը) կոնվերգենտ զուգընթաց մասնակցային խառը մեթոդներով դիզայնը (CPPMMD) ներառել է փաստաթղթերի ուսումնասիրություն, առանցքային տեղեկատուների հետ հարցազրույցներ (ԱՏՀ-ներ), ֆոկլուս խմբային քննարկումներ (ՖԽԶ-ներ) և համակարգչային օժանդակությամբ

իրականացված հեռախոսային հարցազրույցներ (CATI), որոնց համատեքստում առանձնակի ուշադրություն է դարձվել երիտասարդների մասնակցային ներգրավվածությանը: Գնահատման եզրափակիչ՝ չորրորդ փուլը, ներառել է համապարփակ վերլուծություն և հաշվետվություն, ինչպես նաև արդյունքների տարածում շահագրգիռ կողմերի շրջանում՝ իրազեկման և որոշումների կայացմանը նպաստելու նպատակով:

Գնահատման ողջ ընթացքում գնահատող թիմը խստորեն հետևել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի որակի ապահովման և էթիկայի չափանիշներին, որոնք հանգամանորեն ներկայացված են IR-ի և ERB-ի ուղեցույցներում:

Հիմնական ուղենիշները, ինչպիսին է, օրինակ, մեկնարկային զեկույցը (IR), վերահսկվել և հաստատվել են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և ERB-ի կողմից՝ ապահովելով դրանց խիստ համապատասխանությունը կիրառելի չափանիշներին և էթիկական պահանջներին (այդ թվում Գլոբալ գնահատման զեկույցների վերահսկման համակարգին - GEROS): Սա երաշխավորել է մասնակիցների գաղտնիությունն ու բարեկեցությունը՝ սկսած գործընթացի մեկնարկից մինչև եզրափակիչ հաշվետվությունը, և այդպիսով հուսալի հիմք ապահովել ծրագրային գործունեության փաստահեն բարելավումների համար: Գնահատման զեկույցի վերջնական տարբերակը քննարկվել և հաստատվել է ԳԽԽ-ի և ԵԽԽ-ի կողմից, ինչպես նաև ենթարկվել է ներքին վերանայման՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի ներկայացուցիչների, և արտաքին վերանայման՝ անկախ փորձագետների կողմից: Ամփոփիչ գնահատման զեկույցը հնարավորինս արտացոլում է շահագրգիռ կողմերի և գործընկերային վերանայման ընթացքում ստացված բոլոր մեկնաբանությունները, ինչպես նաև ներառում է ՄԱԿ-ի համակարգային գործողությունների համապարփակ ծրագրի (UN-SWAP) գնահատման ցուցանիշները:

ԳԼՈՒԽ I.

Գնահատման նախապատմությունը և համատեքստը

1.1. Երկրի համատեքստը և երիտասարդների ու դեռահասների հիմնախնդիրները Հայաստանում

Հայաստանը ցամաքապատ, լեռնային երկիր է, որը գտնվում է Հարավային Կովկասում: Հարավում այն սահմանակից է Իրանի հետ, արևմուտքում՝ Թուրքիայի, արևելքում՝ Ադրբեջանի, իսկ հյուսիսում՝ Վրաստանի: Ադրբեջանի և Թուրքիայի հետ սահմանները տասնամյակներ շարունակ փակ են: Վերջին 30 տարիներին Հայաստանի գլխավոր աշխարհաքաղաքական մարտահրավերը կապված է Ղարաբաղյան հակամարտության հետ, որը սրվել է 2020-ին, ապա՝ 2023-ին՝ հանգեցնելով շուրջ 115,000 էթնիկ հայերի (որոնցից 36,000-ը՝ երեխաներ) բռնի տեղահանությանը և փախստականությանը, որոնք հաստատվել են Հայաստանի Հանրապետությունում (ՀՀ)⁵: Բացի այդ, ռուսկրահայերի հակամարտության հետևանքով 2022 թ.-ից⁶ ի վեր, Հայաստան են տեղափոխվել Ռուսաստանի, Ուկրաինայի և Բելառուսի՝ թվով շուրջ 52-58,000 քաղաքացիներ:

Հայաստանի բնակչությունը նվազում և ծերանում է: Վերջին գնահատումների համաձայն՝ ընդհանուր բնակչությունը կազմում է մոտ 2.93 միլիոն մարդ, ինչը 2.8%-ով պակաս է 2011 թ.-ի մարդահամարի ցուցանիշից: Բնակչության 64%-ն ապրում է քաղաքային բնակավայրերում:

Ժողովրդագրական այս փոփոխությանը նպաստում են մի շարք գործոններ, այդ թվում՝ ծնելիության մակարդակի անկումը (1985 թ.-ին մեկ կնոջ հաշվով 2.6 երեխա, 2019 թ.-ին՝ 1 երեխա) և զանգվածային արտագաղթը (շուրջ 7 միլիոն հայեր բնակվում են Հայաստանից դուրս, որոնց մեծ մասը՝ մինչև 2022 թ.-ն⁷ Ռուսաստանում):

Հայաստանում 0-17 տարեկան մոտ 750,000 երեխա է ապրում (ընդհանուր բնակչության 24%-ը), որոնցից 42.1%-ը 13-17 տարեկան դեռահասներ են: Հայաստանում ապրող 12–24 տարեկան 472,000 դեռահասների շրջանում առկա է սեռային անհավասարություն. տղաները կազմում են ընդհանուրի 53.1%-ը⁸:

Երկրի համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) տարբեր միտումներ է արձանագրել. 2022 թ.-ին գրանցվել է զգալի աճ՝ 12.6%, իսկ 2023 թ.-ին կանխատեսվում է 7.0%: 2023 թ.-ին մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն կազմել է 8,283 ԱՄՆ դոլար (անվանական) և 19,745 ԱՄՆ դոլար՝ գնողունակության համարժեքով (ԳՀ)⁹: Այնուամենայնիվ, կան մտահոգություններ առ այն, թե որքանով է այս աճը բաշխվում և իրապես օգուտ բերում բնակչության խոցելի խմբերին: Փաստացի, Հայաստանը շարունակում է բախվել մի շարք մարտահրավերների, մասնավորապես՝ 2021 թ.-ին արձանագրված 26.5% աղքատության բարձր մակարդակին (աղքատության շեմ) և 1.5% ծայրահեղ աղքատության ցուցանիշին,

⁵ ՅՈՒՆԻՍԵֆ. (2024թ.). Հայաստանի հումանիտար իրավիճակի վերաբերյալ զեկույց No. 18 [\[հղում\]](#)

⁶ Հայաստանում բնակվող Ռուսաստանի Դաշնության, Ուկրաինայի և Բելառուսի քաղաքացիների շրջանակում կատարված գնահատում (Յուլիս 2023 թ.): [\[հղում\]](#)

⁷ ԱՐՄՍՍՍՍ (ՀՀ վիճակագրական կոմիտե) (2022), «Բնակչության մարդահամար 2022», ԱՐՄՍՍՍՍ

⁸ ՏՏԿ Նույն տեղում

⁹ World Bank (2022). Country Context. The World Bank in Armenia. Retrieved December, 2022. [\[link\]](#)

ինչն էլ ավելի է խորացել կլիմայի փոփոխության ազդեցությամբ՝ առանձնակի վնաս հասցնելով գյուղատնտեսական ոլորտին, ուր ներգրավված է աշխատուժի 35%-ը: Խոշոր տնային տնտեսություններում և բազմազավակ ընտանիքներում աղքատության հավանականությունն ավելի բարձր է: 2021 թ.-ին Հայաստանում 18 տարեկանից ցածր երեխաների 35.6%-ը ապրում էր աղքատության մեջ (աղքատության ստորին շեմ), ինչը բացասաբար էր անդրադառնում տարբեր իրավունքների իրացման վրա, այդ թվում՝ սնուցման, կրթության, ժամանցի և այլնի¹⁰. Համաշխարհային բանկի (ամսաթիվը չի հիշատակվում) տվյալների համաձայն, 2021 թ.-ին երիտասարդների շրջանում գործազրկության մակարդակը կազմել է 22.5%, ինչը վկայում է երիտասարդների տնտեսական մասնակցության խոչընդոտների մասին: Հայաստանում երեխաների 51.7%-ը ապրում է աղքատության ազգային գծից ցածր պայմաններում, իսկ 61.6%-ը՝ երկու կամ ավելի հատկանիշներով՝ բազմաչափ աղքատության պայմաններում: Համաշխարհային բանկի (ամսաթիվը չի հիշատակվում) տվյալների համաձայն, 2021 թ.-ին երիտասարդների շրջանում գործազրկության մակարդակը կազմել է 22.5%, ինչը վկայում է երիտասարդների տնտեսական մասնակցության խոչընդոտների մասին: Հայաստանում երեխաների 51.7%-ը ապրում է աղքատության ազգային գծից ցածր պայմաններում, իսկ 61.6%-ը՝ երկու կամ ավելի հատկանիշներով՝ բազմաչափ աղքատության պայմաններում¹¹:

Երիտասարդներն ու դեռահասները օժտված են տաղանդով, գիտելիքով և ներուժով, ուստի հրամայական է, որպեսզի նրանց հնարավորություն ընձեռվի պաշտպանել իրենց իրավունքներն ու մասնակցել որոշումների կայացման գործընթացներին: 2019 թ.-ի¹² դրությամբ, սակայն, 15–29

տարիքային խմբի¹³ երիտասարդների 31%-ը ներառված չէր կրթության, աշխատանքի և/կամ վերապատրաստման գործընթացներում, ինչն ամենաբարձր ցուցանիշն էր Արևելյան գործընկերության երկրների շրջանում:

Թեև միջնակարգ կամ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների մեծ մասն ունեն գործատուների կողմից պահանջվող հմտություններ, զգալի անհամապատասխանություն կա նրանց ունեցած հմտությունների և գործատուների սպասումների միջև: Շատ երիտասարդներ դժվարանում են աշխատանք գտնել, ինչը պայմանավորված է ֆորմալ աշխատանքի հնարավորությունների պակասով, անձնական կապեր ունենալու «անհրաժեշտությամբ», ինչպես նաև՝ աշխատաշուկայում կանանց և երիտասարդների նկատմամբ խտրականությամբ¹⁴: Հատկապես խոցելի են աղքատ ընտանիքներից սերող, հեռավոր և/կամ սահմանամերձ շրջաններում ապրող, հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդները, որոնց համար աշխատանքի և այլ հնարավորությունները¹⁵ հավասար հիմքերով մատչելի չեն:

Դեռահասության տարիները հաճախ դիտարկվում են իբրև համեմատաբար առողջ կյանքի շրջան, մինչդեռ դեռահասները հաճախ բախվում են տարբեր հոգեկան և այլ առողջական խնդիրների: Վերջին միջազգային համեմատական ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ Հայաստանում շատ դեռահասներ անցնում են առողջությանը, բարեկեցությանը և սոցիալական հարցերին առնչվող խնդիրների¹⁶ միջով: Հետազոտությունների արդյունքներն ու դեռահասների կողմից տրամադրված տեղեկությունները վկայում են, որ Հայաստանում ապրող դեռահասները (աղջիկներն ավելի հաճախ, քան տղաները) տարբեր առողջական խնդիրներ ունեն, և

¹⁰ ԱՐՄՍՍՍՍ. (2024 թ.) «Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը», 2024թ. [հղում]

¹¹ World Bank (2022). Country Context. The World Bank in Armenia. Retrieved December, 2022. [link]

¹² New Forms of Employment in the Eastern Partnership Countries: Platform Work – Armenia, European Training Foundation, 2021 [link]

¹³ ԱՐՄՍՍՍՍ (Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե) (2020թ.), «Աշխատանքի շուկան Հայաստանում» 2018–2019թթ.-եր, ԱՐՄՍՍՍՍ

¹⁴ Սահակյան, Գ. (2019թ.). «Արհեստագործական միությունները և աշխատանքային իրավունքները Հայաստանի Լոռու, Շիրակի, Տավուշի, Գեղարքունիքի մարզերում», Երևան, ՄԱԶԾ

¹⁵ YouthPower (2019). Armenia Youth Situational Analysis. [link].

¹⁶ Արաբկիր բժկական համալիր – Երեխաների և դեռահասների առողջության ինստիտուտ (2019թ.): «Հայաստանի դպրոցահասակ երեխաների առողջության վարքագծի ազգային հետազոտության 2017/2018 արդյունքների վերլուծություն» [հղում].

բազմաթիվ ախտանիշներ ունեցող դեռահասների թիվը տարիքի հետ աճում է: 11-15 տարեկան երեխաների մոտ 9%-ը հայտնել է, որ իրեն միայնակ է զգում, իսկ 14%-ը նշել է, որ առնվազն շաբաթը մեկ անգամ տխրության և ընկճվածության զգացում է ունենում¹⁷:

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված է, որ տնտեսական, սոցիալական և մշակութային ոլորտներում պետական քաղաքականության առաջնային նպատակներից մեկը երիտասարդների մասնակցության խթանումն է քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կյանքում¹⁸: Հայաստանում երիտասարդների մասնակցության շրջանակը սահմանվում է մի շարք օրենքների և քաղաքականությունների հիման վրա: Բացի Հայաստանի սահմանադրությունից՝ երիտասարդների մասնակցությանը որոշակիորեն¹⁹ նպաստում են նաև «Երեխայի իրավունքների մասին օրենքը», «Կրթության մասին օրենքը», «Հանրակրթության մասին օրենքը», «Տեղական ինքնակառավարման մասին օրենքը» և «ՀՀ երիտասարդական պետական քաղաքականության 2021-2025 թթ.-երի ռազմավարությունը»: Կառավարության «Երիտասարդական պետական քաղաքականության հայեցակարգի» հիմնական դրույթներից մեկը երիտասարդների սոցիալական, քաղաքական, քաղաքացիական, սոցիալ-տնտեսական և մշակութային կյանքում մասնակցության խթանումն է, ինչպես նաև այս խմբի²⁰ զբաղվածության և սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծման մեխանիզմների մշակումը: Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունն այն հիմնական կառույցն է, որը պատասխանատու է երիտասարդների ներգրավվածության խթանմանը միտված

պետական քաղաքականության մշակման և իրականացման համար: Նախարարությունը պատասխանատու է երիտասարդների ներուժի զարգացման, հոգևոր-մշակութային և ազգային ինքնության ձևավորման ու իրավական գիտակցության բարձրացման համար²¹:

2014 թ.-ին հիմնվեցին մարզպետներին առընթեր երիտասարդական խորհուրդներ, որոնք նպատակ ունեն հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում ապահովել երիտասարդների մասնակցությունը, աջակցել և խթանել մարզերում երիտասարդական պետական քաղաքականության մշակումն ու իրականացումը, ինչպես նաև աջակցել երիտասարդական կազմակերպությունների գործունեությանը²²: Խորհուրդների պարտականությունները ներառում են մարզերում երիտասարդական քաղաքականության արդյունավետության բարձրացումը և երիտասարդներին վերաբերող հարցերի շուրջ պետական, մարզային և համայնքային մարմինների համագործակցության ապահովումը: Պարտականությունները, սակայն, այսքանով չեն սահմանափակվում: Մասնավորապես, խորհուրդները պատասխանատու են մարզերի երիտասարդական քաղաքականությունների գնահատման և մարզպետին առաջարկների ներկայացման համար:

Հայաստանում տնային տնտեսությունների մեծ մասն ապահովված է համացանցային կապով: 2019 թ.-ին Համաշխարհային բանկի կողմից իրականացված ուսումնասիրության համաձայն՝ Հայաստանի տնային տնտեսությունների շուրջ 96%-ն ունեն առնվազն տարրական համացանցային

¹⁷ Արաբկիր բժկական համալիր – Երեխաների և դեռահասների առողջության ինստիտուտ (2019թ.): «Հայաստանի դպրոցահասակ երեխաների առողջության վարքագծի ազգային հետազոտության 2017/2018 արդյունքների վերլուծություն» [հղում].

¹⁸ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 86-րդ հոդվածը սահմանում է պետության քաղաքականության հիմնական նպատակները:

¹⁹ Voskanyan, A. (2019). Contribution of non-programme countries to EU youth wiki. Chapter V: Armenia participation. Partnership between

the European Commission and the Council of Europe in the field of youth. [link].

²⁰ Voskanyan, A. (2019). Contribution of non-programme countries to EU youth wiki. Chapter V: Armenia participation. Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the field of youth. [link].

²¹ Հայաստանի Հանրապետության օրենքը կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին

²² Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2014 թ. N85 որոշմամբ հաստատվել է մարզպետներին առընթեր երիտասարդների խորհուրդի կանոնադրությունը:

հասանելիություն, իսկ համացանցի օգտագործման եղանակները գրեթե չեն տարբերվում քաղաքային և գյուղական տնային տնտեսությունների միջև: Եկամուտը նույնպես առանձնապես որոշիչ չէ համացանցի հասանելիության առնչությամբ. 100,000 ՀՀ դրամից (263 ԱՄՆ դոլար) պակաս ամսական եկամուտ ունեցող տնային տնտեսությունների 91%-ը տանը համացանցի հասանելիություն ունի²³:

Թեև սոցիալական մեդիան տեղեկատվության և սոցիալական ներառման կարևոր աղբյուր է, էլեկտրոնային մեդիան հաճախ բացասաբար է ազդում դեռահասների առողջության և վարքագծի վրա: Այսպես, օրինակ, անառողջ սննդակարգը և սնվելու ռեժիմը, ինչպես նաև քնի խանգարումները, էապես կապված են էկրանի առջև երկար ժամանակ անցկացնելու հանգամանքի հետ²⁴: Բացի այդ, վերջին տարիներին, Հայաստանում ավելացել է կիբեռհալածանքի և թվանշային ոտնձգությունների թիվը: Հալածանքի այս տեսակն անհանգստացնում է Հայաստանում ապրող և համացանցից օգտվող 15-24 տարեկան երիտասարդների ավելի քան 80%-ին՝ հատկապես այն պարագայում, երբ հստակ կանխարգելիչ միջոցառումներ չկան²⁵:

ՀՀ կառավարությունը նախաձեռնել է «Հայաստանի մինչև 2050 թվականի վերափոխման ռազմավարության» մշակումը, որը ներառում է նաև «2030 թվականի գործողությունների ծրագիրը»: Կայուն զարգացման նպատակների (ԿՀՆ) ազգային շրջանակի բացակայության պայմաններում այս ռազմավարությունը ստեղծում է արժեքավոր հնարավորություն՝ կառավարության երկարաժամկետ տեսլականը փոխկապակցելու ոլորտային ռազմավարությունների, քաղաքականությունների և բյուջեների հետ՝ այսպիսով խթանելով ԿՀՆ-ների²⁶ իրականացումը: 2024 թվականին

Հայաստանը ներկայացրեց ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման նպատակների իրականացման Ազգային կամավոր գնահատման երրորդ զեկույցը (VNR)²⁷ շեշտելով, որ «Ժողովրդավարական դիմադրողականությունը» հնարավորություն է տվել երկրին «առաջընթաց գրանցել և առավել արդյունավետ վերակառուցվել խիստ փխրուն միջավայրում» չնայած շարունակվող անվտանգային, մարդասիրական և զարգացման առնչվող մարտահրավերներին: Երկիրը պատրաստակամ է առաջ տանել «Կայուն զարգացման օրակարգ-2030»-ը, խթանել գենդերային հավասարությունը, մարդու իրավունքները և նպաստել ԿՀՆ-ների արագ իրականացմանը: Զեկույցը նաև կոչ է անում ձեռնարկել փոխակերպող գործողություններ և խթանել բազմակողմ համագործակցությունը՝ առանձնակիորեն ընդգծելով ներառականության և մարդակենտրոն մոտեցումների ապահովման անհրաժեշտությունը՝ 2030թ.-ից հետո նախատեսվող նախաձեռնություններում²⁷: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը և Նրա գործընկերները Հայաստանում ակտիվորեն աշխատում են ԿՀՆ-ների իրականացման ուղղությամբ, ինչի հանգամանակից անդրադարձը ներկայացված է ստորև՝ 2.3. ենթագլխում: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը համագործակցում է տարբեր պատասխանատու պաշտոնակատար արձանց՝ այդ թվում նախարարությունների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների և միջազգային գործընկերների հետ՝ ստեղծելու հաստատությունային շրջանակներ, որոնք վեր կհանեն Հայաստանում ապրող դեռահասների և երիտասարդների կարիքները և կարծազանքեն դրանց:

ՀՀ ԿԳՄՍՆ-ն առանցքային դեր ունի երիտասարդական զարգացման քաղաքականությունները Հայաստանի կրթական հաստատություններում ինտեգրելու գործում: Տեղական և մարզային շահագրգիռ կողմերը աջակցում են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ին դեռահասների և

²³ Raja, S. and Malumy, G., (2020). Internet use in Armenia: How might connectivity shape access to opportunity? World Bank Blogs. [\[link\]](#)

²⁴ Sina, E., Boakye, D., Christianson, L., Ahrens, W., & Hebestreit, A. (2022). Social Media and Children's and Adolescents' Diets: A Systematic Review of the Underlying Social and Physiological Mechanisms. *Advances in Nutrition*, 13(3), 913-937.

²⁵ ՅՈՒՆԻՍԵֆ. (2019a), «Անվտանգ համացանցի օր. ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կոչ է անում

համաձայնեցված գործել և կանխարգելել բուլինգն ու ոտնձգությունները Հայաստանի երիտասարդության 82 %-ը կազմող համացանցի օգտատերերի համար»: Մամուլի հաղորդագրություն: [\[ղղում\]](#)

²⁶ Միավորված ազգերի կազմակերպություն (2021թ.). ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ (ՄԱԿ ԿՀԳԾ) Հայաստան 2021-2025թթ.-եր

²⁷ ՀՀ կառավարություն (2024), Հայաստանի ազգային կամավոր գնահատման երրորդ զեկույց, 2024թ.

Երիտասարդների քաղաքացիական ներգրավվածության խթանման, գենդերազգային ուսումնական ծրագրերի իրականացման, ինչպես նաև նրանց իրավունքների ջատագովության հարցերում: «Երիտասարդական քաղաքականության մասին օրենքը» քաղաքականության ոլորտում կարևոր ձեռքբերում է, որն ըստ ամենայնի կբարելավի ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի և ազգային պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց համագործակցությունը՝ արդյունավետ երիտասարդական ծրագրերի իրականացման հարցում: Այս օրենքը և առընթեր քաղաքականությունները մշակվել են հասցեագրելու ծառայությունների մատուցման բացերը՝ ապահովելով, որ իրավակիրների՝ դեռահասների և երիտասարդների, կարիքները համապարփակ կերպով հաշվի առնվեն: Այսպիսով՝ երկրի համատեքստը և ներկայիս սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական ու հաստատությունային միջավայրը թե՛ հնարավորություններ, թե՛ մարտահրավերներ է ներկայացնում ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի P4AY-ի համար:

Ծրագրային գործունեությունը ԿԶՆ-ների հետ համահունչ դարձնելով, երիտասարդներին ներգրավելով իբրև իրավակիրներ, ինչպես նաև խթանելով պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց հետ ամուր համագործակցությունը՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը նպատակ ունի Հայաստանում խթանել դեռահասների և երիտասարդների զարգացումը՝ ապահովելով, որ այս նպատակն իրագործվի կայուն, անաչառ և երիտասարդության ձևավորվող կարիքներին արձագանքող մոտեցումների հիման վրա:

1.2. Գնահատման օբյեկտը, շահագրգիռ կողմերը և շահառուները

Օբյեկտը. գնահատման օբյեկտը ներառում է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի 2021-2025 թթ.-երի ծրագրային շրջափուլի²⁸ (CP) շրջանակում իրականացված ծրագրերն ու միջամտությունները, որոնք ուղղակիորեն թիրախավորում են Հայաստանում ապրող 12-24 տարեկան դեռահասներին և երիտասարդներին:

Ժամանակագրական	շրջանակը.
Գնահատումը ներառում է գործունեության բոլոր	ծրագրային այն

նախաձեռնությունները, որոնք իրականացվել են 2021 թ.ից մինչև 2024 թ.-ի առաջին եռամսյակը՝ «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի Համագործակցության Հնգամյա Ծրագիր 2021-2025 թթ.»-ի փաստաթղթի (CPD) շրջանակներում:

Աշխարհագրական շրջանակը. Աշխարհագրական առումով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերն ունեն համապետական մասշտաբ, ուստի գնահատման շրջանակը ներառում է ամբողջ Հայաստանը՝ մայրաքաղաքն ու 10 մարզերը: Ըստ ծրագրերի և հատուկ միջամտությունների՝ տարածքային շրջանակը տարբեր է և ներկայացված է Հավելված 9-ում:

Ոլորտային շրջանակը. գնահատումը կենտրոնանում է «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի Համագործակցության Հնգամյա Ծրագիր 2021-2025 թթ.»-ի փաստաթղթի (CPD) 3.5 անմիջական արդյունքի՝ «Կրթության» շրջանակում արձանագրված արդյունքների վրա: Չնայած դեռահասներին և երիտասարդներին վերաբերող արդյունքները ներառված են նաև ծրագրային գործունեության այլ ուղղություններում՝ դրանք ունեն փոխհատվող և փոխկապակցված բնույթ: Սա նշանակում է, որ գնահատման շրջանակում կարող են դիտարկվել նաև այլ թեմատիկ ուղղություններ, ինչպիսիք են՝ կլիմայի փոփոխությունը, սոցիալական քաղաքականությունը, առողջապահությունը, հանուն զարգացման հաղորդակցությունը (C4D), երեխայի պաշտպանությունը, ինչպես նաև հարակից «հատվող» թեմաները՝ հաշմանդամությունն ու գենդերը:

Թեմատիկ շրջանակը. գնահատումը կենտրոնանում է դեռահասների զարգացմանն ու մասնակցությանը, արտակարգ իրավիճակներին պատրաստվածությանն ու դիմակայունությանը, երեխայի պաշտպանությանը, կլիմայի փոփոխությանն ու հաշմանդամության շուրջ իրազեկությանն ուղղված միջամտությունների գնահատման վրա:

Մակարդակները. գնահատումը միջամտություններն ուսումնասիրել է տարբեր՝ պետական, մարզային և տեղական

²⁸ United Nations Children's Fund (2021)
Country programme document: Armenia.

մակարդակներում՝ նպատակ ունենալով պատկերել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ դեռահասների զարգացմանն ու մասնակցությանն ուղղված ծրագրային գործունեության (ADAP) բազմաչափ կողմերը:

Թեմատիկ և նախագծային շրջանակը. Գնահատման թեմատիկ ուղղվածությունը կենտրոնացած է դեռահասների զարգացմանն ու կարողությունների զորեղացմանը միտված ծրագրային գործունեության վրա: Ավելի կոնկրետ՝ գնահատումն ընդգրկում է 10 նախագծեր և թեմատիկ նախաձեռնություններ (տես հավելված 9-ը), որոնց ընդհանուր մոտավոր բյուջեն 2021–2023 թթ.-երի համար, 2023 թ.-ի նոյեմբերի 30-ի տվյալներով, կազմում է 3,035,600 ԱՄՆ դոլար:

Այս գնահատման առանցքային շահագրգիռ կողմերը ներառում են.

1. **Դոնորներին.** այդպիսիք ներառում են կառավարական, փոխկառավարական և միջկառավարական կառույցներին, որոնք ֆինանսավորում են ծրագրի իրականացումը: Նրանց դերը միտված է դեռահասների և երիտասարդների բարեկեցության խթանմանը՝ ծրագրային գործունեության արդյունավետ վերահսկողության և ջատագովության ճանապարհով:
2. **Նախաձեռնություններն իրականացնող գործընկերներին.** այս խմբում ընդգրկված են տեղական ԶՀԿ-ները, այդ թվում՝ երիտասարդների կողմից ղեկավարվող խմբերը, որոնք իրականացնում են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից ֆինանսավորվող ծրագրերը: Նրանց առօրյա պարտականությունները ներառում են ծրագրերի պլանավորումը, համակարգումը և իրականացված գործողությունների վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացումը, ինչը միտված է երիտասարդների զորեղացմանը և նրանց մասնակցության խթանմանը:
3. **Համապատասխան կառավարական մարմիններին.** այս խումբը ներառում է նախարարությունները, գործակալությունները, ինչպես նաև

մարզային և տեղական իշխանությունները, որոնք ներգրավված են քաղաքականությունների մշակման, իրականացման և ռեսուրսների բաշխման գործընթացներում: Նրանց համագործակցությունն ապահովում է ծրագրային գործունեության համապատասխանությունն ազգային առաջնահերթություններին՝ նպաստելով երիտասարդների համար կայուն արդյունքների ապահովմանը:

4. **Անուղղակի շահառուներին.** այս խումբը հիմնականում ներառում է դպրոցների անձնակազմերին, ուսուցիչներին, ծնողներին և այլ խմբերի, որոնք ուղղակիորեն ներգրավված են դեռահասների և երիտասարդների հետ գործընթացներում: Նրանց գործառնությունը ներառում է խնամքի, կրթության և աջակցության ծառայությունների մատուցումը, ինչպես նաև համագործակցությունը այլ շահագրգիռ կողմերի հետ՝ ապահովելու դեռահասների և երիտասարդների համակողմանի զարգացումն ու բարեկեցությունը:
5. **Ուղղակի շահառուներին.** դեռահասներն ու երիտասարդները, լինելով թիրախային խումբ, հանդիսանում են անձնական զարգացման, կրթության, բարեկեցության, դիմակայունության և սոցիալական ներառման հիմնական շահառուները: Շահառու լինելուց բացի, նրանք հանդես են գալիս նաև որպես փոփոխության դեսպաններ՝ նպաստելով իրենց կյանքին առնչվող որոշումների կայացման գործընթացներին: Գնահատման շրջանակներում նրանց ակտիվ ներգրավվածությունը երաշխավորում է նրանց կարծիքի լսելիությունը՝ վեր հանելով այն հիմնահարցերը, որոնք առանձնապես կարևոր են իրենց համար:

Շահագրգիռ կողմերի համապարփակ քարտեզագրումը, ինչպես նաև շահառուների հետ անցկացված հարցազրույցների մատրիցաները ներկայացված են հավելվածներ 3-ում, 4-ում և 5-ում:

ԳԼՈՒԽ II.

Գնահատման շրջանակը

2.1. Գնահատման հիմնավորումը և զեկույցից օգտվողների շրջանակը

Այս ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատման նպատակը ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունքների վերլուծությունն է՝ թե՛ անմիջական, թե՛ վերջնարդյունքների մակարդակներում: Գնահատումը համահունչ է 2025-2030 թթ.-երի ծրագրային ցիկլի պլանավորման փուլին: ՏԱ-ի համաձայն, այն ծառայում է երկու նպատակի՝ մի կողմից ապահովելով իրազեկություն ներկայիս ծրագրային գործունեության վերաբերյալ, մյուս կողմից՝ ուղղորդելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի (CO) հետագա նախաձեռնությունները:

Գնահատումն առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձնում գեկույցային հիմքով ռիսկերին ու խոցելիություններին, որոնց բախվում են Հայաստանում ապրող տղաներն ու աղջիկները՝ առաջնահերթություն տալով նրանց մասնակցությանը ծրագրերի ձևավորման և ապագա խնդիրների նկատմամբ ազդեցության գործընթացներում: Ինչպես սահմանված է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի «2021-2025 թթ.-երի²⁹ ծախսերի գնահատման պլան»-ում, այս գնահատումը կնպաստի ռազմավարական որոշումների կայացմանը՝ ներկայացնելով դիտարկումներ ընթացիկ և ապագայում մեկնարկվելիք P4AY-ի արդյունավետության ու արդյունարարության վերաբերյալ: Վերջիվերջո, գնահատման նպատակն է նպաստել հետագա պլանավորմանը և ծրագրային գործունեությանը՝ ներառյալ բյուջետային ռեսուրսների բաշխմանը, որպեսզի Հայաստանում ապրող դեռահասների և երիտասարդների կարիքներն ու առաջնահերթությունները առավել արդյունավետ կերպով հասցեագրվեն:

Հաշվի առնելով առանցքային քաղաքական զարգացումները՝ մասնավորապես ՀՀ կառավարության նախաձեռնությունը՝ մշակելու երիտասարդական քաղաքականության մասին օրենք և այլ վերաբերելի ռազմավարական փաստաթղթեր, գնահատումն ունի առանձնահատուկ նշանակություն՝ ինչպես ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ջատագովական ջանքերի, այնպես էլ ազգային քաղաքականությունների զարգացման վրա ազդեցության առումով:

Գնահատման առաջադրարկային բնույթը նպատակ ունի դասեր քաղել եղած փաստերից և փորձից, վեր հանել լավագույն փորձերը և նպաստել ինչպես Հայաստանի ազգային քաղաքականությունների, այնպես էլ՝ Հայաստանում P4AY-ի բարելավմանը: Գնահատման արդյունքում ձևավորված եզրակացություններն ու առաջարկները ծառայելու են շահագրգիռ կողմերի լայն շրջանակի, որն ընդգրկում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը, ՄԱԿ-ի այլ գործակալությունները, ոլորտային նախարարությունները, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները, և որ ամենից կարևորն ու առաջնահերթն է՝ դեռահասներին և երիտասարդներին:

Պարզելով դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետ և ոչ արդյունավետ կողմերն ու մոտեցումները՝ գնահատումը նպատակ ունի ուղղորդել Հայաստանում տարիքահեն և գեկույցազգային ծրագրերի մշակումը՝ գործընկերներին և ռեսուրսները համախմբելով և ուղղորդելով դեռահասների ու երիտասարդների հատուկ կարիքների

²⁹ UNICEF. (n.d.). Costed evaluation plan – Armenia – UNICEF country programme of cooperation, 2021–2025. Retrieved from https://www.unicef.org/executiveboard/media/6026/file/2021-PL23-Armenia_CEP-EN-2021.06.15.pdf

արձագանքմանը, ինչն ի վերջո ազդեցիկ գործիք կդառնա նրանց համար դրական փոփոխությունների հասնելու ճանապարհին:

Գնահատման զեկույցի հիմնական օգտատերերն են.

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի անձնակազմը. Գնահատման արդյունքներն ու առաջարկները արժեքավոր դիտարկումներ են տրամադրում P4AY-ում ներգրավված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի համար: Սա ներառում է տարբեր ստորաբաժանումների ղեկավարներին, ծրագրերի պատասխանատուներին, խորհրդատուներին և ղեկավար անձնակազմին, որոնք կարող են օգտվել փաստահեն տեղեկատվությունից՝ ծրագրերի նախագծումն ու իրականացումը առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով:

Ծրագրային գործունեության շահառուները. Այս գնահատման ձեռքբերումներն ու առաջարկներն առաջին հերթին վերաբերում են դեռահասներին և երիտասարդներին: Զեկույցն արտացոլում է նրանց տեսակետներն ու փորձառությունները՝ ապահովելով, որ նրանց ձայները լսելի լինեն, իսկ անհանգստությունները հաշվի առնվեն հետագա ծրագրային գործունեության մշակման շրջանակներում:

Դոնորները. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY ծրագիրը ֆինանսավորող դոնոր գործակալությունները կարող են օգուտներ քաղել ծրագրային գործունեության վերաբերելիությանը, համահունչությանը, արդյունավետությանը, արդյունաբերականությանը և կայունությանն առնչվող դիտարկումներից՝ դրանք հաշվի առնելով հետագա ֆինանսավորման որոշումների ընդունման ժամանակ:

Կառավարական շահագրգիռ կողմերը. Կառավարության ոլորտային նախարարությունները, մարզային և տեղական իշխանությունները, ինչպես նաև այլ համապատասխան պետական շահագրգիռ կողմերը կարող են օգուտներ քաղել գնահատման արդյունքներից և առաջարկներից՝ քաղաքականությունների մշակման և ռազմավարական բարեփոխումների գործընթացներում: Զեկույցը մատնանշում է այն ուղղությունները, որտեղ պետական առաջնահերթությունները համընկնում են ծրագրի նպատակների հետ, բացահայտում է համագործակցության հնարավորություններն ու ռազմավարությունները, ինչը միտված է երիտասարդակենտրոն նախաձեռնությունների արդյունավետության բարձրացմանը:

Այլ վերաբերելի կողմեր. Այս խմբում ընդգրկվում են հասարակական կազմակերպությունները (ՀԿ-ներ), քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները (ՔՀԿ-ներ), ակադեմիական հաստատությունները, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մյուս գործընկերները, որոնք գործում են երիտասարդների զարգացման և զորեղացման ոլորտում: Գնահատման արդյունքները նպաստում են գիտելիքի փոխանցմանը, փորձի տարածմանը և համագործակցությանը՝ խթանելով հավաքական գործողություններ, որոնք ուղղված են Հայաստանում դեռահասների և երիտասարդների կարիքներին արձագանքելուն:

Հասցեագրելով այս առաջնային և երկրորդային շահառուների կարիքները՝ գնահատման զեկույցը նպատակ ունի առավելագույնս խթանել գիտելիքի փոխանցումը՝ նպաստելով դրական փոփոխություններին ծրագրերի, քաղաքականությունների և գործնական քայլերի մակարդակներում: Գնահատման արդյունքներն ու առաջարկները հարմարեցված են շահագրգիռ կողմերի բազմազան տեղեկատվական պահանջներին և հաստատվել են դեռահասների ու երիտասարդների կողմից՝ որպես հիմնական իրավակիրներ: Առանձին մեխանիզմները ապահովվել են ԵԽԽ-ի միջոցով առանցքային շահագրգիռ խմբերի մասնակցությունը:

2.2. Գնահատման նպատակը և խնդիրները

Այս մասնակցային գնահատման նպատակը 2021 թ.-ից մինչև 2024 թ.-ի առաջին եռամսյակը (ներառյալ) ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին (12-24 տարեկան) ուղղված ծրագրային գործունեության վերաբերելիության, համահունչության, արդյունավետության, արդյունաբերության և կայունության վերլուծության իրականացումն է: Առաջնորդվելով համագործակցային և մասնակցային մոտեցմամբ՝ այս գնահատումն իր բնույթով դինամիկ և առաջահայաց է և նպատակ ունի լավագույն փորձի և առկա խնդիրների վերաբերյալ խորքային և բազմակողմանի դիտարկումներ տրամադրել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ին, ՄԱԿ-ի գործակալություններին, շահագրգիռ կողմերին և շահառուներին՝ այսպիսով արդյունավետորեն նպաստելով Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված վերաբերելի ազգային քաղաքականությանը և ծրագրերին:

Ստորև ներկայացված են այս գնահատման հատուկ նպատակները, որոնք սահմանված են ToR-ում.

1. Մասնակցային գնահատման շրջանակներում կիրառել համագործակցային մոտեցում՝ նպաստելով դեռահասների և երիտասարդների ծրագրային գործունեության գնահատման կարողությունների զարգացմանը, ինչպես նաև ստեղծելով մեխանիզմներ գնահատման ողջ ընթացքում նրանց որպես գործընկերներ ներգրավելու համար:
2. Գնահատել՝ արդյոք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերն ու նախաձեռնություններն իրականացվել են հետևյալ հիմնարար փաստաթղթերին և սկզբունքներին համապատասխան՝ «ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի 2022-2025 թթ.-երի ռազմավարական ծրագիրը»³⁰, «ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցը դեռահասների և երիտասարդների մասնակցության և քաղաքացիական ակտիվության վերաբերյալ»³¹, «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018թ.»³², «ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ (ՄԱԿ ԿԶԳՇ) Հայաստան 2021-2025թթ.-եր», ՄԱԿ-ի «Երեխաների իրավունքների մասին կոնվենցիա» (CRC), «Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիա», (CEDAW) «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվենցիա»-ի (CRPD) սկզբունքներ, ինչպես նաև՝ ազգային/տեղական ռազմավարական փաստաթղթեր և քաղաքականություններ: Ի լրումն, դիտարկել, թե որքանով են կյանքի ցիկի և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումները վերաբերելի Հայաստանում ապրող դեռահասների և երիտասարդների կարիքներին:
3. Սահմանել, թե որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված տարբեր ծրագրերը համահունչ և փոխադարձաբար ամրապնդող, թե՛ ծրագրային գործունեության, թե՛ վերջինիս արդյունքների հետ, և ինչպես կարող է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը բարելավել դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության մշակումն ու իրականացումը՝ խթանելու տարբեր ոլորտային ծրագրերի և բյուջեների միջև սիներգիաներն ու սինթեզները (կոնվերգենցիա):
4. Գնահատել՝ որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը հաջողությամբ իրականացվել երկրի մասշտաբով, և ինչպիսի արդյունքներ ու որակական ցուցիչներ են դրանք ապահովել, որոնք իրենց հերթին փաստում են այդ ծրագրերի իրականացման հաջողության գործոններն ու սահմանափակումները, մասնավորապես՝ դեռահասների զարգացման և զորեղացման համատեքստում տեղի ունեցած փոփոխությունների տեսանկյունից:
5. Հաջող և անհաջող օրինակների հիման վրա ստեղծել եզրակացությունների և քաղված դասերի սինթեզ, որը կբացահայտի նախատեսված և չնախատեսված, դրական և բացասական փոփոխություններն ու հետևանքները իրավակիրների և պատասխանատու տարբեր խմբերի համար (ներառյալ՝ դեռահասները և նրանց խնամակալները, դասընթացավարները/քույշ-մասնագետները և ուսուցիչները, այլ մասնագետները, որոշումներ կայացնողները և ծրագրի իրականացնողները), ինչպես նաև վեր կհանի, թե ինչպիսի փոփոխություններ են արձանագրվել բարենպաստ միջավայրի ձևավորման առնչությամբ:
6. Տրամադրել հստակ և իրագործելի առաջարկներ, որոնք հետագայում կնպաստեն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և այլ շահագրգիռ կողմերի կողմից P4AY-ի բարելավմանը, լավագույն փորձի հնարավոր ընդլայնմանը, ինչպես նաև նոր հնարավորությունների և ուղղությունների ձևավորմանը, ինչն իր հերթին կխթանի պետական և տեղական իշխանությունների ջանքերը՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին աջակցելու գործում:

Գնահատումը համապարփակ կերպով վերլուծում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացված P4AY-ը՝ կենտրոնանալով ToR-ում սահմանված հիմնական թեմատիկ ուղղությունների, աշխարհագրական վայրերի և ժամանակահատվածների վրա:

³⁰ <https://www.unicef.org/reports/unicef-strategic-plan-2022-2025>

³¹ <https://www.unicef.org/media/73296/file/ADAP-Guidelines-for-Participation.pdf>

³² <https://www.unicef.org/media/57336/file>

Գնահատման ընդգրկման շրջանակը ներառում է այն միջամտությունները, որոնք նշված են գնահատման առարկայի ներքո (տես՝ 1.2 ենթագլուխը և Հավելված 9-ը) և սերտորեն համահունչ է ToR-ում սահմանված չափանիշներին:

Հաշվի առնելով, որ «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի Համագործակցության Հնգամյա Ծրագիր 2021-2025թթ.» շրջափուլի ավարտին ակնկալվում է ազդեցության մակարդակի արդյունքների աճ, ազդեցության գնահատումը **չի կազմում** այս գնահատման մասը: Բացի այդ, ավելի լայն միջամտությունների շրջանակում իրականացված փոքրածավալ և մեկանգամյա գործունեությունները նույնպես դուրս են այս գնահատման շրջանակից: Գնահատման շրջանակում չեն ներառվել նաև այն միջամտությունները, որոնք ուղղված են այլ տարիքային խմբերին կամ չեն առնչվում համապատասխան թեմատիկ ուղղություններին:

2.3. Միջամտությունների տրամաբանությունը և փոփոխության տեսությունը (ToC)

Ինչպես նշված է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի CP-ում համաձայն «Հայաստանի վերափոխման՝ մինչև 2050 թ.-ի»³³ ռազմավարության» և «ՀՀ կառավարության 2021-2026 թթ.-երի գործունեության միջոցառումների ծրագրի»³⁴, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը և Հայաստանի կառավարությունը կիսում են տրանսֆորմատիվ փոփոխության ընդհանուր տեսլականը: Սա ենթադրում է, որ մինչև 2025 թ.-ն բոլոր երեխաները զգալիորեն ավելի լայն հնարավորություններ կունենան իրացնելու իրենց կյանքի, պաշտպանության, զարգացման, կրթության և մասնակցության³⁵ իրավունքները: Այս համընդհանուր տեսլականը համահունչ է այն պարտավորություններին, որոնք Հայաստանն ստանձնել է՝ վավերացնելով «Երեխաների իրավունքների մասին կոնվենցիան» և միանալով «Կայուն զարգացման նպատակներին» (ԿՀՆ) (մասնավորապես՝ 1-ին, 4-րդ, 5-րդ, 8-րդ, 10-րդ, 13-րդ և 17-րդ նպատակներին):

Այս նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի CPD-ն³⁶ առաջնահերթություն է տալիս ծրագրային գործունեության և գործընկերության չորս ուղղություններին՝ սոցիալական քաղաքականությանը, առողջապահությանը և սնուցմանը, բոլոր երեխաների համար կրթությանը և ներառականությանը, ինչպես նաև երեխաների իրավունքների համակարգին և երեխաների պաշտպանությանը: Ծրագրային գործունեության երրորդ բաղադրիչը՝ բոլոր երեխաների համար կրթության և ներառականության ապահովումը, ուղղակիորեն կնպաստի «ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ (ՄԱԿ ԿՀԳԾ) Հայաստան 2021-2025թթ.»-ի 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ և 8-րդ անմիջական արդյունքներին՝ մասնավորապես կենտրոնանալով հետևյալ ուղղությունների վրա.

1. Կրթության քաղաքականության պլանավորման, ֆինանսավորման և մշտադիտարկման շուրջ կարողությունների զարգացում,
2. Հասարակության մեջ և կրթական համակարգում հաշմանդամություն ունեցող երեխաների (ՀՈԻԵ) և այլ խոցելի խմբերի՝ այդ թվում՝ սահմանամերձ շրջաններում բնակվողների ներառման բարձրացում,
3. Որակյալ և ներառական նախակրթության ընդլայնում,
4. Օրենքներում, քաղաքականություններում և բյուջեներում դիմակայունությանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը և կլիմայի փոփոխությանը վերաբերող դրույթների ներառում,
5. 21-րդ դարի հմտությունների և շարունակական կրթության մոտեցումների³⁷ խթանում,

Հինգերորդ կետը (համապատասխանում է CP-ի 3.5 անմիջական արդյունքին), ըստ էության, ներկայացնում է այն տիրույթը, որտեղ ծրագրային գործունեությունը կենտրոնանում է դեռահասների զարգացման ու զորեղացման վրա, ուստի հենց այս պարագայում է ակնկալվում

³³ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ, 2020, Վարչապետ. «Հայաստանի վերափոխման ռազմավարության մշակումը և իրագործումը պատկերացնում ենք որպես համագգային շարժում հիմնված մեր ազգային արժեքների և նպատակների վրա»: Սեպտեմբերի 21: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2020/09/21/Nikol-Pashinyan-meeting-Sept-21/>.

³⁴ ՀՀ կառավարություն, (տվյալներ չկան) «Հնգամյա միջոցառումների ծրագիր»: Հասանելի է 2024 թ.-ի մարտի 11-ի դրությամբ: <https://www.gov.am/en/Five-Year-Action-Program/>.

³⁵ United Nations Children's Fund (2021) Country programme document: Armenia.

³⁶ ՏՃՆ Նույն տեղում:

³⁷ ՏՃՆ Նույն տեղում, էջ 7-9

P4AY-ի ներդրումների ազդեցության տեսանելիությունը: Մասնավորապես, 3.5 անմիջական արդյունքի ուղղությամբ առաջընթացն ակնկալվում է չափել այն դեռահաս աղջիկների և տղաների թվի աճով, ովքեր ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի միջոցով մասնակցում են քաղաքացիական ակտիվության նախաձեռնություններին կամ ղեկավարում են դրանք: CP-ի շրջափուլի ավարտին ակնկալվող նպատակային ցուցանիշը կազմում է 20,000 դեռահաս (12,000՝ աղջիկ, 8,000՝ տղա):

Այս գնահատումը կենտրոնանում է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատման (P4AY)՝ այդ թվում դեռահասների զարգացման և մասնակցության վրա (ADAP) և ընդգրկում է 10 նախագիծ/միջամտություն, որոնց միջոցով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը նպաստել է P4AY-ի իրագործմանը: Քանի որ P4AY-ի արդյունքները փոխհատվող և փոխկապակցված են, դրանք ընդգրկում են մի քանի ոլորտ՝ ներառելով կլիմայի փոփոխությունը, սոցիալական քաղաքականությունը, առողջապահությունը, C4D-ն՝ երեխաների պաշտպանությունը, ինչպես նաև այլ փոխհատվող թեմաներ, ինչպիսիք են հաշմանդամությունն ու գենդերը:

Վերոնշյալներն արդիական են այս գնահատման համար և նպաստում են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի CP-ի և Կայուն զարգացման նպատակների (SDGs) առավել բարձր մակարդակի արդյունքների ձևավորմանը (տե՛ս Գծապատկեր 1-ը): Գծապատկեր 2-ում ամփոփված են CPD-ի³⁸ անմիջական և վերջնարդյունքները, որոնք ակնկալվում է ապահովել այս գնահատման շրջանակներում ներառված 10 ծրագրի/միջամտության միջոցով՝ մինչև CP-ի շրջափուլի ավարտը:

Գծապատկեր 1. ԿՀՆ-ների վրա P4AY-ի արդյունքների կանխատեսվող դրական ազդեցությունը

³⁸ Տե՛ս Լույսն տեղում

Գծապատկեր 2. «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համագործակցության հնգամյա ծրագիր 2021-2025թթ.-եր»-ի՝ այս գնահատմանը վերաբերելի անմիջական և վերջնարդյունքները

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը չունի ինքնուրույն և հաստատված Փոփոխության տեսություն (ToC), գնահատող թիմը հետադարձաբար մշակել է մեկ ընդհանրական ToC, ինչպես նաև ToC-ի վրա հիմնված մանրամասն տրամաբանական շրջանակ (տե՛ս Աղյուսակ 1-ը և Հավելված 6-ը)՝ գնահատման գործընթացն ուղղորդելու համար: Մշակման տրամաբանությունը կառուցվել է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի CPD-ի³⁹, «Կրթություն և ներառում ԲՈԼՈՐ երեխաների համար. ռազմավարության ակնարկ 2021-2025թթ.-եր» փաստաթղթի⁴⁰, գնահատման համապատասխան ToR-ի (տե՛ս Հավելված 1-ը), ծրագրային փաստաթղթերի (տե՛ս Հավելված 10-ը), ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմի հետ էլեկտրոնային նամակագրության ընդհանուր համադրության հիման վրա:

Աղյուսակ 1. CPD-ի փոփոխատվող արդյունքների ToC-ն՝ P4AY-ի ուղղությամբ⁴¹

Եթե...	ԱՊԱ...	Եվ...	...ԱՅՆ ԴԵՊՁՈՒՄ ԵԹԵ
Ազգային և տեղական մակարդակներում առանցքային ծառայությունները կողմերն ունեն ամրապնդված կարողություններ՝ կանոնավոր կերպով չափելու, մոնիթինգի և հաշվարկների մասնավոր ներդրումներն ու գործընթացները, ազդելու դրանց վրա՝ համուն երեխաների և ընտանիքների կայուն արդյունքների:	Երեխաներն ու ընտանիքներն օգտվում են աստիճանաբար համընդհանուր դարձող, ներառական և ցնցումների հանդեպ դիմակայուն սոցիալական պաշտպանության համակարգից, որը հիմնված է հավասարությանն ուղղված տվյալների և ֆինանսավորման վրա:	Կձևավորվեն և կզարգանան կրթված և կոմպետենտ քաղաքացիներ, որոնք կունենան 21-րդ դարի հմտություններ և գիտելիքներ՝ արագընթաց առաջընթացին նպաստելու, պրոֆեսիոնալ լինելու և ակտիվ քաղաքացիական վարք դրսևորելու համար:	1. Նախադպրոցական և դպրոցական կրթության հասանելիությունն ու մատչելիությունը շարունակում են լինել Կառավարության բարեփոխումների առաջնահերթություններից: 2. Վարչական տվյալների համակարգերը հնարավորություն են տալիս հետևելու կրթության հասանելիությանը և ուսումնառության արդյունքներին: 3. Ուսուցիչների կրթության բարեփոխումը և առաջարկի ու պահանջարկի անարդյունավետության հաղթահարումը Կառավարության առաջնահերթություններից է: 4. Դեռահասներն ու երիտասարդները Կառավարության օրակարգի առանցքում են: Պետությունը
Երեխաների պաշտպանության և արդարադատության համակարգերն ամրապնդված են հստակ դեղորայքով, պարտականություններով և բարելավված կարողություններով, ի թիվս այլն էր երեխաներին ընտանիքներից անհարկ բաժանման և երեխաների դեմ բռնության կանխարգելման նպատակով:	Երեխաների իրավունքների իրացումը պաշտպանված է ամուրի իրավական հիմքով, որը ներառում է երեխաների պաշտպանության ծառայությունների ամբողջական համակարգ, արդարադատություններին հասնելի համար, ինչպես նաև ծնողների/խնամակալների գիտելիքների և հմտությունների բարելավում:		

³⁹ United Nations Children’s Fund (2021) Country programme document: Armenia.
⁴⁰ Կրթություն և ներառում ԲՈԼՈՐ երեխաների համար. ռազմավարության ակնարկ, 2021-2025թթ.-եր
⁴¹ Աղյուսակի՝ կապույտով ընդգծված հատվածները, ցուցում են այս գնահատման առավել լայն ուղղվածությունը:

ԵԹԵ...	ԱՊԱ...	ԵՎ...	...ԱՅՆ ԴԵՊՋՈՒՄ ԵԹԵ
ՀՈՒԵ-ների և նրանց ընտանիքների համար նախատեսված մատչելի և որակյալ միջոցառումներին սոցիալական քաղաքականությունները, ծրագրերն ու ծառայությունները բարելավված են և նպաստում են նրանց զարգացմանը, որակյալ կրթությանը և անկախ կյանքի անցմանը: (Անմիջական արդյունք 3.2)	Երեխաները և դեռահասները իրացնում են իրենց տաղանդներն ու հմտությունները՝ բարենպաստ և ապահով միջավայրում՝ օգտվելով իրենց տարիքին համապատասխան հնարավորություններից, շարունակական ուսուցումից, ինչպես նաև ներառական և որակյալ կրթությունից: (Վերջնարդյունք 3)		կարևորում է, ուսումնական ծրագրերում և ենթակառուցվածքներում ներդրումների միջոցով բոլոր երեխաների համար ապահով և անվտանգ միջավայրի ստեղծումը: 5. Մեծ հետաքրքրություն կա կլիմայի փոփոխության ադապտացիայի, մեղմացման և նոր ուսումնական ծրագրերում այս տեսակ հիմնահարցերի ներառման նկատմամբ:
Դիմակայունությունը, շրջակա միջավայրի պաշտպանությունը և կլիմայի փոփոխությունը ինտեգրված են օրենքներում, քաղաքականություններում, պլաններում և բյուջեներում: (Անմիջական արդյունք 3.4)			
Դեռահասներն ունեն բարելավված 21-րդ դարի հմտություններ, ինչը նրանց հնարավորություն է տալիս մասնակցել որոշումների կայացմանը, դառնալ սոցիալական ձեռներեցներ և զբաղվածություն ձեռք բերել: (Անմիջական արդյունք 3.5)			
Անմիջական արդյունքներ	Վերջնարդյունքներ	Ազդեցություն	Հիմնական կանխադրույթներ

ԳԼՈՒԽ III.

Գնահատման մեթոդաբանությունը

3.1. Գնահատման մեթոդաբանությունը և հեռանկարը

Այս գնահատման հայեցակարգային շրջանակը ներառում է P4AY-ին առնչվող առանցքային հայեցակարգեր, որոնք ամրագրված են ավելի լայն շրջանակներում: Դրանք են՝ «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ և նրանց համար»⁴², «Երեխայի իրավունքների կոմիտեի՝ դեռահասության վերաբերյալ Ընդհանուր մեկնաբանություն»-ը, «Կայուն զարգացման նպատակներ»-ը, ՄԱԿ-ի «Երիտասարդություն 2030» ռազմավարությունը, ինչպես նաև ՄԱԿ Անվտանգության խորհրդի 2250-րդ բանաձևը՝ երիտասարդության, խաղաղության և անվտանգության մասին: Դեռահասությունը մանկությունից դեպի չափահասություն անցման շրջան է, որն ա ուղեկցվում է ֆիզիկական կտրուկ աճով և սեռական հասունացմամբ՝ զուգորդված զգացմունքային, սոցիալական և կոգտնիտիվ զարգացմամբ: Դեռահասությունը մանկությունից դեպի չափահասություն անցման կարևոր շրջան է, որը բնութագրվում է ֆիզիկական կտրուկ աճով, սեռական հասունացմամբ⁴³ և նյարդաբանական փոփոխություններով: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը հետևում է Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության (ԱՀԿ) սահմանմանը, ըստ որի դեռահասներ են համարվում 10-19 տարեկան անձինք: Այս սահմանումը թույլ է տալիս ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ին իր՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը համապատասխանեցնել համաշխարհային տվյալներին, քաղաքականություններին և ծրագրային շրջանակներին: Այս գնահատման շրջանակներում, սակայն, որպես ծրագրերի շահառուներ, գործընկերներ, ջատագովություն իրականացնողներ և ազդեցիկ դերակատարներ ընդգրկվել են նաև 19-ից բարձր (մինչև 24 տարեկան) երիտասարդներ, որոնք աջակցում են երեխաներին և դեռահասներին⁴⁴ ուղղված ծրագրերի իրականացմանը: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ռազմավարական շրջանակը շեշտում է, որ համապատասխան աջակցություն⁴⁵ ստանալու դեպքում դեռահասները կարող են. (1) առավելագույնի հասցնել իրենց ֆիզիկական, հոգեկան և սոցիալական բարօրությունը, (2) ձեռք բերել ուսումնառության, քաղաքացիական մասնակցության և ինքնազորեղացման հմտություններ, (3) ընտանիքի, հասակակիցների և դպրոցի կողմից ստանալ աջակցություն և ապահովության զգացում, (4) որպես քաղաքացիներ ներգրավվել իրենց համայնքներում:

ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ռազմավարական շրջանակը շեշտում է, որ համապատասխան աջակցություն⁴⁶ ստանալու դեպքում դեռահասները կարող են. (1) առավելագույնի հասցնել իրենց ֆիզիկական, հոգեկան և սոցիալական բարօրությունը, (2) ձեռք բերել ուսումնառության, քաղաքացիական մասնակցության և ինքնազորեղացման հմտություններ, (3) ընտանիքի, հասակակիցների և դպրոցի կողմից ստանալ աջակցություն և ապահով զգալ, (4) որպես քաղաքացիներ ներգրավվել իրենց համայնքներում:

⁴² UNICEF. (2018). UNICEF Programme Guidance for the Second Decade: Programming with and for Adolescents. New York: UNICEF. Retrieved from <https://www.unicef.org/media/57336/file>

⁴³ «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018թ.»

⁴⁴ Տես Նույն տեղում

⁴⁵ «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018թ.»

⁴⁶ «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018թ.»

Շրջանակը հիմնված է մի քանի հիմնական սկզբունքների⁴⁷ վրա, ինչպիսիք են՝ դրական զարգացման մոտեցման որդեգրումը, իրավահեն և գենդերազգայուն անաչառ մոտեցումը, ողջ կյանքի ընթացքում շարունակվող զարգացումը, ինչպես նաև դեռահաս աղջիկների և տղաների բովանդակալից մասնակցության աջակցությունը: Դեռահասներին ուղղված արդյունքներին⁴⁸ հասնելու համար համընդհանուր ռազմավարությունները ներառում են՝ համագործակցությունների ամրապնդումը, կառավարության քաղաքականությունների և ֆինանսավորման վրա ազդեցություն գործելու ջանքերը, դեռահասների կարիքներին արձագանքող ծառայությունների մատուցման բարելավումը, միջուկորտային ծրագրերի խթանումը, քաղաքականություններ ձևավորող տվյալների ստեղծումն ու օգտագործումը, դեռահասների և նրանց ընտանիքների զորեղացումը, ինչպես նաև նորարարության խթանումը:

Ազգային մակարդակում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հաջողությունը պայմանավորված է կառավարության կողմից ձեռնարկվող քայլերով, որոնց թվում են՝ նախարարությունների միջև համակարգման մեխանիզմների ստեղծումը, բոլոր դեռահասներին (հատկապես մեկուսացված(մարգինալացված) խմբերին) ուղղված բյուջետավորված քաղաքականությունների իրականացումը, առաջնային օղակներում աշխատող մասնագետների կարողությունների զարգացումը, ինչպես նաև պետական համակարգերի միջոցով ձեռք բերված տվյալների հիման վրա առաջընթացի մշտադիտարկումը: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը⁴⁹ նաև սատարում է ջատագովությունը և հաղորդակցությանն ուղղված ջանքերը, որոնք նպաստում են դեռահասների ձայնը լսելի դարձնելուն և նրանց հնարավորություն ընձեռում ազդեցություն ունենալ որոշումների կայացման գործընթացների վրա:

Հիմնվելով վերոնշյալ հայեցակարգային շրջանակի վրա՝ ՀՌԿԿ-Հայաստանը սույն գնահատումն իրականացրել է համալիր, ոչ փորձարարական մեթոդաբանությամբ՝ կոնվերգենտ զուգընթաց մասնակցային խառը մեթոդների նախագծի (CPPMMD⁵⁰) միջոցով: Նման դիզայնը⁵¹ ներառել է որակական և քանակական տվյալների համաժամանակյա հավաքագրում և վերլուծություն: Տվյալների հավաքագրման փուլում գործընթացներից յուրաքանչյուրը մյուսից անկախ է իրականացվել: Այս մոտեցումը թույլ է տվել որակական և քանակական տվյալների վրա հիմնվելով տրիանգուլացնել տարբեր մեթոդներով հավաքված տվյալներն ու ապահովել գնահատման⁵² օբյեկտի վերաբերյալ համապարփակ պատկերացում և կանխատեսողական ներուժ: Գենդերային հավասարության հարցերը ներառվել են գնահատման վերլուծության շրջանակում, ինչպես նաև՝ տվյալների հավաքագրման մեթոդաբանության ու գործիքակազմի մեջ: Բոլոր հնարավոր դեպքերում դրանք արտացոլվել են նաև գնահատման արդյունքներում, եզրակացություններում և առաջարկներում՝ համապատասխանելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ գնահատման գործընթացներում գենդերային ինտեգրման ուղեցույցին և UN-SWAP-ի գնահատման ցուցանիշներին: Գնահատման դիզայնի մշակման ընթացքում որպես իրավահեն չափորոշիչների հիմք են ծառայել CRC-ն և CEDAW-ն: Մասնակցային մոտեցումը ապահովել է ծրագրի առանցքային շահագրգիռ կողմերի, հատկապես շահառուների, ակտիվ ներգրավվածությունը՝ գնահատման նախագծման և իրականացման փուլերում, ինչպես նաև հնարավորություն տվել ներմեթոդային կրկնությունների համար՝ հավաքված տվյալների⁵³ բավարար հագեցվածության հասնելու նպատակով:

CPPMMD-ն հանգմանորեն ներկայացված է գնահատման IR-ում: Գիտակցելով դեռահասների մասնակցության կարևորությունը մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացներում (APM&E), գնահատող թիմը հիմնվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցի⁵⁴ առավելությունների վրա և ապահովել երիտասարդների ակտիվ ներգրավվածությունը՝ ստեղծելով երիտասարդների խորհրդատվական

⁴⁷ Տե՛ս նույն տեղում

⁴⁸ Տե՛ս նույն տեղում

⁴⁹ Տե՛ս նույն տեղում

⁵⁰ CPPMMD-ն որպես հետազոտական մեթոդի ինքնատիպ մոտեցում մշակվել և առաջարկվել է ՀՌԿԿ-Հայաստանի կողմից՝ խառը մեթոդների և մասնակցային հետազոտական ավանդույթների համադրման արդյունքում: Այդուհանդերձ, մի շարք աշխատություններ հանգմանորեն անդրադարձել են մասնակցային խառը մեթոդներով հետազոտությանը: Տե՛ս՝ Olson, B. D., & Jason, L. A. (2015). Participatory Mixed Methods Research. In S. N. Hesse-Biber, & R. B. Johnson, The Oxford Handbook of Multimethod and Mixed Methods Research Inquiry (pp. 393–405). online: Oxford Library of Psychology.

⁵¹ Creswell, J. W., & Clark, P. (2011). Designing and conducting mixed methods research. Thousand Oaks, CA: Sage. pp. 70-71

⁵² Տե՛ս նույն տեղում:

⁵³ Olson, B. D., & Jason, L. A. (2015). Participatory Mixed Methods Research. In S. N. Hesse-Biber, & R. B. Johnson, The Oxford Handbook of Multimethod and Mixed Methods Research Inquiry (pp. 393–405). online: Oxford Library of Psychology.

⁵⁴ UNICEF. (2019). UNICEF Guidance Note: Adolescent participation in UNICEF Monitoring and Evaluation. New York: UNICEF.

խումբ (ԵԽԽ), որն իրենից ներկայացնում է տարբեր նախաձեռնությունների զարգացման համատեքստում երիտասարդների ներառման արդյունավետ մեխանիզմ: ԵԽԽ-ն նպաստել է, որպեսզի երիտասարդների ծայներն ու տեսակետները պատշաճորեն արտացոլվեն որոշումների կայացման, հետազոտության և գնահատման գործընթացներում: ԵԽԽ-ն բաղկացած էր 9 անդամից, որոնք ունեին տարբեր գենդերային ինքնություններ և ապրում էին տարբեր շրջաններում: ԵԽԽ-ի անդամները 15–19 տարեկան էին, որոնց ընտրությունը հիմնված էր նրանց առաջնորդության ներուժի, հանձնառության և հետազոտության ու գնահատման նկատմամբ տածած հետաքրքրության վրա: Բաց կանչը տարածվել է թիրախային գովազդի միջոցով, իսկ վերջնական ընտրությունը իրականացվել է երկու փուլով՝ առցանց հայտերի ստացման և հարցազրույցներից: ԵԽԽ-ի անդամները մասնակցել են գնահատման տարբեր փուլերի իրականացմանը՝ մեկնարկային գեկույցի պատրաստումից մինչև հաշվետվության ներկայացումը, ինչն իրականացվել է ինչպես խորհրդատվական, այնպես էլ համագործակցային մասնակցության մեթոդների կիրառության արդյունքում: ԵԽԽ-ի ներգրավվածությունը հանգամանորեն ներկայացված է Հավելված 15-ում:

3.2. Գնահատման չափանիշները և հարցերը

Այս գնահատումը համապատասխանում է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) Զարգացման աջակցության կոմիտեի (DAC) ստանդարտ գնահատման վեց չափանիշներից⁵⁵ հինգին՝ վերաբերելիությանը, համահունչությանը, արդյունավետությանը, արդյունաբերությանն ու կայունությանը: Հաշվի առնելով, որ «ՀՀ կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի Համագործակցության Հնգամյա Ծրագիր 2021–2025թթ.»-ի շրջափուլի ավարտին ակնկալվում է ազդեցության մակարդակի արդյունքների աճ, գնահատումը կենտրոնանում է անմիջական և վերջնարդյունքների վրա: Այս չափանիշներից զատ, գնահատումն առանձնակի ուշադրություն է դարձնում մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցմանը, գենդերային հավասարությանը և այլ միջոցառումներին:

Գնահատման չափանիշները և հարցերը

Ստորև ներկայացված գնահատման չափանիշներն ու հարցերը ծառայում են որպես շրջանակ՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության վերաբերելիությունը, համահունչությունը, արդյունավետությունը, արդյունաբերությունը և կայունությունը գնահատելու համար:

Վերաբերելիություն

Հ1. Որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը համապատասխանում CRC-ին, CRPD-ին, CEDAW-ին, դեռահասների վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գլոբալ ռազմավարություններին և ուղեցույցներին և որքանով են դրանք համահունչ երեխաների հիմնարար իրավունքների սկզբունքներին (անխտրականության, լավագույն շահի, և մասնակցության), գենդերային համընդգրկմանը և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումներին:

Հ2. Որքանով համապարփակորեն են ծրագրային գործունեության/միջամտությունների խնդիրներն ու դիզայնը արձագանքում ուղղակի շահառուներ և իրավակիրներ հանդիսացող խմբերի, հատկապես՝ առավել խտրականացված դեռահասների և երիտասարդների, կառավարական գործընկերների/հաստատությունների (ազգային, մարզային և տեղական մակարդակներում), քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր սեկտորի, միջամտությունների ֆինանսավորման, իրականացման և/կամ կառավարման մեջ ներգրավված միջազգային մարմինների կարիքներին: Ինչպե՞ս են աղբյուրների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց միջոցառումներին խոցելի կողմերը հաշվի առնվում և արձագանք գտնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերում և միջամտություններում:

⁵⁵ OECD. (n.d.). Evaluation Criteria. Retrieved March 11, 2024, from OECD: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/daccriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm#:~:text=The%20OECD%20DAC%20Network%20on,two%20principles%20for%20their%20use.>

33. Որքանով են ծրագրերի նախագծման և իրականացման ընթացքում հաշվի առնվել ազգային և տեղական համատեքստերը (գիտելիքները, համոզմունքները, քաղաքական առաջնահերթությունները): Ներգրավվել են, արդյոք, համապատասխան շահագրգիռ կողմերը, պարտավորություն կրող սուբյեկտները և մասնագիտական անձնակազմը՝ ծրագրային գործունեության նախագծման, գնահատման և իրականացման գործընթացներում: Որքանով են դեռահասների, երիտասարդների, նրանց ընտանիքների կամ ներկայացուցիչ կազմակերպությունների տեսակետները ներառված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ազգային և տեղական ծրագրերի ձևավորման և պլանավորման գործընթացներում:

Համահունչություն

34. Համահունչ և փոխլրացնող են, արդյոք, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված միջթեմատիկ ծրագրերը՝ ծրագրային գործունեության, արդյունքների և բյուջետավորման տեսանկյունից:

35. Որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունն ու ծրագրերը սիներգիաներ և սինթեզներ ստեղծում ծրագրային գործունեության մեջ ներգրավված կողմերի և այլ դերակատարների միջև: Որո՞նք են այն խոչընդոտները, որոնք պետք է հասցեագրել՝ սիներգիաների բարելավման համար:

Արդյունավետություն

36. Նպատակային արդյունքների և որակի չափանիշների ապահովման տեսանկյունից՝ որքանով են արդյունավետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը՝ ինչպես ազգային, այնպես էլ տեղական մակարդակներում: Դեռահասներին ուղղված ծրագրերը նպաստել են, արդյոք, դեռահասների զարգացմանը, գործընթացմանը, ներառմանը, ինչպես նաև գենդերային հավասարության ու արդարության ապահովման առաջընթացին:

37. Որո՞նք են արդեն իսկ ձեռք բերված կամ ձեռք բերման հավանականություն ունեցող նախատեսված և չնախատեսված, դրական և բացասական փոփոխություններն ու հետևանքները՝ իրավակիր տարբեր խմբերի և պարտավորություն կրող կողմերի համար, ներառյալ՝ դեռահասների և նրանց խնամակալների, դասընթացավարների/քուլ-մասնագետների և ուսուցիչների, այլ մասնագետների, որոշում կայացնողների և ծրագրային գործունեություն իրականացնողների:

38. Ի՞նչ սովորեցին ծրագրային գործունեության և նախագծերի շահագրգիռ կողմերը (այդ թվում՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի թիմը, գործընկերները, դասընթացավարները, քաղաքականություն մշակողները և այլն) միմյանցից: Ի՞նչ սովորեցին չափահաս շահագրգիռ կողմերը դեռահասներից (ADAP հարցեր):

39. Հնարավորության դեպքում՝ ի՞նչն այլ կերպ կանեին ծրագրային գործունեության և ծրագրերի շահագրգիռ կողմերը: Շահագրգիռ կողմերից յուրաքանչյուրն ի՞նչն այլ կերպ կաներ հաջորդ անգամ (ADAP հարցեր):

310. Որքան մասնակցային և ներառական էր ծրագրերի և միջամտությունների նախագծումը և իրագործումը: Ի՞նչ դեր էին ստանձնել դեռահասները և երիտասարդները: Որքանով էին նրանք հնարավորություն ունենում ազդելու ծրագրերի նախագծման, իրագործման և մշտադիտարկման վրա: Ինչպե՞ս էին նրանք ընկալում իրենց՝ այդ առնչությամբ: (ADAP հարցեր):

Արդյունաբարություն

311. Որքանով են դեռահասներին ուղղված ծրագրերին հատկացված ռեսուրսները (\$ֆինանսական և մարդկային) համապատասխան՝ ռազմավարությունների իրագործման և ակնկալվող արդյունքներին հասնելու տեսանկյունից: Կարելի՞ էր արդյոք նույն կամ ավելի լավ արդյունքները գրանցել՝ հասանելի ռեսուրսների ավելի լավ օգտագործմամբ:

312. Որո՞նք են այդ ծրագրերի իրականացման հաջողության գործոններն ու սահմանափակումները: Արդյո՞ք ծրագրերը նախագծվել, իրականացվել, և պատշաճորեն

մշտադիտարկվել ու գնահատվել են պլանավորված ժամկետների համաձայն: Գրանցվել են արդյո՞ք ուշացումներ, և ո՞րն էր դրանց պատճառը:

Հ13 Որքա՞ն է հավանականությունը, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի/նախաձեռնությունների արդյունքում դեռահասների և երիտասարդների համար և նրանց հետ ձեռք բերված օգուտներն ու նվաճումները շարունակվեն կամ հաստատությունականացվեն կառավարության, համայնքների կամ քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի ավարտից հետո:

Հ14. Որո՞նք են դիմակայունությանը և ռիսկերին առնչվող այն գործոններն ու հնարավոր փոխզիջումները, որոնք երկարաժամկետ և միջնաժամկետ կտրվածքով սահմանում են այդ օգուտների շարունակականության հավանականությունը:

Այս գնահատումը պատրաստելիս, թիմը, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի հետ խորհրդակցությունների արդյունքում, ուսումնասիրել է ծրագրային գործունեության փաստաթղթերը՝ Ներառյալ ToC-ն, տրամաբանական շրջանակները և այլ վերաբերելի նյութեր: Նպատակները, արդյունքները, ցուցանիշները և վավերացման միջոցները սահմանվել են գնահատման շրջանակների մշակմանը նպաստելու համար: Այս շրջանակի հիման վրա գնահատող թիմը մշակել է Գնահատման մատրիցա, որը ներկայացված է Հավելված 2-ում: Այն գնահատման չափանիշներն ու հարցերը կապում է ընտրված մեթոդաբանության հետ՝ սահմանելով ցուցանիշները, չափորոշիչներն ու կանխադրույթները, ինչպես նաև հստակ նշելով Գնահատման յուրաքանչյուր հարցի համար տվյալների հավաքագրման մեթոդներն ու աղբյուրները: Գնահատման մատրիցայում, ըստ անհրաժեշտության, հաշվի են առնվել CRC-ն, «Ոչ ոքի չթողնել անտեսված» (LNOB) սկզբունքը և հաշմանդամության ներառման սկզբունքը:

3.3. Տվյալների հավաքագրման մեթոդները և ընտրանքները

Գնահատման գործընթացում կիրառվել է առաջնային և երկրորդային տվյալների աղբյուրների համադրում, ինչպես նաև տվյալների հավաքագրման չորս մեթոդ, որոնք մանրամասն ներկայացված են ստորև (դաշտային աշխատանքների հաշվետվությունը ներառված է Հավելված 14-ում, իսկ տվյալների հավաքագրման համար կիրառված գործիքները՝ ըստ անհրաժեշտության, ներկայացված են Հավելված 7-ում):

1. Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն

Փաստաթղթերի ուսումնասիրության շրջանակում թիմը համակարգված կերպով ուսումնասիրել է գոյություն ունեցող ծրագրային փաստաթղթերը, զեկույցները, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մշտադիտարկման և վերահսկողության համակարգերից ստացված երկրորդային տվյալները, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ին առնչվող գրականությունը: Այս գործընթացը հնարավորություն է տվել հավաքագրել և վերլուծել առկա տվյալները՝ գնահատման գործընթացի համար անհրաժեշտ տեղեկատվություն ապահովելու նպատակով:

Ընտրանքի ծավալը. Ծրագրային գործունեության, անմիջական և վերջնարդյունքների համապարփակ պատկերը ստանալու նպատակով՝ գնահատող թիմը ուսումնասիրել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակից ՀՌԿԿ-Հայաստանին տրամադրված բոլոր փաստաթղթերը, ինչպես նաև այն նյութերը, որոնք գնահատող թիմի կարծիքով վերաբերելի են համարվել այս գնահատման համար:

Աղբյուրները. Ծրագրի փաստաթղթերը, ToC-ն, արդյունքների գնահատման մոդուլը (RAM), տարեկան զեկույցները, մշտադիտարկման ստանդարտ հարցերը (SMQs), գնահատման նախնական և վերջնական տվյալները, օրենսդրությունը և օժանդակ փաստաթղթերը (թվարկված են Հավելված 8-ում):

2. Առանցքային տեղեկատվության հետ հարցազրույցներ (ԱՏՀ-ներ)

ԱՏՀ-ները իրենցից ներկայացրել են կիսակառուցվածքային հարցազրույցներ այն անհատների հետ, որոնք համապատասխան գիտելիք, փորձ և փորձառություն ունեն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության մասին: Այս

հարցազրույցների արդյունքում ձեռք են բերվել որակական դիտարկումներ ծրագրի դիզայնի, արդյունավետության և մարտահրավերների վերաբերյալ:

Մասնակիցների ընտրությունը. Առանցքային տեղեկատվությունը ընտրվել են նպատակաուղղված կերպով՝ հաշվի առնելով նրանց դերը, փորձառությունը և ծրագրային գործունեության մեջ ներգրավվածությունը: Մասնակիցների շրջանակը ներառել է քաղաքականություն մշակողներին, ոլորտային նախարարություններին, պետական գործակալություններին, նախագծեր իրականացնող գործընկերներին, դոնորներին և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմին: Ջանքեր են գործադրվել գենդերային բազմազանության և ազգային, մարզային և տեղական մակարդակներում մասնակիցների ներկայացվածության ուղղությամբ:

Ընտրանքի ծավալը. Ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 29 ԱՏՀ՝ 28 անհատական հարցազրույց և 1 խմբային հարցազրույց (տե՛ս Հավելված 3-ը): ԱՏՀ-ները բոլոր նախագծերի միջև բաշխվել են այնպես, որ յուրաքանչյուր նախագծի համար (չնչին բացառություններով, որոնք մասնամասն ներկայացված են Հավելված 14-ում) ապահովված լինի առնվազն մեկ հարցազրույց դոնորի հետ, մեկն՝ իրականացնող գործընկերոջ, մեկը՝ կառավարության ներկայացուցչի և մեկը՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ:

3. Ֆոկուս խմբային քննարկումներ (ՖխՔ-ներ)

ՖխՔ-ներն իրենցից ներկայացրել են խմբային քննարկումներ, որոնց մասնակցել են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության ուղղակի և անուղղակի շահառուները: Այս քննարկումները հնարավորություն են տվել մասնակիցներին ապահով միջավայրում կիսվել իրենց փորձառությամբ, առաջարկներով և տեսակետներով:

Մասնակիցների ընտրությունը. ՖխՔ-ներին մասնակցել են դեռահասներ, երիտասարդներ, երիտասարդ աշխատակիցներ, ուսուցիչներ, քույր-մասնագետներ, ծնողներ և իրազեկման հաստատություններ, որոնք ներգրավված են եղել ծրագրի գործողությունների մեջ կամ կրել դրանց ազդեցությանը: Մասնակիցներն ընտրվել են բազմազանությունն ապահովելու սկզբունքով՝ հաշվի առնելով նրանց տարիքը, սեռը/գենդերը, աշխարհագրական տեղակայումն ու ներգրավվածության աստիճանը՝ ներառելով գյուղական ու քաղաքային բնակչությունը և մեկուսացված (մարգինալացված) խմբերին:

Ընտրանքի ծավալը. Տարբեր նախագծերի համար ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 21 ՖխՔ (այս թվի մեջ չեն մտնում CLIMATE⁵⁶ և POLICY⁵⁷ նախագծերը): Նախագծերի և թիրախային խմբերի միջև ՖխՔ-ների բաշխումը հիմնված է ԱՏՀ-ների և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի առաջարկների վրա: Քննարկումներն անցկացվել են ՀՌԿԿ-Հայաստանի համակարգողների կողմից՝ ԵխԽ-ի դեռահաս անդամների աջակցությամբ: Բոլոր նախագծերի և թիրախային խմբերի ՖխՔ-ների բաշխումը ներկայացված է Հավելված 4-ում:

4. Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող հեռախոսային հարցազրույց (հեռախոսային հարցում) / (CATI)

Հեռախոսային հարցումը ներառել է ծրագրի շահառուների հետ կարճ հեռախոսային հարցումների անցկացումը, որի շրջանակներում կիրառվել են ստանդարտացված հարցաշարեր: Այս մեթոդը հնարավորություն է տվել արագ և կոնֆիդենցիալ կերպով քանակական տվյալներ հավաքագրել շահառուների փորձառությունների, ծրագրերի տարբեր ասպեկտների վերաբերյալ նրանց գնահատականների, գոհունակության մակարդակի և այլնի մասին:

Մասնակիցների ընտրությունը. CATI-ի մասնակիցներն ընտրվել են պատահականության սկզբունքով՝ հիմնվելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից յուրաքանչյուր նախագծի համար տրամադրված ընտրանքային շրջանակների, դրանց հասանելիության, ինչպես նաև՝

⁵⁶ Արդյունքները ստացվել են վեց թիրախային շրջաններում դեռահասների, երիտասարդների և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ անցկացված 15 ՖխՔ-ների միջոցով (ընդհանուր՝ 88 մասնակից): Բացի այդ, 33 խոշորացված համայնքներում 1,516 ուսանողի շրջանում իրականացվել է CAWI հարցում, իսկ Նոյն համայնքներից 703 մեծահասակի հետ՝ CAPI հարցում:

⁵⁷ Այս ծրագրում ուղղակի և անուղղակի շահառուների խմբեր չկան:

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ու ՀՌԿԿ-Հայաստանի միջև ստորագրված «Տեղեկությունների չբացահայտման համաձայնագրի» վրա:

Ընտրանքը. Թիրախային՝ 350 անձից բաղկացած ընտրանքի չափին հասնելու նպատակով, 2279 շահառուներից բաղկացած ցանկից սկզբնական փուլում պատահականության սկզբունքով ընտրվել է 700 մասնակից: Ընտրանքը նախագծվել է ներկայացուցչականությունը ապահովելու նպատակով և նախագծերի հիման վրա ապագա գրեգացվել է $\pm 5\%$ սխալանքի և 95% վստահության մակարդակով: Պատահական ընտրության մեթոդաբանությունը հնարավորություն է տվել ապահովելու վերաբերելի ժողովրդագրական ցուցանիշների համաչափ և համարժեք բաշխումն ու ներկայացվածությունը: Այդուհանդերձ, կոնտակտային ցուցակներում առկա բազմաթիվ անճշտությունների պատճառով (տե՛ս 3.4 ենթագլուխը և Հավելված 13-ը) նախագծերի մեծ մասի համար սկզբնական նմուշային միավորները լրացվել են կամ ամբողջական ցուցակն օգտագործվել է մինչև ծրագրի/ծրագրային գործունեության ավարտը: Ստացված ընտրանքը բաղկացած է 332 վավեր դիտարկումից, որոնք, հաշվի առնելով համապատասխան սահմանափակումներն ու խոչընդոտները, ներկայացուցչական են ընտրանքի ողջ շրջանակի⁵⁸ համար: Ավելին, ըստ նախագծերի, հարցվածների բաշխումը զգալիորեն մոտ է ընդհանուր բնակչության շրջանակում նախագծերի հնարավոր մասնակիցների իրական բաշխմանը (միջինում մոտ $\pm 1,3\%$ շեղումով): Վերոնշյալ բաշխումը, ինչպես նաև ընտրանքի նախագծման քայլերը ներկայացված են Հավելված 5-ում:

Գնահատման շրջանակներում հավաքագրված տվյալները համապարփակ կերպով վերլուծվել են խառը մեթոդների կիրառմամբ՝ համադրելով քանակական (նկարագրական վիճակագրություն, ինֆերենցիալ վիճակագրություն՝ օրինակ՝ ռեգրեսիոն վերլուծություն, և համեմատական վերլուծություն) և որակական տեխնիկաներ (բաց, առանցքային և թեմատիկ կոդավորում, ինչպես նաև բովանդակային վերլուծություն: Երկու տեսակի տվյալներն էլ հիմք են հանդիսացել գնահատման յուրաքանչյուր չափանիշին համապատասխան հարցերին տրվող պատասխանի համար:

Արդյունքների ստուգման և հաստատման նպատակով կատարվել է տվյալների տարբեր աղբյուրներից ստացված նյութերի տրիանգուլացիա: Տվյալների կառավարումն ու դրանց մեկնության գործընթացը դյուրացնելու նպատակով կիրառվել են առաջադեմ ծրագրային ապահովումներ, մասնավորապես՝ NVivo-ն՝ որակական տվյալների, իսկ R և SPSS-ը՝ քանակական վերլուծության համար: Ի լրումն, գնահատող թիմը կիրառել է մասնակցային մոտեցումներ՝ շահագրգիռ կողմերին ներգրավելով արդյունքների մեկնաբանման և վավերացման գործընթացում ապահովելով դրանց համապատասխանությունը և մասնակիցների կողմից արդյունքների հանդեպ սեփականության զգացումը:

3.4. Գնահատման էթիկական նկատառումները, սկզբունքները և սահմանափակումները

3.4.1 Գնահատման էթիկական նկատառումները և սկզբունքները

Գնահատումը ապահովել է դեռահասների և երիտասարդների անվտանգ, էթիկական և ներառական մասնակցությունը՝ հետևելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի վերանայված «Գնահատման քաղաքականությանը»⁵⁹, ՄԱԿ-ի գնահատող խմբի (ՄԱԿ ԳԽ) գնահատման նորմերին և չափանիշներին⁶⁰, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետազոտությունների, գնահատումների, տվյալների հավաքման և վերլուծության⁶¹ էթիկական չափանիշների ընթացակարգին, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ «Դեռահասների մասնակցության մշտադիտարկման և գնահատման»⁶², ուղեցույց»-ին, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ երեխաներին⁶³ ներառող հետազոտությունների էթիկական իրականացման ընթացակարգերին: Այն համահունչ է ՄԱԿ-ի «Ոչ ոքի չթողնել անտեսված» (LNOB) սկզբունքին, ՄԱԿ-ի «Հաշմանդամության ներառական ռազմավարությանը», ինչպես նաև UN-SWAP ցուցանիշներին, որոնք վերաբերում են

⁵⁸ 2279 դեպքերից բաղկացած ընդհանուր բնակչության համար անհրաժեշտ է առնվազն 329 դիտարկումների պատահական ընտրանք, որպեսզի 95% վստահության մակարդակով երաշխավորվի, որ բնակչության իրական արժեքը գտնվում է ընտրանքի չափված արժեքի շուրջ $\pm 5\%$ միջակայքում: Գնահատող թիմը ավելի բարձր շեմ (օրինակ՝ 350) էր սահմանել՝ հաշվի առնելով տվյալների որակի վերահսկման և զտման արդյունքում հնարավոր բացառումները: Հետևաբար, ստացված 332 դիտարկումներից կազմված ընտրանքը նշված պայմաններում ներկայացուցչական է 2279 դեպքերի համար:

⁵⁹ UNICEF Evaluation Policy (2023 revised) <https://shorturl.at/cRZ3m>

⁶⁰ UNEG Norms: <http://www.uneval.org/document/detail/21>, UNEG Standards:

<http://www.uneval.org/document/detail/22>

⁶¹ https://www.unicef.org/supply/files/ATTACHMENT_IV-UNICEF_Procedure_for_Ethical_Standards.PDF

⁶² <https://www.unicef.org/evaluation/media/2746/file/UNICEF%20ADAP%20guidance%20note-final.pdf>

⁶³ <https://childethics.com/wp-content/uploads/2013/10/ERIC-compendium-approved-digital-web.pdf>

գնահատումներում գենդերային համընդգրկմանը՝ ապահովելով, որ բոլոր դեռահասների, այդ թվում՝ աղջիկների և հաշմանդամություն ունեցողների կարծիքները լսելի և հարգված լինեն:

Գործընթացի վավերականությունն ու անաչառությունը ապահովելու համար՝ գնահատող թիմը խստորեն հետևել է ՄԱԿ-ի ԳԽ-ի՝ անկախության, անկողմնակալության, հաշվետվողականության, հուսալիության և շահերի բախումից խուսափելու պարտավորություններին:

Այս սկզբունքները ամրապնդել են գնահատման հանձնառությունը՝ շահագրգիռ կողմերի և մասնակիցների, հատկապես խոցելի խմբերի, այդ թվում երեխաների նկատմամբ թափանցիկության, հաշվետվողականության և էթիկական պատասխանատվության ապահովման հարցում: Ավելին, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետազոտությունների, գնահատումների, տվյալների հավաքման և վերլուծության⁶⁴ էթիկական չափանիշների ընթացակարգին հետևելով՝ գնահատող թիմն առաջնահերթություն է տվել տվյալների անվտանգության ապահովմանը և մասնակիցների պաշտպանությանն, ինչը մանրամասն ներկայացված է գնահատման IR-ում:

Ի թիվս այլ պաշտպանիչ միջոցների, գնահատող թիմը առաջնահերթություն է տվել գնահատման IR-ում ներկայացված հետևյալ պաշտպանիչ միջոցներին.

1. **Հարգանք արժանապատվության և բազմազանության հանդեպ.** Շահագրգիռ կողմերի նկատմամբ դրսևորվել է արժանապատիվ վերաբերմունք՝ հաշվի առնելով սեռի, գենդերի, ռասայի, կարողությունների և այլ գործոնների տարբերությունները: Սա ներառել է յուրաքանչյուր մասնակցի ուրույն նախապատմությունը և ինքնությունը հարգելն ու գնահատելը:
2. **Ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու իրավունք.** Մասնակիցներին տեղեկացվել է իրենց իրավունքների մասին՝ մասնակցելու կամ ցանկացած պահի հրաժարվելու՝ առանց որևէ հետևանքի: Այսպիսով նրանք ունեցել են ազատ կամարտահայտան և ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու հնարավորություն:
3. **Արդար ներկայացվածություն.** Ջանքեր են գործադրվել տարբեր՝ հատկապես մեկուսացված (յուսանցքայնացված) խմբերի ձայնը լսելի դարձնելու ուղղությամբ՝ այսպիսով երաշխավորելով գնահատման շրջանակներում ժողովրդագրական տարբեր խմբերի փորձառությունների և նախապատմությունների ներկայացվածությունը:
4. **Համապատասխանություն խոցելի խմբերին ուղղված մոտեցումների հետ.** Գնահատումը խստորեն հետևել է խոցելի խմբերի՝ մասնավորապես դեռահասների համար նախատեսված էթիկական ուղեցույցներին: Գնահատման ողջ ընթացքում կիրառվել է «չվնասելու» սկզբունքը՝ ապահովելով, որ բոլոր մասնակիցները պաշտպանված լինեն հնարավոր ֆիզիկական, զգացմունքային կամ սոցիալական ռիսկերից:
5. **Գաղտնիություն և տվյալների պաշտպանություն.** Գաղտնիության պահպանման նպատակով՝ նույնականացման ենթակա ցանկացած տեղեկատվության հաղորդվել է անանուն բնույթ, տվյալները պահվել են ապահով եղանակներով, իսկ թիմի բոլոր անդամները ստորագրել են «Տեղեկությունների չբացահայտման համաձայնագրեր» (ՏՀՀ): Էլեկտրոնային տվյալների պաշտպանությունն ապահովվել է կոդավորման և սահմանափակ հասանելիության միջոցով՝ կիրառելով տվյալների անվտանգության պահպանման լավագույն փորձերը՝ կանխելու չարտոնված մուտքերը կամ հնարավոր խափանումները:

ՀՌԿԿ-Հայաստանը քարտեզագրել է հնարավոր էթիկական ռիսկերն ու դրանց մեղմման ռազմավարությունները, որոնք ներկայացված են IR-ի Աղյուսակ 8-ում: Գնահատման IR-ը, տվյալների հավաքագրման գործիքներն ու պաշտպանական մոտեցումները ենթարկվել են անկախ հաստատությունային վերանայման՝ էթիկայի փորձաքննության հանձնաժողովի (ERB) կողմից: ERB-ի հաստատումը ներառված է այս ամփոփիչ ER-ի Հավելված 12-ում, իսկ համապատասխան համաձայնագրերին կարելի է ծանոթանալ IR-ի Հավելված 6-ում:

3.4.2 Գնահատման սահմանափակումները

Գնահատումը բախվել է մի քանի սահմանափակումների (տե՛ս Հավելված 13-ը), որոնք հասցեագրվել մեղմման հատուկ միջոցներով, որոնք պետք է հաշվի առնվեն գնահատման արդյունքների դիտարկման ընթացքում: Առանձին հաստատված ToC-ի բացակայությունը

⁶⁴ UNICEF. (2021). UNICEF Procedure on Ethical Standards in Research, Evaluation, Data Collection, and Analysis.

կարգավորվել է առկա ToC-ի սևագրի վերանայման և գնահատման նպատակներից բխող համալրումների միջոցով: Գործընկերները հաճախ ներկայացրել են շահառուների ոչ ճշգրիտ կամ ուշացած ցուցակներ, ինչի արդյունքում անհրաժեշտ է եղել երկարացնել տվյալների հավաքագրման ժամկետները և ըստ կարիքի տվյալների բազաներում կատարել տեղային շտկումներ: Կոնտակտային ցանկերում առկա անճշտությունների արդյունքում լրացել են CATI ընտրանքների ի սկզբանե մշակված չափերը, ինչին գնահատող թիմն արձագանքել է ընտրանքի ընդլայնմամբ և կոնտակտային ցանկերի ամբողջական օգտագործմամբ: Վերապատրաստումների, հարցումների, անուղղակի հարցադրումների և բառերի զգուշավոր ընտրության միջոցով գնահատող թիմը առաջնային տվյալների հավաքագրման գործընթացում նվազագույնի է հասցրել սոցիալական նախընտրելիության և հիշողության կողմնակալության հետ կապված հարցերը: Երբեմն փաստաթղթերի ուսումնասիրության համար գնահատող թիմին տրամադրված նյութերը ցաքուցրիվ և անհամահունչ էին, հատկապես՝ անմիջական և վերջնարդյունքների մակարդակների արդյունքների ձևակերպումների ու նպատակային ցուցիչների, քաղված դասերի, կայունությանն ուղղված պլանների, ինչպես նաև մշտադիտարկման և գնահատման արդյունքների մասով, ինչը որոշակի խոչընդոտներ է ստեղծել առանցքային տեղեկատվությանը հասանելիություն ձեռք բերելու գործում: Այս առնչությամբ ներդրվել է վարից վեր համակարգված մոտեցում, որն իր մեջ ներառել է տվյալների կառավարման գործիքներ և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ ծրագրերում ներգրավված աշխատակիցների հետ հետադարձ նամակագրության՝ ծրագրի փաստաթղթերը դասակարգելու և վերլուծելու համար: Այս քայլերը ապահովել են գնահատման կայունությունը՝ անկախ եղած սահմանափակումներից:

ԳԼՈՒԽ IV.

Վերլուծություն և բացահայտումներ

Այս գլուխը ներկայացնում է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացված P4AY ծրագրի խորքային վերլուծությունը, որը գնահատվել է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) Հարգացման աջակցության կոմիտեի (DAC) գնահատման չափանիշների՝ վերաբերելիության, համահունչության, արդյունավետության, արդյունավետության և կայունության հիմքով: Փաստաթղթերի ուսումնասիրության, ԱԽԶ-ների, ՖԽԶ-ների⁶⁵ և CATI-ի⁶⁶ միջոցով ստացված տվյալները տրիանգուլացվել, ապա դասակարգվել են ըստ թեմատիկ բաժինների, որոնք համապատասխանում են գնահատման չափանիշներին և արձագանքում գնահատման մատրիցայում (տես Չավելված 2-ը) ներկայացված կանխադրույթներին և ցուցիչներին/չափորոշիչներին: Վերջիններս իրենց հերթին բխում են վերաբերելի ToC-ից, (տես 2.3 ենթագլուխը) և տրամաբանական շրջանակից (տես Չավելված 6-ը): Գնահատման կոնկրետ հարցերին կից ստորև ներկայացված է համապարփակ գնահատողական եզրակացություն, որը հիմնված է հավաքագրված ողջ տվյալների վրա: Դրան հաջորդում է առանցքային արդյունքների փուլային և մանրամասն վերլուծությունը, որը հնարավորություն է տալիս պատկերացում կազմել, թե որքանով է այն բավարարում շահառուների և շահագրգիռ կողմերի կարիքները և նպաստում դեռահասների զարգացման ու մասնակցության համապարփակ նպատակների իրագործմանը:

4.1. Վերաբերելիություն

31

Որքանով է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը համապատասխանում CRC-ին, CRPD-ին, CEDAW-ին, դեռահասների վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին և ուղեցույցներին և որքանով են դրանք համահունչ երեխաների հիմնարար իրավունքների սկզբունքներին (անխտրականության, լավագույն շահի, և մասնակցության), գենդերային համընդգրկմանը և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումներին:

Լիովին
իրագործվել է
■ ■ ■ ■

Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունն ու ԱՏՀ-ների արդյունքները ցույց են տալիս, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի P4AY-ը՝ ընդգրկված 10 ծրագրերի կտրվածքով, ընդհանուր առմամբ սերտորեն համահունչ է միջազգային կոնվենցիաներին՝ այդ թվում CRC-ին, CRPD-ին և CEDAW-ին, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին: Բոլոր նախագծերը (100%) բարձր մակարդակով համահունչ են երեխաների հիմնարար իրավունքների սկզբունքներին, գենդերային համընդգրկմանը և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցմանը (HRBA), ինչն արտահայտված է ինչպես փաստաթղթերում, այնպես էլ գործառնական պրակտիկաներում: Այս սկզբունքները

⁶⁵ ՖԽԶ-ներից և ԱՏՀ-ներից վերցված ուղղակի մեջբերումները ներառված են զեկույցում՝ որակական դիտարկումների ներկայացման նպատակով: Դրանք ընտրվել են՝ արտացոլելու հիմնական թեմաները կամ առանցքային շեշտադրումները, սակայն պարտադիր չէ, որ ներկայացնեն բոլոր տեղեկատվությունը տեսակետները, ուստի պետք է ընթերցվեն և մեկնաբանվեն բացառապես տրամադրված համատեքստի շրջանակում:

⁶⁶ Քանակական տվյալների գծապատկերներում պիտակներ չեն ներկայացվում 5%-ից ցածր արժեքների համար՝ պահպանելու տեսողական պարզությունն ու հետևողականությունը: Տոկոսները կլորացվում են մինչև մեկ տասնորդական Նիշ, ինչի հետևանքով կարող են առաջանալ աննշան տարբերություններ, ուստի պետք է զգուշությամբ մեկնաբանել փոքր տատանումները: Տոկոսային հաշվարկների դեպքում գծապատկերի նկարագրությունում քառակուսի փակագծերում նշվում է հարցի կողը (կապված է Չավելված 7-ի հետ), իսկ փակագծերում ներառվում է N մեծությունը (տվյալ փոփոխականի համար պատասխանների ընդհանուր քանակը):

առաջնահերթորեն ներառվել են նախագծերի մշակման փուլում՝ ապահովելով դրանց ներառականությունը, մատչելիությունը և համապատասխանությունը [REL1 \ IND1, IND3, IND4]⁶⁷:

Գնահատումը պարզել է, որ բոլոր 10 նախագծերը բարձր մակարդակով համապատասխանել են միջազգային չափանիշներին, ինչը հնարավոր է դարձել դասընթացավարների և մենթորների համար կազմակերպված դասընթացների, ինչպես նաև մասնագետների և շահառուների շրջանում իրականացված պարբերական մշտադիտարկման շնորհիվ: Ֆինանսավորող և ծրագրերն իրականացնող գործընկերներն առանձնակիորեն կարևորել են ներառականության և ոչ ոքի անտեսված չթողնելու սկզբունքները՝ հատկապես հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների համար: Հաղորդվել է, որ առավել լայն մասնակցություն ապահովելու համար կիրառվել են այնպիսի մեխանիզմներ, ինչպիսիք են հարմարեցված պայմանները, թիրախային զանգերը և ակտիվ քննարկումները [REL2 \ IND2]:

Կարծում եմ՝ համապատասխանում են գենդերային հավասարությանը և կանանց իրավունքներին: Այն [նկատի ունի՝ գործունեությունը] առանձնանում է երաշխիքի ուժեղ զգացողությամբ, անվտանգ տարածքով, ինչպես նաև երաշխավորում է հավասար իրավունքներ և տեխնոլոգիաների հասանելիություն՝ ապահովելով, որ ամբողջ միջամտությունը և դրա մանրամասները, նախևառաջ, ուշադրություն դարձնեն գենդերազգային մոտեցմանը: Ծրագիրը մշակված է UNICEF-ի փաստաթղթերում և ընդհանուր գենդերային ծրագրավորման մեջ ներկայացված առաջարկություններին համապատասխանելու համար: Կարծում եմ՝ այդ առումով այն առնվազն շատ համապատասխան ծրագիր է: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Մեզ համար ամենակարևորը CRC-ն ա, որի հիման վրա արդեն ձևավորվում և մոդելավորվում են մեր մնացած ծրագրերը, որպեսզի կարողանանք հնարավորություններ տանք հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին, միգրացե արջիկներին առավել հնարավորություններ տանք գենդերային տեսանկյունից ելնելով, հնարավորություն տանք նաև այն երեխաներին ու երիտասարդներին, որ հեռավոր տարածքներում են ու հասանելիություն չունեն տարբեր ծրագրերի, էդ ամբողջ փաթեթը փորձում ենք ծածկել: **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Այդուհանդերձ, փաստաթղթերի ուսումնասիրությունն ու ԱՏՀ-ները ցույց են տվել, որ ծրագրերի մատչելիության և ներառականության ապահովման ուղղությամբ գործընկերների սահմանափակ կարողություններն ու գիտելիքները, հատկապես YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT և GENU նախագծերի պարագայում, ստեղծել են խոչընդոտներ՝ հատկապես հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների մասնակցությունը ապահովելու հանձնառության իրականացման առումով: Միևնույն ժամանակ, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը ընդգծել է, որ այսպիսի խոչընդոտները հաղթահարվել են ծրագրերն իրականացնող գործընկերների համար կազմակերպված դասընթացների, ենթակառուցվածքների հարմարեցումների և նախաձեռնողական պլանավորման միջոցով՝ ապահովելով ծրագրերի համապատասխանությունը միջազգային չափանիշներին և մատչելիությունն՝ ապագա շահառուների համար [REL3 \ IND4]:

32

Որքանիս համապարփակորեն են ծրագրային գործունեության/միջամտությունների խնդիրներն ու դիզայնը արձագանքում ուղղակի շահառուներ և իրավակիրներ հանդիսացող խմբերի, հատկապես՝ առավել խտրականացված դեռահասների և երիտասարդների, կառավարական գործընկերների/հաստատությունների (ազգային, մարզային և տեղական մակարդակներում), քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր սեկտորի, միջամտությունների ֆինանսավորման, իրականացման և/կամ կառավարման մեջ ներգրավված միջազգային մարմինների կարիքներին: Ինչպես նաև արջիկների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց միջոյրտային խոցելի կողմերը հաշվի առնվում և արձագանք գտնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերում և միջամտություններում:

Հիմնականում
իրագործվել է
■ ■ ■ □

Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունն ու ԱՏՀ-ները ցույց են տալիս, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ը հիմնականում հիմնված է կարիքների համապարփակ գնահատումների վրա՝ ներառելով նախարարությունների, ՀԿ-ների և դեռահասների հետ խորհրդատվություններ, ինչի շնորհիվ ծրագրային գործունեությունը համահունչ է տարբեր շահագրգիռ կողմերի կարիքներին: Գնահատող թիմին հաջողվել է նման փաստահեն ապացույցներ գտնել միայն YHOUS⁶⁸, INTNET⁶⁹, GAME⁷⁰,

⁶⁷ Այս ցուցիչը ներկայացնում է գնահատման յուրաքանչյուր չափանիշին համապատասխան հիմնական արդյունքը կամ դիտարկումը և կապված է Հավելված 2-ում թվարկված գնահատման ցուցիչների հետ: Ընդգծված առաջ ընկած հատվածը ներկայացնում է հիմնական արդյունքը, որը պիտակավորված է և համարակալված հաջորդականության սկզբունքով (օրինակ՝ REL1, COH4, EFF2): Ընդգծված հետո ընկած հատվածը ներկայացնում է համապատասխան ցուցիչ(ներ)ը, որոնք պիտակավորված և համարակալված են ըստ Հավելված 2-ի (օրինակ՝ IND1, IND2):

⁶⁸ Տե՛ս Գյումրու ԵՆԿ-ի «Երիտասարդական տուն» ծրագրի փաստաթուղթը:

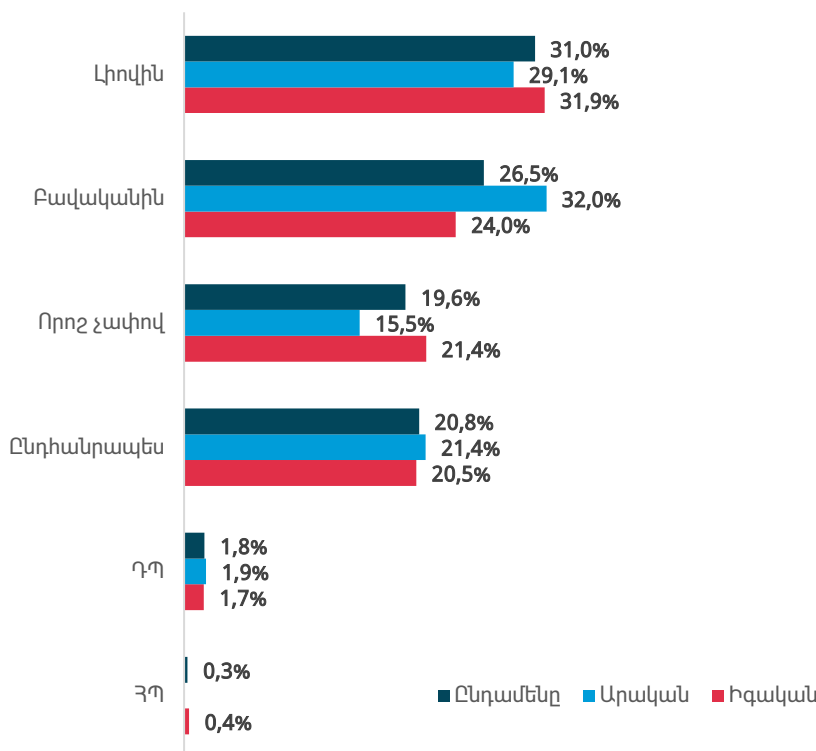
⁶⁹ Տե՛ս ISOC-ի Գորիսի խմբի IoT դասընթացի վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ին ներկայացված ամփոփիչ գեկույցը

⁷⁰ Տե՛ս «Մանկավարժների ծեռնարկ և գործիքակազմ»-ը

POLICY⁷¹ և CLIMATE⁷² նախագծերի փաստաթղթերում: Մնացած նախագծերի դեպքում նման ապացույցներ չեն հայտնաբերվել կամ պատշաճ կերպով ներկայացված չեն եղել գնահատող թիմին տրամադրված փաստաթղթերում: Վերոնշյալ նախագծերը հիմնված են քաղաքականության վերլուծության, կարիքների գնահատման և փորձագիտական գնահատումների վրա՝ նպատակ ունենալով թիրախավորել խոցելի խմբերին, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող դեռահասներին և հեռավոր շրջաններում բնակվողներին: Ներառականության ապահովման համար գործադրվել են այնպիսի ջանքեր, ինչպիսիք են հարմարեցված պայմանները, անվճար տրանսպորտը և մատչելիությանն ուղղված քայլերը [REL4 \ IND5, IND6, IND7]:

«Նախնական, օրինակ, քանի որ մենք ունենք Situation Analysis ասվածը, որը մեր ծրագրերի համար ա իրականացվում, մենք հասկանում ենք [...] ⁷³ ինչ իրավիճակ ա, ինչ ա կատարվում, ինչ խնդիրներ կան և այլն, դրա հիման վրա ա արվում: Դրանից բացի խորհրդակցություններ ենք ունենում համապատասխան նախարարությունների հետ, կամային ոլորտային կազմակերպությունների հետ, ովքեր աշխատում են էդ ոլորտում, իհարկե օգտագործում ենք տարբեր կազմակերպությունների կողմից արված research, որն է ինֆորմացիա, որը մեզ կարող ա տվյալներ տա իրավիճակի ու խնդիրների մասին... **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմի հետ**»

Դիագրամ 1. [A2] Որքանով եք ներգրավված եղել այս ծրագրի պլանավորման և նախագծման մեջ (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի) ⁷⁴

BASLIF, INTNET, GENU և PEERSUP նախագծերի շահառուների հետ անցկացված ՖԻԶ-ները ցույց են տվել, որ ներառական մոտեցումները նպաստել են հաջող մասնակցությանը՝ հատկապես այն թիմերում, որտեղ ընդգրկված էին հաշմանդամություն ունեցող անձինք: Այդուհանդերձ, չլուծված խոչընդոտներ են մնում այնպիսի հանգամանքները, ինչպիսիք են ենթակառուցվածքների կամ տարածքների անմատչելիությունը (INTNET, GENU և YHOUS), ֆիզիկական միջավայրն ավելի մատչելի դարձնելու համար բյուջետային սահմանափակումները (YHOUS, հատկապես՝ «Գրադարակ»-ների պարագայում), ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող երեխաներ կամ երիտասարդ աղջիկներ ունեցող ընտանիքների պաշտպանողական և խուսափողական մոտեցումները, որոնք հասարակական ստիգմաների պատճառով խոչընդոտում են իրենց երեխաների մասնակցությունը P4AY-ի բազմաթիվ նախագծերին: ՖԻԶ-ների և CATI-ի պարագայում

⁷¹ Տե՛ս «Երիտասարդական քաղաքականության մասին օրենք_Փորձագետների հիմնավորում_Գործակալություն_2024.06.07»-ը, [ՀՀ օրենքը երիտասարդական քաղաքականության մասին]

⁷² Տե՛ս «Հավելված Բ»-ում ներկայացված նախագծի փաստաթուղթը

⁷³ «[...]» նշանն, օգտագործված ուղիղ մեջբերումների ժամանակ և արտահայտում է մեջբերված նախադասության կամ ելույթի այն հատվածը, որը անհասկանալի, կիսատ, ոչ պարզ կամ համատեքստից դուրս է:

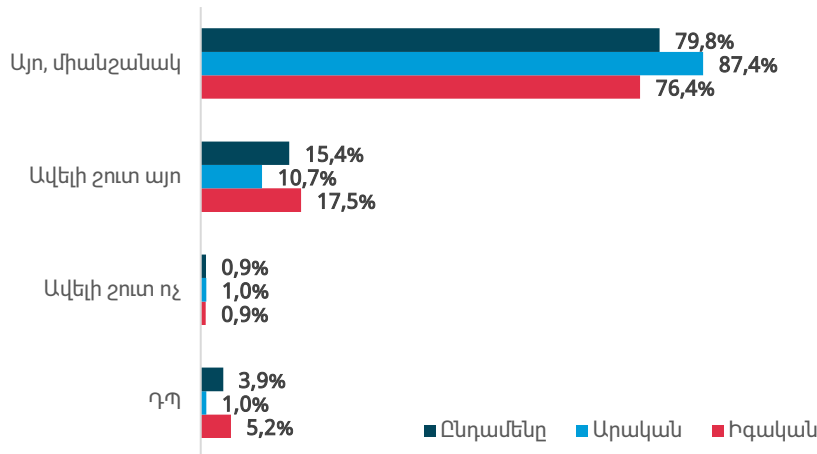
⁷⁴ **Դրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գեներային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

կան մեկուսացված (մարզինալացված) խմբերի ներառման հաջողակ օրինակներ: Թեև մասնակիցների մեծ մասը հավատացած էր, որ Նախագծերը հավասար հնարավորություններ են ընձեռել բոլորի մասնակցության համար, ոմանք նշել են հաշմանդամություն ունեցող շահառուների պակասի մասին: Այդուհանդերձ, հարցումների արդյունքում ստացված տվյալները ցույց են տալիս, որ հարցվածների 79.8%-ը նկատել է, որ քայլեր են ձեռնարկվել խոցելի խմբերի մասնակցության համար հավասար հնարավորություններ ապահովելու ուղղությամբ» [REL5 \ IND7, IND8, IND9, IND12]:

« Կոնկրետ մեր խմբում չկար շատ տարբերություն տղաների ու աղջիկների միջև, կարիք ունեցողներին չեմ հիշում, բայց կային դեպքեր, երբ մեզ գտնվող անձինք, բանի որ պատերազմից հետո էր ու շատ մասնակիցներ կային, ովքեր հարազատ էին կորցրել: **ՖևԶ ուղղակի շահառուների հետ**»

Եթե ես ինչ-որ բան փոխելու լինեի, բանի որ տեղաշարժվելը մի քիչ դժվար ա, ես աստիճանների կողքը թեքահարթակ կդնեի, որ կարողանայի ինքնուրույն բարձրանալի: **ՖևԶ ուղղակի շահառուների հետ**

Դիագրամ 2. [A3] Ձեր կարծիքով ամեն ինչ արվե՞լ է, որ ծրագրին հավասար հասանելիություն ունենան Նաև մեկուսացված (մարզինալացված) և խոցելի խմբերից շահառուները, ինչպես օրինակ՝ աղջիկները, աղքատ ընտանիքները կամ հաշմանդամություն ունեցող երեխաներ (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի) ⁷⁵

Կարևոր է հաշվի առնել, որ ծրագրային գործունեությունը հիմնական կերպով համապատասխանում է Նաև գործընկեր հաստատությունների կարիքներին: Տեղական իշխանությունների ներկայացուցիչները հատկապես առանձնացրել են այնպիսի հաջողված նախաձեռնություններ, ինչպիսիք են YHOUS նախագծի գրադարանները, որոնք խթանել են երիտասարդների ներգրավվածությունը: Այնուհանդերձ, ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի և Նախագծեր իրականացնող գործընկերների առաջնահերթությունների տարբերությունները երբեմն (օրինակ՝ PEERSUP, IDEA, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT, CLIMATE նախագծերի պարագայում) հանգեցրել են ինտեգրացիոն որոշ խնդիրների (օրինակ՝ այն դեպքերում, երբ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարևորում էր դեռահասների կարողությունների զարգացումը, իսկ գործընկերները՝ համայնքի դիմակայությունը և կայունությունը), որոնք ի վերջո լուծվել են համագործակցային քննարկումների և համաձայնությունների միջոցով: Ներառականությունն ու գենդերազգային մոտեցումները կարևորվել են բոլոր նախագծերի պարագայում ներառելով ոչ միայն բուն մասնակցային փուլն, այլև՝ այդպիսով դեռահասների տարբեր խմբերի հատուկ կարիքների և համատեքստերի վեր հանումը: Նախագծերից մեկը (GAME) հատուկ նախատեսված էր աղջիկների համար, իսկ մնացած նախագծերում գիտակցված ջանքեր են գործադրվել ինչպես աղջիկների, այնպես էլ տղաների ներգրավման համար: Այդուհանդերձ, ՖևԶ-ների արդյունքները ցույց են տալիս, որ դեռահաս տղաներն ընդհանուր առմամբ պակաս ակտիվ են եղել և ավելի շատ խուսափել մասնակցությունից, ինչը հատկապես վերաբերել է UPSHIFT և BASLIF նախագծերին [REL6 \ IND10, IND11]: Սա ընդգծում է առավել հարմարեցված մոտեցումների անհրաժեշտությունը, որպեսզի նախագծերի գործողություններն արձագանքեն տղաների հետաքրքրություններին և մոտիվացիային, ու այդ կերպ ապահովվի նրանց ներգրավվածությունը [REL6 \ IND10, IND11]:

⁷⁵ **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

Ուրեմն համայնքում, մասնավորապես մեր բնակավայրում, ընդհանրապես, երիտասարդական կենտրոնի, խոսքը «Գրադարակ»-ի կամ «Երիտասարդի տուն» ծրագրի մասին չէ, կարիքը եղել և գյուղում: Գիտե՞ք ինչ, եթե բնակավայրում ինչ-որ միջոցառում է կազմակերպվել, միայն համայնքի կամ բնակավայրի վարչական ղեկավարի աշխատակիցների մասնակցությամբ է եղել, այսինքն՝ դպրոցականների և երիտասարդների ներգրավվածության բացը միշտ ունեցել ենք, ու էդ պահանջից ելնելով՝ մենք մեծ փնտրությունների մեջ ընկանք և վերջիվերջո հաջողվեց համագործակցել «Գրադարակ» ՀԿ-ի հետ և առաջարկեցինք բնակավայրում վերակառուցել, կառուցել մի կենտրոն, որտեղ երիտասարդները կկարողանան իրենց կարծիքները, ծրագրերը և առաջարկությունները ինչ-որ ձևով ներկայացնելի դարձնել... և ստացվեց: Շենքը վերակառուցվեց, վերանորոգվեց, իմիջիայոց համայնքը այդտեղ ֆինանսապես մասնակցություն ունեցավ, մենք ունեցանք «Գրադարակ» ՀԿ-ի կողմից վերանորոգված, արդիական, մոտ 110 քառակուսի մետր տարածք, որտեղ երեխաները հավաքվում էին, ժամանցային ծրագրեր էին անցկացնում, մշակում էին միջոցառումների կազմակերպման ծրագրերը... **ԱՏՀ տեղական իշխանության ներկայացուցչի հետ**

Չնայած մեկուսացված (մարզինալացված) խմբերի լիարժեք ինտեգրման բացերը վկայում են հետագա բարելավման անհրաժեշտության մասին, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերը ընդհանուր առմամբ բավարարում են շահագրգիռ կողմերի կարիքները և համահունչ են կառավարության առաջնահերթություններին:

Հ3

Որքանո՞վ են ծրագրերի նախագծման և իրականացման ընթացքում հաշվի առնվել ազգային և տեղական համատեքստերը (գիտելիքները, համոզմունքները, քաղաքական առաջնահերթությունները): Ներգրավվել են, արդյոք, համապատասխան շահագրգիռ կողմերը, պարտավորություն կրող սուբյեկտները և մասնագիտական անձնակազմը՝ ծրագրային գործունեության նախագծման, գնահատման և իրականացման գործընթացներում: Որքանո՞վ են դեռահասների, երիտասարդների, նրանց ընտանիքների կամ ներկայացուցչի կազմակերպությունների տեսակետները ներառված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ազգային և տեղական ծրագրերի ձևավորման և պլանավորման գործընթացներում:

Լիովին
իրագործվել է
■ ■ ■ ■

Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը և ՖԽԶ-ները վկայում են, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը արդյուավետ կերպով ներառում է ազգային և տեղական համատեքստերի գործոնները՝ համայնքապետի մոտեցումների միջոցով նախաձեռնությունները հարմարեցնելով տեղական կարիքներին: Նախագծերի մեծ մասը ներառում է տեղական իշխանությունների գնահատականները և համահունչ է կառավարության առաջնահերթություններին (օրինակ՝ մարզային իշխանությունների և ՏԻՄ-երի հետ անցկացվում են հաջորդական խորհրդակցություններ): Օրինակ՝ YHOUS նախագծի շրջանակում երիտասարդական կենտրոնները ստեղծվել են համայնքային վարչակազմի հետ համագործակցությամբ՝ նպատակ ունենալով արձագանքել տեղի երիտասարդների կարիքներին: Բացի այդ, տարբեր մեթոդներով իրականացվել են համայնքային գնահատումներ՝ տեղական համատեքստերը ուսումնասիրելու և ըստ այդմ ծրագրային գործունեության նախաձեռնությունները փոփոխելու համար: Միջազգային ձևաչափերի տեղայնացումը, որը ներառում է նյութերի թարգմանությունն ու նախաձեռնությունների հարմարեցումը տեղական իրականությանը, էականորեն բարձրացնում է դրանց համատեքստային արդիականությունը [REL7 \ IND13, IND14, IND15]:

Մեր բոլոր կենտրոնները համայնքապետ են: Համայնքապետն լինելու պայմանը այն է, որ առաջինը իրենց մոտ ենք գնում, այսինքն սովորաբար էսպես ենք անում՝ նախ գնում ենք մարզպետարաններ, ներկայացնում ենք ծրագիրը, ասում ենք՝ ձեր մարզում էսպիսի ծրագիր ունենք և ձեր մարզում իրականացնելու ենք դա, այսպիսի կոմպոնենտներ ունեն, և այլն: Հետագայում արդեն մտնում ենք համայնք, սովորաբար գնում ենք համայնքի ղեկավարի մոտ, եղել են դեպքեր, որ գնացել ենք, խոսել ենք, պայմանավորվածություն ենք ծեռք բերել, ու աշխատանքի կեսից՝ “consolidate” է եղել այդ համայնքը, տեղացի խախտվել է դիսմիֆիկան, և այլն [...] Մենք ինքներս մեզ ծրագիր չենք իրականացնում, ու մեր գործընկերները սովորաբար ոլորտի գործունե են, որոնք տարիներով այդ ոլորտում աշխատում են ու շատ լավ տիրապետում են որտեղ ինչ կա: **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Իրենց ներգրավվածության վերաբերյալ շահագրգիռ կողմերի տեսակետները տարբեր են: ՖԽԶ-ների արդյունքները ցույց են տալիս, որ մենթորներն ու տեղական գործընկերները ավելի շատ ներգրավվում են ծրագրերի իրականացման փուլում, ավելի քիչ՝ պլանավորման (GENU, BASLIF, UPSHIFT): Բացառություն են այն դեպքերը, երբ համայնքապետն խորհրդակցությունները նպաստել են ծրագրի ձևավորմանը: GAME նախագծի որոշ գործընկերներ և անուղղակի շահառուներ ընդգծել են ծրագրի վաղ փուլերում դեռահասների ձայնի ներառման կարևորությունը: Դեռահասների ներդրումը հաճախ անուղղակիորեն արտահայտվում է նախագծեր իրականացնող գործընկերների միջոցով, մինչդեռ պլանավորման փուլում նրանց ուղղակի մասնակցությունը սահմանափակ է, ինչը հատկապես նկատելի է GENU, BASLIF և UPSHIFT նախագծերի պարագայում [REL8 \ IND16, IND19]:

Ստացվեց էնպես, որ ծնողները հնարավորություն ունեցան շփվելու այն մասնագետների հետ, ովքեր աշխատում են իրենց երեխաների հետ, կամ մասնագետները, ովքեր հնարավորություն չունեին ծնողների հետ հանդիպելու, ծրագիրը այդ հնարավորությունը ստեղծեց: Իսկ գնահատման փուլում արդեն շատ մտերմիկ հարաբերություններ էին, ինքնազնադատում և փոխադարձ գնահատում կազմակերպվեց: Բոլորն էլ նույն կարծիքի են, որ նման ծրագրերը պետք է հաճախակի լինեն և հնարավորություն ստեղծեն ծնողներին ավելի մեծ ներգրավվածություն ունենալու իրենց երեխաների դաստիարակման և կրթության մեջ: **ՖԽԶ անուղղակի շահառուների հետ (ծնող)**

Դեռահաս ու երիտասարդ՝ նախագծման փուլում ընդգրկված չի եղել, որովհետև էստեղ մենք ենք էղել իրանց ներկայացուցիչները: Այսինքն՝ անձինք, ովքեր որ շատ լավ տեղյակ էին իրենց կարիքներից, անձինք, ովքեր գիտեին, թե ինչ մոդուլներ, ինչ մեթոդաբանություն պետք է կիրառվի, թե ինչ ձևով պետք է կազմակերպվի իրենց առօրյան, ինչի կարիք ունեին իրենք: Էդ մասով ես ասեմ, որ ներգրավված չեն էղել, բայց իրանք ներգրավված են էղել մեր անմիջական ծրագրերի վերհանմանը: Օրինակ ես եթե աշխատելու լինեմ հաշմանդամություն ունեցող դեռահասի հետ ու երիտասարդի հետ, հետևաբար իմ կողմից է՝ էղել, այսինքն՝ ես արդեն գիտեցել եմ նախապես, թե իրանք ինչի կարիք ունին: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

PEERSUP նախագծի հետ առնչվող դեռահասներն ու ծնողները հայտնում են բովանդակության և ձեռք բերված վերջնարդյունքների նկատմամբ բարձր գոհունակության մասին՝ ընդգծելով դրա դրական ազդեցությունը վարքային և մասնագիտական զարգացման վրա: Այդուհանդերձ, նկատվել են մատչելիության հետ կապված խնդիրներ, օրինակ՝ առցանց ձևաչափերը GAME և BASLIF նախագծերում, որոնք սահմանափակել են մասնակցությունը, ինչպես նաև ենթակառուցվածքային բացերը հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար [REL9 \ IND17]: Ընդհանուր առմամբ, ծրագրային գործունեությունը սերտորեն համահունչ է ազգային և տեղական համատեքստերին և բավարարում է շահագրգիռ կողմերի կարիքները: Միևնույն ժամանակ, շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածության տատանումները և որոշ խոչընդոտներ (օրինակ՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի ժամանակային սահմանափակումները) ընդգծում են, որ կան ծրագրի նախագծման փուլում ներառականության և տարբեր խմբերի ներկայացվածության ապահովմանն ուղղված գործողությունների բարելավման հնարավորություններ [REL10 \ IND18, IND20]:

4.2. Համահունչություն

34

Համահունչ և փոխլրացնող են, արդյոք, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված միջթեմատիկ ծրագրերը՝ ծրագրային գործունեության, արդյունքների և բյուջետավորման տեսանկյունից:

Հիմնականում իրագործվել է

ԱՏՀ-ները ցույց են տալիս, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ը ընդհանուր առմամբ աչքի է ընկնում թեմատիկ ոլորտների միջև բարձր համահունչությամբ և փոխադարձ զորեղացմամբ: P4AY-ում ներգրավված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմը առանցքային դեր է խաղում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված տարբեր թեմատիկ ուղղություններով նախագծային գործողությունների արդյունքների համահունչության ու փոխլրացման գործում: Ծրագրում ներգրավված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմը գիտակցում է, որ իր առաջնային պատասխանատվությունը դեռահասների և երիտասարդների կարիքներն արտահայտելն է՝ զուգահեռաբար խթանելով տարբեր նախագծերի միջև համագործակցությունը:

Ըստ հաղորդումների, այս մոտեցումը հնարավորություն է տվել խուսափել կրկնօրինակումներից, խթանել սիներգիաներն ու առավելագույնի հասցնել արդյունարարությունը: Հանդես գալով որպես խորհրդատու՝ հատկապես ADAP-ի պատասխանատուն համագործակցում է տարբեր փոխհատվող թեմատիկ ուղղությունների ղեկավարների հետ՝ վեր հանելու ներկայիս առաջնահերթությունները և սահմանելու, թե ինչպես կարող են նախագծերը լավագույնս փոխլրացնել միմյանց: Սա, այնուամենայնիվ, միշտ չէ, որ իրագործելի է՝ ժամանակային սահմանափակումների կամ այլ գործոնների պատճառով, օրինակ՝ այն դեպքերում, երբ ծրագրի մյուս պատասխանատուները ծրագրի իրականացման ընթացքում չեն խորհրդակցում ADAP-ի պատասխանատուի հետ [COH1 \ IND21]:

... բացի նրանից, որ երիտասարդներին ուղղված ծրագրեր ենք իրականացնում, բացի դրանից օֆիսի ներսում իմ դերը նա է, որ ես պահովեմ ու լինեմ էն խորհրդատվական անձը ում հետ տարբեր ծրագրեր կխոսեն, կխորհրդակցեն, կհասկանան, որ այդ պահին դժվար է ավելի կարևոր, ի՞նչ կարող ենք անել: Շատ հաճախ լինում է, երբ ես տարբեր մարդկանց հետ խոսում եմ տարբեր ծրագրերի, քանի որ ես ունեմ էդ ինֆորմացիան, օրինակ, կրթության ծրագիրը ինչ է անում կամ child protection-ը ուզում է մի բան անել, որը իրար նման են, մենք փորձում ենք համատեղել, միացյալ ուժերով գործողությունը անել, որ հանկարծ դուրսիկացիա չլինի, ու նաև հնարավորինս մաքսիմում արդյունք ունենալ: Նույնը, երբ որ դոնորների համար ա քննարկումներ լինում, ծրագրային առաջարկներ են լինում, որ մենք ստանանք, բոլոր թեմատիկ բաներում երիտասարդներին ներգրավելու համար ես դիմում եմ, որ հասականանք էս ոլորտում ոնց կարող ենք անել ու էդ իրար փոխլրացնելը ապահովվի: **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Ինձ թվում ա նախ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մոտեցումը էն բանին, որ մենք գիտենք ինչ ենք անում, պետք ա չլինի, այսինքն՝ իրանք պետք ա մի քիչ ավելի բաց լինեն էդ ավելի հաճախ համագործակցությամբ, և բաց լինեն ավելի պահանջներին: [...] իրանց հնարավորություն ա տրվում ավելի անկախ աշխատելու ու ավելի քիչ մեր կողմից միջամտություններ արվելու, բայց կախված անձերից, ովքեր վարում են ծրագիրը, իրանք կարող ա ավելի համագործակցող լինեն ու ավելի քիչ, այսինքն՝ նույն ՅՈՒՆԻՍԵՖ ասելով էլ են, քանի որ ինքը ծրագիրը բազմակուսակցական ա, մի բաժինը, օրինակ, կարող եմ ասել, սոցալ բաժինը՝ էդ աղետների կազմակերպման, նախապատրաստման ալ էդ բաժինը, իրանք ավելի առաջադեմ են, նու՝ նախկինում առողջապահական բաժնի հետ եմ ունեցել աշխատանք, իրանց հետ ավելի հեշտ ա էդ պահը: Հիմա էստեղ մենք ունեցք մի համակարգող, որը որ բոլոր բաժիններն ա իրար հետ փորձում կպցնել, բայց այդ համակարգողի դերը մի քիչ անհասկանալի ա, ինչքանով ա էդ feedback-ը ստացվում, ոնց որ ևս մեկ շերտ ա, որը որ չի ապահովում այ էդ արագ դոնորի հետ ինտերակտիվ աշխատանքը, սենց ասեմ: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքում P4AY-ի նախագծերի և նախաձեռնությունների միջև ներքին համահունչության տեսանկյունից էական նոր դիտարկումներ չեն արձանագրվել: Ծրագրային գործունեության համահունչության վերաբերյալ որոշակի հիմքեր ապահովող եզակի փաստաթղթերն են «Ծրագրային գործունեության ռազմավարական ակնարկ 2021-2025 թթ.-երի համար»- Կրթություն և Ներառում ԲՈԼՈՐ երեխաների համար»-ը, «Փոփոխության տեսություն. Կրթություն և Ներառում ԲՈԼՈՐ երեխաների համար»-ը և Հավելված 1-ը: Այնուամենայնիվ, ծրագրային արդյունքների փոխկապակցվածությունն ու ամրապնդումը ապահովելու նպատակով առանձին տրամաբանական շրջանակ կամ արդյունքների մատրիցա փաստաթղթավորված չէ [COH2 \ IND21]: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աշխատակիցների դիտարկմամբ՝ թեմատիկ համահունչությունը հաճախ բնականորեն է ստացվում: Մեկ թեմայի շուրջ ծավալվող նախագիծն իրագործման ընթացքում բնականորեն ներառում է այլ վերաբերելի թեմաներ հետ, ինչը նպաստում է P4AY-ի ընդհանուր համահունչությանը: Բացի այդ, ծրագրի համահունչությունը ապահովելու համար առկա են հստակ մեխանիզմներ, և սահմանված է ուղղվածություններից յուրաքանչյուրի դերն ու ներգրավվածությունը տարեկան զեկույցի պատրաստման գործում: Նախագծերում ներառված են նաև դրանց մշտադիտարկման և գնահատման մեխանիզմները, որոնք լրացուցիչ հարթակ են ապահովում համահունչության և արդյունավետության գնահատման համար [COH3 \ IND21]: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հաղորդմամբ՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախագիծը սկսվել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գլոբալ նախաձեռնությունների շրջանակներում, ըստ անհրաժեշտության ջանքեր են գործադրվում, որպեսզի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործողությունների տարբեր թեմատիկ ուղղությունների միջև բյուջեի վերաբաշխման գործընթացները հնարավորինս ճկուն լինեն [COH4 \ IND22]:

Հա, արտակարգ իրավիճակներում նման կարիք լինում է և նման ճկունության տեղ կազմակերպությունը ունի (խոսքը վերաբերում է բյուջեի բաշխման ճկունությանն ու վերաբաշխելու հնարավորությանը, երբ ինչ-որ կարիք է առաջանում այլ թեմատիկ ուղղությունում): **US3 ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Եթե պիտոյային նախաձեռնություններ են որոնք մեր ռեգիոնալ կամ գլոբալ գրասենյակից են, որոնք պետք է փորձարկել տարբեր երկրներում, դրանք կարող ա ունենա հետև հատուկ ուղղվածություն դեռահասների, դրա համար էլ ստեղծվեց էդ բաժինը, նախկինում մենք դեռահասների ծրագիրը մեր հաղորդակցման ու ջատագովության ծրագրերի մաս էր [...] Հիմա, ասում եմ, եթե դա ինչ-որ վերակից, կոպիտ ասած, թելադրված նախաձեռնություն չէ, մենք բոլոր մեր ծրագրերում փորձում ենք ըստ ուղղությունների նաև ներառել էդ դեռահասների ներգրավվածության, մասնակցության բաղադրիչը, որովհետև դժվար ա էսօր մենակ մի ծրագիր գրել, ու ստանալ, ու իրականացնել: **US3 ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Որքանով էն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունն ու ծրագրերը սիներգիաներ և սինթեզներ ստեղծում ծրագրային գործունեության մեջ ներգրավված կողմերի և այլ դերակատարների միջև: Որովք են այն խոչընդոտները, որոնք պետք է հասցեագրել՝ սիներգիաների բարելավման համար:

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի դեռահասակցներին համատեղ ծրագրային նախաձեռնությունները դրսևորել են թե սիներգիաներ, թե խոչընդոտներ: Համատեղ նպատակների շուրջ համաձայնեցումը հեշտացրել է համագործակցությունը արտաքին կազմակերպությունների հետ՝ հնարավորություն ստեղծելով երիտասարդության զարգացման համատեղ նախաձեռնությունների համար: Երկու դոնոր կազմակերպություններից առանցքային տեղեկատվությունը նշել են, որ չնայած «Մեկ ՄԱԿ» հայեցակարգը ամբողջովին չի իրականացվում, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը հաջողությամբ խթանել է համագործակցությունը՝ արձագանքելով սիներգիաներին հասնելու խոչընդոտներին և առաջնահերթություն տալով երիտասարդների բարեկեցությանը, ինչն առավելապես նկատելի է հինգ նախագծերում GENU, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT և CLIMATE [COH5 \ IND23, IND24]:

Էս ծրագիրը ինչի եմ կարծում որ հաջողված ստացվեց, որովհետև մի քիչ գուցե սպոնսան, ամեն մեկս փորձեցինք մեր ներդրումն ունենալ ու էդ առումով պլանավորված outcome-ը շատ ավելի մեծացավ ու ավելի բուռն դարձավ ՄԱԿ-ի տեսանկյունից, արդյունքի տեսանկյունից, որովհետև միշտ չի, որ տարբեր գործակալությունների հետաքրքրում ա միանալ մի պրոյեկտի շուրջ, որովհետև շատ հաճախ մանդատը էդ շրջանակներում չի, կամ բյուջեի խնդիր կա, հետաքրքրությունը ծրագրերի հետ կապված էդքան էլ մեծ չի: Սա ամեն մեկս մեր կողմից շատ ուժեղ հետաքրքրություն հայտնեցինք ու զգացինք, որ կարելի ա իսկապես տարբեր տեսակի նաև էքստրակուստետ ստեղծելով դրա շուրջ մեծացնել էդ ամեն ինչը, ինքը շատ հետաքրքիր outcome ունեցավ: **US3 դոնորի հետ**

Մեր համակարգում, քույր տարբեր գործակալություններ կան, ՄԱԿ-ի համակարգողը կա, ու այդ մակարդակի վրա մեզ մոտ գոյություն ունի UNCT-ն, ու այդտեղ մասնակցում են բոլոր agency-ների ղեկավարները, ու իրենք էնտեղ ներկայացնում են ով ինչ է անում: Մենք ունենք մանդատներ, ամեն մեկիս մանդատը սպեցիֆիկ է, բայց բնականաբար ունենք նաև շատ խաչվող, հատկող կետեր: [...]Այդ համագործակցելը շատ հարաբերական է, որովհետև կարող է լինել ինչ-որ փաստաթղթեր նայել իրենց համար, կարող է լինել ուղղակի էքսպերտիզայի փոխանակում, և այլն: Մեր բաժինը որպես այդպիսին չի ունեցել այլ agency-ների հետ համագործակցություններ: **US3 ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Համագործակցությունը դրսևորվում է տարբեր ձևերով, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի գործակալությունների պլանավորման նիստերի, գործընկերների հանդիպումների և ոչ ֆորմալ քննարկումների միջոցով, որոնք համակարգվում են այնպիսի հարթակների կողմից, ինչպիսին է ՄԱԿ-ի հաղորդակցության խորհուրդը (UNCG): Այս մեխանիզմները խթանում են շահագրգիռ կողմերի, հատկապես՝ ՀԿ-ների, միջև ռեսուրսների ու գիտելիքների փոխանակությունը, որոնք առանցքային նշանակություն ունեն համայնքային մակարդակում ծառայությունների մատուցման գործում:

« ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը ունի գործընկերային հարաբերություններ, այլ ոչ թե դոնոր կազմակերպության, և ինչպես իրենք են ներկայացնում, իրենք դոնոր կազմակերպություն չեն, այլ մեզ համար կազմակերպիչ են և ծրագրերն իրականացվում են համատեղ, և առաջացած խնդիրների, խոչընդոտների լուծումները համատեղ ենք քննարկում, և ձեռք բերված արդյունքների այսպես ասած բարիքները ևս երկուստեք կիսվում է: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից հիմնականում շատ բաց համագործակցություն կա և պայմանավորված նրանով, թե ով է կոնտակտային անձը ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից, մի փոքր խաղի կանոնները այլ են լինում: Նշեմ, որ ոչ միշտ է, որ միանշանակ է լինում, մասնավորապես այն ինչ կապված է, մի փոքր բարդ է ընթանում, որովհետև էնտեղ կան երկաթի վրա գրված կանոններ, որոնք անփոփոխ են, երբեմն նաև կարող է լինել ոչ սահուն հաղորդակցություն, բայց հիմնականում կոնտակտային անձանց, ովքեր ծրագրերի հիմնական պատասխանատուն են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ից, հիմնադրական համագործակցություն կա, մշտապես բաց են, պատրաստ են, խնդիրների ժամանակ նաև խորհրդատվություն տրամադրելու, իսկ եթե խնդիրը էնպիսին է, որ պետք է համատեղ լուծումներ գտնենք, միշտ գիտես, որ ունես վստահելի գործընկեր, ով քեզ միայնակ չի թողնի այդ խնդիրների ժամանակ: [...] որովհետև երբեմն, եթե մենք չունենանք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի պատասխանատուների նման այսքան բաց մտածողությամբ և աջակցող մարդիկ, ապա լույս հաղորդակցության department-ի հետ աշխատանքը կարող է լինել այնքան բյուրոկրատիկ և սառը, որ կարող է դա հետագայում խանգարել համագործակցություններին: **ԱՏՀ Նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Այնուամենայնիվ, ՄԱԿ-ի այլ գործակալությունների հետ համատեղ իրականացվող նախագծերը հաճախ բախվում են խոչընդոտների, որոնք կապված են տարբեր մանդատների, առաջնահերթությունների և նախագծերի հանդեպ հետաքրքրվածության տատանումների հետ, ինչը հատկապես ակնհայտ է վերոնշյալ նախագծերի օրինակներում [COH6 \ IND25]: Սիներգիաների հասնելու ճանապարհին առկա խոչընդոտների հաղթահարման համար անհրաժեշտ են առավել համակարգված ջանքեր:

Մի քանի դոնոր ունեցող նախագծերի շրջանակներում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և կառավարության համագործակցությունը նույնպես բախվել է խոչընդոտների, հատկապես՝ կառավարման կենտրոնական մարմինների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների (ՏԽՄ) հետ փոխգործակցության ընթացքում: Մի քանի դոնոր ունեցող նախագծերի պարագայում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ակտիվորեն ներգրավում է գործընկերներին և ճկունություն ցուցաբերում, միևնույն կառավարության կողմից ռեսուրսների տարբեր մակարդակներն ու ժամանակացույցերը հաճախ բարդացնում են համակարգման աշխատանքները: Ավելին, որոշ դոնորներ փաստում են, որ անկախ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և տեղական իշխանությունների միջև համահունչ համագործակցության պակասից, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը հակված է այս հանգամանքը վերագրել ՏԽՄ-երի և դպրոցների ղեկավարության փոփոխություններին, ինչպես նաև համայնքների համախմբմանը: Այնուամենայնիվ, ԱՏՀ-ները ցույց են տալիս, որ մի քանի դոնոր ունեցող նախագծերի որոշ դոնորներ միշտ չէ, որ գոհ են նրանից, թե ինչպես է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը ներկայացնում խոչընդոտները և արձագանքում դրանց:

Ի լրումն, ՄԱԿ-ի գործակալությունների միջև ոչ բավարար հաղորդակցությունը երբեմն սահմանափակում է սիներգիաների հնարավորությունները, քանի որ գործակալությունները առաջնահերթություն են տալիս անհատական մանդատներին՝ այլ ոչ համագործակցային վերջնարդյունքներին: Տեղեկատվության տվյալներով՝ այս խնդիրները առկա են նախագծերի մեծամասնության դեպքում, մասնավորապես՝ YHOUS-ի, BASLIF-ի, UPSHIFT-ի, GENU-ի, POLICY-ի, CLIMATE-ի և GAME-ի [COH8 \ IND25, IND26]:

« Մեկ-մեկ գիտեք ինչ և դժվար լինում որ մենք ունենում ենք շատ ընդհանուր ծրագիր, որտեղ մի քանի դոնոր գործընկերներ ենք ունենում, որովհետև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նաև դոնոր գործընկեր ա, ինքը մեզ բավականին աջակցում ա իրա էքսպերտայզով և իր ֆինանսական հնարավորություններով և փորձառությամբ: Երբ մենք ծրագիր ենք մշակում և մի քանի դոնորների ենք ունենում, որովհետև մեկը դա չի կարա անի, էդ ժամանակահատվածը շատ դժվար ա, ամեն դոնոր ունի իր ժամանակահատվածը բյուջետային ծրագիրը ապահովելու, էդտեղ դժվարություն ա ստեղծվում, մեկը պատրաստակամ ա լինում տրամադրել էդ ֆինանսը, բայց սառում ա նույն տեղում, որովհետև մյուսները չեն ունենում հստակ էդ առաջարկություններն ու հստակ էդ ռեսուրսը և չեն գտնում: Սա էդ մարտահրավերն ա, որ դժվար ա որպես պետություն բոլորի ժամանակահատվածը հաշվի առնելով կարողանալ էդ ծրագիրը իրականացնել: **ԱՏՀ կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ**

Իրենք [նկատի ունի՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը] երբեմն այնքան սինխրոն չեն աշխատում փաթեթների հետ, որքան սիրում են ներկայացնել, օրինակ՝ մարզպետարաններ, նախարարություններ և այլն: Օրինակ պլանավորում են ինչ որ բան անել, մեկ էլ հանկարծ պատճառաբանում են, որ գործողությունները չեն իրականացվել համայնքների խոշորացման պատճառով: Եղել են դեպքեր, որ օրինակ համայնքի ղեկավարը փոխվել է, դպրոցի տնօրենը փոխվել է, բայց մյուս աշխատողները չեն փոխվել չէ, միևնույն է [ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գործընկերները] գործը չեն անում: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Սա ընդհանուր մեկնաբանություն է. երբ աշխատում ես ՄԱԿ-ի գործակալությունների հետ, դա շատ դժվար է, համակարգում ու համագործակցությունը իսկապես շատ դժվար են, քանի որ նրանք բոլորը փորձում են պայքարել գոյատևման համար: **US3 դոնորի հետ**

4.3. Արդյունավետություն

36

Նպատակային արդյունքների և որակի չափանիշների ապահովման տեսանկյունից՝ որքանով են արդյունավետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը՝ ինչպես ազգային, այնպես էլ տեղական մակարդակներում: Դեռահասներին ուղղված ծրագրերը նպաստել են, արդյոք, դեռահասների զարգացմանը, զորեղացմանը, ներառմանը, ինչպես նաև գենդերային հավասարության ու արդարության ապահովման առաջընթացին:

Հիմնականում իրագործվել է

ԱՏՀ-ները, CATI-ն և փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց են տալիս, որ P4AY մեծամասամբ արդյունավետ է իր նպատակներին հասնելու և դեռահասների շրջանում զարգացումը, զորեղացումն ու ներառականությունը խթանելու առումով (տե՛ս Աղյուսակ 2-ը): Թեպետ նախագծերի մեծ մասը թե՛ արդյունքների, թե՛ վերջնարդյունքների մակարդակում հաջողությամբ հասել կամ նույնիսկ գերազանցել է իր թիրախների մեծ մասը, որոշ դեպքերում արձանագրվել են թերկատարումների կամ հակառակը՝ փաստող տվյալների բացակայության դեպքեր [EFV1 \ IND28]:

Աղյուսակ 2. Նախագծերից յուրաքանչյուրի ցուցիչների համեմատությունը անմիջական և վերջնարդյունքների նվաճման համառոտագիր (համաձայն Հավելված 2-ի)

ՆԱԽԱԳԻԾ	ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՆՎԱՃՈՒՄԸ	ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՆՎԱՃՈՒՄԸ
UPSHIFT	Նախագիծը հասել է իր նպատակային անմիջական արդյունքների մեծ մասին (տե՛ս ԱԱ 1.1.1, ԱԱ 1.2.1, ԱԱ 1.4.1, ԱԱ 1.5.1, ԱԱ 1.5.2, ԱԱ 1.6.1, ԱԱ 1.6.2, ԱԱ 1.6.3, ԱԱ 1.6.4, ԱԱ 1.7.1, ԱԱ 1.7.2, Հավելված 6), ներառյալ՝ դասընթացավարների, մենթորների և դեռահասների համար նախատեսված դասընթացների կազմակերպումը, ինչպես նաև տեսանելիությանն ուղղված միջոցառումները, ինչը վկայում է այս ուղղություններով իրականացված նշանակալի աշխատանքի մասին⁷⁶: Սակայն արդյունքները համաչափ չէին քաղաքացիական ներգրավվածությանն ուղղված նախաձեռնությունների, բուլքեմփերի կազմակերպման և համայնքային գաղափարների իրագործման մասով. որոշ մարզերում նկատվել են զգալի թերկատարումներ: Մասնավորապես, յուրաքանչյուր մարզում թիրախային 50 դեռահասից (տե՛ս ԱԱ 1.2.2, Հավելված 6-ը), Սպիտակում քաղաքացիական ներգրավվածության և դասընթացների նախաձեռնություններին մասնակցել կամ դրանք ղեկավարել է 44 դեռահաս, իսկ Սյունիքում՝ 20-ը: Բացի այդ, թիրախային 7 բուլքեմփերից (տե՛ս ԱԱ 1.2.3, Հավելված 6-ը) 3-ը կազմակերպվել են Լոռիում, Գեղարքունիքում և Տավուշում: Ավելին, թիրախային 15 համայնքային գաղափարներից (տե՛ս ԱԱ 1.2.4, Հավելված 6-ը) 14-ը մշակվել են Սյունիքում, Գեղարքունիքում, Տավուշում և Լոռիում: Վերջապես, տեխնոլոգիական և մասնագիտական հմտությունների զարգացման գործողությունների վերաբերյալ հաշվետվությունների բացերը (տե՛ս ԱԱ 1.3.1, ԱԱ 1.3.2, Հավելված 6-ը) խոչընդոտում են համապատասխան ցուցիչների գնահատմանը [EFV2 \ IND28]:	Այս գնահատման սահմանափակումների պատճառով դժվար է համապարփակ կերպով գնահատել CPD-ի թիրախը, այն է՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի շրջանակում 5000 դեռահաս աղջիկների և տղաների մասնակցությունը քաղաքացիական նախաձեռնություններին կամ նրանց կողմից դրանց ղեկավարումը (տե՛ս ՎԱ 1.1.1, Հավելված 6-ը): Այնուամենայնիվ, կոնկրետ այս նախագծի վերաբերյալ առկա փաստերը⁷⁷ ցույց են տալիս, որ 2022 թվականին 114 դեռահասներ և երիտասարդներ մասնակցել են քաղաքացիական ներգրավվածության նախաձեռնություններին, և առաջնային տվյալները վկայում են, որ այս ցուցիչը ընդհանուր առմամբ ձեռք է բերվել և նպաստել է CPD-ի համապատասխան անմիջական արդյունքներին [EFV3 \ IND28, IND29, IND33]:

⁷⁶ Տե՛ս «UPSHIFT Գավառ, Իջևան, Ամփոփիչ բովանդակային զեկույց»-ը, «UPSHIFT Սպիտակ, Ամփոփիչ բովանդակային զեկույց»-ը, «UPSHIFT Սյունիք, Ամփոփիչ բովանդակային զեկույց»-ը:

⁷⁷ Տե՛ս Նույն տեղում

GENU	Գնահատման թիմին տրված փաստաթղթերում նախագծի թիրախային անմիջական արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվություններ չկան: Արդյունքում, այս թիրախային նպատակների առնչությամբ առաջընթացը կամ ձեռքբերումները գնահատելու համար որևէ ապացույց կամ տվյալ առկա չէ (տե՛ս ԱԱ 2.1.1, ԱԱ 2.1.2, ԱԱ 2.1.3, ԱԱ 2.2.1, ԱԱ 2.2.2) [EFV4 \ IND28]:	Քաղաքացիական ներգրավվածության նախաձեռնություններին դեռահաս աղջիկների և տղաների մասնակցության կամ նրանց կողմից դեկավարման առնչությամբ (տե՛ս ՎԱ 2.1.1, Հավելված 6-ը) նախագիծը գրանցել է ձեռքբերում՝ նպաստելով CPD-ի համապատասխան անմիջական արդյունքի նվաճմանը՝ ներգրավելով 50 դեռահասի ⁷⁸ [EFV5 \ IND28, IND29, IND33]:
GAME	Նախագիծը զգալիորեն գերակատարել է իր բոլոր թիրախային նպատակները (տե՛ս ԱԱ 3.1.1, ԱԱ 3.2.1, ԱԱ 3.2.2, ԱԱ 3.2.3, ԱԱ 3.2.4, Հավելված 6-ը), գերազանցելով դասընթացներին դեռահասների մասնակցության, խաղերի մշակման և համայնքի ներգրավվածության ցուցիչները, ինչն արվել է գենդերային հավասարության մասին ուղերձների տարածման, ինչպես նաև ուսումնական ծրագրի և գործիքակազմի ⁷⁹ մշակման միջոցով [EFV6 \ IND28]:	Նախագիծը հասել է իր թիրախին՝ մշակելով առնվազն մեկ ուսումնական ծրագիր և գործիքակազմ (տե՛ս ՎԱ 3.1.1, Հավելված 6-ը): Թեպետ նախագծերի իրականացումները հավաքագրել են մեկնարկային տվյալները՝ չափելու, թե որքանով է STEM ուսուցումը բարելավել դեռահաս աղջիկների և երիտասարդ կանանց հմտությունները խաղային արդյունաբերության և մուլտիմեդիայի ոլորտներում (տե՛ս ՎԱ 3.1.2, Հավելված 6-ը), վերջնական տվյալների բացակայությունը սահմանափակում է ճշգրիտ գնահատումը: Այնուամենայնիվ, CATI-ի և Ֆեյսբուքի արդյունքները վկայում են, որ խաղերի և մուլտիմեդիայի ոլորտներում դեռահաս աղջիկների և երիտասարդ կանանց հմտությունները զգալիորեն զարգացել են [EFV7 \ IND28, IND29]:
YHOUS	Նախագիծը հաջողությամբ նվաճել է իր թիրախային նպատակների կեսից ավելին (տե՛ս ԱԱ 4.4.1, ԱԱ 4.4.3, ԱԱ 4.4.4, ԱԱ 4.4.5, ԱԱ 4.5.1, ԱԱ 4.5.2, ԱԱ 4.5.3, ԱԱ 4.5.4, ԱԱ 4.5.5, ԱԱ 4.5.6, Հավելված 6-ը), ներառյալ երիտասարդական կենտրոնների ստեղծումը, դասընթացների ու վարպետաց դասերի անցկացումը և գործառնական համակարգերի մշակումը, մինչև ժամանակ գերակատարելով երեխաների համար հարմար տարածքների ստեղծման նպատակը (տե՛ս ԱԱ 4.4.2, Հավելված 6-ը), այսինքն՝ 1 նպատակի փոխարեն իրականացվել է 3 նպատակ: Այդուհանդերձ, գենդերային հիմքով բռնության ռիսկի նվազեցման, հոգեկան առողջության ծառայությունների և համայնքային աջակցության հետ կապված մի քանի ցուցիչների վերաբերյալ (տե՛ս ԱԱ 4.1.1, ԱԱ 4.1.3, ԱԱ 4.2.1, ԱԱ 4.2.2, ԱԱ 4.3.1, ԱԱ 4.3.2, Հավելված 6-ը) հաշվետվություններ չեն ներկայացվել, ինչը խոչընդոտել է համապատասխան ցուցիչների ⁸⁰ գնահատմանը [EFV8 \ IND28]:	Երիտասարդական տների միջոցով նախագծին հաջողվել է հասնել երիտասարդների դիմակայունության և զորեղացման վերջնարդյունքին (տե՛ս ՎԱ 4.1.2, Հավելված 6-ը), ինչը փաստում են գնահատման առաջնային տվյալները: Երիտասարդների կողմից երիտասարդական կենտրոնների (տե՛ս ՎԱ 4.1.1, Հավելված 6-ը) հաճախելիությունն ու դրանցից օգտվելու աստիճանը գնահատվել է միայն որակական տեսանկյունից, քանի որ քանակական տվյալներ չեն հավաքագրվել [EFV9 \ IND28, IND30]:
BASLIF	Նախագիծը գերակատարել է իր թիրախային նպատակները՝ (տե՛ս ԱԱ 5.1.1, Հավելված 6-ը), տրամադրելով հոգեկան առողջության համայնքաին ծառայություններ և հոգեբուժական աջակցություն, ինչպես նաև 9 խմբերի 103 դեռահասի (14–16 տարեկան) համար իրականացնելով կարողությունների զարգացման գործողություններ՝ գերազանցելով նախնական թիրախային ցուցիչը՝ 90 ⁸¹ [EFV10 \ IND28]:	Նախագիծը հաջողությամբ հասել է երիտասարդների դիմակայունության և զորեղացման վերջնարդյունքին՝ իրականացնելով հոգեկան առողջության վերաբերյալ դասընթացներ (տե՛ս ՎԱ 5.1.1, Հավելված 6-ը), ինչպես վկայում են գնահատման ընթացքում հավաքագրված

⁷⁸ Տե՛ս Նույն տեղում

⁷⁹ Տե՛ս «Նորարարությունների ֆինանսավորման գրասենյակ. Ֆինանսավորման ավարտի գեկույց»:

⁸⁰ Տե՛ս «Գրադարակ Աղավաճոր, HPD», «Գրադարակ Աղավաճոր, Աշխատանքային պլան և Բյուջե», «Գրադարակ Ամփոփիչ գեկույց, 2022թ. դեկտեմբեր», «Գրադարակ Ամփոփիչ գեկույց, 2022 թ. հունվար», «Գրադարակ Մրգաչեն և Դվին, HPD, Աշխատանքային պլան և բյուջե», «Գրադարակ Մրգաչեն և Դվին, HPD», «ԵՆԿ Ամփոփիչ գեկույց, 2021թ. դեկտեմբեր – 2022 թ. հուլիս»:

⁸¹ Տե՛ս «Ծնողի դպրոց» ծնողավարման, կրթական և հոգեբանական աջակցության կենտրոն» ՀԿ-ի ճամբարի ամփոփիչ գեկույցը, 2021թ. սեպտեմբեր:

		առաջնային տվյալները [EFV11 \ IND28, IND30]:
PEERSUP	Նախագիծը գերակատարել է իր թիրախային նպատակները (տե՛ս ԱԱ 6.1.1, ԱԱ 6.1.3, ԱԱ 6.1.4, ԱԱ 6.1.5, Հավելված 6-ը)՝ կազմակերպելով դասընթացներ 132 ՄՕԱ-ի համար, 308 անձանց համար իրականացնելով կարողությունների զարգացման գործողություններ և հաջողությամբ մշակելով գենդերազգային նյութեր ՀԱՀԱ-երի համար: Այդուհանդերձ, 160 երեխայի, դեռահասի և խնամակալի համար նախատեսված հոգեկան առողջության և հոգեբուժական աջակցության տրամադրումը (տե՛ս ԱԱ 6.1.2, Հավելված 6-ը) թերակատարվել է, քանի որ ծառայություններ ⁸² են ստացել միայն 45 անձ [EFV12 \ IND28]:	Վերջնարդյունքների երկու թիրախային նպատակներն էլ (տե՛ս ԱԱ 6.1.1, ԱԱ 6.2.2, Հավելված 6-ը) նվաճվել են ⁸³ : 350 երեխա, ծնող և հիմնական խնամակալ հոգեկան առողջության համյնքաիեն ծառայություններ և հոգեբուժական աջակցություն են ստացել, իսկ 350 երեխա և դեռահաս տեղեկացել են ապահով և մատչելի միջոցի մասին, որով կարող են հաղորդել սեռական շահագործման և բռնության դեպքերի մասին [EFV13 \ IND28, IND31]:
IDEALAB	Նախագիծը գերակատարել է իր ցուցիչները՝ (տե՛ս ԱԱ 7.1.1, ԱԱ 7.1.2, Հավելված 6-ը) կազմակերպելով դասընթացներ 104 երիտասարդի համար և իրականացնելով 8 ստեղծարար արժեք ավելացնող արտադրանք՝ այսպիսով գերազանցելով նախնական թիրախային ցուցիչները, որոնք կազմում էին համապատասխանաբար 45–50 և 6–7: Ի լրումն, հաջողությամբ կազմակերպվել են կապերի հաստատմանը և մենթորությանը նվիրված 3 միջոցառումներ, ինչը փաստում է թիրախային նպատակի նվաճումը (տե՛ս ԱԱ 7.1.3, Հավելված 6-ը): Այնուամենայնիվ՝ թերակատարվել է նախագծի արդյունքներն ու հաջողության պատմությունները՝ 5,000 շահառուների հասցնելու թիրախային նպատակը (տե՛ս ԱԱ 7.1.4, Հավելված 6-ը), քանի որ դրանք հասել են միայն 2,000 շահառուի ⁸⁴ [EFV14 \ IND28]:	Երիտասարդների կարողությունների և դիմակայունության բարելավման վերջնարդյունքը (տե՛ս ՎԱ 7.1.1, Հավելված 6-ը) հաջողությամբ իրականացվել է, ինչի մասին են վկայում գնահատման բոլոր մեթոդներով հավաքագրված առաջնային տվյալները [EFV15 \ IND28]:
CLIMATE	Նախագիծը հասել է մի քանի թիրախային նպատակների (տե՛ս ԱԱ 8.1.1, ԱԱ 8.1.2, ԱԱ 8.3.2, ԱԱ 8.4.1, ԱԱ 8.4.2, Հավելված 6-ը), ներառյալ կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ կրթական նյութերի մշակումը և կլիմայական ռիսկերի գնահատման մեթոդաբանության հաստատումը պետական մարմինների կողմից: Այն նաև գերակատարել է ազգային միջոցառումների կազմակերպման, ուսուցիչների վերապատրաստման և դպրոցներում արտադասարանական գործունեության իրականացման թիրախային նպատակները (տե՛ս ԱԱ 8.2.2, ԱԱ 8.3.3, ԱԱ 8.3.4, Հավելված 6-ը): Այդուհանդերձ, մի քանի թիրախներ (տե՛ս ԱԱ 8.2.1, ԱԱ 8.2.3, ԱԱ 8.2.4, Հավելված 6) չեն նվաճվել: Կարողությունների զարգացման միջոցառումներին մասնակցողների թիվը նպատակայինից ցածր է՝ -2469 դեռահաս և երիտասարդ, -1970 ուսուցիչ, -15 եկթաագգային պաշտոնյա, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց թիվը չի հաղորդվել: Կլիմայի փոփոխության ծրագրերին մասնակցած դեռահասների թիվը նույնպես թերակատարվել է՝ -1239 արական սեռի մասնակից, իսկ իգական սեռի և հաշմանդամություն ունեցող մասնակիցների տվյալները չեն ներկայացվել: Մարզային համակարգողների թիվը -30-ով ցածր է նպատակային ցուցիչից, իսկ տեղական կլիմայական լուծումների շրջանակում դպրոցների միջոցով ներգրավված դեռահասների թիվը -1239-ով ցածր է, և դրանց առնչությամբ սեռի և հաշմանդամության մասին	Նախագիծը հաջողությամբ հասել է իր բոլոր վերջնարդյունքների թիրախներին (տե՛ս ՎԱ 8.1.1, ՎԱ 8.1.2, ՎԱ 8.1.3, Հավելված 6-ը), ներառյալ՝ համայնքային զարգացման ծրագրերում և բյուջեներում կլիմայի փոփոխության և աղետների ռիսկի նվազեցման գործողությունների ինտեգրումը, ազգային և պետական քաղաքականության վրա ազդեցություն գործող դեռահասակենտրոն լավագույն փորձի խթանումը, ինչպես նաև կլիմայի փոփոխության մեղմացման, ադապտացիայի, ազդեցության նվազեցման, վաղ նախագգուշացման և 21-րդ դարի հմտությունների ինտեգրումը միջնակարգ դպրոցի ուսումնական ծրագրերում [EFV17 \ IND28, IND32]: Ի լրումն, ըստ KAPB նախագծի գնահատման գեկույցի, նախագիծը վերջնարդյունքների մակարդակում լիովին նվաճել է իր թիրախները և առաջընթաց է արձանագրել ազդեցության մակարդակի ցուցիչների ուղղությամբ, սակայն ամբողջությամբ չի հասել նպատակներին ⁸⁶ :

⁸² Տե՛ս Ծնողավարություն, Փետրվար - Մարտ, 2022թ. (ՄԹ)

⁸³ Տե՛ս Նույն տեղում

⁸⁴ Տե՛ս «Նորաձևություն և դիզայն, ամփոփիչ գեկույց, փետ-մարտ 2022 թ.» (ՄԹ)

⁸⁶ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ (2024թ.), «Հայաստանում կլիմայի փոփոխության և դեռահասների մասնակցության վերաբերյալ գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն. ելակետային և ամփոփիչ հետազոտությունների արդյունքների համեմատական վերլուծություն (ծրագրի գնահատում)», էջ 70

	տվյալներ չեն հաղորդվել ⁸⁵ [EFV16 \ IND28]:	
INTNET	Նախագիծը հաջողությամբ 5 դասընթաց է իրականացրել մի քանի քաղաքներում՝ առնվազն 60 դեռահասի ներգրավելով թվանշային գրագիտության և ԻՀ-ի խելացի լուծումների վերաբերյալ դասընթացներին, և հասել է դասընթացներին մասնակցության թիրախային ցուցիչին (տե՛ս ԱԱ 9.1.1, ԱԱ 9.1.2, Հավելված 6-ը): Սակայն, ԻՀ-ի նախագծերի ստեղծումը թերակատարվել է (տե՛ս ԱԱ 9.1.3, Հավելված 6-ը), քանի որ միայն 3 նախագիծ է մշակվել (նպատակային 15-ից), այդ թվում՝ դեռահասների ⁸⁷ աջակցությամբ ստեղծված հիմնական նախագիծը՝ «Անահիտ»-ը [EFV18 \ IND28]:	Նախագծի ջանքերը՝ խթանելու դեռահասների և երիտասարդների, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց, բովանդակալից մասնակցությունն ու կարողությունների զարգացումը (տե՛ս ԱԱ 9.1.1, Հավելված 6), ըստ առաջնային տվյալների, թերակատարվել են: Չնայած այն հանգամանքին, որ նախագիծը հաջողությամբ բարձրացրել է նորարարական տեխնոլոգիաների վերաբերյալ իրազեկվածությունը, հաղորդումների համաձայն այն բավականաչափ արդյունավետ չի եղել հմտությունների զարգացման կամ ծրագրերի մշակման առումով՝ սահմանափակ ժամանակի, դժվարմբռնելի և անձանոթ դասընթացների բովանդակության, ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների համար ադապտացված նյութերի բացակայության պատճառով: Արդյունքում, հաշմանդամություն ունեցող անձինք հաճախ մասնակցել են որպես դիտորդներ, այլ ոչ ակտիվ մասնակիցներ [EFV19 \ IND28, IND33]:
POLICY	Նախագիծը հաջողությամբ նվաճել է իր թիրախային նպատակը (տե՛ս ԱԱ 10.1, Հավելված 6-ը)՝ տրամադրելով քաղաքականությանն առնչվող փորձագիտություն, որը բարձր է գնահատվել ՀՀ ԿԳՄՍՆ-ի կողմից, ինչի մասին վկայում են գնահատման շրջանակում հավաքագրված առաջնային տվյալները [EFV20 \ IND28]:	Առաջնային գնահատման տվյալները ցույց են տալիս, որ նախագիծը հաջողությամբ նվաճել է ազգային երիտասարդական քաղաքականությունների ⁸⁸ բարելավման թիրախային վերջնարդյունքը (տե՛ս ՎԱ 10.1, Հավելված 6-ը), ապահովելով, որ դրանք ավելի լավ արձագանքեն երիտասարդության կարիքներին և խնդիրներին, ինչպես նաև խթանեն նրանց զարգացման համար ավելի աջակցող և զորեղացնող միջավայրի ձևավորմանը, ինչի մասին է վկայում մշակված երիտասարդական օրենքի նախագիծը [EFV21 \ IND28, IND34]:

CATI-ի արդյունքները ցույց են տալիս, որ դեռահասների մեծ մասը գոհ է. 91.3%-ը նշել է, որ նախագծերը բարելավել են իրենց իրավիճակը (տե՛ս Դիագրամ 3-ը): Ինչպես ներկայացված է Դիագրամ 4-ում, դեռահասների մեծամասնությունը՝ 79.8%-ը, լիովին համաձայն⁸⁹ է, որ նախագծերը բարելավել են իրենց գիտելիքները, 69%-ը՝ կարողություններն ու հմտությունները, իսկ 60.8%-ը՝ վստահությունը՝ առաջնորդելու և այլոց ոգեշնչելու ունակությունը [EFV22 \ IND27, IND37]:

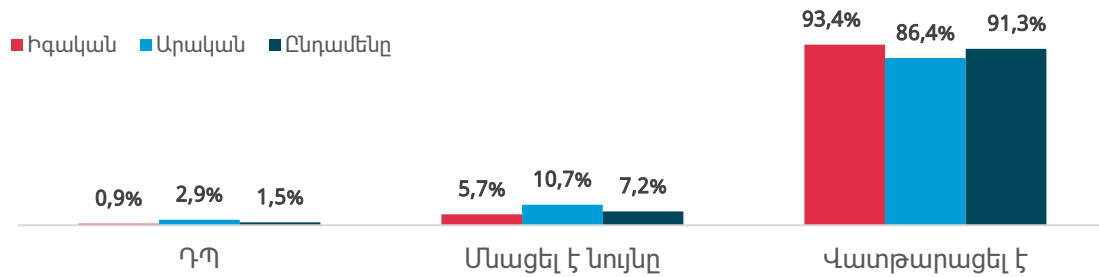
⁸⁵ Տե՛ս «Նախագծի ամփոփիչ զեկույց, 2024թ.»

⁸⁷ Տե՛ս Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված»-ի ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ին ներկայացված ամփոփիչ զեկույցները՝ Գորիսի, Գյումրու, Վանաձորի, Հրազդանի և Երևանի խմբերի ԻՀ դասընթացների մասին:

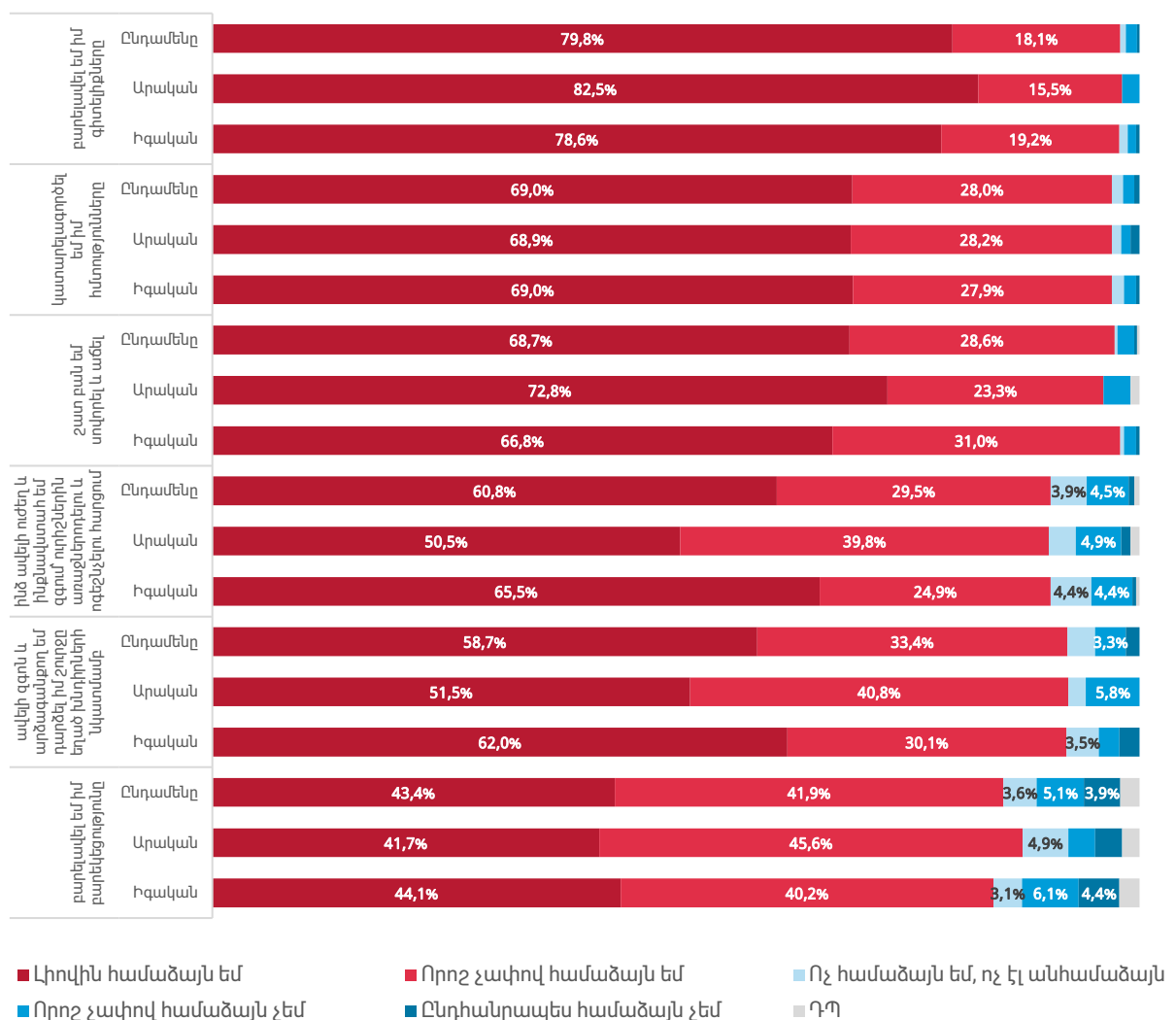
⁸⁸ Տե՛ս «Օրենք_լրամշակված [orenk'_lramshakvats]»

⁸⁹ Հարկ է նշել, որ շահառուների կողմից պնդումների հետ համաձայնությունը էապես կախված է նրանից, թե որքան լավ են նրանք հիշում նախագիծը: Մասնավորապես, որքան լավ են նրանք հիշում նախագիծը, այնքան ավելի հավանական է, որ կնշեն, որ (լիովին) համաձայն են տրված պնդումների հետ: Նշանակալիությունը հաստատվել է Ֆիշերի ճշգրիտ թեստով՝ մոդելավորված p-արժեքի 1.39-ից մինչև 9.99 տատանումով:

Դիագրամ 3. [A5] Ի՞նչ եք կարծում, ծրագրի շնորհիվ Ձեր նման երիտասարդների համար իրավիճակը բարելավվե՞լ է, մնացել է նո՞ր լը, թե՞ վատթարացել է (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)⁹⁰

Դիագրամ 4. [A4] Ծրագրի շնորհիվ ես... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)⁹¹

ԱՏՀ-ները շեշտում են նախագծերի գործնական ազդեցությունները, որոնց շարքում են մասնակիցների փորձնակության անցումը, աշխատանքի ձեռքբերումը և ինքնավստահության բարձրացումը: Գենդերային հավասարության խթանմանը միտված նախագծերը հաջողություններ

⁹⁰ **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

⁹¹ **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

են գրանցել. աղջիկներն ու տղաները նմանատիպ անմիջական արդյունքների են հասել SS ոլորտին վերաբերող այնպիսի նախաձեռնություններում, ինչպիսիք են INTNET-ը, IDEALAB-ը, YHOUS-ը, BASLIF-ը, GAME-ը, UPSHIFT-ը, GENU-ն, POLICY-ն և CLIMATE-ը: Օրինակ՝ CLIMATE նախագծի շրջանակում ուսուցիչները նշել են ներառման և ուսուցման պրակտիկաների առումով գրանցված դրական վերջնարդյունքների մասին: Դասընթացները նպաստել են նախագծային ուսուցման մեթոդների ներդրմանը և հնարավորություն տվել ուսուցիչներին ավելի արդյունավետ կերպով ներգրավել հատուկ կրթական կարիքներ ունեցող աշակերտներին՝ ադապտացնելով հանձնարարությունները և ապահովելով ներառական կրթական միջավայրը: Այնուամենայնիվ, հաղորդումների համաձայն, տղաների ներգրավվածությունն ավելի պասիվ է եղել՝ համեմատած աղջիկների հետ. նրանք հաճախ խուսափել են հանրային ելույթներից և խմբային առաջնորդության դերերից, ինչը պայմանավորված է եղել առնականության վերաբերյալ կարծրատիպերով, ինչպես նաև արտաքին աշխատանքային պարտականություններով⁹² [EFV23 \ IND27]:

[...] էր էրեխեքից ոչ մեկը չէր պատկերացնում, որ ինքը կարող ա մոդելավորող լինի կամ, չգիտեմ, գա համակարգչի մոտ նստի և մնացածի հետ հավասար, այսինքն, հետևի, վերջնարդյունք ստանա, էլ չասեմ, որ աշխատանք ունենա: Ու էդ մեզ համար շատ մեծ success case [հաջողության դեպք] էր, որ ծրագրի արդյունքում շատերը որպես intern[փորձաշրջան անցնող]-ներ ընդունվեցին տեխնոլոգիական ոլորտների ընկերություններում աշխատանքի, էյի, ու էդ barrier [խոչընդոտ]-ը, կոպիտ ասած, կոտրվեց: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Գենդերը [նկատի ունի՝ գենդերային հավասարությունը] շատ կարևոր ա ոչ միայն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի համար, նաև պետության համար, մենք էլ ենք ծգտում հավասար հնարավորություններ ապահովենք բոլոր երիտասարդների համար և նաև միջազգային ստանդարտներ ա, որը փորձում ենք անենք որպես պետություն նաև, և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նաև մեզ հետ շատ հստակ գնում ա էդ գծով: Ես մի օրինակ բերեցի, որը ձեզ պարզ լինի, նույն կենտրոններում երիտասարդների մասնակցության առումով տեսնում ես, որ երիտասարդական աշխատողները փորձում են հավասար մասնակցություն ապահովել, եթե տղաներին ինչ-որ բան հետաքրքիր ա՝ դրանով ապահովեն, եթե աղջիկներին ա հետաքրքիր՝ դրանով ապահովեն: [...] և նաև մի բան ասեմ, որ էդ եթե ընդհանուր դիտարկում ա, ինչ-որ տարիքից ելնելով տղաներն ակտիվ են, աղջիկները՝ պասիվ, իսկ հետո՝ հակառակը: Դա տարիքային առաձևահատկությունից ա, ոչ թե օրինակ մարզից ա կախված: **ԱՏՀ կենտրոնական կառավարման մարմնի ներկայացուցչի հետ**

Ծրագրային գործունեությունը նպաստել է նաև համայնքի զարգացմանը. երիտասարդ մասնակիցները հիմնել են տեղական բիզնեսներ և նախաձեռնություններ (տե՛ս Դիագրամներ 9-ը և 10-ը):

Միանշանակ նմանատիպ ծրագրերը շատ նուրբ են, բայց նաև շատ ավելի ազդեցիկ, որովհետև երբ երիտասարդը շփվում ա ինչ-որ ծրագրի շրջանակներում, որը դպրոցից կամ սովորական կառույցից դուրս ու ուղիղ ա էդ կապը, էդտեղ միջիչ կարևոր ա իհարկե երրորդ կողմի մասնակցությունը՝ լոկալ, հայկական ինչ-որ կազմակերպությունների, դպրոցների, հիմնադրամների, ովքեր կարող են թիրախայնություն ապահովել, բայց դե շատ ողջունելի ա, ու հաստատ է՛ն սերունդները, որ պետք ա ծաղկեն, կարիք ունեն աջակցության: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերներոջ հետ**

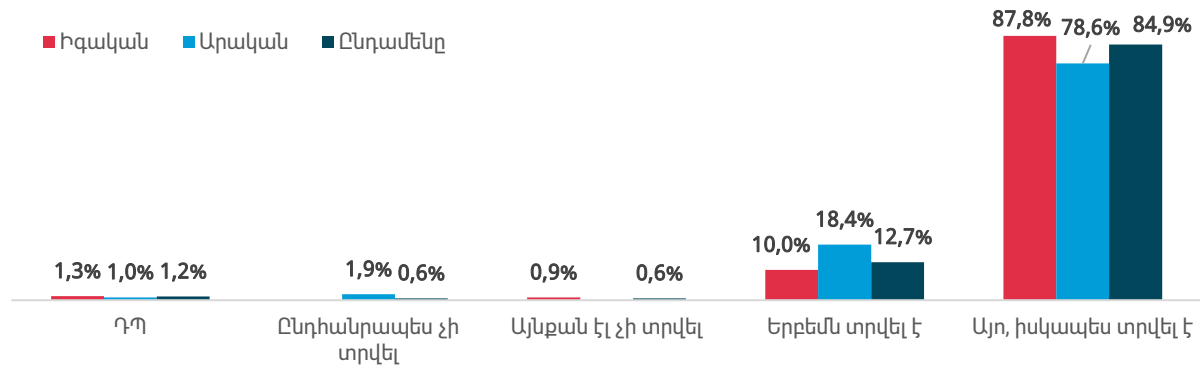
ԱՏՀ-ների շրջանակում բոլոր նախագծերի շահագրգիռ կողմերը ընդգծել են ոչ ֆորմալ կրթության գործիքների և գործնական բաղադրիչների կարևորությունը, որոնք համահունչ են դեռահասներին պահանջներին և տեղական կարիքներին: Այնուամենայնիվ, գիտելիքների փոխանակման երկարաժամկետ ազդեցության գնահատումը շարունակում է մարտահրավեր լինել որոշ կառվարական գործընկերների համար: Այս համատեքստում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի շարունակական աջակցությունը գնահատման ազգային կարողությունների զարգացմանը՝ հատկապես երկարաժամկետ ազդեցության գնահատման մոտեցումների կիրառման ուղղությամբ, կարող է հատկապես արժեքավոր լինել [EFV24 \ IND27]:

... Այդ գիտելիքը քաղաքացին որ ստացել է, դա արդեն արդյունավետ է: Կարևոր է, որ այդ գիտելիքը օգտագործի կյանքում, պաշտոնավոր դառնա կամ ավելի պատասխանատու քաղաքացի դառնա շրջակա միջավայրի ու ամեն ինչի նկատմամբ: Իհարկե այն շատ օգտակար ու արդյունավետ կլինի, բայց դրա արդյունավետության աստիճանը չափել, կոժվարանամ... **ԱՏՀ կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ**

⁹² Տե՛ս ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի (2024թ.), «Հայաստանում կլիմայի փոփոխության և դեռահասների մասնակցության վերաբերյալ գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն. ելակետային և ամփոփիչ հետազոտությունների արդյունքների համեմատական վերլուծություն (ծրագրի գնահատում)»-ը:

Դիագրամ 5. [A1] Ընդհանուր առմամբ ծրագրի մասնակիցներին հնարավորություն տրվե՞լ է ակտիվորեն մասնակցել կոնկրետ գործողությունների և ստեղծել իրենց սեփական նախագծերը կամ նախաձեռնությունները (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)⁹³

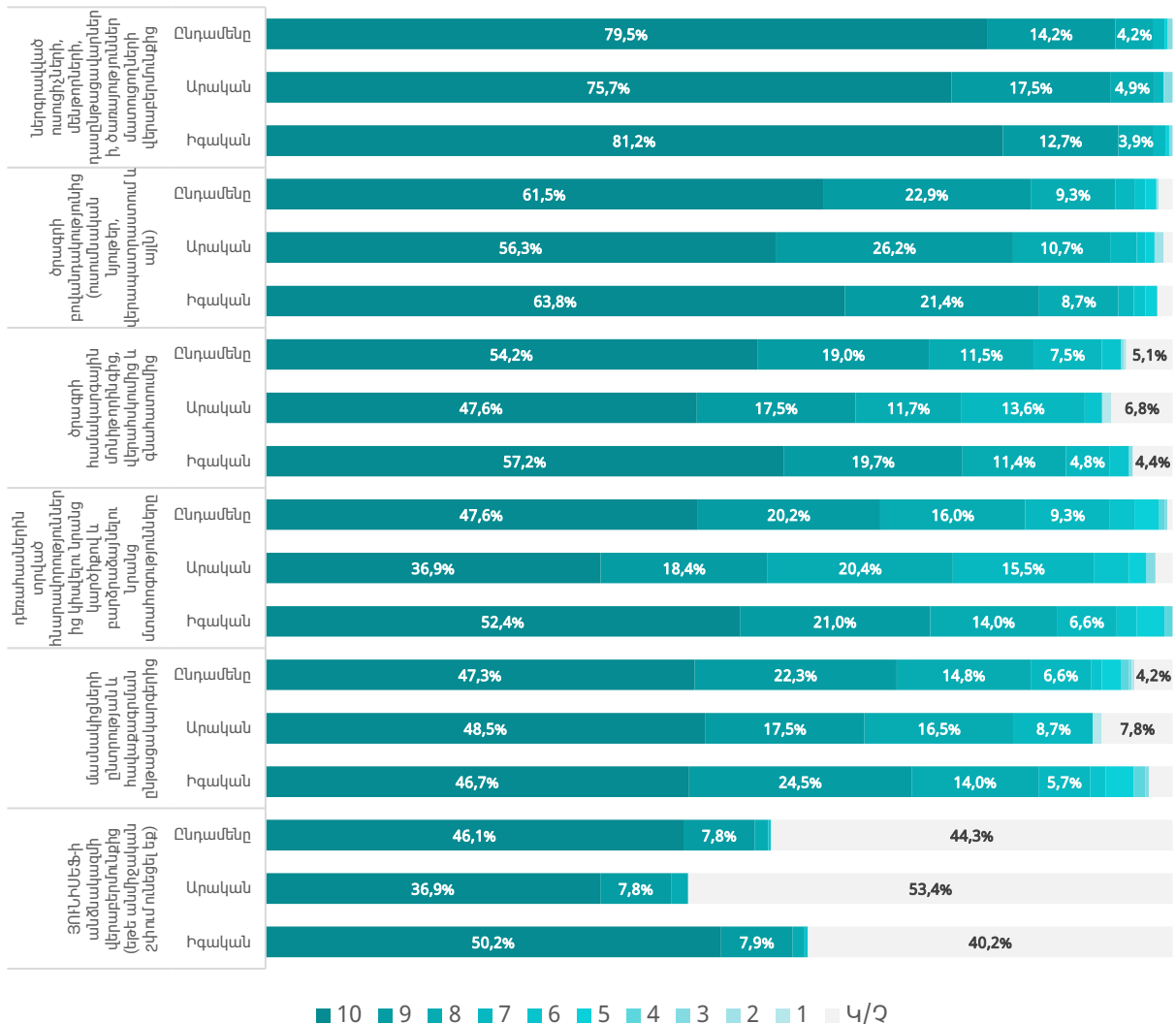

Երիտասարդները բարձր են գնահատել նախագծի բովանդակությունն ու կարծիք հայտնելու⁹⁴ հնարավորությունները. 61.5%-ը նախագծի նյութերին տվել է 10/10 գնահատական: Ընդհանուր առմամբ, ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրային գործունեությունը էականորեն արդյունավետ է [EFV25 \ IND27]:

⁹³ Վիճակագրական նշանակալիությունը հաստատվել է Ֆիշերի ճշգրիտ թեստի միջոցով: ճշգրիտ նշանակալիություն (երկկողմանի)=0.034:

⁹⁴ Հարկ է նշել, որ աղջիկները տղաներից ավելի բարձր են գնահատել դեռահասներին տրված՝ իրենց կարծիքը արտահայտելու և հուզող հարցերը բարձրաձայնելու հնարավորությունները. համապատասխանաբար 73.3% և 55.3%: Վիճակագրական նշանակալիությունը հաստատվել է Ֆիշերի ճշգրիտ թեստի միջոցով (մոդելավորված p-արժեք = 6.996502):

Դիագրամ 6. [A8] Որքանով եք բավարարված... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի)⁹⁵

Մյուս կողմից, հարցազրույցներին մասնակցած նախագծեր իրականացնող գործընկերներն ու դոնորները նշել են, որ դժվարացել են հստակ կապեր գտնել անմիջական արդյունքների և վերջնարդյունքների միջև: Նախագծեր իրականացնող գործընկերները նշել են, որ համակարգված կերպով մշտադիտարկում և գնահատում են անմիջական արդյունքները, օրինակ՝ դասընթացների կազմակերպումն ու հմտությունների փոխանցումը: Այնուամենայնիվ, վերջնարդյունքների մակարդակի արդյունքները հաճախ ներկայացվում են որպես չնախատեսված ազդեցություններ կամ դիտարկվում են անմիջական արդյունքների երկարաժամկետ կայունության համատեքստում: Վերջնարդյունքները հիմնականում հայտնաբերվում են ոչ ֆորմալ դիտարկումների միջոցով, մասնավորապես՝ սոցիալական ցանցերում մասնակիցների ակտիվության մշտադիտարկման, այլ միջոցառումներում նրանց ներգրավվածության արձանագրման, նույն համայնքի ներսում առօրյա շփումների պահպանման, ինչպես նաև բանավոր փոխանցվող տեղեկատվության ստացման միջոցով [EFV26 \ IND27]:

Գնահատումը ցույց է տվել, որ ծրագրեր իրականացնող գործընկերները գիտակցում են, որ ծրագիրը կարող է տեսանելի անմիջական արդյունքներ ապահովել, այդ թվում՝ այն դեպքերում, երբ շահառուները դառնում են փոփոխությունների դեսպաններ և իրենց համայնքներում տարածում ծրագրի ազդեցությունը՝ այսպիսով նպաստելով վերջնարդյունքների մակարդակի նվաճումներին:

⁹⁵ **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գեկույցային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

Միևնույն ժամանակ, դոնորներն ավելի բարձր ակնկալիքներ ունեն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ից: Նրանք նշում են, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի նախագծերը սովորաբար տեսանելի արդյունքներ են ցույց տալիս միայն անմիջական արդյունքների մակարդակում, մինչդեռ վերջնարդյունքների մակարդակում դրանք պակաս ակնհայտ են: Թեև վերջնարդյունքների մասին զեկույցվել է հաշվետվություններում, դրանց մասին տեղեկատվությունն առավել հասանելի է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներքին համակարգերում, օրինակ՝ RAM-ում, ուստի ոչ միշտ է տեսանելի գործընկերների համար: Արդյունքում, դոնորների գնահատմամբ նման վերջնարդյունքները պակաս համակարգված են փաստաթղթավորվում, չափվում, զեկույցվում և հաղորդվում հատկապես այն առումով, թե ինչպես են անմիջական արդյունքները նպաստում առավել լայն վերջնարդյունքների նվաճմանը: Որոշ գործընկերներ նաև նշել են, որ տեղական կազմակերպությունները, կարծես, առավել կարճ ժամկետներում ավելի արդյունավետ են հասնում վերջնարդյունքների մակարդակի արդյունքների [EFV27 \ IND27]: Որոշ գործընկերներ նաև նշում են, որ տեղական կազմակերպությունները, կարծես, ավելի կարճ ժամկետներում առավել արդյունավետորեն են հասնում վերջնարդյունքների նվաճմանը [EFV27 \ IND27]:

Հիմնականում outcome-ի [միջանկյալ մակարդակ] մասին ա իմ մտահոգությունը, որովհետև մենք որպես դոնոր կազմակերպություն մենք Service delivery [ծառայությունների մատուցում] չենք անում: [...] Ընդհանրապես իրենց [նկատի ունի՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի] հետ կապը էր արդյունքների մասին զեկույցելու, պատմելու [նպատակով] [...] Էն բաներից մեկն ա, որ մենք մեզ համար միշտ դժվարություն ա ներկայացնում [...] օրինակ երևի մի 6 ամիս կամ ավել ծրագիրը գնում ա ու երբ հարց ես տալիս, օրինակ outcome-ի ինչ-որ պրոգրես կա, ասում են դե նոր եմք սկսել [...] Էդ առումով ես կուզեմայի, որ իրենք ավելի կենտրոնանային նրա վրա, որ նախ ավելի խիտ աշխատեին իրենց գրաֆիկը մի քիչ փոփոխեին, կամ իրենց էդ ձևերը փոխեին կառավարության հետ: Իրենք մեծ ՄԱԿ-ի կազմակերպություն են, որը ընթացիկ անընդհատ ինչ-որ բան ա անում, բայց օրինակներ ունենք, որ փոքր ՀԿ-ները շատ ավելի կարճ ժամանակահատվածում կոնկրետ աշխատանք են անում և էդ առումով ՄԱԿ-ի կառույցից ակնկալիքները ավելի շատ են, թե իրենց կարողությունների, թե մոնիթորինգի ճիշտ մատուցելու, դա էլ ա շատ դժվար լինում, ակնկալիքը էն ա լինում, որ ՄԱԿ-ի կառույցը ավելի շատ պիտի ունենա նմանատիպ փաստաթղթերը պատրաստելու ծրագրային և այլն, ինչը որ միշտ չի, որ էն ակնկալիքի որ մենք ունենք հաշվի առնելով իրենց կառույցը, միշտ չի որ համապատասխանեցնում ա: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Որո՞նք են արդեն իսկ ձեռք բերված կամ ձեռք բերման հավանականություն ունեցող նախատեսված և չնախատեսված, դրական և բացասական փոփոխություններն ու հետևանքները իրավակիր տարբեր խմբերի և պարտավորություն կրող կողմերի համար, ներառյալ՝ դեռահասների և նրանց խնամակալների, դասընթացավարների/քուռ-մասնագետների և ուսուցիչների, այլ մասնագետների, որոշում կայացնողների և ծրագրային գործունեություն իրականացնողների:

ԱՏՀ-ները, ՖԻՔ-ները և փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց են տալիս, որ P4AY-ը հանգեցրել է մի շարք նախատեսված և չնախատեսված փոփոխությունների՝ իրավակիր հանդիսացող խմբերի համար: Նախատեսված արդյունքներն ընդգրկում են հմտությունների զարգացումը, համայնքային ներգրավվածության խթանումը և շրջակա միջավայրի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացումը: Շահառուներն ու ծրագիր իրականացնող գործընկերները նախաձեռնել են YHOUS և IDEALAB նախաձեռնությունները, որոնց շրջանակներում ստեղծվել են երիտասարդական կենտրոններ՝ նպաստելով համայնքի զարգացմանը: UPSHIFT և GENU նախագծերի շրջանակում որոշ դեռահասներ հնարավորություն են ունեցել անցնել փորձնակության, ձեռք բերել աշխատանք կամ ստանալ մասնագիտական կողմնորոշման աջակցություն: Չնախատեսված դրական վերջնարդյունքները ներառում են գիտելիքի փոխանցումը ծնողների և ուսուցիչների հետ, միջազգային մրցույթներին մասնակցությունը և համայնքային լաբերի ստեղծումը, որոնք հատկապես նկատվել են IDEALAB, BASLIF, INTNET, GENU, GAME, PEERSUP, UPSHIFT, YHOUS, և CLIMATE նախագծերում: Երիտասարդների ներգրավվածությունը տարածվել է նաև այլ նախաձեռնություններում՝ խթանելով սոցիալական ներառումն ու կամավորությունը, ինչպես նաև բարձրացնելով նրանց գործարարության զգացողությունն ու ինքնավստահությունը (տե՛ս Գծապատկեր 3-ը) [EFV28 \ IND35, IND37]:

Փոփոխությունը նախ էրեխեքի մոտ բերում ա մտածողության փոփոխություն առաջին հերթին: Մենք հաճախ ենք երիտասարդների հետ տարբեր ձևաչափերով, հետո երբ որ երիտասարդները տվյալ ոլորտում ձեռք են բերել հմտություններ, կարողություններ, իրանք դառնում են ավելի ինքնավստահ, իսկ համայնքը ունենում է ավելի կազմակերպված բնակիչներ, և որքան այդպիսի ծրագրերը շատ են լինում, այսինքն՝ շատ խմբեր են ներգրավվում, սա առաջին հերթին օգուտ է հենց համայնքի համար [...] Զո համայնքի բնակիչը իր ժամանակի էս մասը օգտագործեց, օգտակար եղավ իր համար, առաջին հերթին իր համար, ձեռք բերեց հմտություն, կարողություն, այսինքն էլի իր համար, և էդ տվեց համայնքին: **ԱՏՀ տեղական իշխանության ներկայացուցչի հետ**

« Իրականում եղել են, բայց բացասական՝ ոչ թե մեր կյանքում, այլ մեր համայնքապետարանի կյանքում շատ են եղել, որովհետև որ մենք տեղի հետ կապված խնդիր ունեինք ու առաջին կարոպցը, որին դիմել ենք ու տեղեկացրել ենք, որ մեր համայնքում մասն բան և արվելու, եղել և մեր համայնքապետարանը, որի կողմից մենք բացարձակ աջակցություն չենք ստացել, այլ հակառակը՝ խոչընդոտներ են եղել: Էս ծրագրի իրականացումից հետո բավականին վատ են մեր հարաբերությունները մեր համայնքապետարանի հետ ու կարծում են դա և եղել բացասական ազդեցությունը, որ ծրագիրը թողել և մեր կյանքում: **Ֆեմ ուղղակի շահառուների հետ**

Ակսեւէ Հինք տարբեր արշավներ իրականացնել, տարբեր տեսանկյուններ նկարել, նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեսպան Մալենայի հետ Հինք տեսանկյուն նկարել ու բավականին մեծ ա եղել առելության խոսքը Հդ տեսանկյունի հետ կապված ու նույնիսկ շատ հայտնի բլոգերներ քննադատել են, որ մենք Մալենայի հետ, իր Հքում նման փոստեր ունեինք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից: [...] Ապաբից պայանավորված էր Հսպէս, որ Մալենայի Հքը իրեն «գողացել են կլիմայի ակտիվիստներ» ու [...] մեր նկարած տրտեսնոց Մալենան պետք ա փոստ աներ, որովհետև նա ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեսպանն էր: Մենք միասին հաղորդում էինք նկարել Մալենայի հետ, որից հետո պետք ա առանձին տեսանկյուններ լինեին կապված կլիմայի, ջրի ու առհասարակ շրջակա միջավայրի վերաբերյալ, բայց բանի որ շատ մեծ արձագանք եղավ տարբեր բլոգերների կողմից, որ՝ «ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը չի մտածում, որ նման կերպ վատում ա Մալենայի, որ իր հետևորդներն են պակասել», ա այլ, հետագայում Մալենայի PR

Որոշ շահառուներ մինչ այժմ ներգրավված են նմանատիպ աշխատանքներում և հավանաբար են, որ նախագիծը օգնել է իրենց կայացնել հստակ որոշումներ, ինչպես նաև պատրաստակամ են շարունակել մասնակցել նման նախագիծերի։ Մի շահառու ակտիվ է դիմել դրամաշնորհների՝ ներկայացնելով իր գաղափարները, որոնք հաստատվել և հաջողությամբ իրականացվել են։ Բացի այդ, նախագիծը նպաստել է բազմաթիվ փափուկ և բավարարող գարգացմանը և խթանել մասնակիցների ստեղծարար մտածողությունը։

₪ 58 (164-₪g)

թիմը ասեց, որ իրենք չեն կարողանա նման բաները փոստել ու մենք ստիպված եղանք քննարկել [ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ], հասկանալու համար, թե որը որտեղ ենք փոստելու, ու ինչը կփոստենք, ինչը՝ չէ:
ՖևԶ ուղղակի շահառուների հետ

Այդուհանդերձ, դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը ընդհանուր առմամբ նպաստել է քաղաքական և գործնական փոփոխություններին, օրինակ՝ ստեղծվել են երիտասարդական տներ, ինչպես նաև բարձրացել է երիտասարդների մասնակցությունը պետական և ոչ պետական նախաձեռնություններում՝ Հայաստանի երիտասարդական օրենքի խթանման միջոցով: Չնախատեսված ազդեցության մեկ այլ օրինակ է PEERSUP-ի անուղղակի շահառուների կողմից աջակաջակցության խմբերի ձևավորումը, որոնք նախագծի շրջանակներում ձեռք բերած հմտությունները կիրառելով, աջակցություն են տրամադրել բռնի տեղահանված անձանց: Չնայած առաջընթացի արձանագրմանը, որոշ այլ նախագծերի ընթացքում համայնքի դիմադրությունն ու արտաքին բացասական արձագանքը վերստին վկայում են այն բարդությունների մասին, որոնք առկա են ներառական ու կայուն արդյունքների հասնելու ճանապարհին, այն է՝ դեռահասների և իրենց համայնքների հարաբերությունները չվկասելով [EFV30 \ IND38]:

38

Ի՞նչ սովորեցին ծրագրային գործունեության և նախագծերի շահագրգիռ կողմերը (այդ թվում՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի թիմը, գործընկերները, դասընթացավարները, քաղաքականություն մշակողները և այլն) միմյանցից: Ի՞նչ սովորեցին չափահաս շահագրգիռ կողմերը դեռահասներից (ADAP հարցեր):

Հիմնականում
իրագործվել է
■ ■ ■ □

ԱՏՀ-ները, ՖևԶ-ները, CATI-ն և փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց են տալիս, որ P4AY-ը ներառում է գիտելիքի փոխանցման և դասեր քաղելու գործընթացներ, սակայն դրանց փաստաթղթավորումը և կիրառման մեխանիզմները տարբեր են ծրագրային միավորների միջև: Նախագծեր իրականացնող բազմաթիվ գործընկերներ՝ գրեթե բոլոր նախագծերի դեպքում, ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ եղանակով փաստաթղթավորել են քաղված դասերը (օրինակ՝ պատրաստելով եռամսյակային և ամփոփիչ զեկույցներ, որտեղ առանձնացված «Դժվարություններ/խոչընդոտներ» և «Առաջընթացի առաջարկներ» բաժինները ծառայում են որպես հիմնական հարթակ՝ դասերը վերլուծելու համար: Մեկ այլ մեթոդ է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և շահագրգիռ կողմերի հետ պարբերական հանդիպումների կազմակերպումը, որոնց շրջանակներում գրանցված արդյունքները ներկայացվում են գործընկերներին): Որոշ նախագծերի փաստաթղթերում, օրինակ՝ UPSHIFT⁹⁷, BASLIF⁹⁸, GAME⁹⁹ և CLIMATE¹⁰⁰, առկա են հստակ առանձնացված հատվածներ, որոնք նվիրված են քաղված դասերին: Այդուհանդերձ, այդ դիտարկումներն համակարգված կերպով համախմբելու և տարածելու առնչությամբ առկա են բացթողումներ. Օրինակ՝ GENU-ի համար Youth Challenge ՄԼԳ գործիքների պահոցները նախագծի փաստաթղթերում¹⁰¹ թերի են [EFV31 \ IND39]:

Եհիշտն ասած տենց շատ ֆորմալ արձանագրելու [քաղված դասեր] չունենք, բայց քանի, որ մեր աշխատանքը պրակտիկ շատ լավ ա, մենք անընդհատ ինչ որ բան անում ենք, եթե մենք ինչ որ բան տեսնում ենք չի աշխատում մենք դա ուղղակի միանգամից պրակտիկայի մեջ փոխում ենք... դասը մեզ համար դա փոփոխություն անելն ա, ոչ թե ուղղակի ինչ-որ ձևով արձանագրելը, որովհետև մեզ պրոստը պետք ա կիրառել դա: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ:**

Քաղված դասերն ամեն մեկս առանձին ա արել, մենք ունենք ամեն մեկս մեր զեկույցման համակարգերը, ամեն գործակալություն իր հաշվետվողականության համակարգերը ունի, որտեղ, որ մեր ծախսած ռեսուրսների մասով մենք գրում ենք ինչ հաջողություններ, ինչ խնդիրներ, և ինչ քաղված դասեր ենք ունեցել էդ տարվա կտրվածքով: [...] բայց բացի դրանից մենք ունենք UN info, որտեղ, որ էդ բոլոր joint ծրագրերի արդյունքներն են բան անում, [...] ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մասով ես չգիտեմ՝ դա դրվել ա էդ համակարգում, թե չէ, չեմ կարող ասել: Բայց քաղված դասերի մասով այդ, ըստել էլ կա աշխատելու տեղ, որովհետև մեր աշխատանքի ծավալը, մեր ժամանակը դրան հատկացված երբեմն չի բավականացնում, որ մենք կարողանանք բավարար ժամանակ հատկացնել նաև հետծրագրային քննարկումներին: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Հարցման տվյալները ցույց են տալիս, որ հարցված անմիջական շահառուների 66.2%-ը մասնակցել է գիտելիքի ու փորձի փոխանցումը խթանող միջոցառումներին, ընդ որում՝ նման գործողությունների մասնակիցների շրջանում արձանագրվել է գոհունակության ավելի բարձր մակարդակ: Այս միջոցառումները նպաստել են ուսումնառության վերջնարդյունքների ձեռքբերմանը, ներառյալ նախագծերի կառավարման, ժամանակի կառավարման, մեդիագրագիտության և թիմային

⁹⁷ ՏԵՍ «UNICEF UPSHIFT ծրագրի գնահատում, ամփոփիչ զեկույց, 01.04.2022»-ը

⁹⁸ ՏԵՍ «UNICEF UPSHIFT ծրագրի գնահատում, ամփոփիչ զեկույց, 01.04.2022»-ը

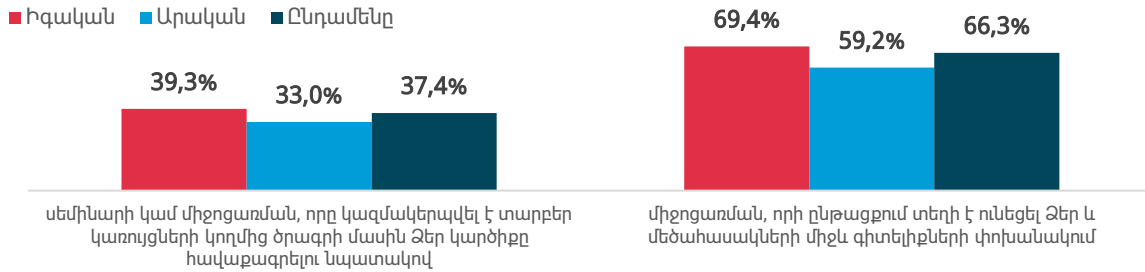
⁹⁹ ՏԵՍ «Գեներային նորմերի փոխակերպմանն ուղղված ծրագրային գործունեություն»-ը

¹⁰⁰ ՏԵՍ «Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն(KAPB). մեկնարկային և հաջորդող արդյունքների համեմատական վերլուծություն, 2024թ.»

¹⁰¹ ՏԵՍ «ԻմաՋեն Ventures, 3-րդ փուլ, մշտադիտարկում և գնահատում»

աշխատանքի հմտությունների զարգացման, ինչպես նաև հավասարության և անխտրականության արժեքների ամրապնդման առնչությամբ [EFV32 \ IND40, IND41]:

Դիագրամ 7. [A7] Անձամբ Դուք ներգրավված եղե՞լ եք որևէ... (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, «Այո» պատասխանների բաշխումն ըստ սեռերի, հաշվարկից հանվել են «ԴՊ» պատասխանները)¹⁰²

Կառավարական շահագրգիռ կողմերը, հատկապես CLIMATE և POLICY նախագծերի համատեքստում, ընդգծել են գիտելիքների ձեռքբերման փաստն այնպիսի ոլորտներում, ինչպիսիք են աղետների ռիսկի կառավարումը և երիտասարդական օրենքի մշակումը, ինչն արտացոլում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ արդյունավետ համագործակցությունը: POLICY նախագծի շրջանակում, երիտասարդական քաղաքականության մշակման ընթացքում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը տրամադրել է տեխնիկական փորձագիտական աջակցություն, այդ թվում՝ իրականացրել երիտասարդության օրենսդրական սահմանման ընդարձակմանն ուղղված ջատագովություն, որպեսզի այն ընդգրկի 13–35 տարեկան անձանց՝ նվազագույն տարիքային շեմը իջեցնելով 16-ից 13-ի: Առավել լայն տարիքային շրջանակի առաջարկը, ինչպես նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մյուս առաջարկները, որոնք հիմնված են տեղական կարիքների և միջազգային լավագույն փորձի վրա, ընդունվել և ներառվել են օրենսդրական նախագծում: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նաև առանցքային դեր է խաղացել տեղական ինքնակառավարման մարմիններին երիտասարդական կենտրոններ հիմնելու պարտավորություններ սահմանող դրույթների մշակման գործում՝ հիմնվելով նման կենտրոններ ստեղծելու և պահպանելու սեփական գործառնական և գործնական փորձից: IDEALAB-ի մասնակիցներն ու գործընկերները ընդգծել են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ գործիքների, ձևանմուշների և լավագույն փորձերի արժեքավոր փոխանակումը, ինչը, հաղորդումների համաձայն, նպաստել է նախագծի արդյունավետ իրականացմանն ու կազմակերպչական կարողությունների զարգացմանը [EFV33 \ IND39]:

« Մեր մոտ օրենքով, եթե [երիտասարդության մասին] օրենքը ընդունվեց, 13 տարեկանից են դիտարկում երիտասարդներին մինչև 35, և սա հստակ եղել և նաև ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի առաջարկը, որովհետև ինքն էլ և հասկանում [...], որ 13 տարեկանը պատրաստ և, և պետք և լինի պետության թիրախում որպես քաղաքականություն իրականացնող մարմին [...]: Դա օրինակը բերեցի, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներդրումն և եղել էս ամբողջի մեջ, սկսած հողվածներով՝ ինչպիսին պետք և լինի պետության լիազորությունը, կառավարության լիազորությունը, համայնքի լիազորությունը: [...] Սա հստակ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի փորձառությունից ելնելով և եղել, և ես հիշում եմ խոսակցությունները մեր մեջ՝ աշխատանքային խմբում և ասեմ, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը շատ ակտիվ և եղել աշխատանքային խմբում իր ներդրումային իմաստով, ոչ թե ֆինանսական, դե ֆինանսականը չի եղել, նույն իր էքսպերտային գիտելիքն և ինքը բերեց: **ԱՅՂ** կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի բաց հաղորդակցությունը և միջերկրային համագործակցության, այդ թվում՝ այլ երկրների գրասենյակների հետ փոխանակումների պատրաստակամությունը, ևս մեկ անգամ ընդգծում են վերջինիս՝ ուսումնառությունը խթանելու հանձնառությունը: Թեև գիտելիքների փոխանակումը իրականացվում է բազմաբնույթ մակարդակներում, հստակ ձևակերպված քաղված դասերի փաստաթղթավորման և դրանց արդյունավետ տարածման ավելի համակարգված մոտեցումը կարող է ավելի բարձրացնել ծրագրային գործունեության արդյունավետությունը և հաստատութենային ուսուցման գործընթացը [EFV34 \ IND39, IND40]:

Առաջնային և երկրորդային տվյալները բացահայտում են շահագրգիռ կողմերի՝ P4AY-ի բարելավմանն ուղղված, բազմաթիվ առաջարկները: YHOUS-ի, CLIMATE-ի և GENU-ի տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներն ու դոնորները նշել են, որ առավել խորքային

¹⁰² **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

Ներգրավվածության ցանկություն ունեն՝ հատկապես նախարարների և փոխնախարարների մակարդակով:

Ինչպես նշել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմը, նման բարձր մակարդակի շահագրգիռ կողմերը արդեն իսկ ներգրավված են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի աշխատանքային պլանների մշակման փուլում, սակայն նրանք չեն կարող ակնկալել ծրագրային գործունեության իրականացման յուրաքանչյուր փուլում իրենց ներգրավվածությունը: Թեպետ հետաքրքրվածության այսպիսի արտահայտումը վկայում է վստահության և համագործակցության պատրաստակամության բարձր մակարդակի մասին, կարևոր է հստակ տարբերակել շահագրգիռ կողմերի ձգտումներն այն գործողություններից, որոնք գործառնական տեսանկյունից նպատակահարմար են կամ ռազմավարականորեն հիմնավորված: Գնահատման արդյունքները ցույց են տալիս, որ կառավարական գործընկերների ավելի համակարգված և նպատակային ներգրավվածությունը՝ ներառյալ համայնքային մակարդակում, կարևոր որոշումների կայացման փուլերում՝ նոր համագործակցության ուղիների որոնումը, կարող է ամրապնդել համաձայնեցվածությունն ու սեփականության զգացումը՝ միաժամանակ պահպանելով գործառնական արդյունավետությունն ու արդյունավետ պլանավորումը:

« Ես չափ կուզեմ, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը էն լավ, լավ, լավ գործերը, որ անում ա, [...] Ես կուզեմ, որ իրենք անմիջական համայնքի հետ աշխատեն: Ես հասկանում եմ, որ ՀԿ-ները կարող է ունենան, բայց համայնքի հետ էլ աշխատեն այլ ուղղվածությամբ, որովհետև իրենց հետ համագործակցությունը և իրանց տվածը բավական արժեքավոր են համայնքների համար: **ԱՏՀ տեղական իշխանության ներկայացուցչի հետ** »

GAME, UPSHIFT, INTNET և GENU նախագծեր իրականացնող գործընկերները առաջարկել են ընդլայնել ընդհանուր ծրագրային գործունեությունը՝ ընդգրկելով ավելի լայն մասնակիցների շրջանակ և տարածաշրջաններ: Նրանք միաժամանակ շեշտել են հաշմանդամություն ունեցող երեխաների մատչելիության կարիքներին արձագանքելու անհրաժեշտությունը, ինչը պետք է իրականացվի ավելի արդյունավետ պլանավորման և հարմարեցված ռեսուրսների միջոցով: Նրանք նշել են, որ անհրաժեշտ է նախապես նույնականացնել մասնակիցների հատուկ կարիքները և նրանց ներգրավել միայն այն դեպքում, երբ նրանց և նրանց ընտանիքների համար հնարավոր է ապահովվել համապատասխան մատչելիություն՝ երաշխավորելով նրանց լիարժեք և բովանդակալից մասնակցությունը: Գործընկերները նաև կարևորել են փոքր համայնքային կենտրոնների ստեղծումը՝ որպես բոլոր երեխաների համար անվտանգ և ներառական ուսումնական միջավայրեր: Այս կենտրոնները, որպես կանոն, ստեղծվում են առկա համայնքային շենքերի վերանորոգման միջոցով՝ նոր շինությունների կառուցման փոխարեն: Արդյունքում, վերանորոգված որոշ տարածքներ (օրինակ՝ երկրորդ հարկի առանց թեքահարթակների սենյակները) կարող են որոշ ՀՈԿ-ների համար անմատչելի մնալ:

Թեպետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նպատակադրվել է ապահովել մատչելիություն բոլոր երեխաների համար, այդ թվում՝ այն համայնքների, որոնք չեն հաղորդել ՀՈԿ-ների մասին, որոշ սահմանափակումներ հաճախ գտնվում են ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի վերահսկողությունից դուրս և պայմանավորված են համայնքի տրամադրած ենթակառուցվածքների բնույթով: Նման դեպքերում համայնքային տարածքներ ստեղծելու վերաբերյալ որոշումները կայացվում են առկա ենթակառուցվածքային հնարավորությունների սահմանափակումներով, ինչը երբեմն պահանջում է փոխզիջումներ՝ երեխաների մեծամասնության համար մաքսիմալ մատչելիություն ապահովելու և առկա պայմանների շրջանակներում աշխատելու նպատակով [EFV35 \ IND42, IND43]:

Հատկապես IDEALAB, PEERSUP, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT և CLIMATE նախագծերի օրինակներում դոնորները խորհուրդ են տալիս բարելավել հաղորդակցությունը դոնորների և պետական մարմինների հետ և բարձրացնել հաշվետվությունների ճկունությունը՝ ընդգծելով արտաքին առաջարկներին արագ, ճկուն և բաց արձագանքելու կարևորությունը: Սա ներառում է ինչպես հաշվետվությունների ու արդյունքների տրամադրումը, այնպես էլ հաշվետվային մեխանիզմների հարմարեցումը՝ ապահովելու, որ ղեկավարության կամ առանցքային անձնակազմի փոփոխության դեպքում կատարված աշխատանքը պահպանվի և հետագայում օգտագործելի լինի: Այս մոտեցումը հիմնականում ուղղված է հաստատությունային փոփոխությունների և գործելակերպի բարելավմանը [EFV36 \ IND42, IND43, IND44]:

« Առհասարակ կոմունիկացիան իրենց հետ հեշտ չի գնում մեր, օրինակ էս նույն ծրագրի ընթացքում էլ, իրենց մոտ պատկերացումը էնպիսին ա, որ դե մենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ենք, մենք ստացել ենք ֆինանսավորումը ու մենք անում ենք ամեն ինչը ինչը որ մենք անում ենք, դե ձեզ էլ կարող ա տարվա վերջում ինչ-որ մի բան զեկույցենք: Այսինքն մոտեցումը էդպիսին է իրենց կողմից ու երբ որ ընթացքում սենց դժվարությամբ ինֆորմացիա ես ստանում, պոկում էդ հաշվետվությունը շատ դժվար ա գնում, ես օրինակ կուզենայի որպեսզի էդ ինֆորմացիայի փոխանակումը մեր և իրենց միջև ավելի հարթ գնար: Էդ նույն ՀԿ-ների հետ մենք ունենք ուրիշ ծրագրեր, որոնք շատ ավելի responsive են, շատ ավելի պրոակտիվ են, կիսվում են, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ մի քիչ դժվար ա էդ բոլոր պրոցեսները գնում: Ես կուզենայի, որ իրենք մի քիչ ավելի պրոակտիվ լինեին ինֆորմացիա կիսելու առումով, որովհետև կարևոր ա, որպեսզի իրենք էլ հասկանան, որ էդ ինֆորմացիան ինչքան շատ են կիսվում, էդքան մեզ համար էլ հեշտ ա գնահատել և հասկանալ ծրագրի առավելությունները, խորքային պատկերացնել ինչ ա տեղի ունենում: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Ավելի շատ հոդի վրա հետազոտություններ կատարվեն, քան գրասենյակում: Չհիմնվեն միայն վիճակագրության ու զեկույցների վրա, թե չէ ՀՀ-ում մենք 25 տարուց ավելի տարբեր ծրագրեր ենք իրականացնում, սակայն խմբիկները մնում են, հարց է ծագում, թե՛ ինչո՞ւ: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Գնահատման շրջանակներում ընդգրկված բոլոր նախագծերի և նախաձեռնությունների դեռահաս մասնակիցները առաջարկում են երկարացնել ծրագրերի տևողությունը և հաճախականությունը, ավելի շատ ֆինանսական միջոցներ տրամադրել երիտասարդների կողմից ղեկավարվող նախաձեռնությունների պլանավորման և իրականացման համար, ինչպես նաև հետադարձ կապ ապահովել այն թիմերի համար, որոնք չեն ընտրվել հետագա փուլերի համար, որպեսզի նրանք հնարավորություն ստանան բարելավել իրենց գաղափարները և կիրառել դրանք՝ այդ թվում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրային գործունեության շրջանակներից դուրս: Նրանք նաև առաջարկում են նախագծերը իրականացնել ամառային արձակուրդների ընթացքում, առավելապես՝ անցանց ձևաչափով, ստեղծելով հանգիստ և անվտանգ միջավայր (ինչպես ֆիզիկապես, այնպես էլ սոցիալական առումով)՝ զգայուն թեմաներ քննարկելու համար, ինչպես նաև ընդլայնել համագործակցությունը մենթորների և ոլորտային կազմակերպությունների հետ՝ հաշվի առնելով նրանց մոտեցումը ծրագրի իրականացման մեթոդաբանության և կիրառվող տեխնիկաների նկատմամբ [EFV37 \ IND42, IND43, IND44]:

Գծապատկեր 4. [A9] «Ի՞նչը կառաջարկեիք փոխել կամ նկատի առնել հաջորդ անգամ նմանատիպ ծրագրեր իրականացնելիս» հարցին ամենահաճախ տրված պատասխանները (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ)

Երիտասարդական կենտրոնների աշխատակիցները և անուղղակի շահառուների խմբերը ընդգծում են, որ երիտասարդական կենտրոնները բացելուց և դրանց տեղերը որոշելուց առաջ անհրաժեշտ է թարմացնել իրենց տրամադրվող ձեռնարկները (որոնք, ըստ նրանց, արդեն 10 տարի է, ինչ ժամանակավրեպ են), ինչպես նաև իրականացնել համայնքի վարչակազմի և բնակչության հետ վստահության ամրապնդման նախաձեռնություններ՝ ձեռք բերելու նրանց աջակցությունը կենտրոնների ստեղծման և շահագործման համար: Սա հատկապես ակներև է BASLIF-ի, UPSHIFT-ի և YHOUS-ի օրինակներում: Մենթորները առաջարկում են ավելացնել մշտադիտարկման այցերի հաճախականությունը, երկարացնել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի և դեռահասների անմիջական հաղորդակցության և քննարկումների ժամանակը, ինչպես նաև կազմակերպել պարբերական քննարկումներ՝ խնդիրները վեր հանելու և մոտեցումները բարելավելու համար: Ընդհանուր առմամբ, շահագրգիռ կողմերը կարևորում են մասշտաբայնության, ներառականության և շարունակականության ամրապնդումը՝ որպես բարելավման ենթակա կարևոր ուղղություններ [EFV38 \ IND42, IND43, IND44]:

« Մոնիթորինգային այց ենք ունեցել, ես հիշում եմ, որ [...] դա էլ էր շատ կարևոր ու արժեքավոր, որ հետագա ծրագրերում էլ դա միջոց լինի, որովհետև էրեխեքը ուրախանում են, երբ հասկանում են, որ դոնոր կազմակերպությունից [նկատի ունի՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ից] իրենցով հետաքրքրված են, այն ինչ իրենք անում են, գնահատվում է նաև այդ մարդկանց կողմից ու գնահատվելը միայն խոսքերով չի, իրապես գնահատվում է աշխատանքը: **ԱՏՀ անուղղակի շահառուի հետ (մենթոր)**

Որքան մասնակցային և ներառական էր ծրագրերի և միջամտությունների նախագծումը և իրագործումը: Ի՞նչ դեր էին ստանձնել դեռահասները և երիտասարդները: Որքանով էին նրանք հնարավորություն ունենում ազդելու ծրագրերի նախագծման, իրագործման և մշտադիտարկման վրա: Ինչպե՞ս էին նրանք ընկալում իրենց՝ այդ առնչությամբ: (ADAP հարցեր):

ԱՏՀ-ների, ՖԽԲ-ների և փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքներով՝ P4AY-ը նպաստում է դեռահասների մասնակցությանը և ներառականությանը: Այդուհանդերձ, նախագծի դիզայնի փուլում դեռահասների ներգրավման համար կիրառվող համակարգված մեխանիզմները սահմանափակ բնույթ են ունեն:

Գրեթե բոլոր նախագծերում (GENU, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT, CLIMATE, PEERSUP, GAME, UPSHIFT, INTNET) մասնակցությունը հիմնականում խրախուսվում է ոչ ֆորմալ կամ անուղղակի ձևերով: Միևնույն ժամանակ, նախագծեր իրականացնող որոշ գործընկերներ ապավինում են երիտասարդական կենտրոններին և տեղական կազմակերպություններին՝ կարիքների նույնականացման և մասնակիցների հավաքագրման նպատակներով: Դեռահասները հաճախ Նշում են, որ մասնակցություն են ունեցել նախագծերի իրականացման փուլում, այդ թվում՝ մեծահասակների աջակցությամբ իրենց սեփական նախագծերի մշակման միջոցով: Դեռահասների հետ ՖԽԲ-ները ցույց են տալիս, որ նրանց տրվում է միջոցառումների կազմակերպչական հարցերի և անձնական որոշումների վերաբերյալ իրենց կարծիքը արտահայտելու հնարավորություն, սակայն ծրագրի նախագծման կամ ռազմավարական որոշումների կայացման գործընթացներում նրանց ուղղակի ներգրավվածության դեպքերը հատուկենտ են [EFV39 \ IND45, IND46]:

Ինձ թվում ա՛յ կարելի ա երկու մասի բաժանել մեր ազդեցությունը. զուտ ինչ-որ տեխնիկական հարցերով՝ եթե ունես սննդային սահմանափակում և այլն, մեզից հարցրել են ու միջոցառումների ժամանակ էդ առումով կարողացել ենք ազդեցություն ունենալ, բայց չեմ հիշում էս պահին մի դեպք, որ բուն միջոցառման վրա այլ իմաստով ազդեցություն կարողանայինք ունենալ: **ՖԽԲ ուղղակի շահառուների հետ**

Կարծում եմ, եթե եղել ա, հաստատ էն կոնկրետ Նշանակված լիդեր չէ, ավելի շատ ոնց որ խմբային աշխատանքների ժամանակ կարող ա էնպես եղած լինի, որ ինչ որ մեկը իրա միտքը առաջ տարած լինի, իսկ ընդհանուր, որ տենց առանձնացվի ինչ որ լիդեր չէ, երևի թե, ավելի շատ մեր հայեցողության հետ էր կապված, որ ոնց լիդերին կընտրի էլի: **ՖԽԲ ուղղակի շահառուների հետ**

Ետև-ի դիտարկումները

Կարծում եմ՝ մասնակիցներից մի քանիսը, որոնք ավելի շատ էին հետաքրքրված թեմայով, ավելի ակտիվորեն էին ներգրավված, մինչդեռ նրանք, որոնք պարզապես եկել էին մասնագիտական կողմնորոշման աջակցություն ստանալու և Նոր բան փորձելու համար, պակաս ակտիվ էին: Եթե որևէ նախագծի ներկայացման համար իրենց աջակցություն էր հարկավոր, նրանք դիմում էին կազմակերպչական թիմին, սակայն ընդհանուր առմամբ չէին ներգրավվում կազմակերպչական հարցերում:

Առաջնորդության հնարավորությունները տարբեր են: Որոշ մասնակիցներ, հատկապես IDEALAB և BASLIF նախագծերից, Նշել են, որ ստանձնել են դաշտային ճամբարների կամ թիմերի ղեկավարի դերեր, որոնք նպաստել են նրանց առաջնորդական հմտությունների զարգացմանը և արժևորվել են մյուս մասնակիցների կողմից: Այլոք, օրինակ՝ GENU նախագծի մասնակիցները, Նշել են, որ նրանց կողմից ղեկավար դերերի ստանձնումն ավելի շատ ինքաբերական կերպով է ստացվել, այլ ոչ թե կրել պաշտոնապես սահմանված բնույթ: PEERSUP-ի մի քանի մասնակից ակտիվորեն աջակցել է նախագծի կազմակերպիչներին՝ տարածելով միջոցառումների և դասընթացների մասին տեղեկատվությունը, ինչը վկայում է նրանց նախաձեռնողականության և պատկանելության զգացողության մասին [EFV40 \ IND48, IND50]:

Ներառականության առնչությամբ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը և նախագծեր իրականացնող գործընկերները հայտնել են, որ խրախուսում են հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների մասնակցությունը: Այդուհանդերձ IDEALAB, PEERSUP, CLIMATE և GENU նախագծերի շահագրգիռ կողմերից ստացված ԱՏՀ-ների տվյալները ցույց են տալիս, որ այս մասնակիցների բովանդակային ներգրավումը իրականացվել է հաջողության տարբեր մակարդակներով: Չնայած այն հանգամանքին, որ նախագծերի մեծամասնության շրջանակներում աշխատակիցները մասնակցել են հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների հետ աշխատանքի հմտությունները զարգացնող դասընթացների, ներառականության ապահովմանը և մշտադիտարկմանը ծառայող հատուկ մեխանիզմներն ու չափորոշիչները համապարփակ կերպով չեն կիրառվել բոլոր նախագծերում և նախաձեռնություններում [EFV41 \ IND46, IND47]:

[Ներառականության] չափումը հետևյալ կերպ է արտահայտվում. մասնակից երեխաներից քանիսը ունեն տեսողական, շարժողական խնդիրներ: Որոշ ծրագրերում կա ներառականություն, բայց այդ ներառականության գործընթացը լիարժեք չէ: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Հետադարձ կապի մեխանիզմների առնչությամբ, YHOUS-ում ներգրավված դեռահասները Նշել են, որ իրենց գաղափարները ներառվել են նախագծի գործողությունների մեջ, բայց և այնպես՝ նրանց

կարծիքները հազվադեպ են հավաքագրվել և գրեթե չեն արտացոլվել ռազմավարական որոշումների կայացման գործընթացում:

INTNET Նախագծին մասնակցած ծնողները գնահատել են իրենց երեխաներին տրամադրված հնարավորությունը՝ գործողությունների ընթացքում ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու և անկախություն ձեռք բերելու համար: Ընդհանուր առմամբ, չնայած P4AY-ը խթանում է մասնակցությունը և որոշակիորեն նպաստում առաջնորդական հմտությունների զարգացմանը, Նախագծերի դիզայնի, իրականացման և մշտադիտարկման գործընթացներում դեռահասների շարունակական ազդեցությունը ապահովելուն ուղղված համակարգված մեխանիզմները դեռևս բարելավման կարիք ունեն [EFV42 \ IND48, IND49]:

4.4. Արդյունաբարություն

311

Որքանով են դեռահասներին ուղղված ծրագրերին հատկացված ռեսուրսները (ֆինանսական և մարդկային) համապատասխան ռազմավարությունների իրագործման և ակնկալվող արդյունքներին հասնելու տեսանկյունից: Կարելի էր արդյոք նույն կամ ավելի լավ արդյունքները գրանցել հասանելի ռեսուրսների ավելի լավ օգտագործմամբ:

Հիմնականում
իրագործվել է

P4AY-ում ռեսուրսների բաշխումն արձանագրել է թե՛ ուժեղ, թե՛ բարելավման ենթակա կողմեր: Գրեթե բոլոր Նախագծերի (օրինակ՝ POLICY, GENU, GAME, UPSHIFT, IDEALAB, BASLIF, INTNET, YHOUS, PEERSUP) պարագայում պարզվել է, որ բյուջետավորման գործընթացներում շահագրգիռ կողմերի՝ այդ թվում կառավարության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչների ներգրավումը կարող է ապահովել ռեսուրսների բաշխման բարելավումն ու վերջինիս համապատասխանությունը ծրագրային գործունեության կարիքներին: Այնուամենայնիվ, ֆինանսական սահմանափակումները շարունակում են խոչընդոտ հանդիսանալ, ինչը հատկապես ակնհայտ է YHOUS, INTNET, CLIMATE, GENU և UPSHIFT Նախագծերի օրինակներում: Նախագծերից մեկն, օրինակ, ֆինանսական խնդիրների պատճառով դժվարացել է ջեռուցել դեռահասների համար Նախատեսված տարածքը: Գործընկերների հետ անցկացված հարցազրույցների արդյունքում պարզվել է, որ գնահատման իրականացման պահին ջեռուցման հարցը լուծվել է. ակնկալվում է, որ այն կգործարկվի մինչև 2024 թվականը: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմի անդամներից մեկն ընդգծել է հատկապես ենթակառուցվածքների զարգացմանն ուղղված ֆինանսական ռեսուրսների պարբերական պակասը, ինչը համեմատաբար ավելի ծախսատար է, քան կարճաժամկետ Նախագծերի իրականացումը [EFC1 \ IND51, IND52]: Սա տարածված խնդիր է միջինից բարձր եկամուտ ունեցող երկրների շրջանում, որտեղ ենթակառուցվածքների հետ կապված ներդրումները, սովորաբար, իրականացվում են կառավարության կամ համայնքային գործընկերների կողմից: Այլ դեպքերում համայնքապետարանի ներկայացուցիչները նշել են այնպիսի ֆինանսական սահմանափակումների մասին, որոնք պայմանավորված են համայնքների բազմաթիվ այլ իրատապ առաջնահերթություններով: Սա դժվարացնում է միջոցների հատկացումը երիտասարդության խնդիրների կամ նրանց մտահոգությունների լուծման համար և, հետևաբար, խոչընդոտում երիտասարդների ակտիվ մասնակցությունը հասարակական կյանքին: Որոշ դեպքերում Նախագծեր իրականացնող գործընկերների ֆինանսավորման ուշացումները կամ անբավարար բյուջեները հանգեցրել են այնպիսի իրավիճակի, երբ որոշ մասնակիցներ պաշտոնական ֆինանսավորման հասանելիությունից առաջ ստիպված են եղել մրցույթներում իրենց մասնակցությունն ապահովել անձնական կապերի կամ համայնքային դրամահավաքների միջոցով (օրինակ՝ դպրոցի վարչակազմի, ուսուցիչների կամ համայնքի անդամների աջակցությամբ): Սա ընդգծում է Նախագծեր իրականացնող գործընկերների կողմից ռեսուրսների պլանավորմանն ու բավարարությանն առնչվող բացթողումները, մասնավորապես YHOUS, INTNET, CLIMATE, GENU և UPSHIFT Նախագծերի պարագայում:

Վերջապես, BASLIF-ի, GAME-ի, PEERSUP-ի և UPSHIFT-ի անմիջական շահառուները քննադատել են տրանսպորտային ծախսերի փոխհատուցման քաղաքականությունը, որն այնքան ճկուն և հետևողական չի եղել, որքան ակնկալում էին շահառուները [EFC2 \ IND51, IND52, IND53]:

Կարամ ավելացնեն, որ էդ շաբաթվա ընթացքում մենք, որ գնացինք [վայրի անվանում], իմացանք, որ արդեն մյուս շաբաթ մրցույթը պիտի տեղի ունենա, ընդհանուր արդեն որոշում պետք է կայացվի, մի քիչ ճիշտն ասած խառնվեցինք իրար, որովհետև իսկի մենք չէինք էլ ստացել մեր փողերը, որ կարանայինք փողային գործողությունները իրականացնենք, բայց ոնց որ ասեց [մասնակցի անուն]-ը, մեր ծանոթությունների,

ԵՆՏԻ-ի դիտարկումները

Դրամաշնորհի ստացման ուշացումներ եղան. բոլոր թիմերը միաժամանակ ստացան Նախնական հազար դոլարները, իսկ այս մեկ թիմը՝ մեկ շաբաթ ուշացումով: Ոմանք սեփական միջոցներն են օգտագործել և օգնություն խնդրել իրենց ընտանիքների անդամներից: Գյուղ/քաղաք բաժանման արդյունքում խնդիրներ առաջացան տրանսպորտային ծախսերի փոխհատուցման առնչությամբ:

ընտանիքների միջոցով, կարողացանք էդ ամեն ինչը կամ ձգձգել կամ հենց դեմից իրականացնել, հետո նոր վերջում փոխանցեցին էդ ամեն ինչը, կարացանք արդեն ոնց որ պետքն ա իրականացնել: **Ֆիսթ ուղղակի շահառուների հետ**

Մասնակիցներից մեկը նշել է, որ գյուղական համայնքների երեխաների ճանապարհածախսերը փոխհատուցվել են, մինչդեռ որոշ քաղաքային տարածքների համար նմանատիպ (օրինակ՝ դասընթացի անցկացման վայր հասնելու) ծախսեր ունեցող մասնակիցները փոխհատուցում չեն ստացել:

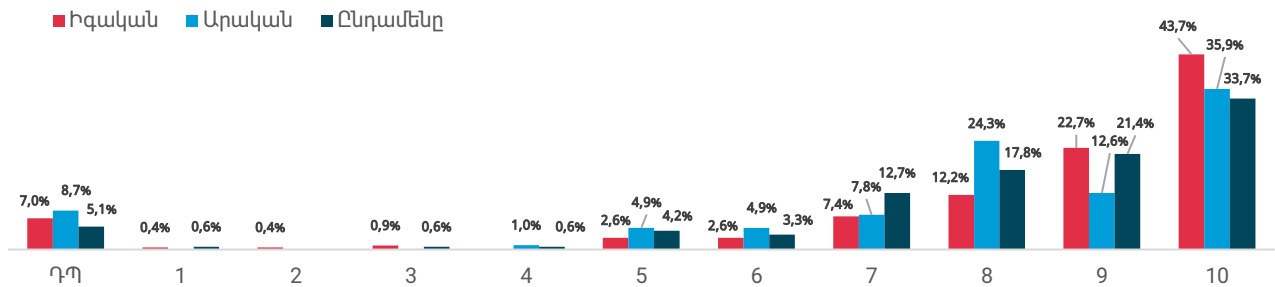
Մի շարք նախագծերում, օրինակ՝ YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT և GENU, արձանագրվել են իրականացնող գործընկերների մարդկային ռեսուրսների սահմանափակումներ: Նախագծեր իրականացնող որոշ գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ները ցույց են տվել, որ սահմանափակ բյուջեները խոչընդոտել են անհրաժեշտ քանակով անձնակազմի ներգրավումը, ինչի արդյունքում նախագծերը իրականացվել են սակավաթիվ աշխատակիցներով:

Շատ դեպքերում նախագծեր իրականացնող գործընկերներն ու անուղղակի շահառուները նշել են, որ դոնորներից բխող բյուջետային սահմանափակումները խոչընդոտել են այս գնահատման շրջանակում ընդգրկված նախագծերի համար անհրաժեշտ աշխատակազմի լիարժեք ներգրավումը: Օրինակ՝ BASLIF նախագծում սուպերվիզորների և մենթորների պակասը հանգեցրել է անձնակազմի և շահառուների հարաբերակցության անհավասարակշռության, իսկ փոքր թիմերի վրա հիմնվելը՝ երբեմն պատճառ դարձել ծրագրի գործողությունների իրականացման ուշացումների համար: Նմանապես, որոշ նախագծերի (օր.՝ BASLIF, GAME, UPSHIFT) մենթորները երբեմն բախվել են կազմակերպչական դժվարությունների՝ մասնակիցներից մեծ հեռավորության վրա բնակվելու հետևանքով, ինչը սահմանափակել է մենթորների և մենթիների արդյունավետ ներգրավվածությունը համատեղ աշխատանքի գործընթացում: Տարածքային և տրանսպորտային ռեսուրսները ևս մարտահրավերներ են ստեղծել: Մասնավորապես, մի դեպքում քաղաքապետարանը հետ է վերցրել երիտասարդական կենտրոնի համար տրամադրված տարածքը՝ առանց այլընտրանքային լուծում առաջարկելու, ինչի հետևանքով կենտրոնի գործունեությունը դադարեցվել է [EFC3 \ IND51, IND52, IND53]:

Չնայած այս սահմանափակումներին՝ ուղղակի և անուղղակի շահառուների հետ անցկացված Ֆիսթ-ները ցույց են տվել, որ նախագծերում ներգրավված անձինք ընդհանուր առմամբ գոհ են տրամադրված ռեսուրսներից, մասնավորապես՝ սարքավորումներից և տրանսպորտային աջակցությունից: Օրինակ՝ երիտասարդական կենտրոնների շահառուները բարձր են գնահատել կենտրոններում առկա կրթական և ժամանցային հնարավորությունները: Այնուամենայնիվ, որոշ նախագծերում (BASLIF, GENU, GAME, INTNET և YHOUS) արձանագրվել են տեխնոլոգիական բացեր, մասնավորապես՝ ոչ բավարար կամ ցածր հզորությամբ համակարգիչների առկայություն, ինչը խոչընդոտել է դեռահասների և երիտասարդների մասնակցությունը [EFC4]:

Հարցումների տվյալները վկայում են մասնակիցների աներկդիմի պատկերացումների մասին. թեև նրանց մեծ մասը բարձր գոհունակություն է հայտնել ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների առնչությամբ, եղել են նաև կազմակերպչական և տեխնոլոգիական խնդիրներ: Ռեսուրսների նպատակային բաշխման և շահագրգիռ կողմերի հետ համագործակցության ամրապնդման միջոցով հնարավոր կլինի հասցեագրել այս բացերը՝ ապահովելով ծրագրային գործունեության ավելի հավասար և արդյունավետ իրականացումը [EFC5 \ IND53, IND54]:

Դիագրամ 8. [A8.2] Որքանով եք բավարարված համապատասխան ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների հասանելիությունից (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի, 1-10 բալային սանդղակ)¹⁰³

Հ12

Որո՞նք են այդ ծրագրերի իրականացման հաջողության գործոններն ու սահմանափակումները: Արդյո՞ք ծրագրերը նախագծվել, իրականացվել, և պատշաճորեն մշտադիտարկվել ու գնահատվել են պլանավորված ժամկետների համաձայն: Գրանցվել են արդյո՞ք ուշացումներ, և ո՞րն էր դրանց պատճառը:

Լիովին
իրագործվել է
■ ■ ■ ■

Պլանավորման և նախագծման փուլերում երիտասարդների մասնակցությունը այս ծրագրային գործունեության շրջանակներում ընդգրկված գրեթե բոլոր նախագծերում հանդես է եկել որպես հաջողության առանցքային գործոն՝ խթանելով պատկանելության զգացումը և ապահովելով նախաձեռնությունների համապատասխանությունը դեռահասների կարիքներին: Բացի այդ, տեղական գործընկերների և համայնքային շահագրգիռ կողմերի հետ արդյունավետ համագործակցությունը նպաստել է ծրագրի վերջնարդյունքների բարելավմանը, ինչի առնչությամբ որպես վճռորոշ գործոններ են նշվել միասնական նպատակները և թափանցիկ հաղորդակցությունը: Կանոնավոր հանդիպումները և բաց երկխոսությունը հանգեցրել են ճկունության և թույլ են տվել արագ արձագանքել այնպիսի մարտահրավերների, ինչպիսիք են ռեսուրսների տրամադրման ուշացումները կամ մասնակիցների ներգրավվածությանն առնչվող խնդիրները [EFC6 \ IND55]:

Հաջողություններից մեկը յուրաքանչյուր մասնակցին յուրահատուկ մոտեցում ցուցաբերելու մեջ էր, թե՛ առջիկներին, թե՛ սահմանափակ հնարավորություններով երեխաներին և թե՛ ուղղակի շնորհալի երեխաներին: Ցանկացածին պետք է առանձին մոտեցում և մեծ ուշադրություն, այդ դեպքում արձագանքը շատ դրական է լինում, արդյունքում թե՛ կապն է մնացել, թե՛ լավ հարաբերությունները և թե՛ փոխադարձ հիշողությունները: **US3 Նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Բոլոր մեթոդների կիրառությամբ հավաքագրված գնահատման տվյալները փաստում են, որ նախագծերի մեծամասնությունը (և, հետևաբար, ընդհանուր ծրագրային գործունեությունը) ընդհանուր առմամբ հետևել է պլանավորված ժամկետներին: Որոշ փուլերում ուշացումները պայմանավորված են եղել հաստատման գործընթացներով՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հաշվետվությունների համակարգի գործառնական բարդություններով, կազմակերպչական խնդիրներով կամ արտաքին գործոններով, ինչպիսիք են արձակուրդները, COVID-19 համավարակը և պատերազմը [EFC7 \ IND56, IND57]:

Նման դեպք չեմ հիշում, ամեն ինչ իր ժամանակին եղել ա: Ուշացումներ չեն եղել, ամեն ինչ ժամանակին ա եղել ու հենց իմ ժամերին էլ համապատասխանում էր: Ես նման դեպքեր չեմ հիշում: **Ֆևբ ուղղակի շահառուների հետ**

Ոչ մի ուշացում չի եղել, բարձր մակարդակով կազմակերպվել է: **Ֆևբ անուղղակի շահառուների հետ (ծնող)**

Ենև-ի դիտարկումները

Ընդամենը մի քանի ուշացում է եղել, որոնց մի մասը լուծվել է կազմակերպիչների, մի մասը՝ մասնակիցների կողմից:

Այսպիսի խնդիրները, որպես կանոն, լուծվել են լրացուցիչ ծախսեր չպահանջող ժամկետների երկարացման կամ ժամանակացույցերի վերանայման միջոցով, ինչը նվազեցրել է դրանց երկարաժամկետ ազդեցությունը: Նախագծեր իրականացնող գործընկերները ընդգծել են, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ նախնական պլանավորումն ու հետևողական վերահսկողությունը նպաստել են

¹⁰³ **Հրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների գենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

խնդիրների մեղմմանը, իսկ կանոնավոր մշտադիտարկումն ապահովել է նախագծերի ժամանակին ավարտը [EFC8 \ IND56, IND57]:

Լավ կողմերից, ինձ թվում ա՝ 2 կողմի ճկունությունն ա եղել, այսինքն՝ ո՛չ մենք, ո՛չ UNICEF-ը ինչ-որ փոփոխություններից չենք խուսափել ու կոմունիկացիան շատ արագ ա եղել: Նույնիսկ էն ծրագրերի պարագայում ինքը ավելի դանդաղ պրոցես ա, բյուրոկրատիան շատ ավելի շատ ա: Այսինքն՝ էս պարագայում տենց 2 կողմն էլ ճկուն ա, հասկանում ենք՝ եթե ինչ-որ բան չի աշխատում, շատ արագ կոմունիկացնում ենք, փոփոխում ենք, անցնում ենք առաջ: Ես, չգիտեմ, անձամբ երևի նշեմ [անուն]-ի դերը, որ իրա հետ աշխատելը մեզ համար ինքը տենց ահագին գործը հեշտացնում ա ու արագ ա լինում: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

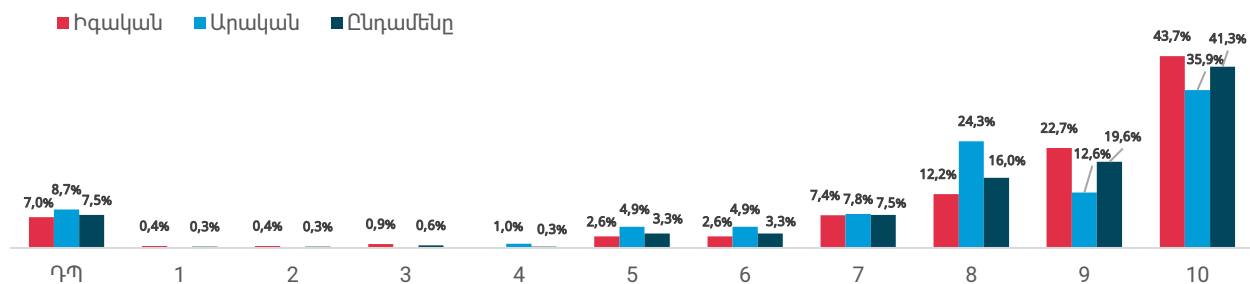
Կարող եմ ասել դպրոցներն ու տեղական իշխանություններն են [սահմանափակումները եղել], եթե իրենք իրենք լավ չեն պատկերացրել, լավ չեն արել: Կան համայնքներ, որոնց կարողությունները չի բավարարել, մենք փորձել ենք իրենց բացատրել, էդպիսի փոքր դեպքեր եղել են, բայց մեծամասամբ փորձագիտական թիմը պրոֆեսիոնալ է եղել, իրենք համայնքից փորձել են վերցնել օգտակարը: **ԱՏՀ կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ**

Ժամկետների հետ կապված [...]՝ ես նույնպես մեջն էի էդ ամեն ինչի ու գնահատման թիմում էի, հստակ դրվել են ժամկետներ և արդյունքում ընտրությունների փուլն էլ նույն ժամկետների հիման վրա կատարվել է, բուն միջոցառումն էլ, և հաջորդ միջոցառումների շարքն էլ բոլորը ըստ պլանավորածի է գնացել: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Գնահատումը պարզել է, որ պլանավորված արդյունքների պատշաճ իրականացումն ապահովող մշտադիտարկման և գնահատման պրակտիկաները տարբեր են եղել: Մասնավորապես, IDEALAB, PEERSUP և CLIMATE նախագծերի որոշ գործընկերներ հայտնել են, որ առաջընթացը վերահսկելու համար ապավինել են մանրամասն հաշվետվություններին և պարբերական գնահատումներին, մինչդեռ YHOUS-ի, BASLIF-ի, GENU-ի և INTNET-ի մյուս գործընկերները, արդյունքները գնահատելու նպատակով, առաջնահերթություն են տվել շահառուների հետ անմիջական շփմանը:

Ընդհանուր առմամբ, համակարգված վերահսկողությունը՝ չնայած տարբեր մեթոդների կիրառմանը, կարծես նպաստել է ժամկետների պահպանմանը և խնդիրների արդյունավետ վերացմանը, ինչը հաստատում են նաև անմիջական շահառուները (տես Դիագրամ 9-ը) [EFC9 \ IND57, IND58]: Ինչպես նշվել է վերոհիշյալ բաժիններում, որոշ նախագծերի մենթորներ առաջարկել են, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմն ավելի հաճախակի մշտադիտարկման այցեր իրականացնի՝ այսպիսով ընդլայնելով նրանց անմիջական ներգրավվածությունը շահառուների հետ:

Դիագրամ 9. [A8.3] Որքանով եք բավարարված ժամկետների պահպանումից և ուշացումների դեպքում տրված հիմնավորումներից (CATI դեռահասների և երիտասարդների հետ, N = 332, բաշխումն ըստ սեռերի, 1-10 բալային սանդղակ) ¹⁰⁴

Այդուհանդերձ, հատկապես GENU, POLICY, CLIMATE, PEERSUP և IDEALAB նախագծերի դոնորները նշել են հաշվետվողականության և զեկույցների ներկայացման հետ կապված խնդիրների մասին՝ ընդգծելով զեկույցների ոչ բավարար հաճախականությանն ու նախագծերի տվյալների հասանելիության ուշացումների մասին: Այս խնդիրները հատկապես ակնհայտ են եղել այն դեպքերում, երբ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հաշվետվությունների ներկայացման ցիկլերն ու ձևաչափերը տարբերվել են դոնորներին ներկայացվող հաշվետվություններից: Նման դեպքերում, ԱՏՀ-ներից ստացված տվյալների համաձայն, դոնորները համաձայնության են եկել ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հետ՝ մշակելու ավելի համընդգրկուն հաշվետվական ձևաչափեր և դրանք հարմարեցնել դոնորների պահանջներին: Այնուհանդերձ, նման համաձայնությունները հաճախ մասամբ կամ ամբողջությամբ չեն կատարվել [COH7 \ IND25, IND26]:

¹⁰⁴ **Ֆրաժարագիր.** Ներկայացված տվյալների զենդերային տարանջատումն ունի բացառապես նկարագրական նպատակ: Վիճակագրական տեսանկյունից փոփոխականների միջև նշանակալի տարբերություններ չեն նկատվել:

«Հետո զուտ հաշվետվության առումով էլ շատ դժվար ա իրենց հետ աշխատելը, զեկույցներ ստանալը՝ [...] մեկ այլ կերպ ենք այդ զեկույցները անում, տարեկան մեկ կամ երկու անգամ պիտի զեկույցենք, իսկ մենք՝ որպես դոնոր կազմակերպություն, այլ կերպ ենք աշխատում, մենք եռամսյակային ենք աշխատում, դա մեր պահանջն ա, ինչ-որ ձև թեկուզ ոչ օֆիցիալ փորձում ենք համաձայնության գալ, ինչ-որ update-ներ իրենք ուղարկեն մեզ, բայց նույնիսկ դա ինձնից շատ-շատ ռեսուրս ա գնում, որպեսզի ես մի 10 անգամ հիշեցնեմ [...]», իրենցից ես զգում եմ էդ բանը՝ դե հիմա մենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ենք, մենք կարանք մեզ թույլ տանք ձեզ չզեկույցենք: Էդ առումով մեզ համար դժվար ա, դե բնականաբար ես էլ իմ զեկույցելու ընթացակարգերը ունեմ և ինձ դրա համար ա պետք էր ինֆորմացիան, որը ես դժվարությամբ եմ իրենցից ստանում: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Ի հակադրություն վերոնշյալին, նախագծեր իրականացնող գործընկերները նշել են, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ակտիվորեն մասնակցել է նախագծերին, ինչի արդյունքում առանձին մշտադիտարկումը կորցրել է իր կարևորությունը, քանի որ արդյունքներն արձանագրվել են ընթացիկ գործողությունների ընթացքում:

4.5. Կայունություն

Հ13

Որքան է հավանականությունը, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի/նախաձեռնությունների արդյունքում դեռահասների և երիտասարդների համար և նրանց հետ ձեռք բերված օգուտներն ու նվաճումները շարունակվեն կամ հաստատությունականացվեն կառավարության, համայնքների կամ քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերի ավարտից հետո:

Հիմնականում
իրագործվել է
■ ■ ■ ■

ՅՈՒՆԻՍԵՖ P4AY ծրագրի կայունությունը կախված է կառավարության, համայնքի և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների ակտիվ մասնակցությունից: Որոշ դեպքերում YHOUS, UPSHIFT, IDEALAB և PEERSUP նախագծերի համագործակցությունները պաշտոնական բնույթ են ստացել եռակողմ հուշագրերի միջոցով, ինչի շնորհիվ ամրապնդվել է նախագծերի արդյունքները պահպանելու հանձնառությունը: Նախագծերն իրականացնող կազմակերպությունները նույնպես նպաստել են ծրագրի կայունությանը՝ պահպանելով ընթացիկ գործընթացները, համագործակցելով համախոհ գործընկերների հետ և իրականացնելով հետևողական նախագծեր, որոնք ընդլայնել են նախնական նախաձեռնությունները:

Սա հատկապես նկատելի է INTNET, UPSHIFT և BASLIF նախագծերում. կազմակերպություններից մեկը հաջողությամբ իրականացրել է նման ընդլայնված նախագիծ, իսկ մի շարք այլ կազմակերպություններ նախատեսում են կիրառել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ մշակված մոդելները՝ այս գործընթացում հաշվի առնելով համայնքի կարիքները և հետևելով կենտրոնացված կամ ապակենտրոն մոտեցումներին [SST1 \ IND59, IND60, IND62]:

«մենք մտածում ենք մի նախագիծ, որտեղ մարզերում երիտասարդների նախաձեռնությունների հիման վրա կձևավորվեն գաղափարներ, որոնք հետագայում կարող են ստարտափներ դառնալ, ընդ որում դասընթացը լինելու է ոչ միայն տեխնոլոգիական, այլ նաև բիզնես տեսակետից, որպեսզի կարողանան ստարտափներ ձևավորել: Այս երկու հնարավորությունը տեսնում եմ, մենք [վայր]-ում իրականացված ծրագիրը արել ենք [դոնոր]-ի աջակցությամբ, և իհարկե կարող են նաև այլ կազմակերպություններ աջակցել ծրագրի իրականացմանը, դա կարող է լինել և՛ կենտրոնացված, և՛ առանձին կազմակերպության կողմից: **ԱՏՀ նախագծի իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Մեր ծրագիրը, որը գրեթե նույն մոդելն է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրի, մի քիչ ձևափոխված, բայց դրա շարունակությունն է: Այսինքն մենք տեսել ենք, որ դա իրոք կարևոր է և դա իրականացնում ենք: Այդ 4 ծրագրից 3-ը այս պահին ընթացքի մեջ են, բայց ոչ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ: **ԱՏՀ նախագիծ իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Իրենք [նկատի ունի՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը] էս եռանկյունն են ստեղծել՝ համայնք, պետություն, քաղաքացիական հասարակություն [...]։ Ու ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն էլ մեր պես ունի քարտեզագրած էդ բոլոր գործընկերներին ու իրենց հետ ա իրականացնում և համայնքներ մտնելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը հստակ որպես շահառու կողմ նաև համայնքին ա դիտարկում, որ ինքը պիտի իր ներդրումն ունենա հստակ, որպեսզի կենտրոնի վրա եմ ես օրինակը բերում, որ կենտրոնը ունենա էդ շարունակականությունը: Բոլորը հասկանում են, որ ինքը մշտապես չի էդ ծրագիրը անընդհատ իրականացնել, դա պետության պարտավորությունն ա ի վերջո, և որպեսզի դու կարողանաս քո ծրագրի շարունակականությունը ապահովես դու պիտի անպայման խաղաղես ամբողջ քո ծրագրի մեջ թե պետությանը, թե համայնքին, հատկապես համայնքին, և թե քաղ. հասարակությանը: **ԱՏՀ կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ**

Գիտելիքի փոխանցումը վճռական դեր ունի շարունակականության ապահովման գործում: Նախագծերի ընթացքում ձեռք բերված հմտություններն ու գիտելիքները հաճախ կիրառվում են կյանքի հետագա փուլերում, տարածվում հասակակիցների շրջանում և ներառվում ավելի լայն համայնքային գործունեության մեջ: Շահառուները երբեմն նոր դասընթացներ են կազմակերպում կամ օգտագործում նախագծերի նյութերը, օրինակ՝ բուլլետները՝ տեղեկատվության տարածման նպատակով: Այս մոտեցումը վերաբերում է նաև անուղղակի շահառուներին, օրինակ՝ դեռահասների հետ աշխատող մասնագետներին, ապահովելով շղթայական ազդեցություն: BASLIF, GENU, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերի որոշ մասնակիցներ շարունակել են մնալ ոլորտում՝ ստանձնելով վերաբերելի

աշխատանքներ կամ նախաձեռնելով երկարաժամկետ նախագծեր, որոնք ժամանակի ընթացքում նպաստել են թիրախային խմբերի բարօրությանը [SST2 \ IND59, IND60]:

«*Իմ կարծիքով գերակշռող մասի մոտ պահպանվել են հմտությունները, իսկ ինչ վերաբերում է փոխանցելուն, նշեցի, որ մենք էլ էինք ծրագիր իրականացրել ու էն ինչ մենք գիտեինք ու ուզեցինք մնացածին էլ փոխանցեինք, փորձեցինք փոխանցել ու ընթացքում ձևավորվեց մի թիմ, որը մինչ հիմա համայնքային ծրագրեր է իրականացնում: **Ֆևբ ուղղակի շահառուների հետ***»

Ծրագրի արդյունքների ներառումը հաստատութենական շրջանակներում կայունության ապահովման ևս մեկ մեխանիզմ է: Օրենսդրական հիմքերն ու հաջողված փորձի ներառումը դպրոցական ուսումնական ծրագրերում նշվում են որպես արդյունավետ մեթոդներ: CLIMATE նախագծում ուսուցիչները հաջողությամբ փորձարկել և ընդգրկել են նախագծային ուսուցումը իրենց առարկայական ծրագրերում, ինչպես նաև նախնական դասընթացների միջոցով պատրաստվել նախագծի իրականացմանը, ինչը համապատասխանում է նոր ազգային կրթական ծրագրին: CLIMATE նախագծին մասնակցած ուսուցիչները հավաստագրման շրջանակում ՀՀ ԿԳՄՍՆ-ի կողմից 9 բալլից 2 բալլ են ստանում, ինչը էականորեն խթանում է նրանց մասնակցությունը և ապահովում նախագծի հաստատութենային ինտեգրումն ու կայունությունը: Ի լրումն, ներառական ուսուցողական նյութերի մշակումը բարձրացրել է հատուկ կրթական կարիքներ ունեցող դեռահասների մասնակցությունն ու ներգրավվածությունը՝ աջակցելով ինչպես ուսուցիչներին, այնպես էլ աշակերտներին, և նպաստելով նախագծի արդյունքների հաստատութենայինացմանը:

Այս հաստատութենային ռեսուրսները խթանել են կայուն և ներառական պրակտիկաները, որոնք գերազանցում են անհատական նախագծերի շրջանակները՝ այդպիսով աջակցելով երկարաժամկետ ուսումնառությանը և ներառմանը¹⁰⁵: Որոշ նախագծերի փաստաթղթերում (օրինակ՝ GAME¹⁰⁶, GENU¹⁰⁷, YHOUS¹⁰⁸ և UPSHIFT¹⁰⁹) առկա են հատուկ բաժիններ, որոնք ներկայացնում են կայունությանն ուղղված պլանները, նախագծերի շարունակականության տեսլականն ու հիմնավորումները և ընդգծում գործնական պայմաններում նախագծերի երկարաժամկետ գործունեության պահպանման մեխանիզմները: Այնուամենայնիվ, այս պլանները հաճախ բավականաչափ հստակ չեն հետագայում իրականացվելիք փոփոխությունների չափելի և նշանակալի արդյունքների տեսլականը սահմանելու հարցում, ինչն ընդգծում է կայունության ապահովմանն ուղղված ավելի համակարգված պլանավորման անհրաժեշտությունը:

Ծրագրի ավարտից հետո ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությունը ներառում է շահառուների հետ կապի պահպանումը և կազմակերպությունների միջև համագործակցության խթանումը՝ սկզբնական արդյունքների հիման վրա շարունակական ազդեցություն ապահովելու նպատակով: Այնուամենայնիվ, որոշ դեպքերում նախագծերն իրականացնող գործընկերներն ու անմիջական շահառուները նշել են, որ PEERSUP և UPSHIFT ծրագրերի ավարտից հետո ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը մասնակիցների հետ անմիջական հետադարձ կապ չի պահպանել: Սա կարող էր խոչընդոտել երկարաժամկետ արդյունքների հասնելուն՝ ստեղծելով անորոշություն մասնակիցների շրջանում այն հարցում, թե արդյոք նրանք կարող են ակնկալել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի շարունակական աջակցությունը, առնվազն կառավարության հետ համագործակցելով նախագծերի շարունակականությունն ապահովելու առնչությամբ [SST3 \ IND60, IND61]:

Որոշ դեպքերում ակնհայտ է, որ կառավարությունը սեփականատիրության և պատասխանատվության զգացում է ցուցաբերում արդյունքների առնչությամբ: Օրինակ, կառավարական մի մարմին ընդլայնել է UPSHIFT-ի շրջանակում մասնակիցներից մեկի կողմից մշակված նախագիծը, թեև սկզբնական հայտում հստակ չէր, թե կառավարությունը ինչպես է ներգրավվելու գաղափարի իրագործման գործընթացում: Ի լրումն, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ղեկավարությամբ իրականացված նախագծից հետո INTNET-ի շրջանակում նախագծեր իրականացնող գործընկերներից մեկը նախաձեռնել է տեխնոլոգիական մարտահրավերների հաքաթոն, ինչը մեկ անգամ ևս արտահայտում է տեղական մակարդակում սեփականության զգացումը և նախագծի շարունակականության խթանելու հանձնառությունը [SST4 \ IND60, IND61]:

¹⁰⁵ Տե՛ս «Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն(KAPB). մեկնարկային և հաջորդող արդյունքների համեմատական վերլուծություն, 2024թ.»-ն

¹⁰⁶ Տե՛ս, «Դեպքերի վերլուծություն. Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջաններում աղքիկների հմտությունների զարգացմանն ուղղված ծրագրերի ժողովածու, 2024թ.»-ն

¹⁰⁷ Տե՛ս «Մասնագիտական զարգացման ծրագիր «Այբ»-ի հետ, ղեկտեմբեր, 2021թ.»-ն

¹⁰⁸ Տե՛ս ԵՆԿ Գյումրու «Երիտասարդական տան ծրագրային փաստաթուղթ»-ը

¹⁰⁹ Տե՛ս Սկունիքում ԵՆԿ-ի մասնագիտական զարգացման ծրագիրը

Խմբակների բացում, ասենք մի տարվա ընթացքում, մի ուսումնական տարին բացում ա էդ խումբը, հաջողությունը ակնհայտ եղավ, համայնքը էդ նույն խումբը շարունակում ա իրա միջոցներով պահի: Կամ էս մի մասնագետին տարավ որակավորում տվեց, պահեց որոշ ժամանակ, մենք զգում ենք, որ էս մասնագետը համայնքին պետք ա, համայնքը շարունակում ա պահել և աշխատավարձ տալ: Այ էդ կլինի լրիվ շարունակության ապահովում: **ԱՏՀ տեղական իշխանության ներկայացուցչի հետ**

Թեպետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը նախագծի ավարտից հետո ոչ միշտ է կարող է շարունակել ռեսուրսներ տրամադրել, հաղորդվում է, որ համայնքի ներգրավվածության պահպանումը կարևոր է վստահություն ձևավորման և փոփոխվող կարիքներին արդյունավետ կերպով արձագանքելու առումով: Չնայած գրանցված հաջողություններին, համայնքների առաջնորդների և բնակիչների վստահությունը ձեռք բերելու և նրանց հետ համագործակցելու ճանապարհով երկարաժամկետ կայունության հասնելու առնչությամբ դեռևս առկա են բացթողումներ (օրինակ՝ YHOUS-ում): Այս մասին Նշել են նախագծեր իրականացնող բազմաթիվ գործընկերներ և դոնորներ՝ ընդգծելով, որ երբ տեղական համայնքը չի գիտակցում և չի գնահատում նախագծի կարևորությունն ու հնարավոր ազդեցությունը, ծրագրային արդյունքները ժամանակի ընթացքում կարող են կորցնել իրենց արժեքը, իսկ տեղացիները կարող են սեփականության զգացում չունենալ և պատասխանատվություն չզգալ՝ նախագծերն ինքնուրույն շարունակելու համար: Ուստի, ծրագրային գործունեության երկարաժամկետ արդյունքների ապահովման համար խիստ կարևոր են պլանավորման ամրապնդումը, կայունության համար հստակ տեսլականի սահմանումը և կառավարության ու համայնքների շրջանում սեփականության զգացման ուժեղացումը [SST5 \ IND59]:

Հ14

Որո՞նք են դիմակայունությանը և ռիսկերին առնչվող այն գործոններն ու հնարավոր փոխզիջումները, որոնք երկարաժամկետ և միջնաժամկետ կտրվածքով սահմանում են այդ օգուտների շարունակականության հավանականությունը:

Հիմնականում
իրագործվել է
■ ■ ■ □

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ի կայունության վրա ազդում են մի շարք գործոններ, այդ թվում՝ ռիսկերը և ներգրավված շահագրգիռ կողմերի կարողությունները: Նախագծեր իրականացնող գործընկերների, քաղաքականություն մշակողների և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ անցկացված ԱՏՀ-ները ցույց են տալիս, որ գործընկերներն ունեն ելքի ռազմավարություններ ներկայացնելու պարտավորություն՝ սահմանելու, թե ձևավորված կամ զարգացված կարողություններն ու երիտասարդների զարգացմանը և մասնակցությանը նպաստող մեխանիզմներն ինչպես են գործելու նախագծի ավարտից հետո: Այնուամենայնիվ, այդ ռազմավարությունների գործնական կիրառելիության և արդյունավետության գնահատումը շարունակում է լուրջ մարտահրավեր մնալ նախագծերի շարունակականության ապահովման տեսանկյունից: P4AY-ի արդյունքները հաճախ (օրինակ՝ IDEALAB, PEERSUP, INTNET, UPSHIFT, BASLIF և YHOUS նախագծերի պարագայում) հիմնված են այն կանխադրույթի վրա, որ նախագծեր իրականացնող գործընկերները կշարունակեն ապահովել իրենց կողմից ստացված արդյունքների պահպանումը՝ հաշվի առնելով ծրագրային նպատակների բնական համընկնումը գործընկեր կազմակերպությունների առաքելության հետ: Սակայն գնահատման և կայունության երաշխավորման համակարգված մեխանիզմների բացակայությունը, հատկապես միջին և երկարաժամկետ կտրվածքում, սահմանափակում է այդ արդյունքները արդյունավետ կերպով մշտադիտարկելու հնարավորությունը [SST6 \ IND63, IND64]:

... պրակտիկայում հետագայում ինչպես ա դա ընթանում՝ մի քիչ դժվար ա ինձ գնահատելը: Բնականաբար մեր կողմից դա հիմնական պահանջներից ա և մենք հաճախ օրինակ մեր ծրագրերից էդ exit strategy ենք ուզում, երբ որ արդեն ծրագիրը պիտի փակվի, որպեսզի մենք հասկանանք, իրենք ինչպես են պատկերացնում ներդրված կարողությունները, մեխանիզմները, ծրագիրը փակվելուց հետո ինչպես են դրանք գործելու: **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

... հեռահար նպատակը, որ էդ ամեն ինչը օգտագործվի հետո համայնքի դիմակայելիությունը բարձրացնելու համար, համայնքի կայուն զարգացումը ապահովելու համար: Թե որքանով հետո արդեն դրանք կարվեն, սա ծրագրի խնդիրներից դուրս է, որովհետև ծրագիրը չի կարա տարիներ շարունակ գոյություն ունենա, տևի և հասնենք մինչև և էն մակարդակին, որ է՛ն, ինչ որ առաջարկվում է, դա արդեն դարձավ գործողություն, իրականացավ և նույնիսկ արդյունքները տեսանք: **ԱՏՀ նախագծի իրականացնող գործընկերոջ հետ**

Այնուամենայնիվ, կայունությունն ամրապնդվում է, երբ արդյունքները ներդրվում են հաստատությունային շրջանակներում: Օրինակ՝ GAME և CLIMATE նախագծերի արդյունքների ինտեգրումը դպրոցական ուսումնական ծրագրերում, ինչպես նաև աղետների ռիսկերի կառավարման պատասխանատվությունը տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահելը կարևոր և նշանակալի քայլեր են նախագծերի շարունակականության ապահովման համար: YHOUS և UPSHIFT նախագծերում ներդրված համայնքափն ժողովները, մասնավորապես՝ երիտասարդական աշխատակիցների ընդգրկումը տեղական խորհուրդների կազմում և

համայնքային բյուջեից ֆինանսական միջոցների հատկացումը երիտասարդական նախաձեռնությունների համար, ըստ արձանագրված տվյալների, հանդիսացել են դիմակայունության ապահովման արդյունավետ գործոններ:

Ակնկալվում է, որ համայնքների խրախուսումը՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներգրավվածության ավարտից հետո ակտիվորեն մասնակցելու և պահպանելու նախագծերի արդյունքները, ինչպես նաև գիտելիքի և տվյալների փոխանցումը տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներին, հնարավորություն կտա վերջիններիս այդ փորձը ներառել իրենց զարգացման ծրագրերում և իրականացնել դրանք՝ հիմնվելով սեփական ռեսուրսների վրա կամ ապահովելով լրացուցիչ աջակցություն: Այս համայնքահեն մոտեցումներն իրապես խթանում են տեղացիների՝ նախագծերի և դրանց արդյունքների նկատմամբ սեփականության զգացումը, ինչպես նաև հաստատությունային բնույթ հաղորդում ծրագրի ձեռքբերումներին: Դրա վկայություններից է այն, որ մասնակիցները հաճախ համայնքի ներսում տարածում են իրենց գիտելիքները, խթանում ներգրավվածությունը և քաջալերում իրենց հասակակիցներին դառնալ ակտիվ մասնակիցներ: Սա էլ իր հերթին ամրապնդում է նրանց դերը որպես որոշումներ կայացնողներ և փոփոխության դեսպաններ [SST7 \ IND63, IND64]:

վերապատրաստման գիտելիքի և կարողությունների փոխանցման մասով, համայնքներում, որտեղ արվել են էդքան ռիսկերի գնահատում, էս մարդիկ կարող են իրենց ձեռք բերած դատայի և վերապատրաստումների շնորհիվ ձեռք բերածը արտացոլել իրենց զարգացման ծրագրերում և կարողանան հետագայում պետական սուբսիդավորում կամ դրամաշնորհներ բերել, որպեսզի կարողանան ադապտացիոն ծրագրեր իրականացնել և կայունություն ապահովել համայնքի դիմակայունության գործում: **ԱՏՀ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի հետ**

Օրինակ՝ կարողությունների զարգացում են իրենք անում և տեսականորեն դա բավականին ուժեղ հիմնավորում ա [...], բնականաբար էդ տեսակի աջակցությունը ավելի կայուն կլինի, հետագայում ինքը կմնա համայնքի որպես կարողություն: Այսինքն՝ տեսականորեն դա կարծես թե կա, բայց պրակտիկայում ինձ համար մի քիչ դժվար ա դա գնահատելը, որովհետև էդ ծրագիրը ավարտվում ա ու հետագայում իմանալ էդ համայնքներում ինչ ա տեղի ունենում ոնց ա դա լինում, դա դժվար ա: [...] կայունության առումով էլի տեսականորեն դա կարծես թե ճիշտ էր մտահղացումը, որ պիտի ինստիտուցիոնալ մոտեցում լինի, որը որ թույլ կտա հետագայում երբ ծրագիրը չաշխատի, բայց էդ մեխանիզմները եթե ներդրված լինեն կառավարության ռեգուլյացիաների առումով դրանք արդեն պետք է գործեն: Բայց ես չունեմ էդ ինֆորմացիան, թե ինչքանով ա դա ներդրված գործում ա և այլն: **ԱՏՀ դոնորի հետ**

Այնուամենայնիվ, համայնքների անհետևողական ներգրավվածությունը ռիսկային է, քանի որ այն կարող է հանգեցնել ծրագրի նկատմամբ տեղական իշխանությունների թերահավատությանը, ինչն իր հերթին կխաթարի վերջինիս շարունակականությունը: Նման ռիսկի մասին հատկապես նշել են CLIMATE, GENU և BASLIF նախագծերի շահագրգիռ կողմերը:

IDEALAB, PEERSUP, INTNET, UPSHIFT, BASLIF և YHOUS նախագծերի շրջանակում ի հայտ բերված մեկ այլ հավանական ռիսկ է դրամաշնորհներից կախվածությանը, որը կարող է խոչընդոտել երիտասարդների՝ ինքնուրույն գործելու և ծրագրային գործունեության արդյունքների շարունակականությունն ապահովելու համար սեփական ռեսուրսները ձեռք բերելու կարողությանը: Ֆինանսական ռեսուրսները վճարող Նշանակություն ունեն կայունության համար: Ֆինանսական ռեսուրսների անբավարարությունը կամ դրանց անկանոն տրամադրումը, ինչպես ընդգծում են ֆինանսավորող կազմակերպությունները, խաթարում է ծրագրային արդյունքների կայունության պահպանման հնարավորությունները: P4AY-ի արդյունքների կայունությունն, ըստ երևույթին, ապահովում են համայնքներում գործող զարգացման տարբեր կազմակերպությունները: Այս գործում կարևոր դեր ունեն շարունակական և պարբերական միջոցառումները, որոնք արդյունավետ են հատկապես այն դեպքերում, երբ նախագծեր իրականացնող գործընկերների նպատակները համընկնում են համայնքի առաջնահերթությունների հետ: Ակնկալվում է, որ ժամանակի ընթացքում այս մոտեցումը խոստումնալից արդյունքներ կտա՝ հատկապես համայնքի շրջանում փոփոխությունների հանդեպ սեփականության զգացողության ձևավորման և դրանք ինքնուրույն առաջ տանելու առումով [SST8 \ IND63, IND65]:

Արդյունքների հաստատությունայնացման պակասը շարունակում է կարևոր ռիսկային գործոն լինել:

Նախագծեր իրականացնող գործընկերների և դոնորների հետ իրականացված ԱՏՀ-ները ցույց են տալիս, որ արդյունքները հաճախ առաջնահերթորեն դիտարկվում են անմիջական արդյունքների մակարդակում և մեծապես կախված են մարդկային գործոններից. դպրոցների ղեկավարության կամ համայնքային իշխանությունների փոփոխություններն, օրինակ, կարող են հանգեցնել ծրագրի ձեռքբերումների կորստի, ինչն այն դարձնում է խոցելի անհատական գործոնների նկատմամբ: Ուստի անհրաժեշտ է շարունակական ջանքեր ներդնել արդյունքներին հաստատությունային բնույթ հաղորդելու համար՝ ինչպես կառավարական կառույցներում, այնպես էլ համայնքային պրակտիկայում:

Որոշ գործընկերների և նախարարությունների միջև ընթացող քննարկումները նպատակ ունեն պարզել նախագծերի արդյունքները պահպանելու և ընդլայնելու ամենաարդյունավետ մոդելները, թեև ծրագրի ձեռքբերումների շարունակականության ուղիները, ըստ ամենայնի, տարբերվում են միմյանցից՝ կախված P4AY-ի միջամտության մոդելներից [SST9 \ IND64, IND65]:

« [Կայունությունը] ավելի հիմնավոր լինելու համար՝ պահանջները պիտի փոխվի: Նույն դպրոցները, պիտի պատասխանատվություն զգան, հակառակ դեպքում, կարող ա այդ պահին ակտիվ անեն, բայց այդ գիտելիքը, կարողությունը պետք է կրկնվի, պատասխանատվության զգացումը պետք է բարձր լինի: [...] Բոլոր ծրագրերը՝ թե՛ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի, թե՛ UNDP-ի, թե՛ բոլոր մարդիկ, ովքեր մեր այս իրականության մեջ քաղաքացուն, դպրոցականին, համայնքային ծառայողին, հանրային ծառայողին, քաղաքացիական ծառայողին կրթում են, կարողությունները ուժեղացնում են, շատ կարևոր գործ են անում, ու դա պետք է ավելի կայուն, ավելի ինստիտուցիանալ հիմքերի վրա դնել: **ԱՅՅ կառավարման կենտրոնական մարմնի ներկայացուցչի հետ** »

Ընդհանուր առմամբ, վերլուծված տվյալների հիման վրա գնահատումը վեր է հանել որոշ դիմակայունության գործոններ, ռիսկային գործոններ և հնարավոր փոխզիջումներ (տե՛ս Աղյուսակ 3-ը):

Աղյուսակ 3. P4AY-ի նվաճումների երկարատևության ապահովման համատեքստում դիմակայունության երաշխիքները, ռիսկային գործոնները և հնարավոր փոխզիջումները

ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲԸ	ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԸ
Դիմակայունության գործոններ	• Համագործակցային մեխանիզմներ. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը, կառավարությունը, համայնքները և քաղաքացիական հասարակությունը միասին են աշխատում: • Գիտելիքի փոխանցում. Ծրագրերը սատարում են երիտասարդներին և պատասխանատու պաշտոնատար անձանց տարածել իրենց գիտելիքները հասակակիցների, գործընկերների և համայնքի ներկայացուցիչների հետ: • Պատկանելության համայնքահեն մոդելներ. Երիտասարդական աշխատակիցների ներգրավվածությունն ու երիտասարդների նախաձեռնությունների ֆինանսավորումը հաստատութենականացված են տեղական կառավարական մարմինների շրջանակներում:
Ռիսկերի գործոններ	• Կախվածություն դրամաշնորհներից. Դեռահասները և երիտասարդները չափից շատ կախում ունեն արտաքին ֆինանսավորումից և չեն զարգացնում սեփական ռեսուրսները ստեղծելու կարողությունները: • Մարդկային գործոններ. Համայնքային հաստատությունների ղեկավարության փոփոխությունները կամ պատասխանատվության բացակայությունը երկարաժամկետ հեռանկարում կարող են հանգեցնել ծրագրի ձեռքբերումների կորստի: • Համայնքների անբավարար հետաքրքրվածություն. Տեղական մակարդակում, համայնքները չեն գիտակցում ծրագրային գործունեության կարևորությունը և վերջինիս արդյունքների հանդեպ սեփականության զգացողություն չունեն:
Հնարավոր փոխզիջումներ	Ուշադրություն առաջնային արդյունքների, այլ ոչ վերջնարդյունքների վրա. Ուշադրություն առաջնային արդյունքների, այլ ոչ վերջնարդյունքների վրա. Համայնքը և գործընկերները հաճախ կենտրոնանում են առաջնային արդյունքների վրա, ինչն արվում է բովանդակային և երկարաժամկետ վերջնարդյունքների ձեռքբերման հաշվին: Համայնքների կողմից առաջնորդվող ջանքեր. Համայնքների կողմից ներդրվող ջանքերին ապավինումը նվազեցնում է արդյունքների պահպանման կանխատեսելիությունը: Ապավինում կառավարությանը. Ակնալիքը, որ կառավարությունը ծրագրային գործունեության ավարտից հետո իր ձեռքը կվերցնի նախագծերի շարունակականության ապահովումը հանգեցնում է ուշացումների կամ ձեռքբերումներին ուղղված անկանոն քայլերի:

ԳԼՈՒԽ V.

Եզրակացություններ, քաղված դասեր և առաջարկներ

5.1. Եզրակացություններ

5.1.1. Վերաբերելիություն

Գնահատումը եզրակացնում է, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացված P4AY-ը սերտորեն համահունչ է միջազգային կոնվենցիաներին՝ Ներառյալ ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիային (CRC), Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվենցիային (CRPD) և Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիային (CEDAW): Այն նաև բարձր մակարդակով համապատասխանում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գլոբալ ռազմավարություններին ու սկզբունքներին, ինչը հստակ արտացոլվում է գնահատման շրջանակում դիտարկված բոլոր տասը նախագծերի և նախաձեռնությունների գործառնական գործելակերպերում: Ներառականությանը, մատչելիությանը և գենդերային համընդգրկմանը առաջնահերթություն տալու ջանքերը տեսանելի էին մասնագիտացված դասընթացների և նպատակային նախաձեռնությունների օրինակներով (փոխկապակցված են REL1 և REL2 արդյունքներին): Այնուամենայնիվ, YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT և GENU նախագծերի իրականացման ընթացքում ի հայտ են եկել գործընկերների կարողությունների և ենթակառուցվածքների մատչելիության հետ կապված խնդիրներ, որոնք խոչընդոտել են հաշմանդամություն ունեցող դեռահասների համար լիարժեք ներառականության ապահովումը: Որոշ դեպքերում բացակայում էին տարրական հարմարեցումներ, օրինակ՝ թեքահարթակներ, ինչը փաստում է տարածքների մատչելիության առկա բացթողումների մասին (փոխկապակցված է REL3 արդյունքին):

Նախագծերը մեծամասամբ հիմնված են կարիքների գնահատումների և շահառուների հետ անցկացված խորհրդատվությունների վրա: Հատկանշական է, որ նախագծերից միայն հինգն (YHOUS, INTNET, GAME, POLICY և CLIMATE) են կանոնավոր կերպով փաստագրել կարիքների գնահատումները, մինչդեռ մյուս նախագծերը կամ ընդհանրապես չեն տրամադրել նման վերլուծությունների ակնառու ապացույցներ, կամ դրանք թերի են եղել: Այս նախաձեռնությունները կիրառել են ներառական մոտեցումներ, ինչպիսիք են մատչելիությանն ու մասնակցությանն ուղղված հարմարեցված պայմանները և կազմակերպչական աջակցությունը (փոխկապակցված է REL4 արդյունքին): Չնայած այս ջանքերին, մարզինալացված խմբերի մասնակցությունը տարբերվել է: Ուղղակի շահառուների որոշ խմբեր նշել են, որ որոշ նախագծերում (INTNET, GENU, YHOUS) հաշմանդամություն ունեցող անձանց ընդգրկումը սահմանափակ բնույթ է ունեցել: Նրանք նաև հաղորդել են, որ նախագծերի անցկացման վայրերը հաճախ անմատչելի կամ հեռու էին, հատկապես աղքատ կամ հեռավոր բնակավայրերում ապրողների համար, ինչպես նաև հայտնել հասարակության շրջանում լայն տարածում ունեցող ստիգմաների (հատկապես աղքիկների և ՀՈՒԵ-ների վերաբերյալ) մասին, որոնք խոչընդոտել են այս խմբերի ակտիվ մասնակցությունը (փոխկապակցված է REL5 արդյունքին):

Համատեքստային կարիքներին ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի վարած քաղաքականության համապատասխանությունը դրսևորվել է տեղական իշխանությունների հետ համագործակցության և համայնքահեն մոտեցումների կիրառման միջոցով, օրինակ՝ YHOUS-ի շրջանակներում երիտասարդական կենտրոնների ստեղծմամբ (փոխկապակցված է REL7 արդյունքին), չնայած շահագրգիռ կողմերի առաջնահերթությունների միջև երբեմն արձանագրված

անհամապատասխանություններին (փոխկապակցված է REL6 արդյունքին): Հարկ է նշել, որ Նախագծերի շրջանակներում շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածությունն, ընդհանուր առմամբ, անհետևողական է եղել: Որոշ , մասնավորապես GENU, BASLIF և UPSHIFT Նախագծերի պլանավորման փուլերում դեռահասները սահմանափակ մասնակցություն են ունեցել, իսկ Նրանց կարծիքները հիմնականում արտացոլվել են անուղղակի շահառուների միջոցով (փոխկապակցված է REL8 արդյունքին): Այնուամենայնիվ, որոշ դեպքերում աշխատակազմը ապավինել է դեռահասների կարիքների վերաբերյալ կանխադրույթներին, ինչը սահմանափակել է Նրանց ուղղակի խորհրդակցական գործընթացներում ներգրավելու հնարավորությունները: Պարզվել է, որ դեռահասները և ծնողները (օրինակ՝ PEERSUP-ի պարագայում) ընդհանուր առմամբ գոհ են Նախագծերի բովանդակությունից և արդյունքներից՝ դրական վարքային և մասնագիտական զարգացման տեսանկյունից: Սակայն մատչելիության հետ կապված որոշ խնդիրներ կարծես խանգարում են Նրանց լիարժեք ընկալել իրենց համար ծրագրի վերաբերելիությունը (փոխկապակցված է REL9 արդյունքին): Ընդհանուր առմամբ, ծրագիրն արդյունավետորեն արձագանքում են տեղական կարիքներին և կառավարական առաջնահերթություններին: Այդուհանդերձ, պլանավորման և Նախագծման փուլերում անհրաժեշտ է ամրապնդել համակարգային մեխանիզմները՝ ներառականությունն ապահովելու, շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածությունն ընդլայնելու և մեկուսացված (մարգինալացված) խմբերի մասնակցությունը խթանելու համար, որպեսզի երաշխավորվի դրանց լիարժեք վերաբերելիությունը (փոխկապակցված է REL10 արդյունքին):

5.1.2. Համահունչություն

Ծրագրային գործունեությունը նշանակալի ներքին համահունչություն է արձանագրել թեմատիկ ոլորտների միջև, որտեղ առանցքային դեր է խաղում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմը՝ խթանելով ծրագրային գործողությունների համապատասխանեցումը, սիներգիաների խթանումը և P4AY-ի շրջանակում Նախագծերի փոխլրացումը: Միևնույն ժամանակ, որոշ դոնորներ նշում են, որ P4AY-ի համակարգողի դերը, որն ի սկզբանե Նախատեսված էր համահունչության ապահովման համար, երբեմն կարող է լրացուցիչ գործողություններ ենթադրել, որոնք դանդաղեցնում են ծրագրային գործունեության իստերակտիվ գործընթացները (փոխկապակցված է COH1 արդյունքին): Ըստ հաղորդումների, ծրագրի իրականացման համահունչությունն ապահովվել է հետևյալ մեխանիզմների միջոցով՝ (1) բյուջետային միջոցների ընդհանուր ճկուն բաշխումը թեմատիկ ոլորտների միջև (փոխկապակցված է COH4 արդյունքին), (2) ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աշխատակիցներին վերապահված խորհրդատվական և ղեկավար դերերը, որոնք ապահովում են բոլոր բաժինների և թեմատիկ Նախաձեռնությունների միջև համագործակցությունը, և (3) տարեկան հաշվետվային համակարգի առկայությունը (փոխկապակցված է COH2 արդյունքին): Այնուամենայնիվ, փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ գոյություն չունի համապարփակ տրամաբանական շրջանակ կամ արդյունքների մատրիցա, որը հստակ ցույց կտա P4AY-ի տարբեր Նախագծերի արդյունքների միջև կապը: Այս բացն ընդգծում է պաշտոնական փաստաթղթավորման և ինքնըստիսքյան կերպով ձեռք բերված, այլ ոչ ենթադրությունների վրա հիմնված համահունչության պակասը: Ավելին, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աշխատակիցները հաղորդում են, որ թեմատիկ համահունչությունը հաճախ ինքնըստիսքյան են ձևավորվում, քանի որ անհատական Նախագծերը բնականորեն կապված են վերաբերելի թեմաների հետ: Նախագծերի մակարդակով իրականացվող մշտադիտարկման մեխանիզմները նույնպես ծառայում են որպես լրացուցիչ միջոց՝ արդյունքների համահունչությունը ապահովելու համար (փոխկապակցված է COH3 արդյունքին): Ծրագրային գործունեության որոշ համատեղ ջանքեր, այդ թվում ՄԱԿ-ի քույր գործակալությունների և արտաքին գործընկերների հետ համագործակցությունը, դիտարկվել են որպես ռեսուրսների և գիտելիքի փոխանակման, ինչպես նաև ժամանակ առ ժամանակ սիներգիաների խթանման միջոց: Սա հատկապես ակնհայտ է GENU, YHOUS, BASLIF, UPSHIFT և CLIMATE Նախագծերում, որտեղ երիտասարդների կողմից ղեկավարվող ՀԿ-ների և տեղական համայնքային գործիչների (քաղաքապետարաններ, համայնքի ներկայացուցիչներ) հետ համագործակցությունը հնարավորություն է տվել իրականացնելու առավել թիրախային և Նպատակային միջամտություններ: Այնուամենայնիվ, արձանագրվել են մի շարք խնդիրներ: Օրինակ՝ որոշ շահագրգիռ կողմեր նշել են, որ «Մեկ ՄԱԿ» հայեցակարգը ոչ միշտ է լիովին իրացվում: Ավելին, Նախագծեր իրականացնող որոշ գործընկերներ նշել են, որ երբեմն ՄԱԿ-ի խիստ կանոններն ու բյուրոկրատական գործընթացները կարող են խոչընդոտել համագործակցության սահուն ընթացքը (փոխկապակցված է COH5 արդյունքին): Լիարժեք սիներգիաներ ձևավորելու ճանապարհին առաջացող խոչընդոտների թվում են ներգրավված գործակալությունների միջև առկա տարբեր մանդատները, բյուջետային

առաջնահերթությունների և հաշվետվողականության մեխանիզմների տարբերությունները (փոխկապակցված է COH6 արդյունքին): Կառավարության և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի համագործակցության համատեքստում ևս առկա են որոշ խնդիրներ, որոնք հաճախ կապված են կառավարության կառուցվածքներում, ՏԻՄ-երում և դպրոցական վարչակազմերում ղեկավարության փոփոխությունների հետ, ինչը բարդացրել է բազմադոստ կամ մի քանի գործընկերների կողմից իրականացվող նախաձեռնությունների համակարգումը: Նման խնդիր արձանագրվել է գնահատման շրջանակներում ներառված նախագծերի մեծ մասում (փոխկապակցված է COH8 արդյունքին):

5.1.3. Արդյունավետություն

P4AY-ի շրջանակում գնահատված նախագծերը հիմնականում արդյունավետ են եղել իրենց նպատակներին հասնելու և դեռահասների զարգացմանը, զորացմանը և ներառմանը խթանելու առումով (փոխկապակցված է EFV1-արդյունքին): Թեպետ նախագծերի մեծ մասը, ինչպես անմիջական արդյունքների, այնպես էլ վերջնարդյունքների մակարդակում, հիմնականում հասել կամ գերազանցել է իր նպատակները, արձանագրվել են նաև թերակատարման կամ ձեռքբերումների վերաբերյալ փաստական տվյալներ բացակայության դեպքեր, հատկապես UPSHIFT, GENU, YHOUS, CLIMATE և INTNET նախագծերի պարագայում (փոխկապակցված է EFV21-ի միջոցով ստացված EFV2 արդյունքներին):

Նախագծերը հաջողությամբ նպաստել են դեռահասների զորացմանը, ներառմանը և գենդերային հավասարությանը, իսկ շահառուները հայտնել են իրենց բարձր գոհունակության մասին:

Ըստ գնահատման տվյալների, հարցվածների մեծ մասը (91.3%) նշել է իր կյանքի բարելավման մասին, իսկ նշանակալի մասն արձանագրել է գիտելիքների, հմտությունների և առաջնորդության կարողությունների զարգացման, ինչպես նաև՝ նախագծերի բովանդակությունից և հետադարձ կապի հնարավորություններից բարձր գոհունակության մասին (փոխկապակցված է EFV22 և EFV25-արդյունքներին): Բացի այդ, INTNET, IDEALAB, YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT, GENU, POLICY և CLIMATE նախագծերը գործնական ազդեցություն են ունեցել շահառուների կարիերայի զարգացման և գենդերային հավասարության խթանման վրա, որտեղ տղաները և աղջիկները գրանցել են համանման վերջնարդյունքներ:

Այնուամենայնիվ, որոշ ԱՏՀ-ների և CATI-ների տվյալները ցույց են տվել, որ տղաները ավելի քիչ են ստանձնել հանրային ղեկավար դերեր՝ պայմանավորված առնականության վերաբերյալ կարծրատիպերով և արտադպրոցական պարտականություններով (փոխկապակցված է EFV23 արդյունքին):

UPSHIFT, GENU և IDEALAB նախագծերի մասնակիցները ունեցել են փորձնականության անցնելու և աշխատանքի հնարավորություններ, իսկ մյուսները սոցիալական նախագծեր են մեկնարկել (փոխկապակցված է EFV23 և EFV24 արդյունքներին): Միևնույն ժամանակ, հաճախ կրկնվող խնդիր է եղել անմիջական արդյունքների և վերջնարդյունքների միջև հստակ կապի հաստատումը, քանի որ շահագրգիռ կողմերը վերջնարդյունքները հաճախ նկարագրել են որպես չնախատեսված ազդեցություններ կամ անմիջական արդյունքների երկարաժամկետ կայունություն, այլ ոչ իրական վերջնարդյունքներ:

Այնուամենայնիվ, բազմիցս նշվել է, որ դժվար է գնահատել համայնքների վրա գիտելիքների փոխանցման երկարաժամկետ ազդեցությունը (փոխկապակցված է EFV24 և EFV26 արդյունքներին):

Նախագծերի շրջանակներում ստեղծվել են մի շարք նախատեսված և չնախատեսված արդյունքներ, որոնք խթանել են հմտությունների զարգացումը, համայնքների ներառումը և տնտեսական զորեղացումը: Ի հայտ են եկել այնպիսի չնախատեսված դրական արդյունքներ, ինչպիսիք են ծնողներին գիտելիքների փոխանցումը, համայնքային ներգրավվածությունը և մրցույթներում մասնակցության ուղղված նախաձեռնողականությունը (փոխկապակցված է EFV28 արդյունքին): Այնուամենայնիվ, ծրագրային գործունեության ընթացքում արձանագրվել են նաև բացասական փորձառություններ, ինչպիսիք են դպրոցի աշխատակիցների և համայնքի միջև կոնֆլիկտները, ինչպես նաև համայնքի դիմադրությունը, որոնք հանգեցրել են որոշ նախաձեռնությունների դադարեցմանը կամ դեռահասների հանդեպ հանրային ճնշման դեպքերի գրանցմանը (փոխկապակցված է EFV29 և EFV30 արդյունքներին): Շահագրգիռ կողմերն ընդունել են P4AY-ի

շրջանակներում գիտելիքի փոխանակման կարևորությունը, որն իրականացվել է նախագծերի ղեկավարմանը և առաջնորդությանն առնչվող կարողությունների զարգացմանը խթանող միջոցառումների անցկացման ճանապարհով:

Անդուհանդերձ, համակարգված փաստաթղթավորման և քաղված դասերի կիրառման բացերը շարունակում են չլուծված խնդիրներ հանդիսանալ և CLIMATE ու POLICY նախագծերի շրջանակներում ազդել հաստատութենային ուսումնառության վրա (փոխկապակցված է EFV31-EFV34 արդյունքներին):

Տարբեր շահագրգիռ խմբեր հանդես են եկել P4AY-ի բարելավմանն ուղղված առաջարկներով: Համապատասխան կառավարական ներկայացուցիչները հաճախ ընդգծում են նախարարությունների կողմից հաստատված ուղեցույցների հետ ավելի շատ համահունչության անհրաժեշտության և բարձրաստիճան պետական պաշտոնյաների հետ համագործակցության բարձրացման մասին (փոխկապակցված է EFV35 արդյունքին): Դոնորներն առաջարկել են բարելավել հաղորդակցությունը դոնորների և պետական կառույցների հետ՝ ապահովելու հաշվետվությունների գործընթացում ավելի շատ ճկունություն, իսկ արտաքին առաջարկների առումով՝ ավելի արագ արձագանք: Նրանք նաև տեսնում են գործնական, դաշտային հետազոտության ավելացման անհրաժեշտությունը՝ լրացնելու փաստաթղթերի ուսումնասիրությունն ու լուծելու տևական ժամանակ ձգվող խնդիրները (փոխկապակցված է EFV36 արդյունքին): Դեռահասներն ու երիտասարդները առաջարկում են երկարացնել նախագծերի տևողությունը և հաճախականությունը, ապահովել նախնական/մեկնարկային ֆինանսավորում երիտասարդների կողմից ղեկավարվող նախաձեռնությունների համար, ինչպես նաև՝ կառուցողական արձագանք տրամադրել հաջորդ փուլ չանցած թիմերին, որպեսզի նրանք կարողանան, հետագա հայտերի համար, բարելավել իրենց գաղափարները: Նրանք նաև առաջարկել են նախագծերը կազմակերպել ամառային արձակուրդների ընթացքում և ստեղծել ապահով, ներառական միջավայր՝ զգայուն թեմաների քննարկման համար (փոխկապակցված է EFV37 արդյունքին): Վերջապես, մյուս շահառուները, ինչպիսիք են երիտասարդական աշխատակիցները և մենթորները, ընդգծել են, համայնքի լայն աջակցությունը ստանալու նպատակով (փոխկապակցված է EFV38 արդյունքին), աշխատանքային ձեռնարկների արդիականացման, համայնքի տեղաբնակ գործիչների հետ վստահության ձևավորմանը խթանող նախաձեռնությունների իրականացման, ինչպես նաև երիտասարդական կենտրոնների ռազմավարական տեղակայման անհրաժեշտության մասին:

Գնահատումը պարզել է, որ P4AY-ը, իր նախաձեռնությունների միջոցով, հիմնականում ոչ պաշտոնական մեխանիզմներով, խթանել է դեռահասների մասնակցությունն ու ներառականությունը: Վերլուծության արդյունքները վկայում են, որ գնահատված նախագծերի մեծ մասում երիտասարդների ներգրավվածությունը հիմնականում սահմանափակվել է ծրագրերի իրականացման փուլով: Ծրագրի նախագծման և որոշումների կայացման գործընթացներում նրանց ուղղակի ազդեցությունը շարունակում է խիստ սահմանափակ լինել (փոխկապակցված է EFV29 արդյունքին): Առաջնորդության հնարավորությունները նախագծից նախագիծ տարբեր կերպ են դրսևորվել: IDEALAB և BASLIF նախագծերի մասնակիցները պաշտոնապես ստանձնել են առաջնորդության դերեր, մինչդեռ GENU և PEERSUP նախագծերի մասնակիցները նշել են, որ նման դերերի ստանձնումը հիմնականում կրել է ոչ պաշտոնական (օրինակ՝ պաշտոնական դիրք չունենալով կազմակերպիչներին աջակցելը) բնույթ (փոխկապակցված է EFV40 արդյունքին):

Թեպետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը կարևորում է ներառականությունը, այն դիտարկելով որպես հիմնարար չափանիշ, բավարար հետազոտություններ կամ փաստաթղթեր չկան՝ գնահատելու այդ հնարավորությունների ապահովման արդյունավետությունը, մասնավորապես՝ հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար, ինչի հետևանքով ներառականությանն ուղղված ջանքերը նախագծերի շրջանակում դրսևորվել են անհամաչափ կերպով: Գնահատումը պարզել է, որ հաշմանդամություն ունեցող երեխաները հաճախ հանդես են գալիս որպես պասիվ դիտորդներ, այլ ոչ ակտիվ մասնակիցներ, ինչը պայմանավորված է անհրաժեշտ հարմարեցումների բացակայությամբ: IDEALAB, PEERSUP, CLIMATE և GENU նախագծերի շահագրգիռ կողմերը հատկապես նշել են հաշմանդամություն ունեցող երեխաների բովանդակային մասնակցության ապահովմանն առնչվող խնդիրների մասին (փոխկապակցված է EFV41 արդյունքին):

Հետադարձ կապի մեխանիզմները, չնայած իրենց կարևորությանը, հիմնականում ոչ պաշտոնական են և հետևողական ազդեցություն չունեն P4AY-ի ռազմավարական որոշումների կայացման վրա (փոխկապակցված է EFV42 արդյունքին):

5.1.4. Արդյունարարություն

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի P4AY-ի շրջանակում իրականացվող դեռահասներին ուղղված նախագծերն ու նախաձեռնությունները մեծամասամբ արդյունավետ են օգտագործել ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսները: Կառավարությանը առընթեր շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածությունը բյուջետավորման գործընթացներում գրեթե բոլոր նախագծերում ապահովել է ծրագրային կարիքների համահունչությունը: Այնուամենայնիվ, ֆինանսական սահմանափակումները, հատկապես YHOUS, INTNET, CLIMATE, GENU և UPSHIFT նախագծերի դեպքում, հաճախ խոչընդոտել են ռեսուրսների հասանելիությանը և ազդել ենթակառուցվածքային ներդրումների վրա, որոնք միջինից բարձր եկամուտ ունեցող երկրների համատեքստում սովորաբար արվում են կառավարության և համայնքային գործընկերների կողմից (փոխկապակցված է EFC1 և EFC5 արդյունքներին):

Նախագծեր իրականացնող որոշ գործընկերներ և շահառուներ հայտնել են ֆինանսական սղությունների կամ ուշացումների մասին, ինչը երբեմն հանգեցրել է համայնքային դրամահավաքների և անձնական կապերի միջոցով բյուջետային բացերի լրացմանը: Որոշ դեպքերում, օրինակ՝ BASLIF, GAME, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերում, ուղղակի շահառուները նաև նշել են տրանսպորտային ծախսերի փոխհատուցման քաղաքականության ճկունության և հետևողականության բացակայության մասին (փոխկապակցված է EFC2 արդյունքին):

YHOUS, BASLIF, GAME, UPSHIFT և GENU նախագծերը իրականացնող գործընկերները հայտնել են սահմանափակ մարդկային ռեսուրսների մասին, ինչը հանգեցրել է աշխատակիցների պակասի և նախագծի արդյունքների արդյունավետ նվաճման վրա ազդող կազմակերպչական մարտահրավերների: Հատկապես դժվար է եղել հեռավար մենթորության իրականացումն այն դեպքերում, երբ մենթորները չեն կարողացել այցելել ապակենտրոնացված վայրեր: Նախագծեր իրականացնող գործընկերները նշել են ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ հմուտ կադրերի հավաքագրման և պահպանման մարտահրավերների մասին, որոնք, ըստ հաղորդումների, կենսական նշանակություն ունեն մենթորության արդյունավետ իրականացման և դեռահասների ներգրավվածության ապահովման համար՝ հատկապես հեռավոր շրջաններում, որտեղ անմիջական և անուղղակի շահառուների միջև ֆիզիկական հեռավորությունը հավելյալ սահմանափակում է ստեղծել՝ ինչպես արձանագրվել է BASLIF, GAME, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերի դեպքում (փոխկապակցված է EFC3 արդյունքին):

BASLIF, GENU, GAME, INTNET և YHOUS նախագծերում արձանագրվել են տեխնոլոգիական սահմանափակումներ՝ այդ թվում օգտագործվող համակարգչային սարքավորումների առկայությամբ (փոխկապակցված է EFC4 արդյունքին):

Նախագծերն, ընդհանուր առմամբ, հետևել են նախապես պլանավորած ժամանակացույցին, սակայն ժամանակ առ ժամանակ գրանցվել են ուշացումներ, որոնք պայմանավորված են եղել հաստատման գործընթացներով, կազմակերպչական խնդիրներով և արտաքին գործոններով, օրինակ՝ COVID-19 համավարակով և պատերազմով:

Դրանք մեղմվել են նախօրոք պլանավորման և նպատակային հարմարեցումների միջոցով՝ ապահովելով նախագծերի գործողությունների անխափան իրականացումը (փոխկապակցված է EFC6, EFC7 և EFC8 արդյունքներին): Նախագծերի իրականացման արդյունավետության վերաբերյալ մոնիթորինգի և գնահատման մոտեցումները նախագծերից նախագծ տարբերվել են. որոշ նախագծեր ապավինել են պաշտոնական հաշվետվություններին, մինչդեռ մյուսներն ուղղակի շահառուներին ներգրավել են իրականացման առաջընթացը գնահատելու գործընթացում: Այնուամենայնիվ, հավելյալ մշտադիտարկման այցերի կազմակերպումը կարող է ամրապնդել հաշվետվողականությունը և խթանել նախագծերի մասնակիցների ու մենթորների շարունակական ներգրավվածությունն ու հանձնառությունը (փոխկապակցված է EFC9 արդյունքին):

Ընդհանուր առմամբ, P4AY-ը, առկա ռեսուրսների շրջանակներում, հասել է իր առջև դրված նպատակային արդյունքներին: Այնուամենայնիվ, արդյունարարության ապահովման առումով դեռևս

կարևոր են ռեսուրսների օպտիմալ բաշխման, կազմակերպչական հարցերին և աշխատակազմի պակասին առնչվող խնդիրների հաղթահարմանն ուղղված քայլերը:

5.1.5. Կայունություն

Գնահատումն արձանագրել է, որ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի P4AY-ի կայունությունը մեծապես պայմանավորված է կառավարության, համայնքների և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների համատեղ ջանքերի համագործակցային բնույթով: Մի շարք դեպքերում այն ամրապնդվել է պաշտոնական գործընկերությունների միջոցով, մասնավորապես՝ YHOUS, UPSHIFT, IDEALAB և PEERSUP նախագծերում եռակողմ հուշագրերի ստորագրմամբ, ինչն ապահովել է երկարաժամկետ ծրագրային արդյունքների պահպանման հանձնառությունը: Նախագծեր իրականացնող գործընկերները նպաստել են կայունությանը՝ պահպանելով հաստատված ընթացակարգերը և նախաձեռնությունների ընդլայնման հնարավորություններ որոնելով իրենց նախնական շրջանակներից դուրս: Նման մոտեցում արձանագրվել է նաև INTNET և BASLIF նախագծերում (փոխկապակցված է SST1 արդյունքին):

Գիտելիքների փոխանցումը գնահատվել է որպես ծրագրային վերջնարդյունքների դիմակայունության և պահպանման կարևորագույն գործոն: BASLIF, GENU, PEERSUP և UPSHIFT նախագծերի շահառուները ձեռք բերած հմտությունները հաճախ կիրառել են իրենց համայնքներում, մասնագիտական գործունեության մեջ և հասակակիցների շրջանակում (փոխկապակցված է SST2 արդյունքին): Մյուս կողմից՝ կայունության պլանների կամ դրանցում սահմանված երկարաժամկետ տեսլականի չափելիության և հստակության բացակայությունը (օրինակ՝ GAME, GENU, YHOUS և UPSHIFT նախագծերում), ինչպես նաև նախագծերի ավարտին ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անմիջական շահառուների հետ սահմանափակ հետադարձ կապը (օրինակ՝ PEERSUP և UPSHIFT նախագծերում), դիտարկվել են որպես մարտահրավերներ, որոնք սահմանափակում են շահառուների և շահագրգիռ կողմերի երկարաժամկետ ներգրավվածությունը և խոչընդոտում նախագծերի նվաճումների շարունակականության ապահովմանը (փոխկապակցված է SST3 արդյունքին):

Ավելին, նախագծի արդյունքների հաստատությունացումը պետական և իրավական շրջանակներում ստեղծում է կայունության ապահովման հնարավորություն: Սա դրսևորվում է, օրինակ, դպրոցական ուսումնական ծրագրերում որոշ նախագծերի վերջնարդյունքների ներառմամբ, երիտասարդական օրենքի մշակմամբ, ինչպես նաև UPSHIFT և INTNET նախագծերում, պետական կառույցների կողմից որոշ նախաձեռնությունների ընդլայնմամբ (փոխկապակցված է SST4 և SST5 արդյունքներին): Ինչ վերաբերում է կայունության ապահովմանը, գնահատումը պարզել է որոշ հիմնական դիմակայության գործոններ, ռիսկային գործոններ և հնարավոր փոխզիջումներ:

Դիմակայության գործոնները ներառում են համագործակցային մեխանիզմները, որոնց միջոցով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը, կառավարությունը, համայնքները և քաղաքացիական հասարակությունը համատեղ ջանքեր են գործադրում (փոխկապակցված է SST6 արդյունքին) գիտելիքների փոխանակման գործելակերպերի ուղղությամբ՝ այն նախագծերի շրջանակներում, որոնք խրախուսում են երիտասարդներին և պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց ձեռք բերած գիտելիքները փոխանցել իրենց հասակակիցներին, գործընկերներին և համայնքի գործիչներին (փոխկապակցված է SST7 արդյունքին), ինչպես նաև խրախուսում համայնքահենց սեփականության մոդելները, որոնք կարող են բարձրացնել երիտասարդական աշխատողների ներգրավվածության հաստատությունացումը և տեղական իշխանությունների կողմից երիտասարդական նախաձեռնությունների ֆինանսավորումը (փոխկապակցված է SST7 արդյունքին): Ավելին, հնարավոր փոխզիջումները, ինչպիսիք են կարճաժամկետ անմիջական արդյունքներին նախապատվություն տալը երկարաժամկետ վերջնարդյունքների նկատմամբ կամ համայնքի կամ կառավարության սեփականության վրա, կանխատեսելիության հաշվին, չափից շատ ապավինելը շարունակում են մտահոգիչ լինել:

Ռիսկային գործոններն ընդգրկում են դեռահասների և երիտասարդների չափից շատ կախվածությունը դրամաշնորհներից և արտաքին ֆինանսավորումից՝ անկախ ռեսուրսներ ստեղծելու կարողությունների զարգացման փոխարեն (փոխկապակցված է SST8 արդյունքին), ինչպես նաև մարդկային գործոններ, օրինակ՝ կառավարությանն առընթեր մարմինների ղեկավար կազմի փոփոխությունները կամ համայնքային հաստատություններում պատասխանատվության բացակայությունը, որոնք կարող են հանգեցնել ծրագրի նվաճումների երկարաժամկետ կորստի և ծրագրային գործունեության նկատմամբ համայնքի անբավարար հետաքրքրվածությանը,

ճանաչմանը կամ սեփականության զգացմանը (փոխկապակցված է SST9 արդյունքին): Վերջապես, անմիջական և վերջնարդյունքների միջև հավասարակշռությունը պահպանելու գործընթացում կարող են ի հայտ գալ փոխզիջումներ, քանի որ համայնքի և գործընկերների կողմից կարճաժամկետ հաջողությունների վրա կենտրոնացումը երբեմն կարող է ազդել բովանդակալից և կայուն երկարաժամկետ արդյունքների հասնելու վրա (փոխկապակցված է SST9 արդյունքին):

Համայնքային կայունությանը չափից շատ ապավինելը կարող է նվազեցնել արդյունքների կանխատեսելիությունը (փոխկապակցված է SST8 արդյունքին), իսկ կառավարության կողմից շարունակականության ապահովմանը չափից շատ ապավինելը կարող է հանգեցնել նախագծի կամ ծրագրային գործունեության ավարտից անդին գործողությունների իրականացման ուշացումների կամ ձեռք բերված արդյունքների պահպանման անհամապատասխանությունների (փոխկապակցված է SST9 արդյունքին):

5.1.6. Փոխհատվող թեմաներ

Մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցում

Մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումներին ծրագրային գործունեության համապատասխանությունն արտահայտվում է վերջինիս շրջանակներում անաչառության և ներառականության կարեւորմամբ: Մեկուսացված (մարգինալացված) խմբերի, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և փոքրամասնությունների համայնքների ներգրավման ջանքերը արտացոլում են բոլոր երեխաների իրավունքների պաշտպանության հանձնառությունը: Այնուամենայնիվ, համակարգված տվյալների ապագրեզացման բացթողումները սահմանափակել են որոշ խոցելի խմբերի վրա միջամտության ամբողջական ազդեցությունը գնահատելու հնարավորությունը: Ճահառուների տվյալների ստեղծման և արխիվացման համար այնպիսի կայուն ընթացակարգի մշակումը, որը կգրանցի միջուկորտային անհավասարությունները, կարող է բարելավել ծրագրի տարբեր կարիքներն արդյունավետորեն հասցեագրելու կարողությունը:

Գենդերային հավասարություն

Ծրագիրը զգալի առաջընթաց է գրանցել գենդերային հավասարության խթանման գործում՝ հատկապես այն նախաձեռնությունների միջոցով, որոնք կրթական և արտադասարանական գործունեության մեջ ներգրավել են թե տղաներին, թե աղջիկներին: Նշանակալի ձեռքբերումներ են հանդիսացել նաև ուսուցիչների համար գենդերազգայուն դասընթացների անցկացումը և գենդերային հավասարության սկզբունքների ներառումը ուսումնական ծրագրերի մշակման փուլերում: Այնուամենայնիվ, գնահատված նախագծերից ստացված արդյունքները ցույց են տալիս, որ որոշ տարածաշրջաններում պահպանվող ավանդական մշակութային Նորմերն ու կարծրատիպերը խոչընդոտներ են ստեղծել P4AY-ի նախաձեռնություններին տղաների և աղջիկների մասնակցության համար: Մասնավորապես՝ աղջիկները (հատկապես միջնակարգ դպրոց հաճախող տարիքային խմբի) չեն կարողացել լիարժեք ներգրավվել և ակտիվորեն մասնակցել քաղաքացիական, իսկ տղաները՝ բնապահպանական նախաձեռնություններին:

Այլ փոխհատվող հիմնահարցեր

Հավասարության սկզբունքները ծրագրային գործունեության նախագծման և իրականացման հիմքում էին: Առավել խոցելի երեխաներին, այդ թվում՝ գինված հակամարտությունից տուժածներին ուղղված նպատակային ջանքերը ընդգծում էին ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ոչ ոքի անտեսված չթողնելու սկզբունքի պահպանման հանձնառությունը: Այնուամենայնիվ, փորձնական/պիլոտային նախաձեռնությունների մասշտաբային ընդլայնման դժվարությունները բացահայտում են կայուն և արդյունավետ մեխանիզմների անհրաժեշտությունը՝ հաջողված մոդելների կրկնօրինակման և պահպանման նպատակով: Միջամտությունները նաև նպաստել են շրջակա միջավայրի կայունությանը՝ դպրոցների ենթակառուցվածքային նախագծերում էկոլոգիապես մաքուր մոտեցումների ներդրմամբ, ինչպես նաև դեռահասների շրջանում կլիմայական իրազեկվածության և ակտիվիզմի խթանմամբ՝ թե՛ առօրյա կյանքում, թե՛ հասակակիցների շրջանում: Նման գործելակերպերի ընդլայնումը ծրագրի բոլոր բաղադրիչներում կարող է էապես բարձրացնել դրանց ազդեցությունը:

5.2. Քաղված դասեր

Այս ենթագլուխը ներկայացնում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի, մասնավորապես՝ P4AY-ի ուժեղ կողմերը, մարտահրավերները և բարելավման հնարավորությունները: Այս դասերը, որոնք ստացվել են ինչպես գնահատման գործընթացից, այնպես էլ ծրագրային գործունեության իրականացման ընդհանուր դիտարկումից, գլոբալ մակարդակով կարող են կիրառելի լինել համանման այլ նախաձեռնությունների համար: Դրանք ընդգծում են համատեքստին հատուկ ծրագրային գործունեության, շահագրգիռ կողմերի միջև արդյունավետ համագործակցության և հաղորդակցության, ինչպես նաև տվյալների հետևողական կառավարման և քաղված դասերի փաստաթղթավորման կարևորությունը: Միևնույն ժամանակ, դրանք մատնանշում են բարելավման ենթակա ոլորտները, ինչպիսիք են՝ տվյալների կառավարումը, գերատեսչական համակարգումը և երկարաժամկետ պլանավորումը: Այս ենթագլուխն անդրադառնում է այդ հիմնական դասերին՝ դրանք ներկայացնելով այնպես, որ վերջիններս օգտակար և կիրառելի լինեն հետագայում ծրագրային գործունեության նախագծման, իրականացման և գնահատման գործընթացներում՝ ինչպես ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի շրջանակներում, այնպես էլ երիտասարդների և խոցելի խմբերի զարգացման ուղղությամբ գործող այլ դերակատարների համար:

LL1. Համատեքստից բխող ծրագրային գործունեությունը որպես հիմնական ուժեղ կողմ. Գնահատման արդյունքում արձանագրված հիմնական ուժեղ կողմերից մեկը ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը Հայաստանի տեղական համատեքստի առանձնահատկություններին հարմարեցնելու կարողությունն է: Ծրագիրը համահունչ է ինչպես Հայաստանի ազգային/պետական առաջնահերթություններին, այնպես էլ երիտասարդների կարիքներին, ինչը հաճախ արժանանում է շահագրգիռ կողմերի բարձր գնահատականին: Համատեքստային մոտեցումը ապահովում է միջամտությունների վերաբերելի, թիրախային և ճկուն բնույթը՝ բարձրացնելով դրանց արդյունավետությունն ու ազդեցությունը: Այս մոտեցումն ընդգծում է ծրագրերի նախագծման և իրականացման փուլում տեղական խնդիրների, մշակութային առանձնահատկությունների և կարիքների խորքային ըմբռնման կարևորությունը: Այս դասը կարող է լայնորեն կիրառելի լինել նաև այն երկրների համատեքստում, որտեղ գործում է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը կամ նմանատիպ կազմակերպություններ՝ շեշտելով սոցիալ-մշակութային համատեքստի վրա խորապես հիմնված միջամտությունների նախագծման անհրաժեշտությունը:

LL2. Հաղթահարելով գործընթացային խոչընդոտները. Թեպետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի փաստաթղթավորման և գնումների ընթացակարգերը նպաստում են համապատասխանությանն ու հաշվետվողականությանը, նախագծեր իրականացնող գործընկերներն ու պետական մարմինների ներկայացուցիչները հաճախ դրանք ընկալել են որպես ծանրաբեռնող գործոններ: Հաղորդվել է, որ նման վարչական պահանջները երբեմն շեղել են ուշադրությունը ծրագրային նպատակներից՝ նվազեցնելով դրանց իրականացման վրա կենտրոնացումը: Այս քաղված դասը ընդգծում է, որ կազմակերպությունները պետք է ձգտեն ապահովել հաշվետվական մեխանիզմների և գործառնական արդյունավետության միջև հավասարակշռությունը, հատկապես նոր հաշվետվական համակարգերի ներդրման դեպքում: Ապագայում իրականացվելիք ծրագրային գործունեության շրջանակում ընթացակարգերի պարզեցումը և դրանց նախագծի ծավալին ու ընդգրկմանը համապատասխանեցումը կարող են նպաստել ինչպես գործառնական արդյունավետությանը, այնպես էլ գործընկերների գոհունակության բարձրացմանը:

LL3. Դոնորների հետ հաղորդակցության բարելավում. Դոնորների արձագանքները մատնանշել են ծրագրային տեղեկատվության հասանելիության և հաղորդակցության արդյունավետության հետ կապված խոչընդոտներ: Նրանք մտահոգություն են հայտնել համագործակցության պակասի և ժամանակին թարմացումների բացակայության վերաբերյալ, ինչը խոչընդոտել է ֆինանսավորված նախագծերի առաջընթացի և արդյունքների գնահատման հնարավորությունը: Դոնորների հետ հստակ, հետևողական և թափանցիկ հաղորդակցությունը կարևոր է վստահության ձևավորման և ծրագրի իրականացման նկատմամբ ակնկալիքների համապատասխանեցման համար: Այս քաղված դասը մատնանշում է կանոնավոր թարմացումների, հասանելի տվյալների և դոնորների հետ նախաձեռնողական ներգրավվածության կարևորությունը, ինչը կարող է բարձրացնել նրանց վստահությունը և խթանել ծրագրային գործունեության շարունակական ֆինանսավորումը:

LL4. Շահառուների տվյալների կառավարում և քաղված դասերի համակարգված փաստաթղթավորում. Գնահատման գործընթացը բացահայտել է անհամապատասխանություններ այն հարցում, թե ինչպես են նախագծեր իրականացնող գործընկերները կազմակերպում,

պահպանում և կառավարում շահառուների տվյալները: Այս դասը ձևավորվել է ավելի շուտ անուղղակի և պատահական կերպով՝ գնահատման թիմի դաշտային աշխատանքների ընթացքում արված դիտարկումների հիման վրա, քան կոնկրետ հարցումների արդյունքներից: Այնուամենայնիվ, տվյալների կառավարման այս անհամապատասխանությունները կարող են լուրջ խնդիրներ առաջացնել ծրագրային գործունեության ազդեցության չափման և գնահատման գործընթացներում հանգեցնելով արդյունավետության նվազման և ծառայությունների ու ծրագրի իրականացման բացերի: Շահառուների տվյալների հետևողական, ճշգրիտ, հասանելի և վերլուծելի լինելու համար անհրաժեշտ են ստանդարտացված տվյալների կառավարման գործիքներ և գործելակերպ: Բացի այդ, գնահատման ողջ ընթացքում պարբերաբար ի հայտ եկած դիտարկումներից էր քաղված դասերի համակարգված փաստաթղթավորման բացակայությունը: Չնայած այն հանգամանքին, որ քաղված դասերը հաճախ քննարկվել են ոչ ֆորմալ ձևաչափով կամ հանդիպումների ընթացքում, դրանց արձանագրման և հետագա կամ զուգահեռ ծրագրերում կիրառման համար հետևողական մոտեցում չի կիրառվել: Համակարգված փաստաթղթավորումը կարևոր է՝ հաջողված փորձառությունները կրկնօրինակելու և առկա մարտահրավերները ապագա նախաձեռնություններում հաղթահարելու համար: Այս դասն ընդգծում է կազմակերպությունների կողմից հաստատուն տվյալների կառավարման համակարգերի և քաղված դասերի փաստաթղթավորման մեխանիզմների ներդրման անհրաժեշտությունը, ինչը թույլ կտա հետևողականորեն արձանագրել վերջնարդյունքները, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից արդյունավետորեն կառավարել ծրագրային գործունեությունը և ամուր հիմք ապահովել ապագայում իրականացվելիք ծրագրային գործունեության գնահատման համար:

5.3. Առաջարկներ

Գնահատման շրջանակում ներկայացված առաջարկները մշակվել են ճշգրիտ և մասնակցային գործընթացի միջոցով, որը հնարավորինս ներառել է ինչպես պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց, այնպես էլ իրավունքների կրողներին: Պատասխանատու պաշտոնակատար անձանց՝ ներառյալ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի, ոլորտային նախարարությունների, տեղական գործընկեր կազմակերպությունների և համայնքային կազմակերպությունների հետ անցկացվել են խորհրդակցություններ, որպեսզի ապահովվի առաջարկների իրագործելիությունը, համահունչությունը, հաստատույթնային կարողություններին համապատասխանությունը, ինչպես նաև՝ արտացոլվեն գործառնական իրականությունները:

Իրավունքների կրողները՝ հատկապես դեռահասներն ու երիտասարդները, ներգրավվել են ֆեյժ-ների, խմբային հարցազրույցների (բոլոր այն դեպքերում, երբ դա հնարավոր է եղել), ինչպես նաև երիտասարդական խորհրդատվական խմբի (ԵԽԽ) և Գնահատման խորհրդատվական խմբի (ԳԽԽ) մեջ՝ այսպիսով հնարավորություն ստանալով լսելի դարձնել իրենց ծայրը, ձևավորել առաջնահերթություններ ու վեր հանել հրատապ ուշադրություն պահանջող ոլորտները: Յուրաքանչյուր առաջարկ (տե՛ս Աղյուսակ 4-ը), պարտավորությունների հստակեցման և հաշվետվողականության երաշխավորման նպատակով, հանգամանորեն վերագրվել է պատասխանատու պաշտոնակատար անձանցից բաղկացած կոնկրետ մարմնի:

Առաջարկները դասակարգվել են երկու հստակ մակարդակով՝ ռազմավարական և գործառնական, որպեսզի ամբողջականորեն ընդգրկեն ծրագրի նախագծման, իրականացման և մշտադիտարկման հիմնական բաղադրիչները: Յուրաքանչյուր առաջարկությանը վերագրվել է առաջնահերթության մակարդակ՝ բարձր, միջին կամ ցածր՝ ելնելով վերջինիս հրատապությունից և հնարավոր ազդեցությունից, իսկ սահմանված ժամանակային շրջանակները ցուցում են առաջարկների իրականացման ակնկալվող ժամանակահատվածները՝ ապահովելով հստակություն և պլանավորման հնարավորություն: Այս կառուցվածքային մոտեցումը նպատակ ունի նպաստել տարբեր շահագրգիռ կողմերի՝ առաջարկների արդյունավետ իրագործմանը՝ ապահովելով դրանց համապատասխանությունը ծրագրային բարելավման գործընթացներին, խթանելով հաջողված փորձառությունների մասշտաբային կիրառումը և աջակցելով ռեսուրսների համախմբմանը՝ Հայաստանում դեռահասների և երիտասարդների կայուն աջակցման նպատակով:

Աղույակ 3. Առաջարկներ

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
Ռազմավարական առաջարկներ						
1	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը Հայաստանի կոնկրետ համատեքստին հարմարեցնելու կարողությունը, լայնորեն ճանաչվել է որպես հիմնական ուժեղ կողմ: Համատեքստից բխող մշակույթի կայունության ապահովումը պահանջում է, որ նման մոտեցումը հաստատության ակադեմիկոսական և գործնական միջավայրում ապահովվի: Համատեքստից բխող միջավայրում ապահովվում է, որ նման մոտեցումը հաստատության ակադեմիկոսական և գործնական միջավայրում ապահովվի: Համատեքստից բխող միջավայրում ապահովվում է, որ նման մոտեցումը հաստատության ակադեմիկոսական և գործնական միջավայրում ապահովվի:	P4AY-ի միջամտությունների և ձեռք բերված արդյունքների երկարաժամկետ արդիականությունն ու կայունությունը ապահովելու համար ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը պետք է շարունակաբար զարգացնի և ընդլայնի Հայաստանում կիրառվող համատեքստային մոտեցումը : Ազգային քաղաքականության շրջանակների և տեղական փորձի հետ համագործակցության խորացման միջոցով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է երիտասարդների ծրագրային գործունեությունը դիրքավորել որպես առավել ընդարձակ զարգացման ռազմավարությունների առանցքային մաս՝ ապահովելով դրա արդիականությունը՝ այդ թվում ծրագրի ցիկլերից դուրս: Կառավարական հաստատությունների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների և երիտասարդական խմբերի հետ գործընկերության ընդլայնումը կարող է նպաստել արդեն իսկ գոյություն ունեցող միջավայրերում P4AY-ի առավել խորքային ինտեգրմանը: Բացի այդ, տեղական կարիքների գնահատման և քաղաքականություն մշակողների հետ շարունակական երկխոսության մեջ ներդրումների պահպանումը կնպաստի միջամտությունների շարունակական բարելավմանը՝ ապահովելով դրանց ճկունությունն ու ազդեցությունը՝ հաշվի առնելով Հայաստանում երիտասարդական ոլորտում տեղի ունեցող զարգացումները:	REL7, REL8, REL10, SST1, SST2, SST3, SST4, SST5, SST6, SST7, LL1	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ	Երկարաժամկետ (24-36 ամիս)	Բարձր
2	Թեև P4AY-ը գործնականում դրսևորում է հաստատուն ներքին համահունչություն, պաշտոնապես ձևակերպված տրամաբանական շրջանակի կամ արդյունքների մատրիցայի բացակայությունը լուրջ մարտահրավեր է	Խնդիրը հասցեագրելու և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ու նրա գործընկերների ջանքերի համահունչ համադրման և տվյալների վրա հիմնված որոշումների կայացման համար հստակ ճանապարհային քարտեզ տրամադրելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ն օգուտներ կքաղի, եթե մշակի համահունչ ToC, որը հստակորեն կկապի	COH2, COH3, COH5, COH6, COH7, COH8	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, բոլոր առանցքային շահագրգիռ	Միջնաժամկետ (12-24 ամիս)	Բարձր

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
	ռազմավարական համադրման և ազդեցության գնահատման տեսանկյունից: Առանց բոլոր նախագծերի ու նախաձեռնությունների վերջնարդյունքները միմյանց կապող հստակ կառուցվածքային շրջանակի՝ համահունչությունը հիմնականում հիմնված է կանխադրույթների վրա և համակարգված կերպով հաստատված չէ: Այս բացը խոչընդոտում է համադրված արդյունքների հետևումը, միջնախագծային ձեռքբերումների գնահատումը և P4AY-ի ընդհանուր օպտիմալացման հնարավորությունների բացահայտումը:	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացված P4AY-ի բոլոր վերջնարդյունքները: Այս շրջանակը պետք է հստակորեն ներկայացնի փոփոխության ուղիները, բնորոշի նախաձեռնությունների փոխկապակցվածությունը և ապահովի համատեղ արդյունքների չափման հնարավորությունը: ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը պետք է համագործակցային աշխատաժողովներ կազմակերպի նախագծեր իրականացնող գործընկերների, պետական մարմինների (ազգային, տարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում), դոնորների, երիտասարդական աշխատակիցների, դպրոցների, դեռահասների և երիտասարդների մասնակցությամբ: Այս կերպ համատեղ ուժերով կձևավորվի մի շրջանակ, որը կարտացոլի ծրագրային իրականություններն ու գործառնական առաջնահերթությունները:		<i>կողմերի ներգրավմամբ</i>		
3	Չնայած ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ մասնակցային մոտեցումներ կիրառելու հանձնառությանը, այս ծրագրերի ուղղակի շահառուների՝ դեռահասների, ներգրավվածությունը պլանավորման փուլում հաճախ անուղղակի կամ անկանոն բնույթ է կրել: Սա կասկած է առաջացնում, թե որքանով է P4AY-ն իրապես մասնակցային, եթե երիտասարդների ձայներն իրենց համար նախատեսված միջամտությունների ձևավորման գործընթացում հազվադեպ են արտացոլվում: Ուստի հավանական է, որ երիտասարդների արժեքավոր դիտարկումները, որոնք կարող էին էլ ավելի բարելավել այս ծրագրերի վերաբարելիությունն ու	Ուժային հարաբերությունների դիմամիկաների փոփոխման և դեռահասների ու երիտասարդների շրջանում ծրագրի և դրա արդյունքների նկատմամբ սեփականության զգացման բարձրացման նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է զգալի օգուտներ քաղել, եթե ստեղծի գործառնական մասնակցային մեխանիզմներ, որոնք կապահովեն դեռահասների և երիտասարդների բովանդակային ներգրավվածությունը ծրագրի պլանավորման և իրականացման բոլոր փուլերում: Մասնավորապես այնպիսի կառուցվածքներ, ինչպիսիք են Երիտասարդական խորհրդատվական խմբերը (որոնք բաղկացած են բազմազան ժողովրդագրական և սոցիալ-տնտեսական խմբերից և տարբեր կարգավիճակներ ունեցող անդամներից), որոնք այս գնահատման շրջանակներում (տե՛ս հավելված 15-ը) գործնականում ապացուցել են իրենց արդյունավետությունը, կարող են օգտակար լինել P4AY-ի առաջնահերթություններն ու	REL8, EFV39, EFV40, EFV42	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, Նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, Ուղղակի և անուղղակի շահառուներ	Միջնաժամկետ (12-24 ամիս)	Բարձր

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
	արդյունավետությունը, դրանցում տեղ չեն գտել	ռազմավարությունները ծրագրային գործունեության ողջ ծավալով և տևողությամբ ձևավորելու գործում: P4AY-ի ցիկլերից յուրաքանչյուրի իրականացումից առաջ, դեռահասներն ու երիտասարդները կարող են ներգրավվել համանախագծման վարպետաց դասերում՝ ծրագրի նպատակների և առանցքային գործողությունների համատեղ սահմանման գործընթացում համագործակցաբար մասնակցելու համար: Դեռահասների արձագանքների ծրագրային գործընթացներում ներառման ընթացքը վերահսկելու և մշտադիտարկելու նպատակով կարող են կազմակերպվել եռամսյակային կամ կիսամյա պարբերականությամբ մասնակցային վերանայման նիստեր: Վերջապես, նախագծեր իրականացնելու ներքո՝ ունեցող գործընկերները ևս պետք է մասնակցեն մասնակցային դիզայնի մոտեցումներին նվիրված նման դասընթացների համոզվելու, որ բովանդակային մասնակցության կարևորությունը հաջողությամբ արտացոլված է ծրագրային գործունեության իրականացման բոլոր փուլերում:				
4	Թեև P4AY-ը ներառում է մի շարք երիտասարդակենտրոն նախաձեռնություններ, այն դեռևս չունի նախագծային մակարդակով հարմարեցված գենդերազգային մոտեցումներ, որոնք լիարժեքորեն հաշվի են առնում տղաների և աղջիկների առանձնահատուկ խնդիրներն ու կարիքները: Գնահատված ծրագրերից ստացված տվյալները վկայում են, որ անհրաժեշտ են նպատակային ջանքեր՝ խթանելու տղաների ներգրավվածությունը բնապահպանական նախագծերում, որտեղ նրանց մասնակցությունը սահմանափակ է մշակութային կարծրատիպերի	Դեռահասների բովանդակային մասնակցությունն ապահովելու նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է P4AY-ի շրջանակում պլանավորել և կիրառել նախագծի առանձնահատկություններից նխող գենդերազգային մոտեցումներ : Սա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր նախագիծ պետք է ի սկզբանե ներառի գենդերային հիմնահարցերին արձագանքող շրջանակ: Այս մոտեցումը պետք է ներառի գենդերային առանձնահատկություններին ուղղված մեխանիզմներ, ինչպիսիք են օրինակ՝ կարիքների գնահատումը կամ այլ մեխանիզմներ՝ ծրագրային յուրաքանչյուր բաղադրիչի շրջանակներում տղաների և աղջիկների առջև ծառացած խոչընդոտներն ու հնարավորությունները բացահայտելու համար: Այսպես, օրինակ, բնապահպանական նախաձեռնությունները	REL5, REL6, EFV23	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, Կառավարություն	Երկարաժամկետ (24-36 ամիս)	Միջին

Բարելավման ենթակա կողմեր	Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
պատճառով, մինչդեռ այլ նախաձեռնություններ հիմնականում ուղղված են աղքատների առջև ծառացած խոչընդոտների հաղթահարմանը: Առանց գենդերային առանձնահատկությունները հաշվի առնող հստակ միջամտությունների՝ P4AY-ը կարող է նպաստել գոյություն ունեցող անհավասարությունների խորացմանը և չհասնել դեռահասների հավասար ներգրավվածության նպատակին:	կարող են ներառել ռազմավարություններ՝ կոտրելու այն կարծրատիպերը, որոնք սահմանափակում են տղաների մասնակցությունը, մինչդեռ ձեռներեցության վերաբերյալ ծրագրերը կարող են ուղղվել աղքատների առջև ծառացած գենդերային տնտեսական խոչընդոտների հաղթահարմանը: Նախագծերից յուրաքանչյուրը կարող է էպետս ամրանալ, եթե ծրագրային մակարդակով մշակվեն գենդերային հիմնահարցերին առնչվող գործողությունների առանձին պլաններ կամ աշխատանքային պլաններում ներառվեն գենդերազգայնության ապահովմանն ուղղված հստակ քայլեր՝ հավասար մասնակցությունը խթանելու նպատակով: Բացի այդ, անհրաժեշտ է կազմակերպել կարողությունների զարգացման դասընթացներ նախագծեր իրականացնող գործընկերների համար՝ գենդերազգայնության մոտեցումների կիրառմանն ուղղությամբ:				
5 Ներառականության քաղաքական մակարդակի և գործնական իրականացման միջև առկա է որոշակի խզում. չնայած այն դիտարկվում է որպես հիմնարար առաջնահերթություն, գործառնական մակարդակում շարունակում են պահպանվել մարտահրավերներ, ինչպիսիք են գործընկեր կազմակերպությունների սահմանափակ կարողությունները և ենթակառուցվածքային խնդիրները:	Ներառականության սկզբունքի հետևողական կիրառումն ապահովելու նպատակով՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակն ու դրա գործընկեր կազմակերպությունները կարող են P4AY-ի շրջանակում գործնականորեն ամրապնդել ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի «Հաշմանդամություն և ներառականություն» ռազմավարության¹¹⁰ իրականացումը: Հաշմանդամություն ունեցող դեռահասների և երիտասարդների համար մատչելիության ապահովման համար պետք է կիրառվի P4AY-ի ներկայիս նախագծերում գործընկերների կարողությունների զարգացման և նպատակային իրազեկման ուղղություններով կիրառված լավագույն փորձը: Այն կարելի է կրկնօրինակել, տարածել և կիրառել բոլոր նախագծերի օրինակներում: Սա ենթադրում է որոշակի ներդրումներ՝ ուղղված գործընկեր կազմակերպությունների կարողությունների	REL3, REL4, REL5, REL10, EFV37, EFV29, EFV41	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, Նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, ՏԻՄ-եր	Երկարաժամկետ (24-36 ամիս)	Բարձր

¹¹⁰ https://www.unicef.org/media/134031/file/UNICEF_Disability_and_Inclusion_Strategy_2022_2030_Short_Version.pdf

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
		ամրապնդմանը՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց ներառման, ներառական ուսուցման մեթոդաբանությունների և խելամիտ հարմարեցումների ապահովման ուղղությամբ: Այս փոփոխության իրականացումը կարող է ենթադրել հատուկ ռեսուրսների հատկացում մատչելիության բարելավման, աջակցող տեխնոլոգիաների կիրառման, տրանսպորտային լուծումների ապահովման, ինչպես նաև ծրագրային նյութերի հարմարեցման համար: Մեկ այլ գործիք կարող է լինել ծրագրի մեկնարկից առաջ և իրականացման փուլում մատչելիության աուդիտի և գնահատման իրականացումը, ինչը կարող է օգնել վեր հանել հնարավոր խնդիրները և արդյունավետ լուծումներ գտնել դրանց համար:				
6	P4AY-ի մի շարք նախագծեր և նախաձեռնություններ, հատկապես հեռավոր համայնքներում, բախվել են կադրերի պակասի, ինչպես նաև հմուտ աշխատակիցների հավաքագրման և պահպանման դժվարությունների: Այս մարտահրավերները կարող են ուղղակիորեն ազդել դեռահասների հետ իրականացվող մենթորության և նրանց ներգրավվածության որակի վրա, ինչն այս նախաձեռնությունների հաջողության առանցքային գրավականներից է: Ստեղծված իրավիճակը հնարավորություն է ընձեռում մարդկային ռեսուրսների զարգացման համար, ինչը ներառում է նաև ներդրումներ՝ ուղղված տեղական գործընկեր կազմակերպությունների աշխատակազմի	Այս բացը հասցեագրելու նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը, ինչպես նաև վերջինիս ֆինանսավորող և նախագծեր իրականացնող գործընկերները, կարող են դիտարկել մարդկային ներուժի ընլայնման հնարավորությունը գործընկեր կազմակերպությունների աշխատակազմի համալրման և տեղական գործընկերների կարողությունների ամրապնդման միջոցով: Սա կարող է ենթադրել բազմակողմանի մոտեցումների ներկայացում՝ մարզերում, և հատկապես հեռավոր համայնքներում, մարդկային ներուժի զարգացման խթանման նպատակով: Նախագծեր իրականացնող գործընկերները կարող են մենթորության ծրագիր անել տեղական կազմակերպությունների հետ և համար, աջակցել նրանց, կիսվել դեռահասների զարգացման ուղղությամբ աշխատանքի գործիքակազմերով ու ռազմավարություններով՝ այսպիսով նպաստելով, որ տեղացի գործընկերները հետաքրքրվեն այս տեսակ աշխատանքով և գործունեությամբ: Ի լրումն, կարելի է կիրառել «դասընթաց դասընթացավարների համար» մոդելը, որը կգործադրվի տեղական երիտասարդական	EFC3, EFC5	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, Դոնորներ	Կարճաժամկետ (մինչև 12 ամիս)	Միջին

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
	կարողությունների ձևավորման նախաձեռնություններին՝ P4AY-ի ընդհանուր հաջողությունն ապահովելու նպատակով:	առաջնորդներին և համայնքի անդամներին՝ ստանձնելու մենթորության և համակարգման դերեր, կիսանի պատկանելության զգացումը և կբարելավի տեղական փորձագիտանքը: Համալսարանների և հետազոտական կենտրոնների հետ գործընկերության ամրապնդումը ևս կարող է առանցքային դեր խաղալ մասնագիտացված փորձնակության և աշխատանք-ուսում հնարավորությունների առումով, ինչը կխրախուսի երիտասարդ մասնագետների ներգրավվածությունը համայնքահեն նախաձեռնություններում:				
Գործառնական առաջարկներ						
7	Թեպետ նախագծեր իրականացնող գործընկերները հավաքում և քննարկում են ծրագրի տվյալներն ու դիտարկումները, շահառուների տվյալների կառավարման և վերջնարդյունքների մակարդակում դոնորներին ներկայացվող հաշվետվությունների ստանդարտացված համակարգի բացակայությունը սահմանափակում է շարունակական բարելավման հնարավորությունները: Տվյալները հավաքագրվում և պահպանվում են տարբեր ձևաչափերով, ինչը, արդյունքներին հենելու փուլերում, հանգեցնում է անհամապատասխանությունների: Չնայած ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ն ունի հաշվետվությունների ներքին մեխանիզմներ (օրինակ՝ RAM հաշվետվություններ) որոնք անմիջական և վերջնարդյունքները փոխկապակցում են միմյանց, այդ	Շահառուների տվյալների կառավարման և վերջնարդյունքների մակարդակում մշտադիտարկման գործընթացների բարելավման նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է դիտարկել ծրագրային արդյունքների արտաքին հաղորդակցության մեխանիզմների ուժեղացումն ու հաշվետվողականության բարձրացումը, ինչը կարող է իրականացվել մշտադիտարկման գործելակերպերի ամրապնդման միջոցով: Սա կարող է ներառել նախագծեր իրականացնող գործընկերների շրջանում շահառուների տվյալների հավաքագրման, դասակարգման և հաշվետվության ներկայացման համար ստանդարտացված արձանագրությունների մշակումը, ինչը կնպաստի տվյալների կայունությանն ու կիրառելիությանը: Սա նաև կներառի դոնորներին ներկայացվող հաշվետվությունների մեխանիզմների բարելավումը՝ ապահովելով անմիջական և վերջնարդյունքների միջև կապերի արդյունավետ հաղորդակցումը, ինչպես նաև կառուցվածքային և մատչելի ձևաչափերով շեշտադրելով հաջողված պատմությունները, քանակական միտումները և որակական դիտարկումները: Տվյալների ճշգրտությունը ստուգելու, ծրագրի արդյունքները գնահատելու և հաշվետվողականությունը ուժեղացնելու	EFV31, EFV34, LL3, LL4	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, Դոնորներ	Միջնաժամկետ (12-24 ամիս)	Բարձր

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
	արդյունքներն արտաքին դոնորներին և շահագրգիռ կողմերին արդյունավետ կերպով ներկայացումը շարունակում է մարտահրավեր լինել: Ի լրումն, մշտադիտարկման այցերի խիստ սահմանափակ քանակը նվազեցնում է հաշվետվողականության հաստատման և նախագծի շահառուների կայուն ներգրավվածության խրախուսման ուղղությամբ իրականացվող ջանքերն ու դրանց արդյունավետությունը:	Նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է նաև նախագծեր իրականացնող գործընկերների շրջանակում ավելացնել տեղում իրականացվող մշտադիտարկման այցերի հաճախականությունը:				
8	Չնայած այն հանգամանքին, որ P4AY-ի շրջանակում ձեռք է բերվել հարուստ փորձ, չկա համակարգված մոտեցում՝ քաղված դասերն ու լավագույն փորձերը փաստագրելու և հետագայում կիրառելու համար: Դիտարկումները հաճախ փոխանցվում են ոչ ֆորմալ եղանակով, հետևողականորեն չեն արձանագրվում կամ կիրառվում P4AY-ի շրջանակներում՝ սահմանափակելով դրանց ներուժը՝ կրկնելիության և երկարաժամկետ կայունության ապահովման տեսանկյունից: Փաստագրման համակարգված գործընթաց չկա, մինչդեռ դրա առկայությունը կարող է հնարավորություն ընձեռել ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ին և նրա գործընկերներին՝ համախմբելու լավագույն փորձերը, հարմարեցնելու հաջողված մոտեցումները և բարելավելու	Այս խնդրին արձագանքելու նպատակով ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ը կարող է դիտարկել քաղված դասերի և լավագույն փորձերի փաստագրման ու տարածման համար համակարգված շրջանակի ստեղծումը : Սա կարող է ներառել ստանդարտացված ձևանմուշների և ուղեցույցների մշակումը՝ ծրագրային հիմնական դիտարկումների, հաջողված պատմությունների և մարտահրավերների փաստագրման համար, ինչպես նաև կենտրոնացված թվանշային շտեմարանի ստեղծումը, որը հասանելի կլինի նախագծեր իրականացնող գործընկերների, դոնորների և համապատասխան շահագրգիռ կողմերի համար՝ ապահովելով, որ գիտելիքը համակարգված կերպով պահպանվի և հեշտությամբ հասանելի լինի հիմնական դերակատարների կողմից կիրառման համար: Սա կարող է նաև ենթադրել կառուցվածքային ռեֆլեքսիայի հանդիպումների և գիտելիքի փոխանակմանն ուղղված վարպետաց դասերի կազմակերպում, որոնց շրջանակում նախագծեր իրականացնող գործընկերները պարբերաբար կներկայացնեն և կվերանայեն փաստագրված դիտարկումները, ինչպես նաև հետագայում իրականացվելիք նախաձեռնությունները	EFV26, EFV27, SST8, SST9, LL2	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ, նախագծեր իրականացնող գործընկերներ, Ուղղակի և անուղղակի շահառուներ	Միջնաժամկետ (12-24 ամիս)	Միջին

Բարելավման ենթակա կողմեր		Առաջարկներ	Համապատասխան առանցքային ձեռքբերումներ	Հասցեատերեր	Ժամանակահատված	Առաջնահերթության աստիճան
	հետագայում իրականացվելիք ծրագրային գործունեությունը:	կձևավորեն՝ հիմնվելով արձանագրված լավագույն փորձի վրա:				

Հղումների ցանկ

- Creswell, J. W., & Clark, P. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն (տվյալներ չկան): *Երիտասարդական քաղաքականության ռազմավարության նախագիծը քննարկվել է Զարգացման գործընկերների հետ*: Հասանելի է 2024թ.-ի մարտի 11-ի դրությամբ: escs.am: <https://escs.am/en/news/8806>
- Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն (2024թ., փետրվարի 29). *ԵՄ-ի և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի միջև ստորագրվել է համաձայնագիր՝ նպաստելու ՀՀ կրթական համակարգի արդյունավետ բարեփոխմանը*: Հասանելի է Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կայքում <https://escs.am/en/news/20937>
- OECD. (n.d.). *Evaluation Criteria*. Retrieved March 11, 2024, from OECD: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/daccriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm#:~:text=The%20OECD%20DAC%20Network%20on,two%20principles%20for%20their%20use>.
- Olson, B. D., & Jason, L. A. (2015). Participatory Mixed Methods Research. In S. N. Hesse-Biber, & R. B. Johnson, *The Oxford Handbook of Multimethod and Mixed Methods Research Inquiry* (pp. 393–405). online: Oxford Library of Psychology.
- OxYGen Foundation. (2017). *Youth and Inequality in Armenia*. Retrieved March 11, 2024, from https://oxygen.org.am/wp-content/uploads/2022/09/Youth-and-inequality-in-Armenia_ENG.pdf
- Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն (տվյալներ չկան): *Միջոցառումների հնգամյա ծրագիր*: Հասանելի է 2024թ. մարտի 11-ի դրությամբ: <https://www.gov.am/en/Five-Year-Action-Program/>
- The Prime Minister of the Republic of Armenia. (2020, September 21). *PM: “We perceive the development and implementation of Armenia’s Transformation Strategy as an all-national movement based on our national values and goals”*. Retrieved from The Prime Minister of the Republic of Armenia: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2020/09/21/Nikol-Pashinyan-meeting-Sept-21/>
- Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ (2023թ., մարտի 16). *Հայաստանի վերափոխման ռազմավարության մշակումը և իրագործումը պատկերացնում ենք որպես համազգային շարժում՝ հիմնված մեր ազգային արժեքների և նպատակների վրա. վարչապետ: Հասանելի է 2024թ. մարտի 11-ի դրությամբ: <https://www.primeminister.am/en/press-release/item/2023/03/16/Cabinet-meeting/>*
- The World Bank. (2020). *Social snapshot and poverty in Armenia: statistical and analytical report*.
- The World Bank. (n.d.). *Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15-24) (national estimate) - Armenia*. Retrieved 03 10, 2024, from The World Bank Data: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.NE.ZS?locations=AM>
- ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեա: (1989թ.): Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիա:
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ (2018թ.) *Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույց. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար*: Նյու Յորք: ՅՈՒՆԻՍԵՖ: <https://www.unicef.org/media/57336/file>
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ. (2019թ.): Երեխայի պաշտպանության շրջանակի ընթացակարգ
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ: (2019թ.). *ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույց. դեռահասների մասնակցությունը ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մշտադիտարկմանը և գնահատմանը*: Նյու Յորք: ՅՈՒՆԻՍԵՖ:
- UNICEF. (2019). *Universal Child Benefit Case Studies: The Experience of Armenia*. New York: UNICEF. Retrieved March 11, 2024, from <https://www.unicef.org/media/70451/file/ARM-case-study-2020.pdf>
- UNICEF. (2020). *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement*. Retrieved from <https://www.unicef.org/media/73296/file/ADAP-Guidelines-for-Participation.pdf>
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ: (2020թ.): ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի Անձնական տվյալների պաշտպանության քաղաքականություն
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ: (2021թ.): ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ հետազոտությունների, գնահատումների, տվյալների հավաքագրման և վերլուծության էթիկական չափանիշները
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակ: (2021թ.): Կրթություն և ներառում ԲՈԼՈՐ երեխաների համար. ռազմավարական ակնարկ 2021-2025թթ.-եր

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակ (2022թ.): Տարեկան զեկույց 2022թ.:

<https://www.unicef.org/media/135426/file/Armenia-2022-COAR.pdf>

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակ (տվյալներ չկան). *Երեխայի պաշտպանություն*.

Շուրջօրյա հաստատություններում խնամվող երեխաների վերադարձ ընտանիքներ. Հայաստանում շուրջօրյա խնամքի հաստատություններում գտնվող երեխաների մոտ 90 տոկոսն ունի առնվազն մեկ կենդանի ծնող: Հասանելի է 2024 թվականի մարտի 11-ի դրությամբ

<https://www.unicef.org/armenia/en/what-we-do/child-protection>

UNICEF. (n.d.). Costed evaluation plan – Armenia – UNICEF country programme of cooperation, 2021 – 2025. Retrieved from https://www.unicef.org/executiveboard/media/6026/file/2021-PL23-Armenia_CEP-EN-2021.06.15.pdf

UNICEF Evaluation Office. (2017). Global Evaluation Report Oversight System. *Handbook for UNICEF Staff & Independent Assessors*.

ՅՈՒՆԻՍԵՖ. (տվյալներ չկան). *ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ռազմավարական պլան 2022-2025թթ.-եր:*

<https://www.unicef.org/reports/unicef-strategic-plan-2022-2025>

Միավորված ազգերի կազմակերպություն (2007թ.). Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվենցիա

ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամ (2021թ.). Երկրի մակարդակով իրականացվող ծրագրի փաստաթուղթ. Հայաստան:

ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հայաստանյան գրասենյակ (տվյալներ չկան): Տեխնիկական հանձնարարական պայմանագրային կողմերի համար. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատում

Միավորված ազգերի կազմակերպություն (տվյալներ չկան). *Միավորված ազգերի կազմակերպության՝ հաշմանդամության ներառման ռազմավարություն*

Հավելվածներ

Այս գնահատման զեկույցին կցված են հետևյալ փաստաթղթերը.

- Հավելված 1Տեխնիկական առաջադրանք (ToR)
- Հավելված 2Գնահատման մատրիցա
- Հավելված 3Շահագրգիռ կողմերի քարտեզ (ներառյալ հարցազրույցներին մասնակցած անձինք)
- Հավելված 4Ֆիք-ների մատրիցա
- Հավելված 5CATI ընտրանք
- Հավելված 6Տրամաբանական շրջանակ
- Հավելված 7Տվյալների հավաքագրման գործիքներ
- Հավելված 8Փաստաթղթային ապացույցների ցանկ
- Հավելված 9Գնահատման շրջանակներում ներառված նախագծերի և միջամտությունների քարտեզ
- Հավելված 10Կազմակերպության համառոտ նկարագիր
- Հավելված 11ԳԽԽ-ի և ԵԽԽ-ի կազմեր
- Հավելված 12ERB -ի կողմից հետազոտական էթիկական հաստատում
- Հավելված 13Գնահատման սահմանափակումների մատրիցա
- Հավելված 14Գնահատման դաշտային աշխատանքների զեկույց
- Հավելված 15Լրացուցիչ զեկույց՝ երիտասարդների դիրքորոշումների և ԵԽԽ-ի ներգրավվածության վերաբերյալ
- Հավելված 16Մեկնարկային զեկույց

Հավելված 1. Տեխնիկական առաջադրանք (ToR)

UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND in Armenia

Terms of Reference for Contractors

Evaluation of UNICEF Programming for Adolescents and Youth in Armenia

1. Program information:

Program (Outcome WBS&Name): Education and inclusion for all & Programme Effectiveness

Project (Output WBS&Name): Adolescents development & Evaluation

Activity (Activity WBS & Name): 0260/A0/06/880/006

UNICEF is mandated by the United Nations General Assembly to advocate for the protection of children's rights, to help meet their basic needs and to expand their opportunities to reach their full potential. The UNICEF staff and experts/consultants should act in accordance with the UN Code of Conduct and UNICEF Mission.

2. Context, Object and Scope of the Evaluation:

Context: UNICEF globally continues to take the lead of children, adolescents and young people in developing multiple learning pathways for them to institutionalize holistic skills development that supports learning, personal empowerment, active citizenship, employability and entrepreneurship. UNICEF Strategic Plan 2022-2025 sets out the Goal Area 2, which is aimed at ensuring that every child, including adolescents, learns and acquires skills for the future, empowering them for participation and engagement. Realizing the rights of adolescents, and investing in their development, contributes to the full participation of adolescents and young people in a nation's life, a competitive labour force, sustained economic growth, improved governance and vibrant civil societies, accelerating progress towards the Sustainable Development Goals 4, 5 and 8 (SDGs).

As of 2023, 13% of the population are adolescents in Armenia. Among them, 20% of females and 34% of males are not in education, employment or training.¹ Inadequate data regarding the adolescent age group impedes the development of targeted social services and civic engagement opportunities. Many are not learning the skills they need to seek decent employment in the future. Participation and engagement of adolescents are not facilitated, and their voice and views are not heard, including on community, environment and climate related issues. The education curriculum and informal education approaches are pending a revision and upgrade, to match the twenty-first century requirements in terms of both foundational and transferable skills for adolescents and youth.

By their commitment to upholding the UN Convention on the Rights of the Child (CRC) and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), governments around the world have taken upon themselves the responsibility of ensuring that all children, irrespective of ability or disability, enjoy their rights without discrimination of any kind. Armenia ratified the CRC in 1992, signed the CRPD² along with 43 other countries on March 30, 2007 and ratified it on September 22, 2010³. By signing the CRC and CRPD, Armenia embarked to ensure implementation of commitments for children during adolescence on issues such as evolving capacities, participation and non-discrimination.

UNICEF Armenia Country Office (CO) in collaboration with the Government of Armenia and the UN agencies, in line with Outcome 3 of the Country programme (2021-2025), works to ensure that people living in Armenia exercise their talents and skills, benefitting from age-appropriate, life-long learning, inclusive and quality education in an enabling and safe environment. Output 3.5 of five interlinked outputs is focused on promoting twenty-first century skills and life-long learning approaches for adolescents and young people. The Theory of Change (ToC) and logical models the country programme outcomes reflected through a dedicated Output and cross-cutting interventions that all are feeding into a higher-level outcome results, include adolescents programming, however there is no stand alone TOC. By facilitating twenty-first century skills, emphasizing analytical and critical thinking and use of technologies and innovations, adolescents will develop leadership and communication capacities, participate in civic engagement and social entrepreneurship, and learn about future professional opportunities. Overall, the UNICEF Armenia country programme promotes participation of adolescent girls and boys, including those with disabilities and other vulnerabilities, reaching out and working with and for adolescents and youth, parents, central and local governments.

¹ The Statistical Committee of the Republic of Armenia (ArmStat), 2023.

² UN OHCHR [online database](#)

³ Armenia also signed the Optional Protocol (which allows the Committee to listen to individual complainants from Armenia) at that time, however has never ratified it.

Հավելված 2. Գնահատման մատրիցա

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Վերաբերելիություն					
Հ1. Որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը համապատասխանում են ԵԻԿ-ին, ՀՈԽԻԿ-ին, ՍԻԴՈՒՆ (CEDAW), դեռահասների վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին և ուղեցույցներին և որքանով են դրանք համահունչ երեխաների հիմնարար իրավունքների սկզբունքների (անխտրականության, լավագույն շահի, և մասնակցության), գենդերային համընդգրկման և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումներին:	- ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը համապատասխանում են CRC-ին, CRPD-ին, CEDAW-ին, դեռահասների վերաբերյալ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին և ուղեցույցներին, ինչի մասին վկայում են այս չափանիշներն արտացոլող ծրագրերի քանակը և ծավալը: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի զգալի մասը ներառում է երեխաների իրավունքների հիմնական սկզբունքները (անխտրականության, լավագույն շահ, մասնակցություն), գենդերային համընդգրկման մեխանիզմները և մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումները, ինչն արտացոլված է ծրագրային փաստաթղթերում և գործառնական գործելակերպերում:	IND1. ԵԻԿ-ին, ՀՈԽԻԿ-ին, ՍԻԴՈՒՆ (CEDAW) և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի գլոբալ ռազմավարություններին և ուղեցույցներին համապատասխանող ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի քանակը: IND2. Դեռահասության վերաբերյալ գլոբալ ուղեցույցների և առաջնահերթությունների հետ համահունչության կամ համապատասխանության աստիճանը: IND3. Երեխաների իրավունքների հիմնական սկզբունքները (անխտրականություն, լավագույն շահ, մասնակցություն), գենդերային համընդգրկումը և ՄԻՀՄ-ը ներառող ծրագրերի տոկոսը IND4. Ծրագրային գործողությունների և ՄԻՀՄ-ի միջև համապատասխանության աստիճանը:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ	Նկարագրական վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Զեկույցների վերանայում/ուսումնասիրություն , ToC-ներ, արդյունքների գնահատման մոդուլներ (RAM), տարեկան զեկույցներ, ստանդարտ մշտադիտարկման հարցեր (ՍՄՀ-ներ), Նախնական և հետգնահատումներ, կետային ստուգումներ, ուսումնասիրական զեկույցներ, առաջընթացի զեկույցներ և ծրագրի մակարդակով այլ տվյալներ (հետայսու՝ ծրագրային գործունեությանը և ծրագրերին առնչվող փաստաթղթեր), ինչպես նաև՝ CRC-ի, CRPD-ի, CEDAW-ի, ՄԻՀՄ-ի և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ դեռահասներին ուղղված գլոբալ ռազմավարությունների և ուղեցույցների փաստաթղթեր (հետայսու՝ ռազմավարական և ստանդարտ փաստաթղթեր): ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմի, ՄԱԿ-ի քույր գործակալության անձնակազմի և կառավարության գործակալությունների ներկայացուցիչների, Նախագծեր իրականացնողների և դոնորների հետ (հետայսու, ՄԱԿ-ի անձնակազմ և գործընկերներ) անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Հ2. Որքանով են ծրագրային գործունեության/միջամտությունների խնդիրներն ու դիզայնը համապարփակորեն արձագանքում ուղղակի շահառուներ և իրավունքների կրողներ հանդիսացող խմբերի, հատկապես՝ առավել խտրականացված դեռահասների և երիտասարդների, կառավարական գործընկերների/հաստատություններ ի (ազգային, մարզային և տեղական մակարդակներում), քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր սեկտորի, միջամտությունների ֆինանսավորման, իրականացման և/կամ կառավարման մեջ ներգրավված միջազգային մարմինների կարիքներին: Ինչպե՞ս են աղջիկների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց միջոցորտային խոցելի կողմերը հաշվի առնվում և արձագանք գտնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերում և միջամտություններում:	- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը հիմնված են կարիքների համապարփակ գնահատման վրա, որը ճշգրտորեն բացահայտում և արձագանքում է տարբեր շահագրգիռ խմբերի, հատկապես՝ առավել մեկուսացված (մարզինալացված) դեռահասների և երիտասարդների բազմաբնույթ կարիքներին: - ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի զգալի մասի նպատակները առանձնահատուկ կերպով թիրախավորում են առավել մեկուսացված (մարզինալացված) դեռահասների և երիտասարդների կարիքները, իսկ ռեսուրսները համապատասխանաբար տրամադրվում են գենդերազգային և հաշմանդամության տեսանկյունից ներառական նախաձեռնություններին: - ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը բարձր մակարդակով համապատասխանում են գործընկեր հաստատությունների, այդ թվում՝ կառավարության, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր սեկտորի և միջազգային մարմինների կարիքներին՝ երաշխավորելով միջամտությունների ներառականությունը և այնպիսի միջոցորտային հիմնահարցերին արձագանքումը, ինչպիսիք են աղջիկների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց խոցելի կողմերը:	IND5. Ծրագրային գործունեությունից առաջ տարբեր շահագրգիռ կողմերի խմբերի կարիքների փարժեք և ճշգրիտ գնահատման կամ իրավիճակի վերլուծության փաստերը: IND6. Դեռահասների և երիտասարդների՝ հատկապես մեկուսացված (մարզինալացված) խմբերի կարիքներին ուղղակիորեն արձագանքող ծրագրային նպատակների թիվը: IND7. Ծրագրային գործունեության շրջանակներում գենդերազգային և հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար ներառական նախաձեռնություններին ուղղված ռեսուրսները: IND8. Աղջիկների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց միջոցորտային խոցելի կողմերին արձագանքող ծրագրերի տոկոսը: IND9. Ծրագրերի շրջանակներում առավել խոցելի, անապահով խմբերին առաջնահերթություն տվող միջամտությունների ընդգրկման աստիճանը: IND10. Գործընկերների/հաստատություններ ի, այդ թվում՝ կառավարության (ազգային, մարզային, տեղական), քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր սուբյեկտների և ֆինանսավորող, իրականացնող և/կամ միջամտությունները վերահսկող միջազգային մարմինների կարիքներին համապատասխանության աստիճանը: IND11. Մեկուսացված (մարզինալացված) և խոցելի խմբերի շահառուների համար բոլոր ծրագրերին հավասար հասանելիություն ապահովելուն ուղղված միջոցները: IND12. Նախագծման և պլանավորման գործընթացների ներառականության վերաբերյալ ծրագրի շահագրգիռ կողմերի ընկալումների բնույթը:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - US3-ներ - ՖիսԶ-ներ - CATI	Նկարագրական վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : Քաղաքականություն մշակողների, ոլորտային նախարարությունների ներկայացուցիչների, պետական գործակալությունների (<i>հետայսու՝ քաղաքականության պատասխանատուներ</i>), ինչպես նաև՝ նախագծերի և ծրագրային գործունեության ֆինանսավորող և իրականացնող գործընկերների (<i>հետայսու՝ ծրագրային գործընկերների</i>) հետ US3-ներ: Դեռահասների և երիտասարդների (<i>հետայսու՝ ուղղակի շահառուներ</i>), ինչպես նաև՝ երիտասարդական աշխատակիցների, ոսուցիչների, քուռ-մասնագետների, այլ մասնագետների և ծառայություն մատուցողների (<i>հետայսու՝ անուղղակի շահառուներ</i>) շրջանում անցկացված ՖիսԶ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ:
--	--	---	--	---	--

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
33. Որքանով են ծրագրերի նախագծման և իրականացման ընթացքում հաշվի առնվել ազգային և տեղական համատեքստերը (գիտելիքները, համոզմունքները, քաղաքական առաջնահերթությունները): Ներգրավվե՞լ են արդյոք համապատասխան շահագրգիռ կողմերը, պարտավորություններ կրող սուբյեկտները և մասնագիտական թիմը ծրագրային գործունեության ձևավորման, գնահատման և իրականացման գործընթացներում: Որքանով են դեռահասների, երիտասարդների, նրանց ընտանիքների կամ ներկայացուցիչ կազմակերպությունների տեսակետները ներառված ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ազգային և տեղական ծրագրերի նախագծման և պլանավորման գործընթացներում:	- ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի նախագծման և իրականացման ընթացքում խորապես հաշվի են առնվել ազգային և տեղական համատեքստի գործոնները, այդ թվում՝ գիտելիքները, համոզմունքները և քաղաքական առաջնահերթությունները, ինչի մասին վկայում են ծրագրային փաստաթղթերը և շահագրգիռ կողմերի ընկալումները: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի զգալի մասը համահունչ է ազգային և տեղական գիտելիքներին, համոզմունքներին և քաղաքական առաջնահերթություններին՝ ինչն իրականություն է դարձել ծրագրերի մշակման գործընթացում համատեքստային համապատասխանության արդյունավետ ներառման շնորհիվ: - Համապատասխան շահագրգիռ կողմերը, պարտավորություններ կրող սուբյեկտները և մասնագիտական անձնակազմը ակտիվորեն ներգրավված են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի	IND13. Ծրագրի նախագծման և իրականացման գործընթացներում հաշվի առնված ազգային և տեղական համատեքստային գործոնների փաստաթղթավորումը: IND14. Ազգային և տեղական գիտելիքներին, համոզմունքներին և քաղաքական առաջնահերթություններին համապատասխանող նախագծերի տոկոսը: IND15. Ծրագրերի համատեքստերի համապատասխանության վերաբերյալ շահագրգիռ կողմերի ընկալման բնույթը: IND16. Ծրագրային գործունեության նախագծման և իրականացման գործընթացներում համապատասխան շահագրգիռ կողմերի և պարտավորություն կրողների ներգրավվածության աստիճանը: IND17. Ներգրավվածության և համագործակցության աստիճանից շահագրգիռ կողմերի բավարարվածության բնույթը: IND18. Շահագրգիռ կողմերի ներգրավվածությանն առնչվող հիմնական խոչընդոտների բնույթը: IND19. Ծրագրային գործունեության նախագծման և պլանավորման գործընթացներում դեռահասների, երիտասարդների և նրանց ընտանիքների/ներկայացնող կազմակերպությունների ներգրավվածության աստիճանը: IND20. Դեռահասների և երիտասարդների բովանդակային մասնակցությանն առնչվող խոչընդոտների բնույթը:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ - Ֆոթո-ներ - CATI	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : Քաղաքականության պատասխանատուների և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված Ֆոթո-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ: ՄԱԿ-ի անձնակազմի և դոնորների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
	հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի նախագծման, գնահատման և իրականացման գործընթացներում՝ ինչն ապահովում է շահագրգիռ կողմերի գոհունակությունն ու արդյունավետ համագործակցությունը: ▪ Դեռահասների, երիտասարդների և նրանց ընտանիքների կամ ներկայացուցչական կազմակերպությունների տեսակետներն էականորեն ներառված են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ազգային և տեղական ծրագրերի նախագծման և պլանավորման փուլերում, ինչը երաշխավորում է բացահայտված խոչընդոտների հաղթահարումն ու բովանդակային մասնակցությունը:				
Համապատասխանությունը					

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ4. Համապատասխան և փոխյուրացնող են արդյոք ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված միջթեմատիկ ծրագրերը՝ ծրագրային գործունեության, արդյունքների և բյուջետավորման տեսանկյունից:	▪ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված տարբեր թեմատիկ ուղղություններով ծրագրերը ցուցաբերում են բարձր մակարդակի համապատասխանություն և փոխազդեցություն՝ երաշխավորելով ինտեգրված և սիներգետիկ անմիջական եւ վերջնարդյունքներ: ▪ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերի շրջանակներում բյուջետային հատկացումները ռազմավարականորեն են պլանավորվում՝ նպատակ ունենալով ապահովել տարբեր թեմատիկ ուղղությունների համահունչությունն ու փոխազդեցությունը, ինչպես նաև՝ առավելագույնի հասցնել ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունն ու ազդեցիկությունը:	IND21. ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության թեմատիկ ուղղություններում անմիջական և վերջնարդյունքների ամրապնդման և փոխազդեցության աստիճանը: IND22. Թեմատիկ ուղղությունների միջև փոխազդեցության ապահովմանն ուղղված բյուջեի հատկացման բնույթը:	▪ Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն ▪ ԱՏՀ-ներ	Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի և գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ5. Որքանով են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունն ու ծրագրերը սիներգիաներ և սինթեզներ ստեղծում ծրագրային գործունեության մեջ ներգրավված կողմերի և այլ դերակատարների միջև: Որովք են այն խոչընդոտները, որոնք պետք է հասցեագրել՝ սիներգիաների բարելավման համար:	- ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը, զգալի թվով համատեղ ծրագրային նախաձեռնությունների և համագործակցային պայմանագրերի միջոցով, արդյունավետորեն խթանում է այլ դերակատարների, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի գործակալությունների հետ սիներգիաներն ու սինթեզները: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերում համատեղ ծրագրերի իրականացման ջանքերը հանգեցնում են էական սիներգիաների, ինչը վկայում են որակական գնահատումները և շահագրգիռ կողմերի արձագանքները՝ հասցեագրելով հաջողության հիմնական գործոնները և բարելավման ենթակա դաշտերը: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերում սիներգիաների հասնելուն խոչընդոտող բացահայտված մարտահրավերներն ու խնդիրները համակարգված կերպով վեր են հանվում և արձագանք ստանում՝ նպատակ ունենալով ուժեղացնել համագործակցային ջանքերը և բարձրացնել համատեղ ծրագրերի արդյունավետությունը:	IND23. Այլ դերակատարների, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի այլ գործակալությունների հետ համատեղ ծրագրային նախաձեռնությունների և համագործակցային համաձայնագրերի (փոխըմբռնման հուշագրեր [ՓՀ] և այլն) թիվը: IND24. Համատեղ ծրագրային ջանքերով ստեղծված սիներգիաների օրինակները: IND25. Սիներգիաների հասնելու համար հաջողության բացահայտված հիմնական գործոնների և խոչընդոտների/մարտահրավերների բնույթը: IND26. Համատեղ ծրագրերում ներգրավված շահագրգիռ կողմերի արձագանքների բնույթը:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի, քաղաքականության պատասխանատուների և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:
Ազդեցիկություն					
Հ6. Նպատակային արդյունքների և որակի չափանիշների ապահովման տեսանկյունից՝ որքանով էին արդյունավետ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը՝ ինչպես	Շահագրգիռ կողմերը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը գնահատում են որպես արդյունավետ միջոց՝ իրենց նպատակներին հասնելու,	IND27. Դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետության վերաբերյալ շահագրգիռ կողմերի ընկալումների բնույթը: IND28. 10 ծրագրի համար ահմանված ցուցիչների/թիրախների նկատմամբ	- ԱՏՀ-ներ - ՖիսԶ-ներ - CATI	Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
ազգային, այնպես էլ տեղական մակարդակներում: Դեռահասներին ուղղված ծրագրերը նպաստել են արդյոք դեռահասների զարգացմանը, գործազգացմանը, ներառմանը, ինչպես նաև՝ գենդերային հավասարության ու արդարության ապահովման առաջընթացին:	- արդյունքները բարելավելու և դրանց որակը բարձրացնելու համար, ինչն էականորեն նպաստում է դեռահասների զարգացմանը, գործազգացմանը և ներառմանը, ինչպես նաև խթանում է գենդերային հավասարությունն ու անաչառությունը: 10 ծրագրի անմիջական և վերջնարդյունքների ցուցիչների/թիրախների նվաճումը փաստում է, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը արդյունավետորեն նպաստում են նախատեսված արդյունքների ստացմանը՝ հնարավորություն ընձեռելով հարմարեցված ուսումնական ծրագրերի միջոցով ընդլայնել հնարավորությունները, զարգացնել թվանշային հմտությունները, ինչպես նաև՝ ուժեղացնել երիտասարդների գործընթացումն ու դիմակայունությունը: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերը հաջողությամբ ուժեղացրել են հոգեսոցիալական աջակցությունը և գործընկերային աջակցության ցանցերը, գործընթացները դեռահասներին՝ կլիմայական գործողությունների իրականացման տեսանկյունից և խթանել հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների բովանդակալից մասնակցությունը՝ այսպիսով աջակցելով սոցիալապես և բնապահպանական տեսանկյունից կայուն համայնքների ձևավորմանն ու երիտասարդական ազգային	անմիջական և վերջնարդյունքների նվաճման մակարդակը, որը համապատասխանում է գնահատող թիմի կողմից մշակված շրջանակին 10 ծրագրերի համար սահմանված ցուցիչների և թիրախների նկատմամբ անմիջական և վերջնարդյունքների նվաճման մակարդակը՝ ըստ գնահատող թիմի կողմից մշակված շրջանակի (տե՛ս Հավելված 6-ը): Հարմարեցված ուսումնական ծրագրի և գործիքակազմի միջոցով գոյություն ունեցող հնարավորությունների ընդլայնման, ինչպես նաև թվային և 21-րդ դարի հմտությունների զարգացմանը նպաստելու աստիճանը (փոխկապակցված է ՎԱ 3.1, ՎԱ 3.2, ՎԱ 1.1 և ՎԱ 2.1 ցուցիչներին, տե՛ս Հավելված 6-ը): Պրոֆեսիոնալ երիտասարդ աշխատակիցների և հոգեկան առողջության մասնագետների ներգրավմամբ իրականացվող ոչ ֆորմալ կրթական նախաձեռնությունների միջոցով երիտասարդների գործընթացման և դիմակայունության ամրապնդման աստիճանը (փոխկապակցված է ՎԱ 4.1 և ՎԱ 5.1 ցուցիչներին, տե՛ս Հավելված 6-ը): Ծնողների, երեխաների և դեռահասների կարողությունների զարգացմանը նպաստող հոգեսոցիալական աջակցության և գործընկերային աջակցության ցանցերի ձևավորման աստիճանը՝ հատկապես այնպիսի մարտահրավերների համատեքստում, ինչպիսին է COVID-19 համավարակը (փոխկապակցված է ՎԱ 6.1-ին, տե՛ս Հավելված 6-ը): Դեռահասներին կլիմայի գործողությունների իրականացման համար գործընթացված և դիմակայուն դեռահասներ լինելու և այսպիսով սոցիալական և շրջակա միջավայրի տեսանկյունից կայուն համայնքների ստեղծմանն աջակցելու աստիճանը			Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոքս-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
	քաղաքականությունների բարելավմանը:	IND34. (փոխկապացված է ՎԱ 8.1-ին, տե՛ս Հավելված 6-ը): ՀՈՒԵ-ների, դեռահասների և երիտասարդների բովանդակալից մասնակցության խթանման աստիճանը՝ հատկապես ՏՏ ոլորտում կարողությունների զորեղացման միջոցով, ինչը նպաստում է նրանց հավասար և ներառական ներգրավվածությանը՝ հաշմանդամություն չունեցող իրենց հասակակիցների հետ (փոխկապացված է ՎԱ 1.1-ին, ՎԱ 2.1-ին և ՎԱ 9.1-ին, տե՛ս Հավելված 6-ը): IND35. Երիտասարդների կարիքներին և մարտահրավերներին առավել արդյունավետ արձագանքելու, ինչպես նաև՝ նրանց զարգացման համար ավելի աջակցող և զորեղացնող միջավայր խթանելու նպատակով՝ ազգային երիտասարդական քաղաքականությունների բարելավման աստիճանը (փոխկապացված է ՎԱ 10.1-ին, տե՛ս Հավելված 6-ը):			

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ7. Որո՞նք են արդեն իսկ ձեռք բերված կամ ձեռք բերման հավանականություն ունեցող նախատեսված և չնախատեսված, դրական և բացասական փոփոխություններն ու հետևանքները՝ իրավունքների կրող հանդիսացող տարբեր խմբերի և պարտավորություն կրող կողմերի համար՝ ներառյալ դեռահասների և նրանց խնամակալների, դասընթացավարների/քույշ-մասնագետների և ուսուցիչների, այլ մասնագետների, որոշում կայացնողների և ծրագրային գործունեությունն իրականացնողների:	- ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերը, իրավունքների կրողներ հանդիսացող և պարտավորություններ կրող տարբեր խմբերի համար, հանգեցրել են թե՛ նախատեսված, թե՛ չնախատեսված, ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական փոփոխությունների՝ ինչպես արձանագրված է ծրագրերի զեկույցներում և արտացոլված՝ շահագրգիռ կողմերի գնահատականներում: - Ձգալի թվով դեռահասներ և խնամակալներ Նշում են, որ ծրագրերի ազդեցությամբ իրենց գիտելիքները, հմտությունները և բարօրությունը բարելավվել են, ինչը վկայում է ուղղակի շահառուների համար ծրագրերի դրական արդյունքների մասին: - ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության իրականացումը հանգեցրել է որոշումների կայացնողների և ծրագրերն իրականացնողների շրջանում քաղաքականության կամ գործելակերպի նկատելի փոփոխությունների՝ բարելավելով արդյունքներն ու դրանց մատուցումը:	IND36. Ծրագրային փաստաթղթերի առկայությունը և դրանցում արձանագրված փոփոխությունների տեսակները: IND37. Ծրագրերն իրականացնողների, դոնորների, ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում նախատեսված և չնախատեսված փոփոխությունների և դրանց տեսակների ընկալումները: IND38. Ծրագրային գործունեության արդյունքում գիտելիքների, հմտությունների կամ բարեկեցության բարելավման մասին հաղորդող դեռահասների և խնամակալների տոկոսը: IND39. Որոշում կայացնողների և ծրագրային գործունեության իրականացնողների շրջանում ծրագրերի իրականացմանն ու արդյունքների բարելավմանը նպաստող քաղաքականության կամ գործելակերպի փոփոխությունը փաստող վկայությունները:	- ՖնՔ-ներ - CATI - ԱՏՀ-ներ	Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ՖնՔ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ: ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:
Հ8. Ի՞նչ սովորեցին ծրագրային գործունեության և ծրագրի շահագրգիռ կողմերը (այդ թվում՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի թիմը, գործընկերները, դասընթացավարները, քաղաքականություն մշակողները և այլն) միմյանցից: Ի՞նչ սովորեցին չափահաս շահագրգիռ կողմերը դեռահասներից (ADAP հարցեր):	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի ծրագրերը արդյունավետորեն փաստագրում և արձանագրում են ինչպես չափահաս, այնպես էլ՝ դեռահաս շահագրգիռ կողմերի փոխազդեցությունների արդյունքում քաղված դասերը, ինչի մասին վկայում են գիտելիքների բովանդակալից փոխանակումը և	IND40. Շահագրգիռ կողմերի՝ ծրագրից քաղած դասերի փաստաթղթավորման աստիճանը: IND41. Չափահաս և դեռահաս շահագրգիռ կողմերի միջև փոխազդեցության արդյունքում միմյանցից սովորելու օրինակներն ու արդյունքները: IND42. Շահագրգիռ կողմերի համար կազմակերպված գիտելիքների փոխանակման միջոցառումների կամ աշխատարանների թիվը:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ - ՖնՔ-ներ - CATI	Նկարագրական և վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
	ուսումնառության արդյունքները: Սա ներառում է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի անձնակազմի, գործընկերների, դասընթացավարների, քաղաքականություն մշակողների և դեռահասների միջև փոխազդեցության արդյունքում ստացված մտքերի և գաղափարների արձանագրումը: Շահագրգիռ կողմերի համար կազմակերպված գիտելիքների փոխանակման միջոցառումներն ու աշխատարանները էապես նպաստում են ուսումնառության արդյունքներին, որոնց շնորհիվ չափահաս շահագրգիռ կողմերն արժեքավոր մտքեր ու գաղափարներ են ստանում դեռահասներից և բարելավում դեռահասների հիմնահարցերի շուրջ իրենց գործելակերպերն ու ընկալումները:				Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոխժ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ:
Հ9. Հնարավորության դեպքում՝ ի՞նչն այլ կերպ կանեին ծրագրային գործունեության և ծրագրերի շահագրգիռ կողմերը: Շահագրգիռ կողմերից յուրաքանչյուրն ի՞նչն այլ կերպ կանի հաջորդ անգամ (ADAP հարցեր):	- Ծրագրային գործունեության և ծրագրերի շահագրգիռ կողմերը, ելնելով իրենց փորձից, կոնկրետ բարելավումներ և փոփոխություններ են առաջարկում հետագա ծրագրերի համար՝ հիմնված յուրաքանչյուր խմբի կողմից փաստագրված օրինակների և հանգամանալից առաջարկների վրա: - Շահագրգիռ կողմերը կիսվում են առաջարկվող փոփոխությունների ակնկալվող արդյունքների վերաբերյալ իրենց կարծիքներով՝ նշելով, թե ինչպես են այս փոփոխությունները նպաստելու ծրագրի արդյունավետության բարձրացմանը և նախկինում առաջացած թերությունների լուծմանը:	- Շահագրգիռ կողմերի կողմից առաջարկված հնարավոր բարելավումների դեպքերն ու օրինակները: - Յուրաքանչյուր շահագրգիռ կողմի խմբի կողմից հետագա ծրագրային գործունեության համար առաջարկված փոփոխությունների թիվը և դրանց բնույթը: - Շահագրգիռ կողմերի, առաջարկվող փոփոխություններից ակնկալվող արդյունքների վերաբերյալ, արձագանքների բնույթը:	- ԱՌՀ-ներ - Ֆոխժ-ներ - CATI	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոխժ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ10. Որքան մասնակցային և ներառական էր ծրագրերի և միջամտությունների նախագծումը և իրագործումը: Ի՞նչ դեր էին ստանձնել դեռահասները և երիտասարդները: Որքանով էին նրանք հնարավորություն ունենում ազդելու ծրագրերի նախագծման, իրագործման և մշտադիտարկման վրա: Ինչպե՞ս էին նրանք ընկալում իրենց այդ առնչությամբ: (ADAP հարցեր):	- Դեռահասները և երիտասարդները շատ գոհ են իրենց մասնակցության աստիճանից և ծրագրերի նախագծման ու իրականացման ներառականությունից, ինչի մասին վկայում է ծրագրերում և դրանց առանձին գործողություններում ազդեցություն ունենալու և ներդրումներ կատարելու բովանդակային հնարավորությունների առկայությունը: - Ծրագրերի զգալի մասն ունի դեռահասների ներգրավվածությանն ուղղված մեխանիզմներ և հարթակներ, որոնք թույլ են տալիս դեռահասներին և երիտասարդներին ակտիվորեն ազդել ծրագրերի նախագծման, իրականացման և մշտադիտարկման գործընթացների վրա: Սա ներառում է նրանց տրված դեկավար պաշտոնների և պարտականությունների փաստագրված օրինակները:	IND43. Դեռահասների գոհունակության աստիճանը՝ ծրագրի նախագծման և իրականացման գործընթացներում ներառականությունից և իրենց մասնակցությունից: IND44. Ծրագրային գործունեության և ծրագրերի նախագծման, իրականացման և մշտադիտարկման վրա դեռահասների և երիտասարդների ազդեցություն ունենալուն ուղղված մեխանիզմների առկայությունը: IND45. Դեռահասների ներգրավմանն ուղղված մասնակցային մեխանիզմների կամ հարթակների ստեղծմանը նպաստող ծրագրերի և միջամտությունների տոկոսը: IND46. Ծրագրային գործունեության նախագծման, իրականացման և մշտադիտարկման գործընթացներում դեռահասների և երիտասարդների դերի բնույթը: IND47. Որոշումների կայացման գործընթացներում դեռահասների ներդրումների համար ստեղծված հնարավորությունների աստիճանը: IND48. Ծրագրային գործունեության շրջանակներում դեռահասներին վերապահված դեկավար դերերի և պարտականությունների օրինակները:	- USՀ-ներ - ՖԽՔ-ներ - CATI	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն Քանակական վերլուծություն	ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոքս-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված քանակական հարցումներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Արդյունավետություն					
Հ11. Որքանով են դեռահասներին ուղղված ծրագրերին հատկացված ռեսուրսները (ֆինանսական և մարդկային) համապատասխան՝ ռազմավարությունների իրագործման և ակնկալվող արդյունքներին հասնելու տեսանկյունից: Կարելի էր արդյոք նույն կամ ավելի լավ արդյունքները նվաճել՝ հասանելի ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործմամբ:	- ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերին հատկացվող ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսները պատշաճ կերպով աջակցում են ռազմավարությունների իրականացմանը և ակնկալվող արդյունքների նվաճմանը, ինչի մասին վկայում է ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը, ինչը նպաստում է ծրագրային նպատակների իրականացմանը: - Շահագրգիռ կողմերի գնահատմամբ՝ ռեսուրսների բաշխումն արդյունավետ և տեղին է, և կան ապացույցներ, որ պլանավորված ռեսուրսներն ըստ նախատեսվածի են ստացվել և օգտագործվել, ինչը վկայում է, որ նմանատիպ կամ ավելի լավ արդյունքների կարելի էր հասնել ռեսուրսների ավելի օպտիմալ օգտագործման դեպքում:	IND49. Դեռահասներին ուղղված ծրագրերին բավարար ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների տրամադրման աստիճանը: IND50. Ծրագրային գործունեության նպատակների իրականացման համար՝ ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման աստիճանը: IND51. Ռեսուրսների բավարարության և բաշխման արդյունավետության վերաբերյալ շահագրգիռ կողմերի ընկալումների բնույթը: IND52. Ապացույցներ առ այն, որ պլանավորված ռեսուրսները ստացվել և օգտագործվել են ըստ նախատեսված մակարդակի:	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ - Ֆոթո-ներ	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի և դոնորների ու գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոթո-ներ:

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ12. Որո՞նք են այդ ծրագրերի իրականացման հաջողության գործոններն ու սահմանափակումները: Արդյո՞ք ծրագրերը նախագծվել, իրականացվել, և պատշաճորեն մշտադիտարկվել ու գնահատվել են պլանավորված ժամկետների համաձայն: Գրանցվել է են արդյո՞ք ուշացումներ, և դրն էր դրանց պատճառը:	- Բացահայտվել են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին ուղղված ծրագրերի հաջողության հիմնական գործոններն ու սահմանափակումները, ներառյալ արդյունավետ գործելակերպերի օրինակներն ու մարտահրավերները: Ընդհանուր առմամբ, ծրագրերը մշակվել և իրականացվել են նախատեսված ժամանակացույցի համաձայն, իսկ հնարավոր ուշացումները պատշաճ կերպով հիմնավորվել և փաստաթղթավորվել են: - Ռեսուրսներն օգտագործվում են ժամանակին, և առկա են ծրագրերի համակարգված իրականացման, մշտադիտարկման, վերահսկողության և գնահատման փաստագրված ապացույցներ, որոնք երաշխավորում են ծրագրերի պատշաճ վերահսկումը և պլանավորված ժամանակացույցից ցանկացած շեղման հաշվառումն ու արձագանքումը:	IND53. Ծրագրային գործունեության իրականացման հաջողության գործոնների և սահմանափակումների օրինակներ: IND54. Ծրագրային գործունեության ժամանակացույցին համապատասխանության բնույթը և ցանկացած ուշացման հիմնավորումը): IND55. Ապացույց առ այն, որ ռեսուրսները ժամանակին են օգտագործվել: IND56. Համակարգված մշտադիտարկման, վերահսկողության և ծրագրի կատարողականի գնահատման ապացույցներ):	- Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն - ԱՏՀ-ներ - Ֆոթո-ներ	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի և դոնորների ու գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված Ֆոթո-ներ:
Կայունություն					

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
Հ13 Որքան է հավանականությունը, որ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրերի/նախաձեռնությունների արդյունքում դեռահասների և երիտասարդների համար և նրանց հետ ձեռք բերված օգուտներն ու նվաճումները շարունակվեն կամ հաստատությունականացվեն կառավարության, համայնքների կամ քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրերի ավարտից հետո:	▪ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի օգուտներն ու նվաճումները, ամենայն հավանականությամբ, կշարունակվեն կամ ձեռք կբերեն հաստատությունային բնույթ՝ ըստ կառավարության, համայնքների կամ քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների ներգրավվածության և ստանձնած պարտավորությունների սահմանների: ▪ Կառավարությունը, համայնքները և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները ցուցաբերում են ծրագրի արդյունքների նկատմամբ սեփականության զգացում, ինչը վկայում է նրանց, միջին և երկարաժամկետ կտրվածքով՝ առանց արտաքին աջակցության ծրագիրը շարունակելու, ընդլայնելու կամ փոփոխելու, կարողության մասին: ▪ Պաշտոնական համաձայնագրերի, ինչպես օրինակ՝ Փոխըմբռնման հուշագրերի (ՓՀ-եր) առկայությունը, արտացոլում է ծրագրի գործողությունները ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներգրավվածությունից դուրս պահպանելուն և ընդարձակելուն ուղղված ընթացիկ համագործակցությունն ու հանձնառությունը:	IND57. ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներգրավվածությունից հետո ծրագրի օգուտների շարունակականության հավանականությունը: IND58. Կառավարության, համայնքների կամ քաղաքացիական հասարակության կողմից ծրագրի նվաճումների հանդեպ սեփականության զգացման բնույթը: IND59. Հաստատությունների և համայնքների, միջին և երկարաժամկետ կտրվածքով, առանց արտաքին աջակցության ծրագիրը շարունակելու, ընդլայնելու կամ փոփոխելու, կարողությունը: IND60. Գործողությունների համար ՓՀ-երի թիվը:	▪ Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն ▪ ԱՏՀ-ներ ▪ Ֆոթո-ներ	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն : ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ: Ուղղակի և անուղղակի շահառուների շրջանում անցկացված ֆոթո-ներ:
Հ14. Որո՞նք են դիմակայունությանը և ռիսկերին առնչվող այն գործոններն ու հնարավոր փոխզիջումները, որոնք երկարաժամկետ և միջնաժամկետ կտրվածքով սահմանում են այդ	▪ Դիմակայունության և ռիսկերի գործոններն էապես ազդում են ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրերի օգուտների և նվաճումների, միջին և	IND61. Դիմակայունության և ռիսկերի գործոնների օրինակները, որոնք ազդում են ծրագրային գործունեության օգուտների, միջին և երկարաժամկետ կտրվածքով, շարունակականության վրա:	▪ Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն ▪ ԱՏՀ-ներ	Նկարագրակա ն վերլուծություն Թեմատիկ վերլուծություն	Ծրագրային գործունեությանը և ծրագրերին առնչվող փաստաթղթերի վերանայում/ուսումնասիրություն :

Գնահատման չափանիշներ/հարցեր	Կանխադրույթներ	Ցուցիչներ/չափանիշներ	Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	Տվյալների վերլուծության տեխնիկաներ	Տվյալների աղբյուրներ
օգուտների շարունակականության հավանականությունը:	երկարաժամկետ կտրվածքով, շարունակականության վրա, ինչի մասին վկայում են որակական վերլուծության արդյունքում բացահայտված կոնկրետ օրինակները: ▪ Ծրագրային գործունեության նվաճումների կայունության վրա ազդող հնարավոր փոխզիջումները բացահայտված են, իսկ դրանց բնույթը, օգուտների շարունակականության վրա ազդեցության տեսանկյունից, հասկանալի է: ▪ Համայնքների և հաստատությունների կարողությունները բավականաչափ զարգացած են՝ ռիսկերը մեղմելու և դիմակայունությունը ուժեղացնելու համար, ինչը խթանում է ծրագրի օգուտների և նվաճումների երկարաժամկետ կայունությունը:	IND62. Ծրագրային գործունեության նվաճումների կայունության վրա ազդող հնարավոր փոխզիջումների առկայությունը և բնույթը: IND63. Ռիսկերի նվազեցմանը և դիմակայունության բարձրացմանը նպաստող համայնքային կամ հաստատությունային կարողությունների աստիճանը:			ՄԱԿ-ի անձնակազմի և ծրագրային գործունեության գործընկերների հետ անցկացված ԱՏՀ-ներ:

Հավելված 3. Շահագրգիռ կողմերի քարտեզ (ներառյալ՝ հարցազրույցներին մասնակցած անձինք)

#	Անուն-ազգանունը	Պաշտոնը	Կազմակերպությունը	P4AY-ում դերը	Առընթեր նախագիծը	ԱՏՀ-ի անցկացման կարգավիճակը
1.	Աննա Բարֆյան	Երիտասարդների ծրագրի վերլուծաբան	ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամ	Դոնոր	GENU, POLICY	ԱՅՈ
2.	Մարինե Արամյան	Ծրագրի ղեկավար	ՄԹ կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամ	Դոնոր	PEERSUP, IDEALAB	ԱՅՈ
3.	Վահե Սարգսյան	Ծրագրի պատասխանատու	Ավստրիական զարգացման գործակալություն (ԱԶԳ)	Դոնոր	CLIMATE	ԱՅՈ
4.			«Բարելավված ծառայություններ հավասար մասնակցության և ներառական զարգացման համար» նախագիծ, որը ֆինանսավորվում է Ռուսաստանի Դաշնության կողմից	Դոնոր	INTNET	ՈՉ
5.	ՄՈՆՏԱՐԻՈՆ Բրունո	Ծրագրի ղեկավար	ԵՄ	Դոնոր	UPSHIFT	ԱՅՈ
6.	Գուստավ Օլիվերա Պուլիեզ	Ուսումնական ծրագրերի մշակման խորհրդատու	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի նորարարությունների գրասենյակ	Դոնոր	GAME	ԱՅՈ
7.	Ումեյմա Ռեմի	Ինովացիոն ղեկավար - Գենդերային հավասարության պորտֆել	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի նորարարությունների գրասենյակ	Դոնոր	GAME	ՈՉ (փոխկապակցված է #6-ին)
8.			Ճապոնիայի կառավարություն	Դոնոր	BASLIF	ՈՉ
9.			ԱԻԱԿՀ	Դոնոր	BASLIF	ՈՉ
10.	Արմինե Պետրոսյան		ՄԱԿ-ի մշտական համակարգողի գրասենյակի ստորաբաժանում	Դոնոր	GENU	ԱՅՈ
11.	Նարեկ Մանուկյան		UNDP	Դոնոր	GENU	ՈՉ (փոխկապակցված է #1-ին)
12.	Ալեքս Կալպակյան	Արգենտինայի «Հայաստան» հիմնադրամի ղեկավար	Արգենտինահայ համայնք	Դոնոր	YHOUS	ԱՅՈ

#	Անուն-ազգանունը	Պաշտոնը	Կազմակերպությունը	P4AY-ում դերը	Առընթեր Նախագիծը	ԱՏՀ-ի անցկացման կարգավիճակը
13.			Հայաստան համահայկական հիմնադրամ	Դոնոր	YHOUS	ՈՉ (փոխկապակցված է #12-ին և #14-ին)
14.	Աստղիկ Գրիգորյան	Ծրագրերի կառավարման մասնագետ	ԱԱՆ ՄԶԳ	Դոնոր	YHOUS	ԱՅՈ
15.	Զառա Ասլանյան	Երիտասարդական քաղաքականության վարչության պետ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	UPSHIFT, GENUN, GAME, BASLIF, YHOUS, POLICY	ԱՅՈ
16.	Վաչե Տերտերյան		Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #17-ին)
17.	Աշոտ Գիլոյան	Տեղական ինքնակառավարման քաղաքականության վարչության պետ	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	CLIMATE	ԱՅՈ
18.			Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	BASLIF	ՈՉ (փոխկապակցված է #15-ին)
19.	Արամ Մեյմարյան	Փոխնախարար	Շրջակա միջավայրի նախարարություններ	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #17-ին)
20.	Նոնա Բուդոյան	Կլիմայի քաղաքականության վարչության պետ	Շրջակա միջավայրի նախարարություններ	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #17-ին)
21.	Արփինե Սարգսյան	Փոխնախարար	Ներքին գործերի նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #17-ին)
22.		Փոխնախարար	Բարձր տեխնոլոգիաների նախարարություն	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	GAME	ՈՉ (փոխկապակցված է #15-ին)
23.			ԱԱՀՆ	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	BASLIF	ՈՉ (փոխկապակցված է #15-ին)

#	Անուն-ազգանունը	Պաշտոնը	Կազմակերպությունը	P4AY-ում դերը	Առընթեր Նախագիծը	ԱՏՀ-ի անցկացման կարգավիճակը
24.	Հուսիկ Սահակյան	Համայնքի ղեկավար	Արենիի համայնքապետարան	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	YHOUS	ԱՅՈ
25.	Արամ Միքայելյան	Գործադիր տնօրեն	Աղավնաձորի համայնք	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	YHOUS	ԱՅՈ
26.	Վարդուշ Հովսեփյան	Զարգացման ծրագրերի պատասխանատու	Վայքի քաղաքապետարան	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	IDEALAB, PEERSUP	ԱՅՈ
27.	Արմինե Ղուկասյան	Աշխատակազմի քարտուղար	Սևանի քաղաքապետարան	Կառավարության համապատասխան շահագրգիռ կողմ	IDEALAB	ԱՅՈ
28.	Արթուր Նաջարյան	Միջազգային խորհրդի նախագահ	Գյումրու երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE, UPSHIFT, BASLIF, YHOUS	ԱՅՈ
29.	Աստղիկ Հովհաննիսյան	Ծրագրի համակարգող	Գյումրու երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #28-ին)
30.	Գոհար Հովհաննիսյան	Տնօրեն	«Այբ» կրթական հիմնադրամ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE, BASLIF, GENUN	ՈՉ (փոխկապակցված է #31-ին)
31.	Սոնա Կոչեցյան	Նախկին տնօրեն	«Այբ» կրթական հիմնադրամ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE, BASLIF, GENUN	ԱՅՈ
32.	Նարե Խլղաթյան	Ծրագրի համակարգող	«Այբ» կրթական հիմնադրամ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #31-ին)
33.	Օլգա Արֆենա	Ծրագրի նախկին ղեկավար	«Այբ» կրթական հիմնադրամ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	BASLIF, GENUN	ԱՅՈ
34.	Իգոր Մկրտումյան	«Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված»-ի նախագահ	Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	INTNET	ԱՅՈ (խմբային հարցազրույց)

#	Անուն-ազգանունը	Պաշտոնը	Կազմակերպությունը	P4AY-ում դերը	Առընթեր Նախագիծը	ԱՏՀ-ի անցկացման կարգավիճակը
35.	Կարեն Երզնկյան	«Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված»-ի հիմնադիր անդամ	Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	INTNET	
36.	Արտաշես Թորոսյան	Տնօրենի պաշտոնակատար	Կրթության զարգացման և նորարարության ազգային կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
37.	Գագիկ Մելիքյան	Տնօրենի պաշտոնակատար	Կրթության զարգացման և նորարարության ազգային կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
38.	Արտակ Պողոսյան		Կրթական տեխնոլոգիաների ազգային կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
39.	Սյուզի Մաշուրյան	Կրթության տեղեկատվավերլուծական բաժնի պետ	Կրթական տեխնոլոգիաների ազգային կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
40.	Արա Բարսեղյան	Տնօրենի պաշտոնակատար	Աղետների ռիսկի նվազեցման ազգային պլատֆորմ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ԱՅՈ
41.	Աբրահամ Արտաշեսյան	Տնօրեն	Համայնքների ֆինանսիստների միավորում	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
42.	Արթուր Ղազարյան	Նախագահ	Դիլիջանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն ՀԿ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
43.	Հայարփի Աղախանյան	Ծրագրի համակարգող	Սյունիք ՀԿ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	CLIMATE	ՈՉ (փոխկապակցված է #40-ին)
44.	Բելլա Հարությունյան	ԳՏԿ-ի բիզնես զարգացման համակարգող	Ձեռնարկությունների ինկուբատոր հիմնադրամ / Գյումրու տեխնոլոգիական կենտրոն	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	UPSHIFT, GAME	ԱՅՈ
45.	Մարինե Աթայան	Երիտասարդների համակարգող	Կարիտաս հիմնադրամ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	UPSHIFT	ԱՅՈ

#	Անուն-ազգանունը	Պաշտոնը	Կազմակերպությունը	P4AY-ում դերը	Առընթեր Նախագիծը	ԱՏՀ-ի անցկացման կարգավիճակը
46.	Արուսիկ Զեյնալյան	Տնօրեն	Գրադարակ ՀԿ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	YHOUS	ԱՅՈ
47.	Աննա Ալեքսանյան	Ծրագրերի զարգացման ղեկավար	Վիննեթ Գորիս	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	YHOUS	ԱՅՈ
48.	Աննա Վելիցյան	Տնօրեն	«Ծնողի դպրոց» ծնողավարման, կրթական և հոգեբանական աջակցության կենտրոն» ՀԿ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	PEERSUP	ԱՅՈ
49.	Էլեն Մանուկյան	Թիմի ղեկավար	«Նորաձևության և դիզայնի պալատ» ՀԿ	Նախագիծ իրականացնող գործընկեր	IDEALAB	ԱՅՈ
50.	Հասմիկ Ալեքսանյան	Դեռահասների զարգացմանն ուղղված ծրագրերի պատասխանատու	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ	ՅՈՒՆԻՍԵֆ	UPSHIFT, GENUN, GAME, YHOUS, BASLIF, POLICY	ԱՅՈ
51.	Հեղինար Մելքում Մելքոմյան	Երեխաների պաշտպանության ծրագրի անդամ	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ	ՅՈՒՆԻՍԵֆ	YHOUS, PEERSUP, IDEALAB	ԱՅՈ
52.	Վիգեն Շիրվանյան	ԱՌՆ/Կլիմայի փոփոխության ծրագրի ղեկավար	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ	ՅՈՒՆԻՍԵֆ	CLIMATE	ԱՅՈ
53.	Հասմիկ Առաքելյան	Կրթական ծրագրերի պատասխանատու	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակ	ՅՈՒՆԻՍԵֆ	INTNET	ԱՅՈ

Հավելված 4. ՖԻՆԶ-ների մատրիցա

#	ՆԱԽԱԳ ԻԾ	ԽՄԲԻ ԿԱԶՄԸ	ՇԱՀԱՌՈՒԻ ՏԵՍԱԿԸ	ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵ ՐԻ ԹԻՎԸ
1	UPSHIFT	15–19 տարեկան դեռահասներ՝ տարբեր սեռերի և տարածաշրջանների (Շիրակ, Սյունիք, Լոռի, Գեղարքունիք և Տավուշ)	Ուղղակի	3
2		Տարբեր սեռերի մենթորներ՝ Շիրակի, Սյունիքի, Լոռու, Գեղարքունիքի և Տավուշի մարզերից	Անուղղակի	5
3		Ընտրված Նախագծերից մեկի թիմի անդամներ	Ուղղակի	2
4		Երիտասարդ աշխատակիցներ՝ ներգրավման և տեսանելիության ուղղությամբ աշխատող հաստատություններից՝ ներառյալ ԵՆԿ-ը (Երիտասարդական Նախաձեռնությունների կենտրոն) և Ձեռնարկությունների ինկուբատոր հիմնադրամը (EIF)	Անուղղակի	3
5	GENU	«Կլիմապոլիս» Նախագծի թիմի անդամներ	Ուղղակի	3
6		«Minder» Նախագծի թիմի անդամներ	Ուղղակի	2
7		«ՄԵԴԻԱԼՈԳ» Նախագծի թիմի անդամներ	Ուղղակի	4
8	GAME	Տարբեր մարզերից (Շիրակ, Լոռի, Սյունիք) 12-14 տ.	Ուղղակի	5
9		1 Տարբեր մարզերից (Շիրակ, Լոռի, Սյունիք) 15-24 տ. աղջիկներ	Ուղղակի	4
10		Դասընթացավարներ և մենթորներ	Անուղղակի	3
11	YHOUS	Գավառի, Արմավիրի և Վաղարշապատի երիտասարդական տների՝ տարբեր սեռերի և տարիքային խմբերի անդամներ	Ուղղակի	6
12		Բաց երիտասարդական տների երիտասարդ աշխատակիցներ	Անուղղակի	10
13	BASLIF	Տարբեր սեռերի և մարզերից (Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) 14–15տ. դեռահասներ	Ուղղակի	3
14		Տարբեր սեռերի և մարզերից (Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) 16-17 տ. դեռահասներ	Ուղղակի	5
15		Տեղական ՀԿ-ներից և բարեգործական կազմակերպություններից երիտասարդ մասնագետներ և կիսապրոֆեսիոնալներ	Անուղղակի	5
16	PEERSUP	Դասընթացներին մասնակցած տարբեր սեռերի և մարզերից (Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) 15-19 տ. դեռահասներ	Ուղղակի	4
17		Դասընթացներին մասնակցած տարբեր սեռերի և մարզերից (Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) ծնողներ և խնամակալներ	Անուղղակի	5
18		Դասընթացներին մասնակցած տարբեր սեռերի և մարզերից (Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) ՄԾԱ մասնագետներ և կիսապրոֆեսիոնալներ	Անուղղակի	5
19	IDEALAB	Idea Lab-ի 15-19 տ. տարբեր սեռերի մասնակիցներ Եղեգնաձորից	Ուղղակի	2
20	INTNET	14-18 տ. հաշմանդամություն ունեցող տարբեր սեռերի մասնակիցներ Վանաձորից	Ուղղակի	4
21		Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների տարբեր սեռերի և շրջաններից (Երևան, Զրազդան, Վանաձոր, Գյումրի, Գորիս) ծնողներ և խնամակալներ:	Անուղղակի	4

Հավելված 5. CATI ընտրանք

ՆԱԽԱԳԻԾ	ՑՈՒՑԱԿԱԳՐՎԱԾ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ(#)	ԹԻՐԱԽԱՅԻՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆ	ԹԻՐԱԽԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱՆՔ (#)	ՓԱՍՏԱՑԻ ԸՆՏՐԱՆՔ (#)	ՓԱՍՏԱՑԻ ՀԱՄԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆ
UPSHIFT	194	8.5%	30	30	9%
GENU	36	1.6%	6	6	1.8%
GAME	274	12%	42	42	12.6%
YHOUS	1147	50.3%	176	177	53.3%
BASLIF	409	17.9%	63	42	13%
PEERSUP	44	1.9%	7	7	2.2%
IDEALAB	102	4.5%	16	16	4.8%
INTNET	73	3.2%	11	12	3.7%
TOTAL	2279	100%	350	332	100%

Ընտրանքի դիզայն և հաշվարկի քայլեր.

Քայլ 1. Ընտրանքի դիզայնը (հիմնված պատահական շերտավորման սկզբունքի վրա) մուտքագրվել է Excel աղյուսակ՝ 8 նախագծերի միջև ընտրանքի համամասնությունը հաշվարկելու նպատակով՝ ըստ վերոնշյալ աղյուսակի թիրախային տոկոսային հարաբերությունների: Ընտրանքի թիրախային չափը կրկնապատկվել է՝ հաշվի առնելու հնարավոր անվավեր կամ բացակայող պատասխանները:

Քայլ 2. Նախագծի շահառուների ցուցակները միավորվել են մեկ միասնական տվյալների բազայում:

Քայլ 3. Տվյալների բազայից բացառվել են այն դիտարկումները, որոնց պարագայում հեռախոսահամար չի տրամադրվել:

Քայլ 4. Կրկնվող արժեքներով դիտարկումները հեռացվել կամ միավորվել են տվյալների բազայում:

Քայլ 5. Պատահական արժեքներ ստեղծելու նպատակով՝ ամբողջ սյունակը լրացվել է =RAND() ֆունկցիայով:

Քայլ 6. Տվյալների բազան նախ դասակարգվել է պատահականորեն վերագրված թվերով (աճման կարգով), ապա՝ ըստ նախագծերի (աճման կարգով):

Քայլ 7. Յուրաքանչյուր նախագծի համար ընտրվել են առաջնային դիտարկումներ՝ ըստ վերոնշյալ աղյուսակում նշված թիրախային ընտրանքի չափի:

Հավելված 6. Տրամաբանական շրջանակ ¹¹¹

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
1. UPSHIFT	ԱԱ 1.1. Ներառական կրթության մեթոդաբանության մշակման և իրականացման շուրջ դասընթացներ ուսուցիչների/դասընթացավարների ու մեկնորների համար:	ԱԱ 1.1.1. Ուսուցիչների/դասընթացավարների ու մեկնորների համար անցկացվել է ներառական կրթության մեթոդաբանության մշակման շուրջ երկու դասընթաց:	ՎԱ 1.1. Հայաստանում ապրող երեխաները և դեռահասները, բարենպաստ և ապահով միջավայրում իրացնում են իրենց տաղանդներն ու հմտությունները՝ օգտվելով իրենց տարիքին համապատասխան հնարավորություններից, շարունակական ուսուցումից, ինչպես նաև ներառական և որակյալ կրթությունից:	ՎԱ 1.1.1. 5000 դեռահաս աղջիկ և տղան ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ իրականացված ծրագրերի միջոցով մասնակցել են քաղաքացիական ակտիվության նախաձեռնություններին և/կամ առաջնորդել դրանք:	ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեությունը վերաբերելի, համաձայնեցված, ազդեցիկ, արդյունավետ և կայուն կլինի:
	ԱԱ 1.2. 21-րդ դարի հմտությունների զարգացում Շիրակի, Սյունիքի, Գեղարքունիքի, Լոռու և Տավուշի մարզերում:	ԱԱ 1.2.1. 4 Յուրաքանչյուր մարզում անցկացվել են 21-րդ դարի հմտություններին նվիրած դասընթացներ և սուպերվիզի:			
		ԱԱ 1.2.2. Մարզերից յուրաքանչյուրում 50 դեռահաս աղջիկ և տղա մասնակցել են քաղաքացիական ակտիվության նախաձեռնություններին և/կամ առաջնորդել դրանք:			
		ԱԱ 1.2.3. Ընդհանուր առմամբ՝ յոթ բուքբեմփի է կազմակերպվել Լոռիում, Սյունիքում, Գեղարքունիքում և Տավուշում:			
		ԱԱ 1.2.4. Ընդհանուր առմամբ՝ 15 համայնքային նախագծի գաղափար է մշակվել և իրականացվել Սյունիքի, Գեղարքունիքի և Տավուշի երիտասարդների կողմից:			
	ԱԱ 1.3. Տեխնոլոգիական գիտելիքների զարգացում և փորձնակության հնարավորություններ:	ԱԱ 1.3.1. Զարգացվել է երկու տեխնոլոգիական հմտություն:			
		ԱԱ 1.3.2. Անցկացվել է մասնագիտական հմտություններին ուղղված հինգ դասընթաց և փորձնակության ծրագիր:			
		ԱԱ 1.4.1. Ստեղծվել է նախագծի տեսանելիության բարձրացմանն ուղղված երկու կոլո:			

¹¹¹ Աստղանիշով (*) նշված վանդակները ցուցում են, որ դրանց բովանդակությունը կազմվել է Գնահատող թիմի կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հետ խորհրդակցության արդյունքում:

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
	ԱԱ 1.5. Մենթորների ընտրություն և կարողությունների զարգացում:	ԱԱ 1.5.1. Հինգ մենթոր ծեռք է բերել ծրագրերի մշակման, կառավարման և երիտասարդական աշխատանքի շուրջ դասընթացներ իրականացնելու կարողություններ: ԱԱ 1.5.2. Մեկ տեղական կազմակերպություն ծեռք է բերել դեռահասակներին համայնքային ծրագիր իրականացնելու կարողություններ:			
	ԱԱ 1.6. Դեռահասների համար իրազեկման միջոցառումների, ընտրության և դասընթացների կազմակերպում Սպիտակում:	ԱԱ 1.6.1. Անցկացվել է ուսուցիչների/դասընթացավարների երեք դասընթաց: ԱԱ 1.6.2. Անցկացվել է իրազեկմանն ուղղված չորս առցանց և անցանց միջոցառում, այդ թվում՝ այց դպրոցներ, քոլեջներ, համալսարաններ և այլն: ԱԱ 1.6.3. Ծրագրերի ձևավորմանը և ղեկավարմանը նվիրված երկու դասընթաց է անցկացվել մենթորների համար: ԱԱ 1.6.4. Երկու նախագիծ է մշակվել դեռահասների համար:			
	ԱԱ 1.7. Ծրագրի եզրափակիչ միջոցառման կազմակերպում՝ բուքենմի և գաղափարների իրականացում թիմերի կողմից:	ԱԱ 1.7.1. Անցկացվել է չորս երկօրյա բուքենմի, գաղափարների ներկայացում և ծրագրի ղեկավարմանը նվիրված դասընթաց: ԱԱ 1.7.2. Հինգ դրական մոտեցումների ուսուցում (քուլչինգ)՝ գաղափարների իրականացման համար:			
2. Սերունդներ առանց սահմանների	ԱԱ 2.1. «Սերունդ առանց սահմանների» (GenU), «ԻմաՋեն»-ի, «Երիտասարդական նախաձեռնությունների մրցույթ»-ի մեկնարկ, իրազեկում և բուքենմիի կազմակերպում:	ԱԱ 2.1.1. 21-րդ դարի հմտություններին նվիրված դասընթացները և սուպերվիզիան զորեղացրել են 50 դեռահասի և երիտասարդի: ԱԱ 2.1.2. Կազմակերպվել է մեկ 2-օրյա բուքենմի և գաղափարների ներկայացում: ԱԱ 2.1.3. 50 դեռահասների հնարավորություն է ընձեռվել մշակել, զարգացնել և կյանքի կոչել երիտասարդների առաջնորդությամբ իրականացվող գաղափարներ:	ՎԱ 2.1. Հայաստանում ապրող երեխաները և դեռահասները իրացնում են իրենց տաղանդներն ու հմտությունները՝ բարենպաստ և ապահով միջավայրում՝ օգտվելով իրենց տարիքին համապատասխան հնարավորություններից, շարունակական ուսուցումից, ինչպես նաև ներառական և որակյալ կրթությունից:	ՎԱ 2.1.1. 20.000 դեռահաս աղջիկ և տղա ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի աջակցությամբ իրականացված ծրագրերի միջոցով մասնակցել են քաղաքացիական ակտիվությանն նախաձեռնություններին և/կամ առաջնորդել դրանք:	

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
	ԱԱ 2.1. «Սերունդ առանց սահմանների» (GenU), «ԻմաՋեն»-ի, «Երիտասարդական նախաձեռնությունների մրցույթ»-ի մեկնարկ, իրագեկում և բույքքեմփի կազմակերպում:	ԱԱ 2.2.1. 10 մենթորներ ձեռք են բերել ծրագրի մշակման, կառավարման և երիտասարդական աշխատանքի վերաբերյալ դասընթացներ իրականացնելու կարողություններ:			
		ԱԱ 2.2.2. Պատանիները և երիտասարդները մշակել և իրականացրել են երիտասարդների կողմից առաջնորդվող հինգ գաղափար:			
3. Gamechangers	ԱԱ 3.1. Հարմարեցված, գենդերազգայուն ուսումնական ծրագրերը և գործիքակազմերը նպաստում են ԳՏԾՄ հնարավորությունների ընդլայնմանը:	ԱԱ 3.1.1. Ծրագրային գործունեության ընթացքում մշակվել է մեկ ուսումնական ծրագիր և գործիքակազմ:	ՎԱ 3.1 Գոյություն ունեցող ԳՏԾՄ հնարավորություններն ընդլայնվում են հարմարեցված ուսումնական ծրագրի և մշակված գործիքակազմերի միջոցով, որոնք իրենց հերթին համապատասխանում են խաղային արդյունաբերությունում պահանջվող հմտություններին:	* ՎԱ 3.1.1. Մշակվել է առնվազն մեկ ուսումնական ծրագիր և գործիքակազմ:	
	ԱԱ 3.2. Ընդլայնված ԳՏԾՄ ուսումնառություն և ոգեշնչման հնարավորություններ 12-24 տարեկան դեռահաս և երիտասարդ աղջիկների համար:	ԱԱ 3.2.1. 123 դեռահաս աղջիկ և երիտասարդ կին մասնակցել են քաղաքացիական ակտիվության ուղղված դասընթացներին և նախաձեռնություններին:	ՎԱ 3.2. Ընդլայնված ԳՏԾՄ ուսումնառության և ոգեշնչման հնարավորություններ 12-24 տարեկան դեռահաս աղջիկների և երիտասարդ կանանց համար՝ բարելավելու իրենց 21-րդ դարի համապատասխան և թվային հմտությունները՝ հատկապես կենտրոնանալով խաղային արդյունաբերության և մուլտիմեդիա զարգացման վրա, ինչն իրականացվում է գենդերային հավասարությանը միտված ինտենսիվ մեթոդության ծրագրի շրջանակներում՝ կարիերայի հնարավորությունները և հաջողակ օրինակները ներկայացնելու միջոցով:	* ՎԱ 3.2.1. Այն չափը, որով ԳՏԾՄ ուսումնառությունը նպաստել է խաղային արդյունաբերության և մուլտիմեդիա ոլորտներում դեռահաս աղջիկների և երիտասարդ կանանց հմտությունների զարգացմանը:	
		ԱԱ 3.2.2. 71 դեռահաս աղջիկ և երիտասարդ կին ավարտել են դասընթացները և մասնակցել խաղերի զարգացման նախաձեռնություններին			
		ԱԱ 3.2.3. Նախագծվել և ծածկագրվել է 11 խաղ:			
		ԱԱ 3.2.4. Ծուրջ 1500 անձ մշակված խաղերի միջոցով դարձել է գենդերային իրավահավասար դերերի և պրակտիկաների շուրջ հաղորդագրությունների հասցեատերն ու ինտերակտիվ քննարկումների մասնակից:			
4. Երիտասարդների տների հիմնում և շահագործում	ԱԱ 4.1. Ապահով տարածքի ստեղծում և շահագործում Վայոց ձորի մարզի Աղավնաձոր բնակավայրում:	ԱԱ 4.1.1. 150 կին, աղջիկ և տղա հնարավորություն են ստացել օգտվելու ԳՀԲ ռիսկերի նվազեցման, կանխարգելման և/կամ արձագանքման միջամտություններից (ԵՎԱՏ HAC ցուցիչ):	* ՎԱ 4.1. Երիտասարդների համար նախատեսված ոչ ֆորմալ կրթություն՝ երիտասարդների(պրոֆեսիոնալ) աշխատանքի միջոցով՝ երիտասարդների գործընթացման և դիմակայունության ձևավորման նպատակով:	* ՎԱ 4.1.1. Երիտասարդների առնվազն 50%-ը մշտապես օգտվում են երիտասարդական տների տարածքից և ծառայություններից:	
		ԱԱ 4.1.2. Ստեղծվել և գործում է երեխաների համար նախատեսված մեկ ժամանակակից		* ՎԱ 4.1.2. Այն չափը, որով երիտասարդական տները	

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
		բազմաֆունկցիոնալ համայնքային գրադարան (HPD-ի ցուցիչ):		բարելավել են երիտասարդների դիմկայունությունը և զորեղացումը:	
		ՎԱ4.1.3. Հինգ համայնքային/երիտասարդական աշխատող ծեռք է բերել ոչ ֆորմալ կրթության միջոցով դեռահասների անձնական, սոցիալական և կրթական զարգացմանը նպաստելու հմտություններ (HPD-ի ցուցիչ):			
	ԱԱ 4.2. Կոտայքի մարզի Մրգաշեն համայնքում ապահով տարածքի ստեղծում և կահավորում/անհրաժեշտ սարքերով հագեցում:	ԱԱ 4.2.1. 600 երեխա, դեռահաս և խնամակալստանում է հոգեկան առողջության և հոգեսոցիալական համայնքահեն աջակցություն, ինչպես նաև օգտվում է երեխայի պաշտպանության ծառայություններից (CPD ցուցիչ):			
		ԱԱ 4.2.2. 600 անձ, այդ թվում՝ առավել խոցելի անձինք, ստանում են հոգեկան առողջության և հոգեսոցիալական աջակցություն (վերանայված ԱԱԳԾ ցուցիչ):			
	ԱԱ 4.3. Արարատի մարզի Դվին համայնքում ապահով տարածքի ստեղծում և կահավորում/անհրաժեշտ սարքերով հագեցում:	ԱԱ 4.3.1. 600 երեխա, դեռահաս և խնամակալ ստանում է հոգեկան առողջության և հոգեսոցիալական համայնքահեն առաջկցություն, ինչպես նաև օգտվում է երեխաների պաշտպանության ծառայություններից (CPD ցուցիչ):			
		ԱԱ 4.3.2. . 600 անձ, այդ թվում՝ առավել խոցելի անձինք, ստանում են հոգեկան առողջության և հոգեսոցիալական աջակցություն (վերանայված ԱԱԳԾ ցուցիչ):			
	ԱԱ 4.4. Ապահով, անվտանգ և մատչելի տարածքներ Արմավիրում, Էջմիածնում և Գավառում:	ԱԱ4.4.1. Երեք երիտասարդական կենտրոն վերանորոգվել և ապահովվել է համացանցով և անվտանգության համակարգերով:			
		ԱԱ 4.4.2. Երկու երիտասարդական կենտրոնի համար ծեռք է բերվել կահույք:			
		ԱԱ 4.4.3. Երկու երիտասարդական կենտրոնի համար ծեռք են բերվել թվանշային սարքավորումներ:			
		ԱԱ 4.4.4. Երկու երիտասարդական կենտրոնի համար ծեռք են բերվել զարգացման սարքավորումներ և պարագաներ:			

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
		ԱԱ 4.4.5. Երկու երիտասարդական կենտրոնի համար ձեռք են բերվել խոհանոցային տեխնիկա, իրեր և պարագաներ:			
	ԱԱ 4.5. Արմավիրում, Էջմիածնում և Գավառում գործող երիտասարդական կենտրոններ, որոնք մատչելի երիտասարդական ծառայություններ (PSS, CP) են տրամադրում 13-18 տարեկան 250 երիտասարդի համար:	ԱԱ 4.5.1. 12 աշխատակից, 250 երիտասարդ մասնակցել են դասընթացներին:			
		ԱԱ 4.5.2. 13-18 տարեկան երեք աշխատակից մասնակցել է արտերկրում կայացած միջազգային ուսումնական այցելությունների:			
		ԱԱ 4.5.3. Երեք կենտրոնի համար մշակվել են գործունեության և տվյալների հավաքագրման մեխանիզմի փաստաթղթեր:			
		ԱԱ 4.5.4. Երիտասարդական աշխատանքի ընդհանուր ծավալը կազմել է 300 ժամ:			
		ԱԱ 4.5.5. Աշխատարանների և ակումբային հանդիպումների ընդհանուր ծավալը կազմել է 50 ժամ:			
		ԱԱ 4.5.6. Իրականացվել է բացման երեք միջոցառում:			
5. Կյանքի հիմնարար հմտություններ	ԱԱ 5.1. 21-րդ դարի հմտությունների զարգացում, կարողությունների զարգացման դասընթացների համար: Նյութերի մշակում և շահառուների համար դասընթացների անցկացում:	ԱԱ 5.1.1. 90 դեռահաս (14-16 տ., 9 խումբ) երեխա ստանում է հոգեկան առողջության և հոգեժողովրդական համայնքաին աջակցություն, ինչպես նաև մասնակցում է կարողությունների զարգացման միջոցառումների:	*ՎԱ 5.1. Երիտասարդների զորեղացում և դիմակայունության ձևավորում՝ ոչ ֆորմալ կրթության միջոցով, որն իրականացվել է հոգեկան առողջության ոլորտի պրոֆեսիոնալ և կիսապրոֆեսիոնալ մասնագետների կողմից:	* ՎԱ 5.1.1. Այն չափը, որով երիտասարդական կենտրոնները բարելավել են երիտասարդների դիմակայունությունը և զորեղացրել նրանց (այս ցուցիչը գրանցվել է հոգեկան առողջության շուրջ դասընթացների արդյունքում):	
6. Սահմանամերձ համայնքներում գործընկերային աջակցության կամավորական խմբերի ստեղծում և զարգացում	ԱԱ 6.1. 3 թիրախային մարզում (Գեղարքունիք, Վայոց ձոր, Սյունիք) գործընկերային աջակցության դասընթացներ են անցկացվել կամավորների համար:	ԱԱ 6.1.1. ՄՕՎ-ի 120 պրոֆեսիոնալ և կիսապրոֆեսիոնալ մասնագետ ձեռք է բերել երեխաներին և ընտանիքներին համայնքային աջակցության ծառայություններ մատուցելու կարողություններ:	ՎԱ 6.1. Տրամադրվում է հոգեժողովրդական աջակցություն և ձևավորվել են գործընկերային աջակցության ցանցեր՝ Նպաստելու ծնողների, երեխաների և դեռահասների կարողությունների զարգացմանը՝ Հայաստանում COVID-19-ի իրավիճակի պայմաններում:	ՎԱ 6.1.1. 350 երեխա, ծնող և հիմնական խնամակալ, համայնքային հիմունքներով հոգեկան առողջության և հոգեժողովրդական աջակցություն են ստացել:	
		ԱԱ 6.1.2. 160 երեխա, դեռահաս և խնամակալ ստացել է հոգեկան առողջության և հոգեժողովրդական համայնքաին աջակցություն:			
		ԱԱ 6.1.3. 280 անձ մասնակցել է կարողությունների զարգացման միջոցառումների՝ Նպաստելու:			

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
		պաշտպանության ծառայությունների որակյալ մատուցմանը: ԱԱ 6.1.4. Մասնագետների համար մշակվել են գենդերազգայուն և տարիքահեն նյութեր, գործիքներ և մեթոդներ, որոնք վերաբերում են COVID-19-ի ճգնաժամի պայմաններում ՀԱՀԱ-ի տրամադրմանը: ԱԱ 6.1.5. Նախագծի շահառու սոցիալական ծառայությունների մասնագետների 70%-ը ձեռք է բերել գիտելիքներ և կարողություններ՝ մարզերում որակյալ և համայնքահեն աջակցության ծառայություններ (այդ թվում՝ ԳՀԲ դեպքերի կառավարման շուրջ) մատուցելու համար:		ՎԱ 6.1.2. 350 երեխա և մեծահասակ հասանելի և անվտանգ միջոց ունեն՝ սեռական շահագործման և բռնության մասին հաղորդում ներկայացնելու համար:	
7. Հեռավոր համայնքների երեխաների շրջանում ստեղծարար և փափուկ հմտությունների խթանում	ԱԱ 7.1. Սյունիքի մարզի Գորիս քաղաքում իրականացվել է IDEA Lab նախագիծը: ԱԱ 7.2. Վայոց ձորի Վայք քաղաքում իրականացվել է IDEA Lab նախագիծը: ԱԱ 7.3. Գեղարքունիքի մարզի Սևան քաղաքում իրականացվել է IDEA Lab նախագիծը: ԱԱ 7.4. Վայոց ձորի Եղեգնաձոր քաղաքում իրականացվել է IDEA Lab նախագիծը:	ՈԽ ¹¹² 7.ո.1. Թիրախային համայնքներից 45-50 ստեղծարար երիտասարդ (գենդերային և տարիքային տարանջատմամբ) մասնակցել է դասընթացներին և զարգացրել գիտելիքներն ու հմտությունները: ԱԱ 7.ո.2. Մասնակիցները և աշխատանքային խմբերը ստեղծել են 6-7 ստեղծարար արժեք ավելացնող արտադրանք: ԱԱ 7.ո.3. Կազմակերպվել է կապերի հաստատմանը/մեղմորային համագործակցությանը միտված առնվազն երեք միջոցառում և ներառական երկխոսություն, որին մասնակցել են մարզերի հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ և այլ գործընկերներ:	ՎԱ 7.1. Երեխաների պաշտպանության և արդարադատության համակարգերն ամրապնդվել են հստակ դերերով, պարտականություններով և բարելավված կարողություններով, ի թիվս այլի՝ երեխաներին ընտանիքներից անհարկի բաժանման և Նրանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման նպատակով:	* ՎԱ 7.1.1. Երիտասարդների կարողությունները և դիմակայունությունն ամրապնդվել են:	
8. Դեռահասներն՝ իրենց համայնքներում կլիմայական գործողությունների պատվիրակներ	ԱԱ 8.1 Կրթության, շրջակա միջավայրի և այլ հարակից ոլորտների ազգային և տեղական իշխանություններն ընդունել են փաստաթուղթ/ուսումնառության նյութեր, տեխնիկական ուղեցույցներ,	ԱԱ 8.1.1. Հայաստանի իրավասու մարմինների կողմից մշակվել է կլիմայի փոփոխությանը նվիրված առնվազն 4 ինտերակտիվ, համատեքստին հատուկ, գենդերազգայուն և տարիքահեն ուսուցման ձեռնարկ/մոդուլ, դասընթացների փաթեթ և ուսումնական նյութ:	ԱԱ 8.1. Դեռահասները կլիմայական գործողությունների և լուծումների դիմակայուն պատվիրակներ են, որոնք նպաստում են Հայաստանում սոցիալապես և բնապահպանական	ԱԱ 8.1.1. Կլիմայական փոփոխության մեղմացումը, ադապտացիան, ազդեցության նվազեցումը, վաղ նախագծաշրջանում և 21-րդ դարի հմտությունները ներառված են միջնակարգ կրթական ծրագրերում (ԿՀՆ 13.3.1 ցուցիչ):	

¹¹² Թիրախային ցուցիչները համարակալման մեջ «ո»-ի օգտագործումը նշանակում է, որ դրանք միաժամանակ կիրառվում են բոլոր չորսը արդյունքների (7.1-7.4) համար:

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
	մեթոդաբանություններ և գործիքներ, որոնք վերաբերում են նոր գենդերին և երեխային/դեռահասների հանդեպ զգայնություն ցուցաբերող ուսուցմանը, ինչպես նաև կլիմայի փոփոխությանն առնչվող գործողություններին ու դիմակայունությանը:	ԱԱ 8.1.2. Իրավասու պետական մարմինները մինչև 2021 թ.-ի տեղական ինքնակառավարման մարմինների համար մշակել և հաստատել են կլիմայական ռիսկերի գնահատման ներառական մեթոդաբանություն, որը 2023 թ.-ին տարածվել է 31 տեղական ինքնակառավարման մարմնի կողմից:	տեսանկյունից կայուն համայնքների ստեղծմանը:	ՎԱ 8.1.2. 33 համայնք զարգացման պլաններում և բյուջեներում ներառել և իրականացնում է կլիմայի փոփոխությանը և աղետների ռիսկի նվազեցմանն ուղղված գործողություններ (ԿՀՆ 13.1.3), որոնք համապատասխանում են ազգային ռազմավարություններին:	
	ԱԱ 8.2. Կուժեղացվել տեղական և մարզային իշխանությունների, դպրոցների վարչակազմերի, ուսուցիչների, դեռահաս աղջիկների և տղաների կարողությունները՝ նպաստելու կլիմայի գործողությունների իրականացմանը:	ԱԱ 8.2.1. 30,528 անձ (13,504 դեռահաս աղջիկ, 14,555 տղա, 174 ՀՈՒԵ, 370 տղամարդ ուսուցիչ, 2,100 կին ուսուցիչ, 530 մարզային պաշտոնյա), ներառյալ՝ պետական պաշտոնյաներ, ուսուցիչներ և դեռահասներ, մասնակցել են կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ կարողությունների զարգացման ծրագրերի:		ՎԱ 8.1.4. Դեռահասների կարիքների վրա կենտրոնացած կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ հաջողված փորձերն ու գործիքները որոնք խթանվել են ներերկրային և միջուրտային մեխանիզմներով, նպաստել են առնվազն երկու պետական քաղաքականության մշակմանը:	
		ԱԱ 8.2.2. Առնվազն 494 ուսուցիչ (74 տղամարդ, 420 կին) վերապատրաստվել են և կարող են, կլիմայի փոփոխության առնչությամբ տարիքահեն, գենդերազգային և ինտերակտիվ ուսուցման մեթոդներ կիրառել:			
		ԱԱ 8.2.3. 28,058 դեռահաս (13,504 աղջիկ, 14,554 տղա, այդ թվում՝ 174 ՀՈՒԵ) մասնակցել է կլիմայի փոփոխությանը նվիրված հմտությունների զարգացման ծրագրի, ներառյալ՝ մարզային, ազգային և միջազգային հարթակներում:			
		ԱԱ 8.2.4. 530 մարզային և համայնքային վարչակազմերի, կրթության, տեղական ԶՀԿ-ների և բիզնես ոլորտի ներկայացուցիչ (առնվազն 30%-ը՝ կին) ձեռք է բերել կլիմայական ռիսկերի գնահատման և տեղական մակարդակում կլիմայական գործողությունների պլանավորման կարողություններ (կապված ԿՀՆ 13.3.2-ի հետ):			
ԱԱ 8.3. Դեռահաս աղջիկներն ու տղաները ձեռնարկելու են շոշափելի և երկարաժամկետ քայլեր՝ Հայաստանի խոշորացված համայնքներում կլիմայի գործողությունների իրականացմանը, ադապտացիայի	ԱԱ 8.3.1. 28,058 դեռահաս (13,504 աղջիկ, 14,554 տղա, այդ թվում՝ 174 ՀՈՒԵ) իրենց դպրոցների միջոցով ներգրավվել է տեղական մակարդակում կլիմայական լուծումների մշակման և իրականացման գործընթացներում (տարանջատված՝ ըստ սեռի, տարիքի և համայնքի):				

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
	և դիմակայունության ձևավորմանը նպաստելու համար:	ԱԱ 8.3.2. 31 խոշորացված համայնք (404 բնակավայրում) մշակել և իրականացնում է կլիմայական ռիսկերի վրա հիմնված տեղական գործողությունների պլաններ:			
		ԱԱ 8.3.3. Դեռահասների առաջնորդությամբ և մասնակցությամբ՝ կազմակերպվել է կլիմայական գործողությունների վերաբերյալ առնվազն երեք ազգային և երկու միջազգային առանցքային միջոցառում:			
		ԱԱ 8.3.4. Առնվազն 200 դպրոցում դեռահաս աղջիկները և տղաներն իրականացնում են դպրոցահեն արտադասարանական գործունեություններ:			
	ԱԱ 8.4. Խոշորացված համայնքների տեղական իշխանությունները, իրենց տեղական զարգացման պլանների շրջանակում, կիրականացնեն երեխաների և դեռահասների կարիքներին արձագանքող ու գենդերազգային գործողություններ:	ԱԱ 8.4.1. 33 համայնքում (համա-) ֆինանսավորվել և համայնքային բյուջեների միջոցով իրականացվել է 52 դեռահասի/քաղաքացու նախաձեռնություններ (առնվազն 25%-ը՝ աղջիկների/կանանց առաջնորդությամբ):			
		ԱԱ 8.4.2. Թիրախավորված համայնքների առնվազն 90,000 բնակիչ ստացել է կլիմայի փոփոխության և շրջակա միջավայրի կայունության վերաբերյալ հիմնական ուղերձներ:			
9. Իրերի համացանցը՝ (ԻՀ) հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար	* ԱԱ 9.1. Հաշմանդամության հիմնահարցերի վերաբերյալ հասարակության իրազեկվածության մակարդակը բարձրացել է, իսկ ՀՈՒԵ-ները և մեծահասակները ավելի տեղեկացված են իրենց իրավունքների և դրանց իրացման գործնական եղանակների մասին:	* ԱԱ 9.1.1. Հինգ վերապատրաստման դասընթաց է անցկացվել Երևանում, Հրազդանում, Վանաձորում, Գյումրիում և Գորիսում: * ԱԱ 9.1.2. Առնվազն 60 դեռահաս մասնակցել է թվային գրագիտության և թվային սարքերի (IoT) խելացի լուծումների վերաբերյալ դասընթացների: * ԱԱ 9.1.3. Ստեղծվել է ԻՀ-ի շուրջ առնվազն 15 ծրագիր:	* ՎԱ 9.1. Թվային տեխնոլոգիաների շուրջ հաշմանդամություն ունեցող և չունեցող դեռահասների և երիտասարդների կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը խթանել են նրանց բովանդակային մասնակցությունը:	* ՎԱ 9.1. Այն չափը, որով հաշմանդամություն ունեցող և չունեցող դեռահասների և երիտասարդների մասնակցությունն իրենց իսկ կողմից գնահատվել է որպես բովանդակային/արժանապատիվ և կարողունակությունները զարգացնող:	
10.Քաղաքականության միջամտություններ /Ջատագոյություն/ Երիտասարդական օրենքի մշակման աջակցություն	* ԱԱ 10.1. Տրամադրվում է փորձաքննություն, որը հիմնավորում է երիտասարդներին վերաբերող հիմնական հասկացությունների սահմանման և համապարփակ երիտասարդական	* ՈԽԱ10.1.1. Տրամադրված փորձաքննությունը բարձր է գնահատվել Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից:	* ՎԱ 10.1. Ազգային երիտասարդական քաղաքականությունների կարգավորումները բարելավվել են:	* ՎԱ 10.1. Մշակվել է երիտասարդական օրենք:	

	Անմիջական արդյունք (թիրախ)	Անմիջական արդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	Վերջնարդյունք (թիրախ)	Վերջնարդյունքի ցուցիչ (թիրախ)	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ներդրում
	ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԵՎ ԵԹԵ...	ԴՐՍԵՎՈՐՎԱԾ ՆՐԱՆՈՎ, ՈՐ...	ԱՊԱ...
	քաղաքականության մշակման անհրաժեշտությունը:				

Հավելված 7. Տվյալների հավաքագրման գործիքներ

Հավելված 7ա. ԱՏՀ ուղեցույց
[ՄԱԿ-ի անձնակազմ և ծրագրի գործընկերներ և դոնորներ]

Ամսաթիվ	
ԱՏ կող	
ԱՏ սեռ	
Տևողությունը	_____ րոպե

Ներածություն

Ողջունում եմ Ձեզ և շնորհակալություն եմ հայտնում այս հարցազրույցին մասնակցելու համար: Ձեր մասնակցությունը խիստ կարևոր է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի արդյունավետությունն ու ազդեցությունը գնահատելու համար: Ձեր կարծիքն ու փորձառությունը արժեքավոր են և նպաստելու են ապագա ծրագրերի բարելավմանը: Նախքան սկսելը, ցանկանում եմ հիշեցնել, որ Ձեր մասնակցությունը կամավոր է: Ձեր կողմից տրամադրված տեղեկությունը գաղտնի է պահվելու: Հետևաբար, խնդրում ենք ազատ զգալ արտահայտելու Ձեր մտքերը:

Ցանկանում եմ հիշեցնել, որ մեր քննարկումը նվիրված է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված գործունեությանը, որն իրականացվել է 2021 թ.-ից 2024 թ. 3-^{րդ} եռամսյակի ընթացքում: Ծրագրային միջամտությունների շարքում մենք այսօր անդրադառնալու ենք [ՆՇԵԼ ԾՐԱԳՐ(ԵՐ)Ի ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ] ծրագր(եր)ին:

Ցանկանում եմ տեղեկացնել, որ Ձեր թույլտվությամբ մեր զրույցը ձայնագրվելու է: Դա ՀՌԿԿ-Հայաստանի ներքին զեկույցների համար է և չի տրամադրվելու որևէ երրորդ կողմի: Հետազոտության արդյունքներն ընդհանրացվելու են՝ չօգտագործելով որևէ մասնակցի անձնական տվյալը:

Նախքան քննարկումն սկսելը, կցանկանայի համոզվել, որ դուք տեղյակ եք քննարկման գաղտնիության մասին, և որ ցանկացած տեղեկություն, որը կարող է բացահայտել Ձեզ, հրապարակման ենթակա չէ:

Մոդերատոր. Նշված շահագրգիռ կողմերի յուրաքանչյուր խմբի համար նախատեսված է հատուկ ծածկագիր, ըստ որի՝ հաջորդող հարցերը պետք է ուղղվեն միայն այդ խմբին կամ խմբերին: ՄԻՇՏ ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՐԵՔ ԸՍՏ 10 ԾՐԱԳՐԻ:

- ՄԱԿ** - ՄԱԿ-ի անձնակազմ
- ՔՊ** – Քաղաքացիական ծառայողներ/պաշտոնյաներ
- ԾԳ** - Ծրագրային գործընկերներ (ֆինանսավորող և իրականացնող)

Նախքան սկսելը խնդրում եմ նշել Ձեր պաշտոնը: Որքանով եք տեղեկացված ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մասին: Իսկ որքանով եք տեղեկացված Հայաստանում 2021-2024 թթ. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից իրականացված դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված գործունեության մասին: Ո՞րն է Ձեր դերն այդ առնչությամբ:

Համապատասխանություն
ՄԱԿ

- Եկեք մի փոքր զրուցենք ՄԱԿ-ի, մասնավորապես՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի նախագծման և պլանավորման գործընթացի մասին: Ինչպե՞ս է տեղի ունենում գործընթացը, ներառյալ՝ իրականացված կարիքների գնահատումը կամ իրավիճակային վերլուծությունը: Որքանով և ինչպե՞ս են հաշվի առնվում շահագրգիռ կողմերի կարիքները: Շահագրգիռ ո՞ր կողմերին է տրվում առաջնահերթություն:
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից իրականացվող դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված միջամտությունները որքանով են համապատասխանում միջազգային ռազմավարություններին, քաղաքականություններին և ուղեցույցներին: Կարո՞ղ եք բերել որոշ

օրինակներ (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵԼ ԸՍՏ ԵՐԵՒԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ, ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ, ԿԱՆԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՈԼՈՐ ՁԵՎԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ, ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գլոբալ ռազմավարությունների և 10 ԾՐԱԳՐԻ):

3. ԻՆչ միջոցներ է կիրառում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը՝ երեխաների իրավունքների հիմնարար սկզբունքները (խտրականության բացառումը, երեխայի լավագույն շահը և մասնակցությունը), գենդերային մեյնսթրիմինգը և մարդու իրավունքների վրա հիմնված ծրագրային մոտեցումը (HRBA) պատշաճ կերպով ապահովելու համար (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵԼ ԸՍՏ 10 ԾՐԱԳՐԻ):

ՄԱԿ, ԶՊ, ԾԳ

4. Որքանով են այս միջամտությունները համապատասխանում **կառավարության ազգային առաջնահերթություններին**: Իսկ որքանով են այդ միջամտությունները համապատասխանում **տեղական համատեքստին**, այդ թվում՝ գիտելիքին ու համոզմունքներին: Որքանով են դրանք համընկնում այն գործընկերների կամ հաստատությունների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավոր կազմակերպությունների կարիքներին, որոնք ներգրավված են այդ գործողությունների ֆինանսավորման, իրականացման կամ վերահսկման գործընթացներում:
5. Ինչպիսի մեխանիզմներ և պրակտիկաներ են գործում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի ծրագրերի նախագծման և պլանավորման գործընթացներում դեռահասներին, երիտասարդներին և նրանց ընտանիքներին կամ նրանց շահերը ներկայացնող կազմակերպություններին ներգրավելու համար: Կա՞ն հաջողված պատմություններ, որոնցով կարող եք կիսվել:
6. Ինչպիսի հիմնական խոչընդոտների են հանդիպում դեռահասները և երիտասարդները ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության նախագծման և պլանավորման գործընթացին արդյունավետ մասնակցություն ունենալու համար: Ինչպե՞ս է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը արձագանքում այդ խոչընդոտներին, մասնավորապես՝ աղջիկների, տղաների և հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին ներգրավելու համար:
7. Ծրագրերի նախագծման, ֆինանսավորման, իրականացման, վերահսկման և պլանավորման գործընթացները որքանով են ներառական առավել խոցելի խմբերի (աղջիկների, հեռավոր շրջաններում բնակվողների, աղքատների, հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և այլ խմբերի) համար: ԻՆչ միջոցներ են ձեռնարկվում մեկուսացված (մարգինալ) և խոցելի խմբերի շահառուների հավասարապես հասանելիությունը բոլոր ծրագրերին ապահովելու համար:

Համահունչություն

ՄԱԿ

8. Որո՞նք են դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության թեմատիկ ոլորտները: Ինչպե՞ս են ծրագրային թեմատիկ ուղղությունները փոխկապվում և հզորացնում միմյանց: Կնշե՞ք մի քանի օրինակներ:
ԻՆչ քայլեր կարելի է ձեռնարկել ծրագրային թեմատիկ ուղղությունների միջև փոխադարձ կապը ու միմյանց համահունչ կերպով լրացնելու հնարավորությունները ուժեղացնելու համար:
9. Կնկարագրե՞ք, թե ինչպես են որոշվում և կարգավորվում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության բյուջեի բաշխումները՝ թեմատիկ ոլորտների միջև համահունչությունը ապահովելու տեսանկյունից: Որքանով է բաց և ճկուն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը միջոցների վերաբաշխման հարցում, եթե ծագում են թեմատիկ կարիքներ: Կարո՞ղ եք նշել որոշ օրինակներ: Կա՞ն խոչընդոտներ, որոնք պետք է հասցեագրվեն:

ՄԱԿ, ԶՊ, ԾԳ

10. Ինչպե՞ս է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ապահովում Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության թեմատիկ ոլորտներում անմիջական արդյունքների (output) և միջանկյալ արդյունքների (outcome) համահունչությունն ու փոխլրացումը:
11. Կբերե՞ք օրինակներ, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչպես է ապահովվել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի և այլ կազմակերպությունների, օրինակ՝ ՄԱԿ-ի այլ գործակալությունների միջև համատեղ ծրագրերի համահունչությունը:

12. Ձեր փորձից ելնելով՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված համատեղ ծրագրերում համահունչություն ապահովելու համար ի՞նչ հիմնական մարտահրավերներ ու խոչընդոտներ են եղել: Ինչպե՞ս է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը հաղթահարել այդ մարտահրավերներն ու խոչընդոտները:
13. Ի՞նչ մեխանիզմներով են վերահսկվում և գնահատվում համատեղ ծրագրային նախաձեռնությունների այն ձեռքբերումները, որոնք ուղղված են դեռահասներին և երիտասարդներին: Որքանո՞վ են այդ մեխանիզմները օգտակար և ինֆորմատիվ:

Արդյունավետություն

ՄԱԿ, ԶՊ, ԾԳ

14. Ինչպե՞ս է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի գործունեությունը նպաստել դեռահասների զարգացմանը, նրանց հզորացման, ներառման, նրանց շրջանում գենդերային հավասարության և արդարության (equity) բարելավմանը: Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ:
15. Ինչպիսի՞ նախատեսված և չնախատեսված փոփոխություններ են բերել այդ ծրագրերը առաջնային և երկրորդային շահառուների տարբեր խմբերի շրջանում (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵՆԼ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ, ՏՂԱՆԵՐԻ ԵՎ ՀԱՇՄԱՆԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԵՐԵՎԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ): Քաղաքականության ոլորտում և պրակտիկայում ի՞նչ փոփոխությունների է հանգեցրել այս գործունեությունը որոշումներ կայացնողների, դոնորների և ծրագրերն իրականացնողների շրջանում, որոնք նպաստել են ծրագրերի իրականացման ու միջանկյալ արդյունքների բարելավմանը:
16. Ինչպե՞ս է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ապահովում, որ գիտելիքի փոխանակում տեղի ունենա շահագրգիռ կողմերի միջև:
17. Ի՞նչ գիտելիք է ձեռք բերել Ձեր կառույցն այլ շահագրգիռ կողմերից և շահառուներից ծրագրի ընթացքում: Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ:
18. Կարո՞ղ եք բերել կրթական արդյունքների օրինակներ, որոնք արձանագրել եք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան ծրագրերին մասնակցող չափահաս մասնակիցների և դեռահասների միջև փոխազդեցության շնորհիվ: Արդյոք կազմակերպվե՞լ են գիտելիքի փոխանակման միջոցառումներ կամ սեմինարներ մասնակիցների համար: Եթե այո, ապա քանի՞սը:
19. Որքանո՞վ էին մասնակցային և ներառական ծրագրերի և միջամտությունների նախագծումն ու իրականացումը: Ինչպե՞ս եք սահմանում և չափում մասնակցության և ներառականության մակարդակները այդ ծրագրերում:
20. Ինչպիսի՞ դեր են ունեցել դեռահասները և երիտասարդները: Որքանո՞վ են նրանք հնարավորություն ունեցել ազդելու ծրագրերի նախագծման, իրականացման և մշտադիտարկման վրա: Կարո՞ղ եք նկարագրել ծրագրում նրանց ներգրավելու ընթացքը՝ սկզբից մինչև վերջ: Այս առումով եղե՞լ են, արդյոք, տարբերություններ աղջիկների և տղաների, հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և այլ խմբերի միջև:
21. Ի՞նչ կոնկրետ առաջարկներ ունեք յուրաքանչյուր շահագրգիռ/մասնակցող խմբի համար ծրագրերի կամ նախաձեռնությունների հնարավոր բարելավման ուղղությամբ: Դուք կամ այլ շահագրգիռ կողմերը հետագայում ի՞նչն այլ կերպ կանելիք հնարավորության դեպքում:

ՄԱԿ, ԾԳ

22. Ինչպե՞ս է Ձեր կառույցը արձանագրում այն քաղված դասերը, որ ստանում եք դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված գործունեությունում ներգրավված շահագրգիռ կողմերից: Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ: Կառույցի ներսում ինչպե՞ս են օգտագործվում այդ արձանագրումները/փաստաթղթերը ծրագրի հետագա ընթացքը տեղեկացնելու տեսանկյունից:

Արդյունարարություն

ՄԱԿ, ԾԳ, ԶՊ

23. Կնկարագրե՞ք, թե ինչ մարտահրավերների և խոչընդոտների եք հանդիպել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված գործունեությունը խթանելու և իրականացնելու

հարցում՝ ռեսուրսների (ֆինանսական և մարդկային) արդյունավետ և համարժեք բաշխման տեսակետից:

24. Հնարավոր կլինե՞ր նույն կամ ավելի լավ արդյունքների հասնել, եթե հասանելի ռեսուրսներն ավելի լավ օգտագործվեին: Ինչո՞ւ: Եթե այո, ապա ինչպե՞ս: (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵԼ ԸՍՏ ԾՐԱԳՐԵՐԻ/ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ): Կա՞ն ռեսուրսների բաշխման ոլորտներ, որոնք, ըստ Ձեզ, կարող են բարելավվել՝ դեռահասների ծրագրերին ավելի լավ աջակցելու համար:
25. Արդյո՞ք ծրագրերը մշակվել և իրականացվել են ըստ նախատեսված ժամկետների: Կայի՞ն ուշացումներ իրականացման ընթացքում: Որո՞նք էին դրանց պատճառները: Ինչպե՞ս եք արձագանքել ուշացումներից առաջացած հետևանքներին:
26. Ի՞նչ մեխանիզմներ են եղել ծրագրի՝ ժամկետներին և պլաններին համապատասխան իրականացումը մշտադիտարկելու և գնահատելու համար:
27. Որո՞նք են ծրագրերի իրականացմանը նպաստող հաջողության հիմնական գործոնները:
28. Որո՞նք են ծրագրերի իրականացման ընթացքում հանդիպած սահմանափակումներն ու մարտահրավերները:

Կայունություն

ՄԱԿ, ԶՊ, ԾԳ

29. Որքանո՞վ է հավանական, որ դեռահասների և երիտասարդների համար (հետ) իրականացված ծրագրերի կամ նախաձեռնությունների օգուտներն ու ձեռքբերումները կշարունակեն պահպանվել կամ կիստիտուցիոնալացվեն կառավարության, համայնքային կամ քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների կողմից, երբ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ն ավարտի դրանք: Ինչո՞ւ:
30. Որո՞նք են կայունություն և ռիսկեր ստեղծող այն հիմնական գործոնները և հնարավոր մարտահրավերները, որոնք միջնաժամկետ և երկարաժամկետ հեռանկարում ազդում են ծրագրի արդյունքների շարունակականության և կայունության վրա:

Շնորհակալություն Ձեր արժեքավոր կարծիքի և ներդրման համար: Ձեր կարծիքը կարևոր էր Հայաստանում դեռահասների և երիտասարդների աջակցությանն ուղղված ապագա ծրագրերի զարգացման գործում: Եթե ունեք լրացուցիչ մտքեր կամ մեկնաբանություններ, կարող եք նշել հիմա կամ կապ հաստատել մեզ հետ ավելի ուշ: Մենք բարձր ենք գնահատում Ձեր մասնակցությունը և ակնկալում ենք հետագա համագործակցություն:

Հավելված 7բ. ՖԽԲ ուղեցույց թիվ 1
[ուղղակի շահառուներ]

Ամսաթիվ	
Մասնակիցների թիվը	
Ծրագրի ID	
Շահառուների խմբի տեսակը	
Շահառուների խմբի գենդերային կազմը	(արական, իգական, խառը)
Տևողությունը	_____ րոպե

Ներածություն

Ողջունում եմ Ձեզ և շնորհակալություն եմ հայտնում այս քննարկմանը մասնակցելու համար: Իմ անունը ____ է (օգտագործել տեղեկացված համաձայնության թերթիկի տեքստը): Ձեր մասնակցությունը շատ կարևոր է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի արդյունավետությունն ու ազդեցությունը գնահատելու համար: Ինչպես արդեն գիտեք, դուք հրավիրվել եք մասնակցելու այս քննարկմանը, քանի որ մասնակցել եք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերից մեկին, որը կոչվում է *[ծրագրի համառոտ անվանումը]* և *իրականացվել է [իրականացնող գործընկերոջ]* կողմից *[ընդհանուր ամսաթվերի]* ընթացքում: Պարզապես հիշեցնելու համար՝ նշեմ, որ ծրագիրը վերաբերել է ծրագրի կարճ նկարագրությանը:

Ձեր կարծիքն ու փորձառությունը արժեքավոր են և նպաստելու են ապագա ծրագրերի բարելավմանը: Նախքան սկսելը, ես կցանկանայի հիշեցնել, որ Ձեր մասնակցությունը կամավոր է, և Ձեր կողմից տրամադրված տեղեկատվությունը գաղտնի է պահվելու: Հետևաբար, խնդրում ենք, որ ազատ զգաք արտահայտելու ձեր մտքերը:

Ցանկանում եմ տեղեկացնել, որ Ձեր թույլտվությամբ մեր քննարկումը ծայնագրվելու է: Դա ՀՌԿԿ-Հայաստանի ներքին հաշվետվողականության համար է և չի տրամադրվելու որևէ երրորդ կողմի: Հետազոտության արդյունքներն ընդհանրացվելու են՝ չօգտագործելով որևէ մասնակցի անձնական տվյալը:

Նախքան քննարկումն սկսելը, կցանկանայի համոզվել, որ դուք տեղյակ եք քննարկման գաղտնիության մասին, և որ ցանկացած տեղեկություն, որը կարող է բացահայտել Ձեր անձը, հրապարակման ենթակա չէ:

Խնդրում ենք հաստատել ձեր համաձայնությունը:

...
Նախքան բուն քննարկմանն անցնելը, թույլ տվեք ներկայացնել մի քանի ընդհանուր սկզբունքներ, որոնք կարևոր են քննարկման համար.

- Սա ազատ քննարկում է: Գիշտ կամ սխալ պատասխաններ չկան:
- Ձեր մասնակցությունն այս քննարկմանը կամավոր է և Դուք ազատ եք չպատասխանելու Ձեզ համար անհարմար հարցերին կամ ընդհատելու Ձեր մասնակցությունը:
- Խնդրում եմ, ձեր պատասխանները ձևակերպել հնարավորինս հակիրճ: Հնարավոր է՝ ինչ-որ պահի ես ստիպված լինեմ ընդհատել ձեր մեկնաբանությունները, որպեսզի կարողանանք առաջ շարժվել և ճիշտ կառավարել մեր ժամանակը:
- Խնդրում եմ, քննարկման ժամանակ խոսել հստակ ու հերթով և հիշել, որ չպետք է մերժել կամ քննադատել մյուսների կարծիքը: Պարզապես կենտրոնացեք ձեր սեփական փորձի ու կարծիքների վրա:
- Խնդրում եմ խուսափել վատ կամ վիրավորող բառապաշարից:
- Խնդրում եմ անջատել ձեր բջջային հեռախոսները կամ դնել անձայն ռեժիմի վրա:

Կարո՞ղ եմ ձայնագրությունը միացնել:
Սկսե՞նք:

Մուտքի հարց.

0. Սկսելու համար, կարո՞ղ եմ խնդրել, որ ձեզանից յուրաքանչյուրն ասի իր անունը և ծրագրին մասնակցության վերաբերյալ հակիրճ նախապատմությունը:

Համապատասխանություն

1. Որքանո՞վ եք ներգրավված եղել այս ծրագրի նախագծման և պլանավորման գործընթացներում:
2. Ի՞նչ խոչընդոտների եք հանդիպել այս ծրագրի նախագծման և պլանավորման գործընթացին մասնակցելիս:
3. Որքանո՞վ է ծրագիրը համապատասխանել ձեր կարիքներին: Կարո՞ղ եք կիսվել որևէ կոնկրետ օրինակով, որտեղ ծրագիրն արդյունավետորեն արձագանքել է ձեր կարիքներին:
4. Ինչպե՞ս է ծրագիրը հասցեագրել աղքատների և հաշմանդամություն ունեցող դեռահասների հատուկ կարիքները:

Արդյունավետություն

5. Ինչպե՞ս է ծրագիրը փոխել ձեր կյանքը: Ինչպիսի՞ փոփոխություններ եք տեսնում Ձեր զարգացման, հմտությունների, բարեկեցության, իրավունքների տեսանկյունից (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵՆԸ ԸՍՏ ԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ, ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԵՎ ՉՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ԿԱՄ ՄԱՐԶԻՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ԿՈՆԿՐԵՏ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ):
6. Կարո՞ղ եք բերել այնպիսի օրինակներ, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչպես է ծրագիրն ուղղակիորեն նպաստել ձեր զարգացմանն ու հզորացմանը:
7. Ծրագրի ընթացքում կամ դրա պատճառով եղե՞լ են դեպքեր, երբ դուք կամ ձեր հասակակիցները առնչվել եք որևէ բացասական հետևանքների: Եթե այո, ապա որո՞նք են դրանք:
8. Ի՞նչ եք սովորել ծրագրի ընթացքում մեծահասակների հետ շփվելիս (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՈՒՄ ՅՈՒՆԻՍԵֆ, իրականացնող գործընկերներ, Կառավարության մարմիններ և այլն): Դրա համար կազմակերպվե՞լ են, արդյոք, գիտելիքի փոխանակման միջոցառումներ կամ աշխատաժողովներ (վորքշոփներ):
9. Ի՞նչ հնարավորություններ են ձեզ տրվել ծրագրային միջոցառումների վրա ազդելու համար:
10. Ի՞նչ դեր եք խաղացել ծրագրի նախագծման, իրականացման և մոնիթորինգի ընթացքում: Այդ տեսանկետից, ի՞նչն է պակասել կամ ի՞նչն այլ կերպ պետք է կազմակերպվեր:
11. Որքա՞ն հաճախ եք հնարավորություն ունեցել մասնակցել Ծրագրային միջոցառումներին առնչվող որոշումների կայացմանը:
12. Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ, երբ ծրագրային միջոցառումների ընթացքում ձեզ կամ այլ մասնակիցներին տրվել են ղեկավար/առաջնորդող դերեր:
13. Եթե հնարավորություն լիներ ազդելու ծրագրի վերաբերյալ կայացրած որոշումների վրա, հաջորդ անգամ այն իրականացնելիս ի՞նչն այլ կերպ կանեիք:

Արդյունարարություն

14. Որքանո՞վ եք բավարարված ծրագրի ընթացքում ձեզ հասանելի այնպիսի ռեսուրսներից, ինչպիսիք են բյուջեն, անձնակազմը, սարքավորումները և այլն: Ունեցե՞լ եք որևէ անհրաժեշտ ռեսուրսի կարիք, որը բացակայել է:
15. Ծրագրի իրականացման ընթացքում որևէ ուշացումներ եղե՞լ են: Որո՞նք էին դրանց պատճառները:
16. Ի՞նչ սահմանափակումների և մարտահրավերների եք հանդիպել ծրագրի կազմակերպական կամ կառավարչական առումներով:

Կայունություն

17. Որքանո՞վ է հավանական, որ կառավարության կամ համայնքապետական ինչ-որ կառույցներ կամ այլ խմբեր ձեր համայնքում կշարունակեն, կընդլայնեն կամ կտեղայնացնեն այս ծրագիրը՝ ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի կողմից այն ավարտելուց հետո: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ պետք է արվի դրա համար:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

18. Եթե կա որևէ բան, որը կցանկանայիք ավելացնել կամ առաջարկել, խնդրում եմ, մի հապաղեք բարձրաձայնել:

Շնորհակալություն ձեր տրամադրած ժամանակի և արդյունավետ քննարկման համար:

Հիմնական տեղեկություններ մասնակիցների մասին

N	Սեռ	Բնակավայրի տեսակը	Կրթություն
1	(արական, իգական)	(Երևան, այլ քաղաքային, գյուղական)	(չունի տարրական կրթություն, միջնակարգ կամ դրանից ցածր, միջնակարգ արհեստակցական, միջնակարգից բարձր)
2	...	...	...
3	...	...	...
4	...	...	...
5	...	...	...
6	...	...	...
n	...	...	...

Հավելված 7գ. ՖԽԲ ուղեցույց թիվ 2
[անողողակի շահառուներ]

Ամսաթիվ	
Մասնակիցների թիվը	
Ծրագրի ID	
Շահառուների խմբի տեսակը	
Շահառուների խմբի գեկուերային կազմը	(արական, իգական, խառը)
Տևողությունը	_____ րոպե

Ներածություն

Ողջունում եմ Ձեզ և շնորհակալություն եմ հայտնում այս քննարկմանը մասնակցելու համար: Իմ անունը ____ է (օգտագործել տեղեկացված համաձայնության թերթիկի տեքստը): Ձեր մասնակցությունը շատ կարևոր է ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի արդյունավետությունն ու ազդեցությունը գնահատելու համար: Ինչպես արդեն գիտեք, դուք հրավիրվել եք մասնակցելու այս քննարկմանը, քանի որ մասնակցել եք ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերից մեկին, որը կոչվում է *[ծրագրի համառոտ անվանումը]* և *իրականացվել է [իրականացնող գործընկերոջ]* կողմից *[ընդհանուր ամսաթվերի]* ընթացքում: Պարզապես հիշեցնելու համար՝ նշեմ, որ ծրագիրը վերաբերել է [ծրագրի կարճ նկարագրությանը]:

Ձեր կարծիքն ու փորձառությունը արժեքավոր են և նպաստելու են ապագա ծրագրերի բարելավմանը: Նախքան սկսելը, ես կցանկանայի հիշեցնել, որ Ձեր մասնակցությունը կամավոր է, և Ձեր կողմից տրամադրված տեղեկատվությունը գաղտնի է պահվելու: Հետևաբար, խնդրում ենք, որ ազատ զգաք արտահայտելու ձեր մտքերը:

Ցանկանում եմ տեղեկացնել, որ Ձեր թույլտվությամբ մեր քննարկումը ծանադրվելու է: Դա ՀՌԿԿ-Հայաստանի ներքին հաշվետվողականության համար է և չի տրամադրվելու որևէ երրորդ կողմի: Հետազոտության արդյունքներն ընդհանրացվելու են՝ չօգտագործելով որևէ մասնակցի անձնական տվյալը:

Նախքան քննարկումն սկսելը, կցանկանայի համոզվել, որ դուք տեղյակ եք քննարկման գաղտնիության մասին, և որ ցանկացած տեղեկություն, որը կարող է բացահայտել Ձեր անձը, հրապարակման ենթակա չէ:

Խնդրում ենք հաստատել ձեր համաձայնությունը:

...

Նախքան բուն քննարկմանն անցելը, թույլ տվեք ներկայացնել մի քանի ընդհանուր սկզբունքներ, որոնք կարևոր են քննարկման համար.

- Սա ազատ քննարկում է: Գիշտ կամ սխալ պատասխաններ չկան:
- Ձեր մասնակցությունն այս քննարկմանը կամավոր է և Դուք ազատ եք չպատասխանելու Ձեզ համար անհարմար հարցերին կամ ընդհատել Ձեր մասնակցությունը:
- Խնդրում եմ, ձեր պատասխանները ձևակերպել հնարավորինս հակիրճ: Հնարավոր է՝ ինչ-որ պահի ես ստիպված լինեմ ընդհատել ձեր մեկնաբանությունները, որպեսզի կարողանանք առաջ շարժվել և Գիշտ կառավարել մեր ժամանակը:
- Խնդրում եմ, քննարկման ժամանակ խոսել հստակ ու հերթով և հիշել, որ չպետք է մերժել կամ քննադատել մյուսների կարծիքը: Պարզապես կենտրոնացեք ձեր սեփական փորձի ու կարծիքների վրա:
- Խնդրում եմ խուսափել վատ կամ վիրավորող բառապաշարից:
- Խնդրում եմ անջատել ձեր բջջային հեռախոսները կամ դնել անձայն ռեժիմի վրա:

Կարո՞ղ եմ ծանադրությունը միացնել:
Սկսե՞նք:

Մուտքի հարց.

0. Սկսելու համար, կարո՞ղ եմ խնդրել, որ ձեզանից յուրաքանչյուրն ասի իր անունը և ծրագրին մասնակցության վերաբերյալ հակիրճ նախապատմությունը:

Համապատասխանություն

1. Որքանո՞վ եք դուք (կամ ձեր կազմակերպությունը) ներգրավված եղել այս ծրագրի նախագծման, գնահատման և իրականացման գործընթացներում:
2. Ի՞նչ եք կարծում, որքանո՞վ է ծրագիրը համապատասխանել դեռահասների, հատկապես առավել մարզինալ խմբերի կարիքները: Ինչպե՞ս են ծրագրերը հասցեագրել աղջիկների և հաշմանդամություն ունեցող դեռահասների հատուկ կարիքները:
3. Կարո՞ղ եք կիսվել որևէ կոնկրետ օրինակներով, որոնք ցույց կտան, թե ինչպես է ծրագիրն արդյունավետորեն արձագանքել դեռահասների կարիքներին:
4. Որքանո՞վ էր ծրագիրը համապատասխանում **տեղական համատեքստին**, ներառյալ՝ ձեր համայնքի կամ մարզի գիտելիքներին, համոզմունքներին և կարողություններին:
5. Որքանո՞վ են ձեր կարիքները (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵԼ ԽՈՒՄԸ. ուսուցիչներ, խնամակալներ և այլն) հաշվի առնվել պլանավորման և իրականացման գործընթացում: Ինչպե՞ս:
6. Որքանո՞վ եք բավարարված այս ծրագրում ձեր ներգրավվածության և համագործակցության մակարդակից:
7. Ի՞նչ խոչընդոտների եք հանդիպել ծրագրով նախատեսված միջոցառումներին մասնակցության ժամանակ:
8. Որքանո՞վ են դեռահասները, երիտասարդները և նրանց ընտանիքի անդամները ներգրավված եղել ծրագրի նախագծման և պլանավորման գործընթացներին: Կբերե՞ք մի քանի օրինակներ:

Արդյունավետություն

9. Ինչպե՞ս է ծրագիրը փոխել մասնակիցների կյանքը (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՆԵԼ ԸՍՏ ԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ, ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԵՎ ՉՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ԿԱՄ ՄԱՐԶԻՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ԿՈՆԿՐԵՏ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ):
10. Կարո՞ղ եք կիսվել այնպիսի օրինակներով կամ դեպքերով, որոնց մասին լսել եք, ըստ որոնց ծրագիրն ուղղակիորեն նպաստել է դեռահասների զարգացմանն ու հզորացմանը:
11. Ի՞նչ առաջընթաց եք նկատել դեռահասների իրավունքների և ներառման հարցում: Եղե՞լ են տարբերություններ աղջիկների և տղաների, հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և այլ խմբերի շրջանում: Կբերե՞ք մի քանի օրինակներ:
12. Ծրագրերի ընթացքում կամ դրանց պատճառով եղե՞լ են դեպքեր, երբ դեռահասներն ու երիտասարդներն առնչվել են որևէ բացասական հետևանքների: Եթե այո, ապա որո՞նք են դրանք:
13. Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ, որոնք վկայում են չափափաս մասնակիցների և դեռահասների միջև շփման արդյունքում գիտելիքի փոխանակման մասին: (ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՈՒՄ՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ, իրականացնող գործընկերների, պետական կառույցների և այլն): Դրա համար կազմակերպվե՞լ են, արդյոք, գիտելիքի փոխանակման միջոցառումներ կամ աշխատաժողովներ (վորքշոփներ):
14. Ձեզ տրվե՞լ է արդյոք ծրագրի վերաբերյալ կարծիք հայտնելու և հավանական բարելավումներ առաջարկելու հնարավորություն: Եթե այո, ապա ի՞նչ եք դիտարկել և առաջարկել: Նկատե՞լ եք փոփոխություններ, որոնք հիմնված են եղել ձեր կողմից բարձրաձայնված կարծիքի վրա:
15. Ի՞նչ հնարավորություններ են ընձեռվում դեռահասներին ծրագրային միջոցառումների վրա ազդելու համար:
16. Կարո՞ղ եք բերել օրինակներ, երբ ծրագրային միջոցառումների ընթացքում դեռահասներին տրվել են ղեկավար/առաջնորդող դերեր:
17. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք նմանատիպ ծրագրերի արդյունավետությունը բարելավելու համար:

Արդյունաբարություն

18. Որքանո՞վ եք բավարարված ծրագրի ընթացքում շահառուներին հասանելի այնպիսի ռեսուրսներից, ինչպիսիք են բյուջեն, անձնակազմը, սարքավորումները և այլն:

19. Ըստ ձեզ՝ ռեսուրսները բավարար էին: Արդյո՞ք դրանք արդյունավետ են օգտագործվել:
20. Ծրագրի իրականացման ընթացքում որևէ ուշացումներ եղե՞լ են: Որո՞նք էին դրանց պատճառները:
21. Ի՞նչ սահմանափակումների և մարտահրավերների եք հանդիպել ծրագրի կազմակերպական կամ կառավարչական առումներով:

Կայունություն

22. Որքանով է հավանական, որ կառավարության կամ համայնքապետական ինչ-որ կառույցներ կամ այլ խմբեր ձեր համայնքում կշարունակեն, կընդլայնեն կամ կտեղայնացնեն այս ծրագիրը՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից այն ավարտելուց հետո: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ պետք է արվի դրա համար:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

23. Եթե կա որևէ բան, որը կցանկանայիք ավելացնել կամ առաջարկել, խնդրում եմ, մի հապաղեք բարձրաձայնել:

Շնորհակալություն ձեր ժամանակի և արդյունավետ քննարկման համար:

Հիմնական տեղեկություններ մասնակիցների մասին

N	Սեռ	Բնակավայրի տեսակը	Կրթություն
1	(արական, իգական)	(Երևան, այլ քաղաքային, գյուղական)	(չունի տարրական կրթություն, միջնակարգ կամ դրանից ցածր, միջնակարգ արհեստակցական, միջնակարգից բարձր)
2	...	...	...
3	...	...	...
4	...	...	...
5	...	...	...
6	...	...	...
n	...	...	...

Հավելված 7դ. CATI հարցաթերթիկ
[շահառուներ]

Ամսաթիվ	
Հարցվողի ID	
Ծրագրի ID	
Հարցազրուցավարի ID	
Սկսելու և ավարտելու ժամանակը	

Ձտող հարցեր

NOTE0.

Ողջույն, իմ անունը [հարցազրուցավարի անունը] է: Ձեզ զանգահարում եմ Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն-Հայաստանից: Մենք իրականացնում ենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի՝ դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի արդյունավետության գնահատում ողջ Հայաստանում: Այդ նպատակով մենք հեռախոսային հարցազրույցներ ենք իրականացնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերին մասնակցած դեռահասների հետ:

F1. Այս հեռախոսահամարը մեզ տրամադրել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը: Ես [անունը ցուցակից] հե՞տ եմ խոսում:

- 0 Ոչ
1 Այո → **C1**
-99 Հրաժարվեց շարունակել/անջատեց հեռախոսը

F2. Դուք գիտե՞ք [անունը ցուցակից]:

- 0 Ոչ → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ**
1 Այո
-99 Հրաժարվեց շարունակել/անջատեց հեռախոսը

F3. Կարո՞ղ եմ հարցնել՝ դուք նրա ծնո՞րը կամ խնամակալն եք:

- 0 Ոչ
1 Այո → **NOTE1**
-99 Հրաժարվեց շարունակել/անջատեց հեռախոսը

F4. Այդ դեպքում կարո՞ղ եմ խնդրել, որ հեռախոսը փոխանցեք [անունը ցուցակից] կամ նրա ծնողին (խնամակալին), եթե [անունը ցուցակից] 18 տարեկանից ցածր է:

- 0 Ոչ → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ**
1 Այժմ անհասանելի է → **ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵՔ ԵՎ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԱՆՁԻՆ**
2 Այո, ծնողը վերցնում է → **NOTE1**
3 Այո, երեխան վերցնում է → **ԿԱՐԴԱԼ** «Ողջույն, իմ անունը [հարցազրուցավարի անունն է], և ես ձեզ զանգահարում եմ Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն-Հայաստան հիմնադրամից: Մենք իրականացնում ենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետության գնահատում ողջ Հայաստանում: Այդ նպատակով մենք հեռախոսային հարցազրույցներ ենք անցկացնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերին մասնակցած դեռահասների հետ »: → **C1**
-99 Անջատեց հեռախոսը

C1. Հարգելի [անունը ցուցակից], եթե Ձեր 18 տարին դեռ չի լրացել, ես պետք է խնդրեմ Ձեր ծնողի (խնամակալի) համաձայնությունը՝ նախքան Ձեզ հետ խոսելը: Այդ նպատակով, կարո՞ղ եմ հարցնել՝ այս պահին 18 տարեկան եք կամ ավելի:

- 0 Ոչ, 18 տարեկանս դեռ չի լրացել → **C2**
1 Այո, 18 տարեկան եմ կամ ավելի → **NOTE3**
-99 Հրաժարվել է շարունակել/անջատել է հեռախոսը

C2. Այդ դեպքում, կարո՞ղ եմ խնդրել, որ հեռախոսը մի պահ փոխանցեք Ձեր ծնողին (խնամակալին): Նրա թույլտվությունից հետո կարող եմք նորից շարունակել:

- 0 Ոչ → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ**
1 Ծնողն անհասանելի է → **ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵՔ ԵՎ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԱՆՁԻՆ**
2 Այո
-99 *Հրաժարվել է շարունակել/անջատել է հեռախոսը*

NOTE1.

Ողջույն, իմ անունը [հարցազրուցավարի անունը] է: Ձեզ զանգահարում եմ Հետազոտական ռեսուրսների կոմպասայն կենտրոն-Հայաստանից: Մենք իրականացնում ենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետության գնահատում ողջ Հայաստանում: Այս հեռախոսահամարը մեզ տրամադրել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը: Մենք հեռախոսային հարցազրույցներ ենք անցկացնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերին մասնակցած դեռահասների հետ՝ դրանց արդյունավետությունը գնահատելու նպատակով:

Քանի որ [անունը ցուցակից] մասնակցել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից իրականացված ծրագրին, մենք խնդրում ենք Ձեր թույլտվությունը, որպեսզի նա մոտ 10 րոպե տրամադրի՝ և պատասխանի մի քանի հարցերի [իրականացնող կազմակերպության անվանումը] կողմից իրականացված [ծրագրի անունը և այլ օժանդակ տեղեկատվություն] ծրագրի վերաբերյալ:

Թույլ տվեք Ձեզ ներկայացնել մի քանի կետ, որոնց Դուք պետք է տեղյակ լինեք՝ նախքան Ձեր թույլտվությունը տալը:

- Ձեր երեխան կարող է ցանկացած պահի որոշել չմասնակցել կամ դադարեցնել իր մասնակցությունը այս գնահատմանը՝ առանց որևէ բացասական հետևանքների:
- Գնահատման տվյալները կօգտագործվեն ընդհանրացված ձևով՝ առանց անունների, ազգանունների կամ այլ անձնական տվյալների և կարող են հրապարակվել զեկույցի կամ գրքի ձևով:
- Ձեր երեխայի պատասխանները պահվելու են գաղտնի: Այնուամենայնիվ, եթե Ձեր երեխան մեզ պատմի որևէ բանի կամ մեկի մասին, որը վտանգի տակ է դնում իրեն, Ձեզ կամ մեկ ուրիշ անձի, մենք ստիպված կլինենք այդ մասին հայտնել համապատասխան մարմիններին, որպեսզի նրանք կարողանան օգնել Ձեզ:

Խնդրում ենք, թույլ տվեք Ձեր երեխային կամավոր որոշել՝ արդյոք նա ցանկանում է մասնակցել հարցմանը:

Գնահատման հետ կապված հետագա հարցերի դեպքում խնդրում ենք դիմել Լիլիթ Եզեկյանին (Հետազոտությունների գծով տնօրեն) հետևյալ հեռախոսահամարով՝ +374 77 514565, կամ էլ. հասցեով՝ lilit.yezekyan@ccrc.am:

P1. Եթե համաձայն եք, ես հիմա կմիացնեմ ձայնագրությունը, որպեսզի գրանցեմ Ձեր բանավոր թույլտվությունը և պահպանեմ այն պաշտպանված թղթապանակում: Այսպիսով, Դուք տալի՞ս եք Ձեր համաձայնությունը, որպեսզի Ձեր երեխան մասնակցի այս գնահատմանը:

- 0 Ոչ → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ**
1 Այո → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՁԵՐ ՎՍՏԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ: ՀԻՄԱ, ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՄ
ՀԵՌԱՆՈՍԸ ՓՈԽԱՆՑԵՔ ԵՐԵՄԱՅԻՆ:**

Ծրագրավորողին՝
Եթե C1 = 1

NOTE3.

Մենք կցանկանայինք Ձեզ մի քանի հարց տալ

Ծրագրավորողին՝
Եթե C1 = 0

NOTE3_1.

Նորից ողջույն:

Ծրագրավորողին՝
Եթե F3=1 կամ F4=2

NOTE3_2.

Ողջույն:

[իրականացնող կազմակերպության անվանումը] կողմից իրականացված [ծրագրի անվանումը և այլ օժանդակ տեղեկություններ] ծրագրի մասին, որին, ինչպես մեզ տեղեկացրել են, մասնակցել եք վերջերս:	Մենք հենց Նոր ստացանք Ձեր ծնողի թույլտվությունը Ձեզ հետ խոսելու համար: Թույլ տվեք մի փոքր ավելի մանրամասն բացատրել զանգի նպատակը: Ինչպես ասացի, մեր հարցման նպատակն է գնահատել, թե որքանով են արդյունավետ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի երիտասարդական ծրագրերը, և դուրս բերել բարելավման ենթակա ուղղությունները՝ օգնելով ապագա ծրագրային որոշումների կայացմանը:	Մենք հենց Նոր ստացանք Ձեր ծնողի թույլտվությունը Ձեզ հետ խոսելու համար: Թույլ տվեք նախ ներկայանալ:
Մենք կցանկանայինք Ձեզ մի քանի հարց տալ [իրականացնող կազմակերպության անվանումը] կողմից իրականացված [ծրագրի անվանումը և այլ օժանդակ տեղեկություններ] ծրագրի մասին, որին, ինչպես մեզ տեղեկացրել են, մասնակցել եք վերջերս:	Իմ անունը [հարցազրույցի անունը] է: Ես զանգահարում եմ Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն-Հայաստանից: Մենք իրականացնում ենք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության արդյունավետության գնահատում ողջ Հայաստանում: Այդ նպատակով մենք հեռախոսային հարցազրույցներ ենք անցկացնում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրերին մասնակցած դեռահասների հետ:	Մենք կցանկանայինք Ձեզ մի քանի հարց տալ [իրականացնող կազմակերպության անվանումը] կողմից իրականացված [ծրագրի անվանումը և այլ օժանդակ տեղեկություններ] ծրագրի մասին, որին, ինչպես մեզ տեղեկացրել են, մասնակցել եք վերջերս:

C3. Կարո՞ղ եք հաստատել, որ եղել եք ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի [ծրագրի համառոտ վերնագիր] ծրագրի մաս, որն իրականացվել է [իրականացնող գործընկեր] կողմից [ընդհանուր ամսաթվերի] ընթացքում: Ծրագիրը վերաբերում էր [ծրագրի կարճ նկարագրությունը]:

0 Ոչ → **ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ**
1 Այո

NOTE4.

Շատ լավ: Խնդրում եմ, որ 10 րոպե տրամադրեք՝ հարցումն իրականացնելու համար: Ձեր կարծիքներն ու փորձառությունն անչափ կարևոր են մեզ համար, և մենք գնահատում ենք Ձեր մասնակցությունն ու համագործակցությունն այս հարցմանը:

Ձեր մասնակցությունը լիովին կամավոր է, և մերժման պարագայում որևէ անձնական ռիսկ կամ հետևանք չի ենթադրում: Ձեր անունը չի հայտնվի որևէ զեկույցում կամ տվյալների բազայում՝

ապահովելով ձեր գաղտնիությունը: Այնուամենայնիվ, եթե Դուք տեղեկություններ հայտնեք այն մասին, որ ինչ-որ մեկը Ձեզ վնասել է կամ վտանգի տակ է դրել, մենք պարտավոր ենք այդ մասին հայտնել համապատասխան մարմիններին:

Գնահատման հետ կապված հետագա հարցերի դեպքում խնդրում ենք կապ հաստատել Լիլիթ Եզեկյանի հետ (հետազոտությունների գծով տնօրեն) հետևյալ հեռախոսահամարով՝ +374 77 514565, կամ էլ. հասցեով՝ lilit.yezekyan@ccrc.am:

C4. Եթե համաձայն եք մասնակցել հարցմանը, ես հիմա կմիացնեմ ձայնագրությունը, որպեսզի գրանցեմ Ձեր բանավոր համաձայնությունը և պահպանեմ այն պաշտպանված թղթապանակում: Այսպիսով, պատրաստ եք մասնակցել հարցմանը:

0	Ոչ→ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵՔ ԵՎ ԱՎԱՐՏԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄԸ
1	Այո→ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ՎՍՏԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ: ԱՆՑՆԵՆՔ ՀԱՐՑԵՐԻՆ:

F5. Որքան լավ եք հիշում այս ծրագիրը:

1	Շատ լավ
2	Բավարար
3	Ոչ այնքան լավ
-98	ԴՊ
-99	ՀՊ

Հիմնական մաս

Շատ լավ, հիմա ես մի քանի հարց կտամ: Խնդրում եմ, այս հարցերին պատասխանելիս մտածեք այն ծրագրի մասին, որին մասնակցել եք:

A1. Ըստ Ձեզ՝ ընդհանուր առմամբ, ծրագրի մասնակիցներին հնարավորություն տրվե՞լ է ակտիվորեն մասնակցել կոնկրետ գործողությունների և ստեղծել իրենց սեփական նախագծերը կամ նախաձեռնությունները:

4	Այո, իսկապես տրվել է
3	Երբեմն տրվել է
2	Այնքան էլ չի տրվել
1	Ընդհանրապես չի տրվել
-98	ԴՊ
-99	ՀՊ

A2. Որքանով եք ներգրավված եղել այս ծրագրի պլանավորման և նախագծման մեջ:

4	Լիովին
3	Բավականին
2	Որոշ չափով
1	Ընդհանրապես
-98	ԴՊ
-99	ՀՊ

A3. Ձեր կարծիքով՝ ամեն ինչ արվե՞լ է, որ ծրագրին հավասար հասանելիություն ունենան նաև մեկուսացված (մարզինալացված) և խոցելի խմբերից շահառուները, ինչպես օրինակ՝ աղքատները, աղքատ ընտանիքները կամ հաշմանդամություն ունեցող երեխաներ:

4	Այո, միանշանակ
3	Ավելի շուտ այո
2	Ավելի շուտ ոչ
1	Բոլորովին ոչ
-98	ԴՊ
-99	ՀՊ

A4. Այժմ կկարդամ մի քանի նախադասություն, իսկ դուք ասացեք, թե որքանո՞վ եք համաձայն դրանցից յուրաքանչյուրի հետ:

A4.1. «Այս ծրագիրն ինձ օգնեց շատ բան սովորել և աճել»:

A4.2. «Այս ծրագրից հետո ես ավելի զգոն և արձագանքող եմ դարձել իմ շուրջը եղած խնդիրների նկատմամբ»:

A4.3. «Այս ծրագրի շնորհիվ ես ինձ ավելի ուժեղ և ինքնավստահ եմ զգում ուրիշներին առաջնորդելու և ոգեշնչելու հարցում»:

A4.4. «Ծրագրի արդյունքում ես բարելավել եմ իմ գիտելիքները»:

A4.5. «Ծրագրի արդյունքում ես կատարելագործել եմ իմ հմտությունները»:

A4.6. «Ծրագրի արդյունքում ես բարելավել եմ իմ բարեկեցությունը»:

- 5 Լիովին համաձայն եմ
- 4 Որոշ չափով համաձայն եմ
- 3 Ոչ համաձայն եմ, ոչ էլ անհամաձայն
- 2 Որոշ չափով համաձայն չեմ
- 1 Ընդհանրապես համաձայն չեմ
- 98 ԴՊ
- 99 ՀՊ

A5. Ի՞նչ եք կարծում, ծրագրի շնորհիվ Ձեր նման երիտասարդների համար իրավիճակը բարելավվե՞լ է, մնացել է նո՞յնը, թե վատթարացել է:

- 3 Բարելավվել է
- 2 Մնացել է նույնը
- 1 Վատթարացել է
- 98 ԴՊ
- 99 ՀՊ

A6. Ծրագիրն ի՞նչ դրական կամ բացասական փոփոխություններ է բերել: Խնդրում ենք նկարագրել երկու ամենակարևոր փոփոխությունները:

- A6.1. *Դրական փոփոխություններ [տեքստային մուտք]*
- A6.2. *Բացասական փոփոխություններ [տեքստային մուտք]*

A7.1. Անձամբ Դուք ներգրավված եղե՞լ եք որևէ միջոցառման, որի ընթացքում տեղի է ունեցել Ձեր և մեծահասակների միջև գիտելիքների փոխանակում:

- 1 Այո
- 0 Ոչ
- 98 ԴՊ
- 99 ՀՊ

A7.2. Անձամբ Դուք ներգրավված եղե՞լ եք որևէ սեմինարի կամ միջոցառման, որը կազմակերպվել է տարբեր կառույցների կողմից ծրագրի մասին Ձեր կարծիքը հավաքագրելու նպատակով:

- 1 Այո
- 0 Ոչ
- 98 ԴՊ
- 99 ՀՊ

A8. Այժմ, մտաբերելով այն ծրագիրը, որին մասնակցել եք, կարո՞ղ եք նշել, թե որքանո՞վ եք բավարարված ծրագրի հետևյալ կողմերից: Խնդրում եմ, գնահատեք Ձեր բավարարվածությունը՝ օգտագործելով 1-ից 10 բալային սանդղակ, որտեղ 1-ը նշանակում է ընդհանրապես բավարարված չեք, իսկ 10-ը՝ լիովին բավարարված եք: Եթե Դուք չեք առնչվել նշվածներից որևէ մեկին, կարող եք նշել «Կիրառելի չէ» (-97):

Որքանո՞վ եք բավարարված...

- A8.1. դեռահասներին տրված հնարավորություններից կիսվելու նրանց կարծիքով և բարձրաձայնելու նրանց մտահոգությունները** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.2. համապատասխան ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների հասանելիությունից** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.3. ժամկետների պահպանումից և ուշացումների դեպքում տրված հիմնավորումներից** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.4. ծրագրի համակարգային մոնիթորինգից, վերահսկումից և գնահատումից** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.5. մասնակիցների ընտրության և հավաքագրման ընթացակարգերից** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.6. ներգրավված ուսուցիչների, մենթորների, դասընթացավարների, ծառայություններ մատուցողների վերաբերմունքից** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.7. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի վերաբերմունքից (եթե անմիջական շփում եք ունեցել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աշխատակիցների հետ)** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- A8.8. ծրագրի բովանդակությունից (ուսումնական նյութեր, վերապատրաստում և այլն)** 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

A9. Ի՞նչը կառաջարկեիք փոխել կամ նկատի առնել հաջորդ անգամ նմանատիպ ծրագրեր իրականացնելիս:

[տեքստային մուտք]

Ժողովրդագրություն

D1. Այժմ պետք է նշենք Ձեր սեռը:

- 1 Իգական
- 2 Արական

D2. Քանի՞ տարեկան եք:

[թվային մուտք]

D3. Ո՞ր մարզում եք ներկայումս բնակվում:

- 1 Երևան
- 2 Արարատ
- 3 Արագածոտն
- 4 Արմավիր
- 5 Գեղարքունիք
- 6 Կոտայք
- 7 Լոռի
- 8 Շիրակ
- 9 Սյունիք
- 10 Տավուշ
- 11 Վայոց Ձոր

D4. Ինչպիսի՞ բնակավայրում եք ներկայումս բնակվում՝ քաղաքային, թե՛ գյուղական:

- 1 Քաղաքային
- 2 Գյուղական

D5. Ո՞րն է մինչ այժմ Ձեր ունեցած կրթական ամենաբարձր աստիճանը:

- 1 Հիմնական դպրոց (1-9-րդ դասարաններ)
- 2 Ավագ դպրոց (10-12 դասարաններ)
- 3 Միջին մասնագիտական կամ արհեստակցական կրթություն
- 4 Բակալավրի աստիճան կամ համարժեք

- 5 Մագիստրատուրա կամ դրան համարժեք աստիճան
- 6 Դոկտորական կամ համարժեք

Իմ հարցերն այսքանն էին:

Եվս մեկ անգամ շնորհակալություն եմ հայտնում Ձեր մտքերը կիսելու համար: Ձեր ներդրումը շատ արժեքավոր է և կօգնի բարելավել ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի ծրագրերը՝ Ձեր նման երիտասարդների համար:

Բարի օր եմ մաղթում Ձեզ:

Հավելված 8. Ուսումնասիրված փաստաթղթերի ցանկ

I. Գնահատված ծրագրեր

1. Դեռահասներն՝ իրենց համայնքներում կլիմայական պատվիրակներ

- Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի (KAPB) հետազոտություն (ՀԱՅ), 2021թ.
- Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի (KAPB) հետազոտություն (ԱՆԳ), 2021թ.
- Գիտելիքի, վերաբերմունքի, փորձառության և վարքագծի հետազոտություն (KAPB). Մեկնարկային և հաջորդող արդյունքների համեմատական վերլուծություն, 2024թ.
- Դեռահասներն՝ իրենց համայնքներում կլիմայական գործողությունների պատվիրակներ, առաջընթացի առաջին զեկույց, դեկտեմբերի 1, 2019թ. - դեկտեմբերի 31, 2020թ.
- Առաջընթացի զեկույց h/h 2
- Առաջընթացի հաշվետվություն h/h 3
- Հավելված Ա, ծրագրի փաստաթուղթ
- Հավելված Բ, ծրագրի փաստաթուղթ
- Հավելված 8, Փոփոխության տեսություն (ToC)
- Հավելված 1, Գնահատման տրամաբանական շրջանակի մատրիցա
- Հավելված 2, Գնահատման ժամանակացույց
- Ծրագրի ամփոփիչ զեկույց, 2024թ.
- Երեխաների, երիտասարդների և կլիմայի մասին հռչակագիր

2. Կյանքի հիմնարար հմտություններ

- Հումանիտար գործունեության ծրագրի փաստաթուղթ
- «Շնորհի դպրոց» ծնողավարման, կրթական և հոգեբանական աջակցության կենտրոն» ՀԿ-ի բյուջեն՝ դեռահասներին ՀԱՀԱ-ի տրամադրման համար
- «Շնորհի դպրոց» ծնողավարման, կրթական և հոգեբանական աջակցության կենտրոն» ՀԿ-ի ճամբար, ամփոփիչ զեկույց, սեպտեմբեր, 2021
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր «Այբ»-ի հետ, 2021թ.

3. Gamechangers

- Ինովացիայի ֆինանսավորման գրասենյակ, ֆինանսավորման ավարտի զեկույց
- Հայաստանի զեկույցի նախնական տարբերակի սեղմագիր
- Իրավիճակային վերլուծության (SI) առաջին կրկնօրինակ. Հայաստանի ֆինանսական հաշվետվության ձևանմուշ
- Gamechangers զեկույց h/h 2
- Gamechangers զեկույց, հայաստանյան գրասենյակ
- Գենդերային նորմերի փոխակերպման ուղղված ծրագրային գործունեություն
- Մանկավարժների ձեռնարկ և գործիքակազմ
- Հայաստանում զբաղվածության գենդերային խզման (GEG) մեկնարկային գնահատում
- Դեպքերի վերլուծություն. Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջաններում աղջիկների հմտությունների զարգացմանն ուղղված ծրագրերի ժողովածու, 2024թ.

4. Սերունդ առանց սահմանների

- GenU 2022թ., ժամկետներ և ընդհանուր գործընթացներ

- ԻմաՋեն Ventures, 3-րդ փուլ, Մշտադիտարկում և գնահատում
- «Սերունդ առանց սահմանների» միջազգային մրցույթ, ԲՈՒԹԵՄՓԻ ՕՐԱԿԱՐԳ
- «Սերունդ առանց սահմանների» միջազգային մրցույթ, եզրափակիչ փուլ անցած թիմերը և նրանց նախագծերը
- Երիտասարդական մրցույթ 3.0-ի օրակարգ
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր (PD) «Այբ»-ի հետ, դեկտեմբեր, 2021թ.

5. Հեռավոր համայնքների երեխաների շրջանում ստեղծարար և փափուկ հմտությունների խթանում

- Նորաձևություն և դիզայն, ամփոփիչ զեկույց, փետմարտ 2022 թ. (ՄԹ)
- Նորաձևություն և դիզայն առաջընթացի զեկույց, դեկտեմբեր 2021-հունվար 2022 թ. (ՄԹ)
- Նորաձևություն և դիզայն առաջընթացի ստանդարտ եռամսյակային զեկույց, հոկտեմբեր-նոյեմբեր 2021 թ.
- Նորաձևություն և դիզայն, մանրամասն բյուջե
- Նորաձևություն և դիզայն, փոքրածավալ ֆինանսավորման համաձայնագիր (SSFA)

6. Իրերի համացանցը՝ (ԻՀ) հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար

- Իրերի համացանց ծրագիր
- «Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված», Գորիսի խմբի ԻՀ դասընթացի ամփոփիչ զեկույցը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համար
- «Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված», Գյումրու խմբի ԻՀ դասընթացի ամփոփիչ զեկույցը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համար
- «Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված», Վանաձորի խմբի ԻՀ դասընթացի ամփոփիչ զեկույցը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համար
- «Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված», Հրազդանի խմբի ԻՀ դասընթացի զեկույցը ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի համար
- «Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված», Երևանի խմբի ԻՀ դասընթացի զեկույցը
- Գործողման զեկույց, 17-18 հունիս, 2023
- Գործողման զեկույց, 25-26 մարտ, 2023
- Հոդված. «Իրերի համացանց». դասընթաց՝ սարքավորումների կիրառման և նախագծման մասին, ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի նախաձեռնությամբ Երևանում, Հրազդանում, Վանաձորում, Գյումրիում և Գորիսում գրեթե 60 դեռահաս ձեռք է բերել թվային հմտություններ, հղում <https://www.unicef.org/armenia/en/stories/nurturing-tomorrows-leaders-internet-things-program-shapes-60-teenage-innovators>

7. Սահմանամերձ համայնքներում գործընկերային աջակցության կամավորական խմբերի ստեղծում և զարգացում

- Հումանիտար գործունեության ծրագրի փաստաթուղթ – COVID-19
- Բյուջե
- Շնորհավարություն, Փետրվար - Մարտ, 2022 թ. (ՄԹ)
- Շնորհավարություն HPD-ի բյուջե և աշխատանքային պլան
- Շնորհավարության առաջընթացի զեկույց, դեկտեմբեր 2021 թ. - Հունվար 2022 թ. (ՄԹ)
- «Շնորհի դպրոց», HPD-ի բյուջե
- «Շնորհի դպրոց», HPD-ի բյուջե, ՄԹ
- «Շնորհի դպրոց», HPD

- «Մոտոլի դայրոց», առաջընթացի ստանդարտ եռամսյակային զեկույց, ապրիլ, 2021 թ.
- «Մոտոլի դայրոց», առաջընթացի ստանդարտ եռամսյակային զեկույց, դեկտեմբեր, 2020 թ.
- «Մոտոլի դայրոց», առաջընթացի ստանդարտ եռամսյակային զեկույց, հոկտեմբեր-նոյեմբեր, 2021 թ.
- «Մոտոլի դայրոց», առաջընթացի ստանդարտ եռամսյակային զեկույց, սեպտեմբեր, 2020 թ.

8. UPSHIFT

- UNICEF UPSHIFT ծրագրի գնահատում, ամփոփիչ զեկույց, 01.04.2022
- UPSHIFT Գավառ, Իջևան, ամփոփիչ բովանդակային զեկույց
- UPSHIFT Սպիտակ, ամփոփիչ բովանդակային զեկույց
- UPSHIFT Սյունիք, ամփոփիչ բովանդակային զեկույց
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր «Ձեռնարկությունների ինկուբատոր հիմնադրամ»-ի հետ, Գյումրի
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր (PD) ԵՆԿ-ի հետ, Սյունիք
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր (PD) ԵՆԿ-ի հետ, Սպիտակ
- Մասնագիտական զարգացման ծրագիր (PD) ԵՆԿ-ի հետ, Գեղարքունիք և Տավուշ

8.1. Սպիտակի զեկույցների հավելվածները

- Հավելված 1, տեղեկատվական փաթեթ
- Հավելված 3, իրազեկող հաստատությունների ցանկ
- Հավելված 4, մենթորների ToT (դասընթաց դասընթացավարների համար) օրակարգ
- Հավելված 5, մենթորների ToT (դասընթաց դասընթացավարների համար) մոդուլ
- Հավելված 6, մենթորների PDM (ծրագրի նախագծում և ղեկավարում) օրակարգ
- Հավելված 7, մենթորների PDM (ծրագրի նախագծում և ղեկավարում) մոդուլ
- Հավելված 8, մենթորների ToT-ի և PDM-ի մասնակիցների ցանկ
- Հավելված 9, երիտասարդների համար համայնքային ծրագրերի մասնակցության հայտ
- Հավելված 10, դեռահասների մասնագիտական զարգացման ծրագրի (PD) օրակարգ
- Հավելված 11, դեռահասների մասնագիտական զարգացման ծրագրի (PD) մոդուլ
- Հավելված 12, մասնագիտական զարգացման ծրագրի (PD) participation list
- Հավելված 13, ծրագրի հայտադիմումի ձևանմուշ
- Հավելված 15, բուքենդիի օրակարգ
- Հավելված 16, բուքենդիի մոդուլ
- Հավելված 17, մրցույթի գնահատման թերթիկ (ՀԱՅ)
- Հավելված 18, մրցույթի գնահատման թերթիկ (ԱՆԳ)
- Հավելված 19, բուքենդիի հրավեր
- Հավելված 20, ծայների հաշվարկ
- Հավելված 21, բուքենդիի սահիկաշարի ձևանմուշ
- Հավելված 22, բուքենդիի մասնակիցների ցանկ
- Հավելված 23, դեռահասների PM (ծրագրի կառավարման) օրակարգ
- Հավելված 24, դեռահասների PM (ծրագրի կառավարման) մոդուլ

- Հավելված 25, դեռահասների PM (ծրագրի կառավարման) մասնակիցների ցանկ
- Հավելված 26, մենթորների զեկույցների ձևանմուշ
- Հավելված 27, փակման միջոցառման օրակարգ (ՀԱՅ, ԱՆԳ)
- Հավելված 28, փակման միջոցառման հրավեր (ՀԱՅ)
- Հավելված 29, փակման միջոցառման հրավեր (ԱՆԳ)
- Հավելված 30, փակման միջոցառման մասնակիցների ցանկ
- Հավելված 31, նախնական գնահատման ձևանմուշ
- Հավելված 32, հետգնահատման ձևանմուշ
- Հավելված 33, նախագծի վերաբերյալ սահիկաշար
- Հավելված 34, ծնողների տեղեկացված համաձայնության ձևանմուշ
- Հավելված 35, համայնքային երիտասարդական ծրագրերի գնահատում

8.2. Ընտրված նախագծերի հայտեր

- Աուդիո կենտրոն
- Համայնքային զբոսայգի
- Ecopen
- Ֆուտբոլի դաշտ
- Ֆուտբոլ բոլորի համար
- White book

9. Երիտասարդական տների հիմնում և շահագործում

- Գրադարակ Աղավնաձոր, HPD
- Գրադարակ Աղավնաձոր, աշխատանքային պլան և բյուջե
- Գրադարակ, ամփոփիչ զեկույց, դեկտեմբեր 2022 թ.
- Գրադարակ, ամփոփիչ զեկույց, հունվար 2022 թ.
- Գրադարակ Մրգաշեն և Դվին, HPD-ի աշխատանքային պլան և բյուջե
- Գրադարակ Մրգաշեն և Դվին, HPD
- ԵՆԿ Գյումրու և Գավառի երիտասարդական տների համար փոփոխված բյուջե
- ԵՆԿ Արմավիրի, Էջմիածնի և Գավառի երիտասարդական տների HPD աշխատանքային պլան և բյուջե
- ԵՆԿ Արմավիր, Էջմիածին և Գավառ, երիտասարդական տներ, HPD
- ԵՆԿ ամփոփիչ զեկույց, դեկտեմբեր 2021 թ. - հուլիս 2022 թ.
- ԵՆԿ ամփոփիչ զեկույց, հուլիս 2021 թ.
- ԵՆԿ Գյումրու երիտասարդական տան բյուջե
- ԵՆԿ Գյումրու երիտասարդական տան ծրագրային փաստաթուղթ
- ԵՆԿ առաջընթացի զեկույց, ապրիլ - մայիս 2022 թ.
- ԵՆԿ առաջընթացի զեկույց, դեկտեմբեր 2021 թ. - հունվար 2022 թ.
- ԵՆԿ առաջընթացի զեկույց, փետրվար - մարտ 2022 թ.
- ԵՆԿ առաջընթացի զեկույց, հունիս - հուլիս 2022 թ.

10. Քաղաքականության միջամտություններ /Ջատագովություն/ Երիտասարդական օրենքի մշակման աջակցություն

- Երիտասարդական քաղաքականության մասին օրենք Փորձագետների հիմնադրում_2024.05.29 [Yeritasardakan k'aghak'akanut'yan masin orenk'_P'vordzagetneri himnavorum_2024.05.29]

- Երիտասարդական քաղաքականության մասին օրենք_Փորձագետների հիմնավորում_Գործակալություն_2024.06.07 [Yeritasardakan k'aghak'akanut'yan masin orenk'_P'vordzagetneri himnavorum_Gortsakalut'yun_2024.06.07]
- Օրենք_լրամշակված [orenk'_lramshakvats]

II. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի CPD-ի և ADAP նյութեր

- Երկրի մակարդակով իրականացվող ծրագրի փաստաթուղթ (CPD), Հայաստան
- Հայաստան – ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի համագործակցային ծրագրային գործունեություն 2021 թ. (հոկտեմբեր) – 2025 թ. (դեկտեմբեր) 2021 թ. (հոկտեմբեր) – 2023 թ. (դեկտեմբեր) բազմամյա աշխատանքային պլան
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ռազմավարական պլան 2022–2025 թ.-եր
- Երկրի գրասենյակի տարեկան զեկույց 2021 թ., Հայաստան
- Երկրի գրասենյակի տարեկան զեկույց 2022 թ., Հայաստան
- Երկրի գրասենյակի տարեկան զեկույց 2023, թ. Հայաստան
- Ծրագրային գործունեության ռազմավարության փաստաթուղթ/ակնարկ 2021-2025 թ.-եր - Կրթություն և Ներառում ԲՈԼՈՐ Երեխաների համար
- Հավելված1. Փոփոխության տեսություն. Կրթություն և Ներառում ԲՈԼՈՐ Երեխաների համար
- Դեռահասների մասնակցության և քաղաքացիական ակտիվության ուղեցույցներ
- Դեռահասների և երիտասարդների ներգրավվածության ռազմավարական շրջանակ
- ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման գործընկերության շրջանակ (ՄԱԿ ԿԶԳԸ) Հայաստան 2021-2025թ.-եր
- «Երկրորդ տասնամյակի ծրագրային գործունեության ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույցը. ծրագրեր դեռահասների հետ՝ դեռահասների համար, 2018թ.»
- ՄԱԿ-ի «Երիտասարդություն 2030» ռազմավարություն
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կայունության և կլիմայի փոփոխության գործողությունների ծրագիր <https://www.unicef.org/documents/sustainability-climate-change-action-plan>

III. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գնահատման ուղեցույցի փաստաթղթեր

- Հետազոտությանը, մշտադիտարկմանը և գնահատմանը մասնակցող երեխաներ
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ հետազոտությունների, գնահատումների և տվյալների հավաքման և վերլուծության էթիկական չափանիշների ընթացակարգ (2021 թ.)

- Անձնական տվյալների պաշտպանության քաղաքականություն (2020 թ.)
- UN-SWAP-ի գնահատման կատարողականի ցուցանիշի տեխնիկական փաստաթուղթ/ակնարկ (ապրիլ, 2018 թ.)
- ՄԱԿ-ի հաշմանդամություն ունեցող անձանց ներառման ռազմավարություն (ԱՆԳ)
- ՄԳԽ-ի գնահատման Նորմերը և ստանդարտները (ԱՆԳ) (2017 թ.)
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գնահատման քաղաքականություն (2023 թ.)
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույց. դեռահասների մասնակցությունը ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի մշտադիտարկմանը և գնահատմանը (հոկտեմբեր 2019 թ.)
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ուղեցույց՝ գնահատման շրջանակներում գեղեցիկային ինտեգրման վերաբերյալ
- ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ընթացակարգ՝ երեխաների պաշտպանության շրջանակի վերաբերյալ

Գնահատման զեկույցների որակը և էթիկական ստանդարտները

- ERB-ի կողմից էթիկական ստանդարտների վերանայման/ուսումնասիրության ձևանմուշ (2024 թ.)
- Գնահատման մեկնարկային զեկույցի օրինակ
- Գնահատման զեկույցի GEROS-ի ՈԱ-ի ստանդարտները
- GEROS-ի ՈԱ մեկնարկային զեկույցի ստանդարտները

Գնահատման և մեկնարկային զեկույցի օրինակներ

- Ամփոփիչ մեկնարկային զեկույց
- Հավելված Գ - Coram International-ի ուղեցույց՝ դաշտային հետազոտությունների էթիկայի վերաբերյալ
- Հավելված Ե - էթիկական գործելակարգ
- Հավելված Ը - Մասնակիցների տեղեկագրեր և համաձայնության ձևանմուշներ
- Հավելված Ժ - Գնահատման մատրիցա
- Հավելված Ի - Տվյալների հավաքման գործիքներ

Մեկնարկային զեկույցի հավելվածների ձևանմուշներ

- Տվյալների պաշտպանության գործելակարգի փաստաթուղթ (դեկտեմբերի 7, 2016 թ.)
- Երեխաների՝ իրենց ծնողների կողմից ստացված տեղեկացված համաձայնության ձևանմուշ
- Տեղեկացված համաձայնության ձևանմուշ
- Հարցազրուցավարների վարքագծի կանոնակարգի համաձայնագրի ձևանմուշ

IV. Այլ փաստաթղթեր

- Դեռահասների և երիտասարդների ամփոփիչ գնահատման ToR, 2023 թ.
- Ծրագրերի քարտեզագրում_2021-2023 թ.-եր

Հավելված 9. Գնահատման շրջանակներում ներառված նախագծերի և միջամտությունների քարտեզ

Նախագծի անվանումը	Կարճ ծածկագիր	Կարգավիճակ	Աշխարհագրական տարածք	Տևողություն	Դոնորներ	Իրականացնող գործընկերներ	Համապատասխան կառավարական մարմիններ	Թիրախային համախմբություն
1. UPSHIFT	UPSHIFT	Ավարտված	Շիրակ, Սյունիք, Լոռի, Գեղարքունիք, Տավուշ	2021-2022	ԵՄ - ՄՈՆՏԱՐԻՈԼ Բրունո	«Գյումրու երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն», «Ձեռնարկությունների ինկուբատոր հիմնադրամ», «Գյումրու տեխնոլոգիական կենտրոն», «Կարիտաս հիմնադրամ»	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	12-19 տարեկան դեռահաս աղջիկներ և տղաներ, մինչև 19 տարեկան երիտասարդներ
2. Մերունդ առանց սահմանների	GENU	Ավարտված	Բոլոր 10 մարզերը	2022		«ՅՈՒՆԻՍԵֆ», «ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամ», «ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիր», «Այբ» կրթական հիմնադրամ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	Դեռահասներ և երիտասարդներ
3. Gamechangers	GAME	Ավարտված	Լոռի, Շիրակ, Սյունիք	2023	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի Նորարարությունների գրասենյակ	«Ձեռնարկությունների ինկուբատոր հիմնադրամ», «Գյումրու տեխնոլոգիական կենտրոն»	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն, Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն	12-24 տարեկան աղջիկներ
4. Երիտասարդական տների հիմնում և շահագործում	YHOUS	Ավարտված	Արարատ, Արմավիր, Գեղարքունիք, Կոտայք, Լոռի, Շիրակ, Սյունիք, Վայոլ ձոր	2020-2023	Արգենտինահայ համայնք, Հայաստան համահայկական հիմնադրամ, ԱՄՆ ՄԶԳ	ԵՆԿ, «Գրադարակ» ՀԿ, «ՎԻՆՆԵԹ Գորիս»	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	Դեռահասներ և երիտասարդներ
5. Կյանքի հիմնարար հմտություններ	BASLIF	Ավարտված	Արագածոտն, Գեղարքունիք, Լոռի, Շիրակ, Սյունիք, Տավուշ, Վայոլ ձոր, Երևան	2021	Ճապոնիայի կառավարություն, Արտակարգ իրավիճակների արձագանքման կենտրոնական հիմնադրամ	«Այբ» կրթական հիմնադրամ, ԵՆԿ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	Դեռահասներ և երիտասարդներ
6. Սահմանամերձ համայնքներում գործընկերային աջակցության կամավորական խմբերի ստեղծում և զարգացում	PEERSUP	Ավարտված	Գեղարքունիք, Սյունիք, Վայոց ձոր	2020-2022	ՄԹ կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամ	«Մոռլի դպրոց» ծնողավարման, կրթական և հոգեբանական աջակցության կենտրոն» ՀԿ	ԱՄՀՆ, ՏԿԵՆ, համապատասխան համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, մարզային իշխանություններ, քաղաքապետարաններ	Դեռահասներ և երիտասարդներ

Նախագծի անվանումը	Կարճ ծածկագիր	Կարգավիճակ	Աշխարհագրական տարածք	Տևողություն	Դոնորներ	Իրականացնող գործընկերներ	Համապատասխան կառավարական մարմիններ	Թիրախային համախմբություն
7. Հեռավոր համայնքների երեխաների շրջանում ստեղծարար և փափուկ հմտությունների խթանում	IDEALAB	Ավարտված	Գեղարքունիք, Սյունիք, Վայոց ձոր	2021-2022	ՄԹ կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամ	«Նորաձևության և դիզայնի պալատ» ՀԿ	Գեղարքունիքի, Սյունիքի, Վայոց ձորի մարզերի տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Դեռահասներ և երիտասարդներ
8. Երիտասարդները հանուն բարենպաստ կլիմայի իրենց համայնքներում	CLIMATE	Ավարտված	33 խոշորացված համայնքներ Գեղարքունիքում, Լոռիում, Շիրակում, Սյունիքում, Տավուշում, Վայոց ձորում	2019-2023	Ավստրիական զարգացման գործակալություն (ԱՀԳ)	«Կրթության զարգացման և նորարարության ազգային կենտրոն», «Կրթական տեխնոլոգիաների ազգային կենտրոն», «Այբ» կրթական հիմնադրամ, «Աղետների ռիսկի նվազեցման ազգային պլատֆորմ», «Համայնքների ֆինանսիստների միավորում», «Դիվիզանի երիտասարդների համագործակցության կենտրոն» ՀԿ, «Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն» ՀԿ, «Սյունիք» ՀԿ	Շրջակա միջավայրի նախարարություն, Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն, Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն, Ներքին գործերի նախարարություն	Դպրոցների ուսուցիչներ և վարչակազմ, դեռահասներ, մարզային և տեղական իշխանությունների ներկայացուցիչներ և համայնքների անդամներ
9. Իրերի համացանց (ԻՀ)	INTNET	Ավարտված	Երևան, Կոտայք, Լոռի, Շիրակ, Սյունիք	2023	«Բարելավված ծառայություններ հավասար մասնակցության և ներառական զարգացման համար» նախագիծ,որը ֆինանսավորվում է Ռուսաստանի Դաշնության կողմից	«Ինտերնետ հասարակություն Հայաստան հատված»	Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն, Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն, Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	14-18 տարեկան հաշմանդամություն ունեցող և չունեցող դեռահասներ
10. Քաղաքականության միջամտություններ /Ջատագովություն/ Երիտասարդական օրենքի մշակման աջակցություն	POLICY	Ավարտված	Ազգային	2023-2024	ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ֆոնդեր	Անհատ փորձագետներ և նախարարության կողմից ձևավորված աշխատանքային խումբ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն	13-35 տարեկան երիտասարդներ

Յավելված 10. Կազմակերպության համառոտ նկարագիր

Հետազոտական ռեսուրսների կոմկասյան կենտրոն-Հայաստան հիմնադրամը (ՀՌԿԿ Հայաստան) տարածաշրջանային և ազգային անկախ, անկուսակցական հետազոտական կենտրոն է: Կազմակերպության հիմնական առաքելությունն է հասցեագրել ազգային և տարածաշրջանային մակարդակներում սոցիալ-տնտեսական և քաղաքացիական մարտահրավերները՝ բարձրորակ տվյալների հավաքման, վերլուծության և հետազոտական համայնքի կարողությունների զարգացման միջոցով: Նյու Յորքի Քարնեգի կորպորացիայի, Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամի և Երևանի պետական համալսարանի Նշանակալի աջակցությամբ՝ ՀՌԿԿ-Հայաստանն հետապնդում է Հարավային Կովկասում հասարակագիտական հետազոտության և հանրային քաղաքականության վերլուծության զորեղացման ընդհանուր նպատակ: 2013 թ.-ից ի վեր ՀՌԿԿ-Հայաստանը գործում է որպես անկախ իրավական սուբյեկտ՝ առաջնորդվելով տարածաշրջանային համագործակցության ընդհանուր հանձնառությամբ: Մեր տեսլականն է՝ ազգային և միջազգային մակարդակով ճանաչվելու որպես հասարակագիտական հետազոտությունների առաջատար կառույց և ազդելու երկրում քաղաքականության մշակման օրակարգի վրա՝ հետևելով հետազոտական ամենաբարձր չափանիշներին և ստեղծելով բարձրակարգ հասարակագետների կենսունակ համայնք:

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատումն իրականացնող թիմը կազմված է ՀՌԿԿ-Հայաստանի նվիրյալ մասնագետներից, որոնք ունեն հարուստ փորձ և բազմազան հմտություններ: Դոկտոր Սոնա Բալասանյանը ղեկավարել է թիմը՝ վերահսկելով գնահատման ողջ գործընթացը և ապահովելով շահագրգիռ կողմերի հետ արդյունավետ հաղորդակցությունը: Տիկին Լիլիթ Եգեկյանը կառավարել է գնահատման հատուկ գործողություններն իրականացնող աշխատանքային խումբը՝ հետևելով, որպեսզի ամեն բան արվի գնահատման նպատակներին և ժամանակացույցին համապատասխան: Պարոն Հայկ Սմբատյանը վերահսկել է գնահատման մեթոդաբանության մշակման և վերլուծության գործընթացը՝ ապահովելով տվյալների համադրմամբ ստացված բովանդակալից եզրահանգումները: Տիկին Սեդա Անանյանը ղեկավարել է տվյալների հավաքագրումը, պահպանումը և վերլուծությունը, ինչպես նաև համակարգել է կազմակերպչական հարցերը: Տիկին Արուսյակ Ոսկանյանն իր ներդրումն է ունեցել տվյալների մշակման, կոդավորման և գնահատման արդյունքների նախնական վերլուծության գործընթացներում: Դոկտոր Հելգա Ֆաշինը տեխնիկական փորձաքննություն է տրամադրել գնահատման մեթոդաբանությունների վերաբերյալ, իսկ դոկտոր Եվա Ավակյանն ուղղորդել է գեներային վերլուծությանը և էթիկային առնչվող հարցերում: Միասին թիմը համագործակցել է ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասների զարգացմանն ու մասնակցությանն ուղղված ծրագրային գործունեությունը համապարփակորեն գնահատելու ուղղությամբ:

Դոկտոր Սոնա Բալասանյան - Սոնա Բալասանյանը ՀՌԿԿ-Հայաստանի անձնակազմին միացել է 2016 թ. օգոստոսին: Սոցիոլոգիայի մագիստրոսի (2009 թ.) և սոցիոլոգիական գիտությունների թեկնածուի (2012 թ.) աստիճանները ստացել է Երևանի պետական համալսարանից (ԵՊՀ), իսկ կրթության (հետազոտության նախագծում և մեթոդաբանություն) գծով մագիստրոսի երկրորդ աստիճանը՝ Օքսֆորդի համալսարանի (Միացյալ թագավորություն) Կրթության ֆակուլտետից (2015.): Անգլիայում ուսումնառության ընթացքում փորձնակության շրջան է անցել Օքսֆորդի Ուսուցման ինստիտուտում: 2010 թ.-ից աշխատել է ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետում՝ դասավանդելով մի շարք առարկաներ (այդ թվում՝ մեդիա տեքստերի վերլուծություն, գնահատող հետազոտությունների մեթոդաբանություն և խառը մեթոդներով հետազոտություն): Նա ընդգրկված է եղել ազգային և միջազգային կազմակերպությունների, այդ թվում՝ ԱՄՆ պետդեպարտամենտի, ՄԱԶԾ-ի, ՀՌԿԿ-Հայաստանի, Բաց հասարակության հիմնադրամի, Գիտության պետական կոմիտեի և Հին ձեռագրերի գիտահետազոտական ինստիտուտի (Մատենադարան) ծրագրային գործողություններում: Սոնան եղել է Հայերի Բյուրո հիմնադրամի կրթաթոշակառու, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության (ՀԲԸՄ) հետազոտող, Լույս հիմնադրամի շրջանավարտ է: Նա հեղինակել է երեք գիրք (հայերեն), հոդվածներ, ակնարկներ և վերլուծական զեկույցներ:

Լիլիթ Եզեկյան – Լիլիթը ՀՌԿԿ-Հայաստանի թիմին միացել է որպես Հետազոտությունների գծով տնօրեն 2021 թվականի ապրիլին: Մինչև ՀՌԿԿ-Հայաստանին միանալը Նա ավելի քան տասը տարի աշխատել է Հայաստանի կենտրոնական բանկում որպես տնտեսագետ-վերլուծաբան և տնտեսագետ-վիճակագիր: Նախքան այդ, 2004-2009 թվականներին Նա վարչական և տնտեսական քաղաքականությանն առնչվող տարբեր պաշտոններ է զբաղեցրել Տնտեսական քաղաքականության և իրավական հարցերով հայ-եվրոպական խորհրդատվության կենտրոնում (AEPLAC): Լիլիթն այժմ սովորում է NOVA տեղեկատվական կառավարման դպրոցի վիճակագրության և տեղեկատվության կառավարման (տվյալագիտության) մագիստրատուրայում: Նա մասնակցել է միջազգային մի շարք վերապատրաստման դասընթացների և կրթական ծրագրերի, այդ թվում՝ ԱՄՆ Ֆլետչերի իրավունքի և դիվանագիտության դպրոցի «Հանրային քաղաքականություն և պետական կառավարման» կրթական ծրագրին: Լիլիթը վարժ տիրապետում է հայերեն, անգլերեն, ռուսերեն լեզուներին:

Հայկ Սմբատյան - Հայկ Սմբատյանն ի սկզբանե միացել է ՀՌԿԿ-Հայաստանի թիմին 2018-2019 թթ. որպես հաղորդակցության մասնագետ: 2019 թ.-ից հետո համագործակցել է կազմակերպության հետ որպես անկախ հետազոտող: 2022 թ.-ի հուլիսից Հայկը կազմակերպության Հետազոտությունների գծով փոխտնօրենն է: Երևանի պետական համալսարանի սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի ասպիրանտուրայի շրջանավարտ է: Մագիստրոսի աստիճանը ստացել է Ուփսալայի համալսարանի (Շվեդիա) կոնֆլիկտաբանության ֆակուլտետից, իսկ սոցիոլոգիայի բակալավրիստինը՝ Երևանի պետական համալսարանի սոցիոլոգիայի ֆակուլտետից: Հայկը մասնագիտացած է Ղարաբաղյան կոնֆլիկտի ուսումնասիրություններում, մարդու իրավունքների և մեդիայի հիմնախնդիրների հետազոտություններում. թեմաների շրջանակներում հեղինակել է մի շարք գիտական հոդվածներ և վերլուծական զեկույցներ: Սկսած 2013 թ.-ից սերտորեն համագործակցել է Հայաստանում, Արևելյան գործընկերության երկրներում և Եվրոպայում գործող ակադեմիական հաստատությունների, հետազոտական կենտրոնների և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների հետ:

Սեդա Անանյան - Սեդա Անանյանը մշակութային/սոցիալական մարդաբան է: Այժմ ասպիրանտ է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի արդիականության ազգաբանության բաժնում: Նրա հետազոտական հետաքրքրությունները ներառում են միջսերնդային հակամարտությունները, հետխորհրդային տարածաշրջանների անցումային փուլերը, ընտանիքի դինամիկան, գենդերային հիմնահարցերը և կրթությունը: 2009թ.-ից սկսած՝ Սեդան ակտիվորեն ներգրավված է տարբեր հետազոտական և վերլուծական նախաձեռնություններում՝ մասնակցելով սոցիալական զարգացմանը, գենդերային դինամիկային, մշակութային հակամարտություններին, կրթական համակարգերին և քաղաքացիական հասարակությանն առնչվող հարցերի ուսումնասիրությանը: Ունենալով բազմազան հմտություններ՝ հետազոտության իրականացում, խորհրդատվության տրամադրում, ծրագրերի ղեկավարում և տվյալների վերլուծություն, Սեդան իր ներդրումն է ունեցել բազմաթիվ ծրագրերում և կազմակերպություններում, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի գործակալություններում, ԱՄՆ ՄՁԳ-ում, ACTED/REACH-ում և այլ կառույցներում: Սեդան մեծ սեր ունի հասարակական հիմնահարցերը մարդաբանական տեսանկյունից ուսումնասիրելու և դրանց արձագանքելու հանդեպ:

Արուսյակ Ոսկանյան- Արուսյակ Ոսկանյանը սոցիոլոգ է: Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի սոցիոլոգիայի ֆակուլտետը: ՀՌԿԿ-Հայաստանում Արուսյակն աշխատում է 2018 թվականից, իսկ 2024 թվականից զբաղեցնում է հետազոտական ծրագրերի կրտսեր վերլուծաբանի պաշտոնը: Նա ունի շուրջ ութ տարվա փորձ խառը մեթոդներով տվյալների հավաքագրման, վերլուծության և մշտադիտարկման ոլորտում: Մասնագիտացած է մեդիայի և քաղաքացիական հասարակության զարգացման վերաբերյալ հետազոտություններում, ինչպես նաև կոնֆլիկտաբանության ոլորտում: Նշված թեմատիկ ուղղություններով հեղինակել և համահեղինակել է մի շարք զեկույցներ ու վերլուծական աշխատություններ:

Դոկտոր Հելգա Ֆաշին - Դոկտոր Հելգա Ֆաշինը Վիեննայի համալսարանի կրթության բաժնի կրթություն և զարգացում ուղղության ներառական կրթության հետազոտական ստորաբաժանման դոցենտ է: Նա մասնագիտացած է ներառական մանկավարժության, կրթական անցումային փուլերի ուսումնասիրության, մասնագիտական մասնակցության, կրթական և զբաղվածությանն առնչվող անհավասարությունների հետազոտության, համակարգային խորհրդատվության և թերապիայի,

որակական հետազոտական մեթոդների, մասնակցային և միջոլորտային հետազոտությունների, որակի կառավարման և նորարարական մասնագիտական միջոցառումների գնահատման ոլորտներում: Դոկտոր Յելգա Ֆաշինը, ոլորտում իր հարուստ փորձի հիման վրա, տեխնիկական մասնագիտական աջակցություն և ուղղորդում է տրամադրել գնահատման մեթոդաբանությունների վերաբերյալ: Նա ներգրավվել է գնահատման շրջանակի նախագծման գործընթացում՝ ապահովելով դրա համապատասխանությունը միջազգային լավագույն փորձին և չափորոշիչներին: Ի լրումն, դոկտոր Ֆաշինն իր ներդրումն է ունեցել տվյալների վերլուծության գործընթացում կիսելով դիտարկումներ և առաջարկություններ, որոնք բարձրացրել են գնահատման արդյունքների կայունությունն ու հավաստիությունը:

Դոկտոր Եվա Ավակյան – Դոկտոր Եվա Ավակյանը «Սեյվ դը չիլդրեն» (ԱՄՆ) կազմակերպության գեներալային հավասարության և սոցիալական արդարության գծով փոխնախագահի տեղակալն է: Ներկայումս նա նաև հանդես է գալիս որպես ՀՌԿԿ-Հայաստանի Հոգաբարձուների խորհրդի պատվավոր անդամ: Իր տարբեր դերերից բխող հնարավոր շահերի բախումից խուսափելու նպատակով Եվան գնահատող թիմին տրամադրել է *անհատույց խորհրդատվություն*՝ հիմնականում գեներալային հիմնահարցերին և էթիկային առնչվող հարցերի շուրջ: Նրա փորձագիտական ոլորտներն ընդգրկում են սոցիոլոգիան, սոցիալական աշխատանքը, ծրագրերի մշտադիտարկումը և գնահատումը, երեխաների իրավունքների և շահերի պաշտպանությունը, համայնքային զարգացում, գեներալային հավասարությունը, կրթությունը, սոցիալական արդարությունը և հանրային կառավարումը: Նրա ջանքերի միջոցով գնահատման բոլոր փուլերում հաշվի են առնվել գեներալային մոտեցումները՝ սկսած տվյալների հավաքման գործիքների նախագծումից մինչև արդյունքների վերլուծություն ու մեկնաբանում:

Հավելված 11. Գիտն և Ետն կազմեր

Գիտն կազմը

#	Կառույց	Պաշտոն
1	ԿԳՄՄՆ	Փոխնախարար
2	ԿԳՄՄՆ	Երիտասարդության հարցերի վարչության պետի տեղակալ
3	ՏԿԵՆ	Տարածքային զարգացման և պլանավորման ղեկավարի ժամանակավոր պաշտոնակատար
4	ԱՄՀՆ	Երեխաների հիմնահարցերի բաժնի պետ
5	Արմավիրի զարգացման կենտրոն	Երիտասարդական ծրագրերի համակարգող
6	ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամ	Երիտասարդական ծրագրերի վերլուծաբան
7	ՇՄՆ	Խորհրդատու/ Կառուցվածքային բաժիններում առանձին գործառնությունների համակարգող
8	«ԿԱՀԱ» շվեյցարական մարդասիրական հիմնադրամ	Ծրագրերի ղեկավար

Ետն կազմը

#	Մարզ	Բնակավայր	Սեռ	Տարիք	Նախկին փորձառություն
1	Գեղարքունիք	Գյուղական (Հացառատ)	իգական	16	...
2	Սյունիք	Քաղաքային (Սիսիան)	իգական	19	
3	Տավուշ	Գյուղական (Լճկաճոր)	իգական	16	...
4	Տավուշ	Քաղաքային (Իջևան)	արական	16	
5	Լոռի	Քաղաքային (Ալավերդի)	իգական	17	...
6	Լոռի	Քաղաքային (Ստեփանավան)	արական	16	...
7	Երևան (Արցախից)	Քաղաքային	իգական	15	...
8	Երևան	Քաղաքային	իգական	18	
9	Երևան	Քաղաքային	իգական	16	...

Հավելված 12. ERB-ի կողմից հետազոտական էթիկայի հաստատում

Research Ethics Approval

26 August 2024

Sona Balasanyan, Chief Executive Officer
Caucasus Research Resource Center-Armenia (CRRC-Armenia) Foundation
Tigran Mets 47/1
0018 Yerevan, Armenia

RE: Ethics Review Board findings for: *Evaluation of UNICEF Programming for Adolescents and Youth in Armenia* (HML IRB Review 951ARME24)

Dear Dr Balasanyan,

Protocols for the protection of human subjects in the above study were assessed through a research ethics review by HML Institutional Review Board (IRB) on 13 -- 26 August 2024. This study's human subjects' protection protocols, as stated in the materials submitted, received ethics review approval.

You and your project staff remain responsible for ensuring compliance with HML IRB's determinations. Those responsibilities include, but are not limited to:

- ensuring prompt reporting to HML IRB of proposed changes in this study's design, risks, consent, or other human protection protocols and providing copies of any revised materials;
- conducting the research activity in accordance with the terms of the IRB approval until any proposed changes have been reviewed and approved by the IRB, except when necessary to mitigate hazards to subjects;
- promptly reporting any unanticipated problems involving risks to subjects or others in the course of this study;
- notifying HML IRB when your study is completed.

HML IRB is authorized by the United States Department of Health and Human Services, Office of Human Research Protections (IRB #1211, IORG #850, FWA #1102).

Sincerely,

D. Michael Anderson, Ph.D., MPH
Chair & Human Subjects Protections Director, HML IRB

cc: Adrine Babloyan, Astghik Martirosyan, Anna Tadevosyan, Penelope Lantz, JD

Health Media Lab, Inc.
1101 Connecticut Avenue, NW Suite 450
Washington, DC 20036 USA
+1.202.246.8504
unicef@hmlirb.com www.hmlirb.com

Հավելված 13. Գնահատման սահմանափակումների մատրիցա

Սահմանափակումներ	Ձեռնարկված քայլեր
1. P4AY-ը չունի առանձին հաստատված ToC:	Գնահատող թիմը վերանայել և համալրել է առկա ToC-ի սևագիրը՝ ապահովելու գնահատման նպատակների և մեթոդների հետ համապատասխանությունը:
2. Որոշ ուղղակի և անուղղակի շահառու խմբերի համար շահառուների ցուցակների տրամադրումը եղել է թերի, ոչ ամբողջական, ոչ ճշգրիտ կամ ուշացած:	Տվյալների հավաքագրման ժամկետները երկարացվել են:
3. Կոնտակտային ցուցակներում առկա անճշտությունների հետևանքով մի շարք նախագծերում CATI-ի նախնական ընտրանքները սպառվել են:	Տվյալների հավաքագրման նպատակային ծավալը ապահովելու նպատակով CATI մեթոդով թիրախավորված 8 նախագծերից 7-ում իրականացվել է գերընտրանք կամ շահառուների ամբողջական կոնտակտային ցուցակների օգտագործում՝ մինչև ընտրանքների սպառումը:
4. Տվյալների առաջնային հավաքագրման բոլոր մեթոդների շրջանակում արձանագրվել են սոցիալական նախընտրելիություն և հիշողության կողմնակալություններ:	Գնահատումն իրականացնող թիմը խորքային հարցադրումներ է արել և նույն հարցը տարբեր կերպ վերաձևակերպել՝ կախված հարցվողներից/մասնակիցներից: Անցկացվել են տվյալների հավաքագրման պատշաճ դասընթացներ: Առանձնակի ուշադրություն է դարձվել բառերի ընտրությանը և հարցադրման տեխնիկաներին՝ հատկապես որակական տվյալների հավաքագրման գործընթացում:
5. Նախագծերի/միջամտությունների մասին կարևոր տեղեկությունները (ներառյալ՝ դրանցում ներգրավված կողմերի տարբեր դերերը, անմիջական և վերջնարդյունքների ցուցանիշները և այլն) հաճախ ցաքուցրիվ են, թերի և հետևողականորեն գրանցված չեն նախագծի փաստաթղթերում:	Նախագծերին առնչվող փաստաթղթերի հավաքագրման, դասակարգման և սինթեզման նպատակով մշակվել և կիրառվել է վարից վեր համակարգված մոտեցում, որը հիմնված է տեխնոլոգիական տվյալների կառավարման գործիքների և ՅՈՒՆԻՍԵֆ-ի ծրագրերում ներգրավված աշխատակիցների հետ նամակագրության վրա: Այս քայլերի արդյունքում հեշտացել են տեղեկատվության որոնման, բացերի լրացման և վերլուծության գործընթացները:
6. Ֆիք-ների շրջանակում մասնակիցների կողմից հաճախ արձանագրվել է մասնակցության դադարեցում, այդ թվում՝ վերջին պահին հրաժարում:	Ֆիք-ների շրջանակներում կիրառվել են մեթոդի և գործիքների ճկուն հարմարեցումներ: Ըստ անհրաժեշտության և նպատակահարմարության՝ Ֆիք-ների փոխարեն հանդիպումներն անցկացվել են խմբային հարցազրույցների ձևաչափով:

Հավելված 14. Գնահատման դաշտային աշխատանքների զեկույց

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ ԵՎ ԸՆՏՐԱՆՔԸ

Գնահատումն իրականացվել է՝ հիմնվելով առաջնային և երկրորդային տվյալների համակցված աղբյուրների վրա՝ կիրառելով տվյալների հավաքագրման չորս տարբեր մեթոդ:

- Առանցքային տեղեկատվության հետ հանդիպումներ (ԱՏՀ-ներ):** ԱՏՀ-ները ներառել են կիսակառուցվածքայինացված հարցազրույցներ այն (չափահաս) անձանց հետ, որոնք համապատասխան գիտելիք, փորձ և փորձառություն ունեն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության վերաբերյալ: Այս հարցազրույցների արդյունքում ձեռք են բերվել ծրագրի դիզայնի, իրականացման, ընդհանուր արդյունավետության և մարտահրավերների մասին դիտարկումներ և տեսակետներ:
- Մասնակիցների ընտրությունը:** Առանցքային տեղեկատվությունը ընտրվել են նպատակաուղղված կերպով՝ հաշվի առնելով նրանց դերերը, փորձառությունը և ծրագրային գործունեության շրջանակներում ներգրավվածությունը: Մասնակիցների շրջանակը ներառել է քաղաքականություն մշակողներին, ոլորտային նախարարություններին, պետական գործակալություններին, նախագծերի և ծրագրային գործունեության գործընկերներին (ներառյալ՝ իրականացնող գործընկերներին և դոնորներին), ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմին, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի քույր գործակալությունների անձնակազմին և ոլորտային փորձագետներին: Ջանքեր են գործադրվել՝ առանցքային տեղեկատվության շրջանում գենդերային բազմազանությունն ու ներկայացվածությունը ապահովելու համար՝ ներառելով մասնակիցներ ազգային, մարզային և տեղական մակարդակներից, ինչպես նաև տարբեր ոլորտներից և կազմակերպություններից, որոնք ներգրավված են դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության մեջ:
- Ընտրանքի չափը:** Ընդհանուր առմամբ իրականացվել է 29 ԱՏՀ, որոնցից 28-ը՝ անհատական, և 1-ը՝ խմբային ձևաչափով (նախագիծ իրականացնող գործընկեր կազմակերպություններից մեկի ներկայացուցչի հետ): Մի քանի նախագծում ներգրավված գործընկերների դեպքում անցկացվել է մեկ հարցազրույց, որի շրջանակում անդրադարձ է կատարվել բոլոր վերաբերելի նախագծերին: Գնահատող թիմը հաջողությամբ ապահովել է, որ յուրաքանչյուր նախագծից առնվազն մեկ շահագրգիռ կողմի ներկայացուցիչ՝ ըստ իր համապատասխան դերի, մասնակցի հարցազրույցին: Այնուամենայնիվ, մեկ ծրագրի դեպքում չհաջողվեց կապ հաստատել պետական մարմնի ներկայացուցչի, իսկ մեկ այլ ծրագրի դեպքում՝ դոնոր կազմակերպության ներկայացուցչի հետ: Հաշվի առնելով, որ Նշված անձինք իրենց պաշտոնի/դերի միակ ներկայացուցիչներն էին, հնարավոր չէր դիտարկել նրանց փոխարեն այլ անձի հետ հարցազրույց անցկացնելու տարբերակը:
- Ֆոկուս խմբային քննարկումներ (ՖԽԲ-ներ):** ՖԽԲ-ները ներառել են զրույցներ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրերի ուղղակի և անուղղակի շահառուների հետ:
- Մասնակիցների ընտրությունը:** ՖԽԲ-ներին մասնակցել են ինչպես ուղղակի շահառուներ՝ դեռահասներ և երիտասարդներ, այնպես էլ անուղղակի՝ երիտասարդ աշխատակիցներ, ուսուցիչներ, քույր-մասնագետներ և այլ մասնագետներ: Մասնակիցների ընտրությունն իրականացվել է նպատակային ուղղվածությամբ՝ ապահովելու տարիքային, գենդերային, աշխարհագրական և ծրագրային ներգրավվածության մակարդակների բազմազանությունը: Անուղղակի շահառուների ընտրությունն իրականացվել է նախագծեր իրականացնող գործընկեր կազմակերպությունների կողմից, իսկ ուղղակի շահառուները ընտրվել են գնահատող թիմի կողմից:
- Ընտրանքի չափը:** Ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 21 ՖԽԲ՝ տարբեր նախագծերի շահառուների հետ: ՖԽԲ-ների բաշխումը վերջնականացվել է՝ հիմնվելով ԱՏՀ-ների արդյունքում ստացված տվյալների և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի անձնակազմի առաջարկությունների վրա: CLIMATE և POLICY ծրագրերի շրջանակում ՖԽԲ-ներ չեն իրականացվել՝ համապատասխանաբար ուսումնասիրության բավարար տվյալների առկայության և ուղղակի կամ անուղղակի շահառուների բացակայության պատճառով: ՖԽԲ-ները մոդերացվել են ՀՌԿԿ-Հայաստանի համակարգողների կողմից՝ ԵՆԽ անդամների աջակցությամբ՝ կիրառելով մասնակցային տեխնիկաներ: Բոլոր քննարկումները անցկացվել են առցանց ձևաչափով՝ ZOOM հարթակի միջոցով:
- Համակարգչային օժանդակությամբ իրականացվող հեռախոսային հարցազրույց (CATI):** CATI-ի շրջանակներում ծրագրի շահառուների հետ անցկացվել են կառուցվածքային հարցազրույցներ, որոնց ժամանակ օգտագործվել են ստանդարտացված հարցաթերթիկներ:

- Մասնակիցների ընտրությունը.** CATI-ի մասնակիցներն ընտրվել են պատահականության սկզբունքով՝ հիմնվելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի կողմից յուրաքանչյուր նախագծի համար տրամադրված ընտրանքային շրջանակների, դրանց հասանելիության, ինչպես նաև՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ու ՀՌԿԿ-Հայաստանի միջև ստորագրված «Տեղեկությունների չբացահայտման համաձայնագրի» վրա:

Ընտրանքի ծավալը. Ներկայացուցչական ընտրանքը՝ բաղկացած 350 հարցվողից, կազմվել է պատահականության սկզբունքով՝ հիմնվելով շահառուների ցանկերում ներառված 2279 վավերական միավորների վրա: Ընտրանքը ներկայացնում է ընտրանքային շրջանակում ներառված դեպքերի ամբողջությունը՝ 5% սխալանքին 95% վստահության մակարդակով: Պատահականության սկզբունքով ընտրանքի միավորների ընտրության գործընթացն ապահովել է ժողովրդագրական կամ ծրագրին վերաբերող այլ չափորոշիչների համաչափ բաշխումը: CLIMATE և POLICY ծրագրերը չեն ներառվել ՖԽԲ-ների շրջանակում՝ համապատասխանաբար ուսումնասիրության համար բավարար տվյալների առկայության և ուղղակի կամ անուղղակի շահառուների բացակայության պատճառով: 2024 թվականի դեկտեմբերի 11-ի դրությամբ ընդհանուր առմամբ անցկացվել է 332 հարցազրույց՝ ապահովելով նախատեսված թիրախային նպատակների կատարումը 8 ծրագրից 7-ի շրջանակներում: Այնուամենայնիվ, ծրագրերից մեկի շրջանակում հնարավոր չի եղել իրականացնել 28 հարցազրույց՝ գնահատող թիմին տրամադրված տվյալների ամբողջական սպառման պատճառով (մանրամասների համար տե՛ս Աղյուսակ 5-ը):

ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Դաշտային աշխատանքները իրականացվել են 2024 թվականի հոկտեմբերի 4-ից դեկտեմբերի 11-ը՝ ներառելով 322 հեռախոսային հարցազրույց (CATI), 29 որակական հարցազրույց առանցքային տեղեկատուների հետ (ԱՏՀ) և 21 ֆոկլոր խմբային քննարկում (ՖԽԲ):

Աղյուսակ 4. Դաշտային աշխատանքների վիճակագրական ցուցանիշների ընդհանուր ակնարկ՝ ըստ մեթոդների (11.12.2024-ի դրությամբ)

Մեթոդ	Նախատեսված թիրախային նպատակ	Իրականացված	Չիրականացված	Մեկնաբանություններ
ԱՏՀ	33	29	4	Նախատեսված 4 հարցազրույցները չեն իրականացվել, քանի որ տեղեկատուները չեն արձագանքել ուղարկված էլեկտրոնային նամակներին: Գնահատող թիմին չի հաջողվել ձեռք բերել երկու տեղեկատուի հեռախոսահամարները, իսկ մյուս երկուսը չեն պատասխանել հեռախոսազանգերին: Այնուամենայնիվ, իրականացված 29 հարցազրույցները հնարավորություն են տվել ապահովել, որ յուրաքանչյուր նախագծի շրջանակում հարցազրույց անցկացվի առնվազն մեկ տիպի տեղեկատուի հետ՝ բացառությամբ պետական մարմինների՝ GAME նախագծում և դոնոր կազմակերպությունների՝ BASLIF նախագծում:
ՖԽԲ	22	21	1	Գնահատող թիմը, մոտ երկու շաբաթ սպասելուց հետո, այդպես էլ չստացավ «Gradarak» նախագծի (YHOUS ծրագիր) շահառուների ցանկը, որպեսզի կարողանա մասնակիցներ հավաքել ՖԽԲ-ի համար: Ժամանակային սահմանափակումների պատճառով գնահատող թիմը և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակը որոշեցին դաշտային աշխատանքները համարել ավարտված՝ 11.12-ի դրությամբ:
CATI	350	332	20	Նշված թիվը վերաբերում է միայն BASLIF ծրագրի շահառուներին, քանի որ տվյալ ծրագրի շրջանակում տրամադրված տվյալների ամբողջական օգտագործման և գործընկեր կազմակերպության հետ տեղեկատվության փոխանակման արդյունքում հնարավոր է եղել իրականացնել միայն 42 հարցազրույց՝ նախատեսված 63-ի փոխարեն: YHOUS ծրագրի շրջանակում իրականացվել է 1 լրացուցիչ հարցազրույց: Ընտրանքում ներառված մնացած բոլոր ծրագրերի համար պահպանվել է թիրախային համամասնությունը:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

Դաշտային աշխատանքների ընթացքում գնահատող թիմը բախվել է չորս հիմնական մարտահրավերի:

- Գործընկեր կազմակերպությունների կողմից տրամադրված կոնտակտային տվյալների բազաներում առկա էին բազմաթիվ չգործող, սխալ կամ կրկնվող հեռախոսահամարներ: Որոշ դեպքերում նույն կոնտակտը գրանցված էր տարբեր մասնակիցների անուններով: Մասնավորապես, մի շարք նախագծերի շրջանակում հարցազրույցների և քննարկումների ընթացքում պարզվել է, որ տրամադրված տվյալները զգալիորեն գերազանցել են իրական մասնակիցների թիվը: Արդյունքում, բազմաթիվ անհատներ՝ հատկապես դեռահասներ և երիտասարդներ, կամ հերքել են ծրագրին իրենց մասնակցությունը, կամ հրաժարվել են մասնակցել գնահատմանը՝ ծրագրի վերաբերյալ հիշողության բացակայության, մասնակի ներգրավվածության կամ ոչ լիարժեք մասնակցության պատճառով:
 - Օրինակ՝ BASLIF ծրագրի շահառուների ցանկում ներառված էին այնպիսի անձինք, որոնք չէին համապատասխանում ընտրանքի չափանիշներին, այդ թվում՝ անուղղակի շահառուներ կամ ծրագրի հետ կապ չունեցող չափահասներ:
 - Արդյունքում, գնահատող թիմը պահանջվող հարցազրույցների իրականացման համար տրամադրել է զգալիորեն ավելի շատ ռեսուրսներ և ժամանակ, քան ի սկզբանե նախատեսված էր (մանրամասների համար տե՛ս Հավելված 1-ը):
- Նախագծեր իրականացնող որոշ գործընկերներ զգուշավորություն են ցուցաբերել անուղղակի շահառուների տվյալների տրամադրման հարցում՝ նշելով անձնական տվյալների երրորդ կողմին փոխանցմանն առնչվող մտահոգությունների մասին: Ի լրումն, տվյալների տրամադրման ուշացումները դանդաղեցրել են դաշտային աշխատանքների ընթացքը:
- Դեռահասների և երիտասարդների զբաղված գրաֆիկին հարմարվելու նպատակով գնահատող թիմը հաճախ աշխատել է ոչ աշխատանքային ժամերին և հանգստյան օրերին: Աշխատանքային ժամերին կատարված զանգերը հիմնականում արդյունք չեն տվել, ինչի հետևանքով առաջացել է կրկին փորձելու անհրաժեշտություն՝ երեկոյան ժամերին կամ հանգստյան օրերին: Չնայած այս ճկունությանը, դաշտային աշխատանքների համար նախատեսված ժամանակը բազմիցս կրճատվել է՝ աշխատանքային ժամերին զանգերի արդյունավետության պակասի պատճառով:
- ՖԽԲ մասնակիցների ցուցակները համընկել են հարցման ընտրանքի հետ, որը հիմնականում արդեն օգտագործվել էր՝ հարցման քվոտաների ապահովման նպատակով: Սա զգալիորեն սահմանափակել է ՖԽԲ-ների համար հասանելի մասնակիցների շրջանակը: Բացի այդ, ՖԽԲ-ների մասնակցությունը պահանջում էր ավելի երկար ժամանակային ներգրավվածություն, ինչի հետևանքով արձանագրվել է ավելի բարձր մերժման մակարդակ՝ հատկապես զբաղված գրաֆիկ ունեցող դեռահասների շրջանում:

Աղյուսակ 5. CATI ցուցանիշների ընդհանուր ակնարկ (11.12.2024-ի դրությամբ)

		Ձևագի արդյունքներ						Օգտագործված ցանկ 1. Ընտրանք 2. Ընդլայնված ընտրանք 3. Ամբողջական ցանկ
		Իրականացված	Սխալ հեռախոսահամար	Մերժում	Անհամապատասխան մասնակիցներ	Հիաստատված մասնակցություն	Անհասանելի/Արգելափակված/Անպատասխան	
UPSHIFT	N	30	4	9	0	0	20	Ընդլայնված ընտրանք
	Ընդհանուր	63						
PEERSUP	N	7	7	0	4	0	1	Ընդլայնված ընտրանք
	Ընդհանուր	19						
INTNET	N	12	11	1	8	0	4	Ընդլայնված ընտրանք
	Total	36						
IDEALAB	N	16	16	1	2	0	3	Ընդլայնված ընտրանք
	Ընդհանուր	38						
GENU	N	6	6	0	0	0	0	Ընտրանք
	Ընդհանուր	12						
GAME	N	42	42	7	16	0	68	Ամբողջական ցանկ
	Ընդհանուր	175						
YHOUS	N	177	176	53	133	0	126	Ամբողջական ցանկ
	Ընդհանուր	665						
BASLIF	N	42	42	20	33	64	159	Ամբողջական ցանկ
	Ընդհանուր	360						
Ընդհանուր		332	304	91	196	64	381	
		1368						
Ընդհանուր հասանելի կոնտակտներ		2279						
Օգտագործված կոնտակտներ (%)		65%						

Աղյուսակ 6. Ֆեսթ-ների ցուցակիչների ընդհանուր ակնարկ (as of 11.12.2024)

Նախագիծ	Խումբ	Նախատեսված մասնակիցների թիվ	Ներգրավված մասնակիցների թիվ	Մասնակցած անձանց փաստացի թիվ	Նշումներ
UPSHIFT	15-19տ. դեռահասներ, տարբեր սեռեր/գենդեր, տարբեր մարզեր (Շիրակ, Սյունիք, Լոռի, Գեղարքունիք և Տավուշ)	6-9	4	3	Հնայած այն հանգամանքին, որ գնահատող թիմը կապ է հաստատել ցուցակում ներառված բոլոր անձանց հետ, միայն չորս մասնակցի է հաջողվել ներգրավել: Նրանցից մեկը վերջին պահին հրաժարվել է մասնակցությունից: Մնացած մասնակիցների հետ իրականացվել է խմբային հարցազրույց, որը՝ չնայած ամկա մարտահրավերներին, ապահովել է արժեքավոր և տեղեկատվական դիտարկումներ:
	Ընտրված նախագծերից մեկի թիմի բոլոր անդամները	4	3	2	Մեկ նախաձեռնությունից մասնակիցներ ներգրավելու նպատակով գնահատող թիմը կապ է հաստատել 14 տարբեր նախաձեռնությունների անդամների հետ: Սակայն միայն 14-րդ նախաձեռնության դեպքում է մասնակի հաջողություն արձանագրվել, ինչը հիմնականում պայմանավորված էր երիտասարդների աշխատանքային զբաղվածությամբ:
	Մենթորներ, տարբեր սեռեր/գենդերներ, տարբեր մարզեր (Շիրակ, Սյունիք, Լոռի, Գեղարքունիք և Տավուշ)	6-9	9	5	Նախագծերում ներգրավված մասնակիցները չկարողացան մասնակցել քննարկմանը տեխնիկական խնդիրների և անձնական հանգամանքների պատճառով:
	Իրագեկող հաստատությունների ներկայացուցիչներ և ԵՆԿ-ի և ՁԻՀ-ի երիտասարդ աշխատակիցներ	6-9	4	3	Այս խմբային քննարկումը իրականացվել է բացառապես տեսանելիությունն ապահովող հաստատությունների ներկայացուցիչների հետ: Քանի որ Upshift և «Երիտասարդների տուն» ծրագրերը զուգահեռաբար են իրականացվել և ներգրավված են եղել նույն երիտասարդների հետ աշխատող մասնագետները, «Երիտասարդների տուն» ծրագրի շրջանակում նախատեսվել է առանձին քննարկում այդ մասնագետների հետ: Գործընկեր կազմակերպությունների կողմից տրամադրված մասնակիցների ցուցակները ցույց են տվել, որ մենթորների և երիտասարդների հետ աշխատող մասնագետների շրջանակները հաճախ համընկնում են: Արդյունքում, որոշ անձինք ընդգրկվել են մենթորների խառը սեռերի և տարբեր մարզերից (Շիրակ, Սյունիք, Լոռի, Գեղարքունիք և Տավուշ) կազմված խմբում, իսկ մյուսները մասնակցել են «Երիտասարդների տուն» ծրագրի քննարկումներին: Տեսանելիությունն ապահովող հաստատություններից մասնակիցներ ներգրավելու նպատակով հասանելի 12 կոնտակտներից հաջողվել է ներգրավել չորսին, որոնցից երեքը մասնակցել են հանդիպմանը: Նրանց հետ իրականացվել է խմբային հարցազրույց:
PEERSUP	15-19 տ. տարբեր սեռերի/գենդերների եւ տարբեր մարզերից (Վայոց ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք) անձինք, որոնք մասնակցել են դասընթացներին	6-9	10	4	Ընտրված մասնակիցների ամբողջական ցուցակից միայն 10 անձ է մասնակցության համաձայնություն տվել: Նրանցից վեցը վերջին պահին հրաժարվել են կամ հետագայում չեն արձագանքել նրանց հետ կապ հաստատելու փորձերին: Այդուհանդերձ, մնացած մասնակիցների հետ անցկացվել է խմբային հարցազրույց:
	Ծնողներ և խնամակալներ, ովքեր մասնակցել են դասընթացներին, տարբեր սեռեր/գենդերներ և մարզեր (Վայոց ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք)	6-9	13	5	
	ՄԾԱ պորտֆեսիոնալներ և կիսապրոֆեսիոնալներ, ովքեր մասնակցել են դասընթացներին, տարբեր սեռեր/գենդերներ և մարզեր (Վայոց ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք)	6-9	12	5	Ներգրավված մասնակիցների կեսից ավելին քննարկումից առաջ վերջին պահին հրաժարվել են մասնակցությունից:
INTNET	14-18 տ. հաշմանդամություն ունեցող անձինք Վանաձորից, տարբեր սեռեր/գենդերներ	6-9	6	4	Մասնակիցների ներգրավման գործընթացում ի հայտ են եկել մի շարք մարտահրավերներ: Ծառերը դժվարացել են հիշել ծրագրի մանրամասները և հաճախ շփոթել են այն այլ նախաձեռնությունների հետ, որոնցում նախկինում ներգրավված են եղել: Բացի այդ, մասնակիցների մեծ մասը չի կարողացել ինքնուրույն օգտվել համակարգից կամ այլ սարքերից, ինչի հետևանքով անհրաժեշտ է եղել համակարգել և հարմարեցնել ժամանակացույցը ոչ միայն շահառուների, այլ նաև նրանց խնամակալների և ծնողների համար: Այս հանգամանքներից ազդեցությամբ ներգրավված մասնակիցներից երկուսը չեն կարողացել մասնակցել քննարկմանը:
	ՀՈՒԵ-ների ծնողներ և խնամակալներ, տարբեր սեռեր/գենդերներ, տարբեր մարզերի քաղաքներից (Երևան, Հրազդան, Վանաձոր, Գյումրի, Գորիս)	6-9	6	4	
IDEALAB	15-19 տ. IDEA Lab-ի մասնակիցներ Եղեգնաձորից, տարբեր սեռեր/գենդերներ	6-9	3	2	Եղեգնաձորից երեք մասնակից հայտնել են ներգրավվելու պատրաստակամություն, ինչի արդյունքում հնարավոր է դարձել կազմակերպել խմբային հարցազրույց: Նրանցից երկուսը միացել են քննարկմանը:

Նախագիծ	Խումբ	Նախատեսված մասնակիցների թիվ	Ներգրավված մասնակիցների թիվ	Մասնակցած անձանց փաստացի թիվ	Նշումներ
GENU	«Կլիմապոլիս»	6	3	3	
	Մեդիալոգ	5	4	4	
	Minder	3	2	2	
GAME	12-14 տ. աղջիկներ, տարբեր մարզեր (Շիրակ, Լոռի, Սյունիք)	6-9	9	5	Քննարկման ընթացքում պարզվել է, որ մասնակիցներից մեկը ներգրավված չի եղել տվյալ ծրագրում, այլ մասնակցել է նմանատիպ մեկ այլ ծրագրի: Այնուամենայնիվ, նրա անունը և հեռախոսահամարը ներառված են եղել մեզ տրամադրված ցուցակում
	15-24 տ. աղջիկներ, տարբեր մարզեր (Շիրակ, Լոռի, Սյունիք)	6-9	7	4	Քննարկման ընթացքում պարզվել է, որ մասնակիցներից մեկը ներգրավված չի եղել տվյալ ծրագրում, այլ մասնակցել է նմանատիպ մեկ այլ ծրագրի: Այնուամենայնիվ, նրա անունը և հեռախոսահամարը ներառված են եղել մեզ տրամադրված ցուցակում
	Դասընթացավարներ և մեկթորներ	6-9	7	3	
YHOUS	«Գրադարակ»-ի անդամներ Աղավնաձորում, Մրգաշենում և Դվինում, տարբեր սեռեր և տարիքային խմբեր	6-9			Գործընթացը չի իրականացվել, քանի որ դաշտային աշխատանքների ավարտից առաջ շահառուների ցուցակը չի տրամադրվել գնահատող խմբին:
	Գավառի, Արմավիրի և Արթիկի երիտասարդական տների անդամներ, տարբեր սեռեր և տարիքային խմբեր	6-9	9	6	
	«Գյումրու երիտասարդական Նախաձեռնությունների կենտրոն»-ի երիտասարդ աշխատակիցներ	6-9	10	10	
BASLIF	14-15տ., տարբեր սեռեր/գենդերներ, տարբեր մարզեր (Վայոց ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք)	6-9	5	3	
	16-17տ., տարբեր սեռեր/գենդերներ, տարբեր մարզեր (Վայոց ձոր, Գեղարքունիք, Սյունիք)	6-9	9	5	
	Տեղական ՀԿ-ների և բարեգործական կազմակերպությունների երիտասարդ պրոֆեսիոնալներ և կիսապրոֆեսիոնալներ	6-9	9	5	

Հավելված 15. Լրացուցիչ զեկույց՝ երիտասարդների դիրքորոշումների և ԵՆԽ-ի ներգրավվածության վերաբերյալ

Այս գնահատման գործընթացում երիտասարդների մասնակցությունը երաշխավորվել է երիտասարդների խորհրդատվական խմբի (ԵՆԽ) միջոցով: Սա կարևորագույն մեխանիզմ էր՝ ընդհանուր առմամբ, զարգացման ծրագրերում երիտասարդների բովանդակային և ներառական մասնակցությունը խթանելու համար՝ երաշխավորելով նրանց ձայների, փորձառությունների և տեսակետների ներառումը որոշումների կայացման գործընթացներում: Սա վերաբերել է նաև երիտասարդների համար, նրանց մասնակցությամբ և նրանց մասին իրականացվող հետազոտություններին և գնահատման ջանքերին: Այս գնահատման համատեքստում ԵՆԽ-ի ստեղծումն էական դեր է խաղացել երիտասարդների մասնակցության սկզբունքի երաշխավորման առնչությամբ: Այս համառոտ զեկույցն ուղղված է գնահատման տարբեր փուլերում ԵՆԽ-ի կազմը, դերերն ու մասնակցության տիպերը: Ելնելով ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի AMP&E-ից՝ գնահատող թիմը ջանքեր է գործադրել գնահատման արդյունքների ձևավորման ողջ ընթացքում և տարբեր մակարդակներով ԵՆԽ-ի բովանդակային ներգրավվածության երաշխավորման ուղղությամբ: Այս մոտեցման շրջանակներում առավելապես համադրվել են դեռահասների մասնակցության շուրջ խորհրդատվական և համագործակցային մոտեցումները: Առաջնորդվելով դեռահասների տեսակետներով՝ գնահատման գործընթացն, ըստ էության, զորեղացրել է փոքր, բայց ազդեցիկ թվով երիտասարդների:

ԵՆԽ-ի կազմը

ԵՆԽ-ի կազմը ձևավորվել է մեծագույն խնամքով և ուշադրությամբ, որպեսզի այն ի վերջո արտացոլի Հայաստանում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ծրագրային գործունեության շահառուներ չհամարվող դեռահասների և երիտասարդների բազմազանությունը: Այն բաղկացած էր 9 անդամից՝ ներառելով աղջիկների և տղաների հավասարակշռված ներկայացվածություն, ինչպես նաև Հայաստանի տարբեր մարզերից ներգրավվածություն: Այս կազմը նպատակ ուներ ներառել բազմազան տեսակետներ և փորձառություններ՝ գնահատման գործընթացում երիտասարդների բազմակողմանի մասնակցությունն ու ձայնը ներկայացնելու համար: ԵՆԽ-ի անդամների տարիքային միջակայքը ընդգրկել է ուշ դեռահասությունից մինչև վաղ երիտասարդության շրջանը՝ մասնավորապես՝ 15-19 տարեկաններին, այսպիսով ապահովելով կյանքի տարբեր փուլերում գտնվող երիտասարդության ժողովրդագրական ներկայացվածությունը: Միևնույն ժամանակ, ԵՆԽ-ի անդամները ցուցաբերել են ակտիվություն, խանդավառություն և պատրաստակամություն՝ բազմակողմանիորեն ներգրավվելու գնահատման գործընթացին: Նրանք հետաքրքրված են եղել և բարձր ընկալունակություն են ցուցաբերել այն գնահատման հմտությունների և գիտելիքների նկատմամբ, որոնք փոխանցվել են գնահատման մեկնարկային փուլում: ԵՆԽ-ի անդամների ընտրությունն իրականացվել է առցանց հայտարարության միջոցով, որը տարածվել է թիրախային գովազդների միջոցով, ինչպես նաև ուղարկվել հնարավոր դիմորդներին՝ ՀՌԿԿ-Հայաստանի և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ցանցերի միջոցով:

ԵՆԽ-ի անդամների ընտրության հիմնական չափանիշներն¹¹³ էին.

1. Աշխարհագրական և գենդերային բազմազանությունը,
2. Տարիքը (15-19),
3. Առաջնորդության ներուժը և գնահատման ողջ գործընթացին ակտիվորեն մասնակցելու պատրաստակամությունը,
4. Համագործակցաբար աշխատելու, ինչպես նաև՝ գրավոր և/կամ բանավոր արդյունավետ հաղորդակցության կարողությունները,
5. Երիտասարդների զորեղացմանը, ջատագովությանն ու սոցիալական փոփոխությանը նպաստելու վառ արտահայտված ցանկությունն ու նվիրումը,
6. Գնահատման ու հետազոտական նախկին փորձը դիտարկվել են որպես առավելություն,
7. Անգլերենով միջին մակարդակի ընթերցանության կարողությունները դիտվել են որպես առավելություն:

¹¹³ Գնահատող թիմն առանձնահատուկ կերպով չի թիրախավորել գնահատման ենթակա ծրագրերի ուղղակի շահագրգիռ կողմերին: Այդուհանդերձ, եղել են դեպքեր, երբ նման անձինք որոշ են դիմել և դառնալ ԵՆԽ անդամներ: Նման տեղեկությունը հավաքվել է հայտի ձևաթղթում: ԵՆԽ անդամ ընտրվելիս, նման հայտատուները չեն ներգրավվել ֆինք-ներում, այլ միայն անուղղակի խորհրդատվական գործողություններում, ինչի արդյունքում երաշխավորվել է գնահատման չեզոքությունը:

ԵԽՏ-Ի ԴԵՐԵՐՆ ՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գնահատման տարբեր փուլերի ընթացքում ԵԽՏ անդամներն աջակցել և ներդրում են ունեցել գնահատման տարբեր ասպեկտներում՝ մեկնարկից մինչև հաշվետվության ներկայացում: Նրանց մասնակցության աստիճանը տարբերվել է՝ կախված յուրաքանչյուր գործողության բնույթից: Սա ի կատար է ածվել ի լրումն նրանց՝ որպես խորհրդատվական խումբ ընդհանուր ներգրավվածությանը, որտեղ նրանք առանցքային դեր են խաղացել ուղղորդման, վավերացման և գնահատման գործընթացներում: ԵԽՏ-ի անդամները ներգրավվել են թե՛ խորհրդատվական, թե՛ համագործակցային մասնակցության ձևաչափերով (ստորև թվարկված յուրաքանչյուր փուլի համար նշված է ԵԽՏ-ից ակնկալված մասնակցության համապատասխան ձևը):

Խորհրդատվական մասնակցության պարագայում մենք ձգտել ենք իմանալ դեռահասների հայացքները, որպեսզի կարողանանք գիտելիքներ ու պատկերացում ձևավորել նրանց կյանքի ու փորձառության մասին, մշակել և իրականացնել, մշտադիտարկել կամ գնահատել որևէ ծրագիր, ռազմավարություն, քաղաքականություն կամ թեմա: Սա տեղին և հաճախ կիրառվող մեթոդ է, որը հնարավորություն է տալիս դեռահասների լայն շրջանակներին իրենց տեսակետներն արտահայտել մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացներում¹¹⁴: Ավելին, համագործակցային մասնակցության մոտեցումը խթանում է մեծահասակների և դեռահասների միջև գործընկերության խորացումը՝ նպաստելով մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացի յուրաքանչյուր փուլում կողմերի ակտիվ ներգրավվածությանը: Դեռահասները կարևոր դեր են խաղում ողջ գործընթացի ձևավորման և իրազեկման մեջ: Թեև այս գործընթացում, ի տարբերություն խորհրդատվական ձևաչափերի, ներգրավվում են ավելի քիչ դեռահասներ, թվային ներգրավվածության աճը զգալիորեն ընդլայնում է նրանց ինքնուրույն մասնակցության հնարավորությունները¹¹⁵:

Անկախ մասնակցության ձևից՝ գնահատումն իրականացնող թիմը անհրաժեշտ քայլեր է ձեռնարկել, որպեսզի ԵԽՏ անդամների ներգրավվածությունը չհամընկնի նրանց ուսումնառության կամ դպրոցի դասաժամերի հետ:

ՄԵԿՆԱՐԿԱՅԻՆ ՓՈԽ

Մեկնարկային զեկույց և տվյալների հավաքման գործիքակազմի վավերացում.

ԵԽՏ-ի անդամները ակտիվորեն ներգրավված են եղել վավերացման քննարկումներին և աշխատարաններին, որոնք նպատակ ունեին բարելավել մեկնարկային զեկույցը և ճշգրտել տվյալների հավաքագրման գործիքները: Թեև գործընթացը ղեկավարվել է մեծահասակների կողմից, երեխաների կարծիքները էական կշիռ են ունեցել. նրանց տեսակետները մանրակրկիտ կերպով դիտարկվել և ներառվել են գնահատման դիզայնում:

խորհրդատվական

Գնահատման արագացված դասընթացներ և աշխատարաններ. ԵԽՏ անդամները մասնակցել են ՀՌԿԿ-Հայաստանի կողմից կազմակերպված գնահատման արագացված դասընթացներին և աշխատարաններին, որոնք թույլ են տվել նրանց ներգրավվել գնահատման գործընթացում: Թեև այս գործողությունները նախաձեռնել և ղեկավարել են մեծահասակները, որոշումները կայացվել են երեխաների հետ, ինչը նրանց թույլ է տվել ունենալ իրենց ներդրումն ու արտահայտել իրենց կարծիքը դասընթացների բովանդակության և ձևաչափի վերաբերյալ: ԵԽՏ վերապատրաստման և հետազոտական հմտությունների զարգացման դպրոցն անցկացվել է 2024թ.-ի հոկտեմբերի 9-20-ը՝ ներառելով վեց դասընթաց-հանդիպումից բաղկացած ծրագիր (տե՛ս Հավելված 15ա-ն):

համագործակցային

ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՓՈԽ

ՖԻՔ-ներ. Դաշտային աշխատանքների փուլում ԵԽՏ անդամները ՀՌԿԿ-

համագործակցային

Հայաստանի աշխատակցի սերտ աջակցությամբ հետևել են ֆոկլոր խմբային քննարկումներին (ՖԻՔ-ներին) և գրավոր նշումներ կատարել: Այս մոտեցումը հնարավորություն է տվել երիտասարդներին առանցքային դեր ունենալ տվյալների հավաքագրման գործում անհրաժեշտության դեպքում մեծահասակների կողմից ստանալով ուղղորդում և աջակցություն: ՀՌԿԿ-Հայաստանի թիմը քննարկումներից առաջ դասընթացներ և բրիֆինգներ է անցկացրել ԵԽՏ-ի անդամների համար՝ նրանց ուսուցանելով ՖԻՔ-ների ընթացքում արդյունավետ նշումներ

¹¹⁴ UNICEF. (2020). Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement. Retrieved from <https://www.unicef.org/media/73296/file/ADAP-Guidelines-for-Participation.pdf>

¹¹⁵ Ibid. & UNICEF. (2019). UNICEF Guidance Note: Adolescent participation in UNICEF Monitoring and Evaluation. New York: UNICEF.

կատարելու հմտություններ: Եխտ անդամները սովորել են, թե ինչին է անհրաժեշտ ուշադրություն դարձնել Ֆևբ-ների ժամանակ: Դասընթացի ավարտին թիմը և մասնակիցները համագործակցաբար ստեղծել են նշումների կատարման ձևանմուշ (տես Հավելված 15Բ-ն), որը կիրառվել է Ֆևբ-ների դիտարկումների ժամանակ:

Դերքիֆինգային հանդիպումներ. Եխտ-ն մասնակցել է ՀՌԿԿ-Հայաստանի ամփոփիչ (դերքիֆինգային) հանդիպումներին, և կիսվել դաշտային աշխատանքների փորձառության վրա հիմնված դիտարկումներով, եզրահանգումներով և առաջարկներով: Մեծահասակների կողմից նախաձեռնված այս մոտեցումը ենթադրում է երեխաների հետ համատեղ որոշումների ընդունում՝ այսպիսով հնարավորություն ընձեռելով նրանց արտահայտել իրենց տեսակետները և ներդրում ունենալ քննարկման մեջ:

համագործակցային

խորհրդատվական

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽ

Դաշտային աշխատանքների օրագրեր. Եխտ անդամները վարել են դաշտային աշխատանքների օրագրեր՝ իրենց կողմից մոդերացված Ֆևբ-ների տարբեր ասպեկտների վերաբերյալ անձնական դիտարկումները (Google-ի առնցանց ձևանմուշներում, տես Հավելված 15Գ-ն) գրանցելու համար: Երեխաների կողմից նախաձեռնվող այս մոտեցումը երիտասարդներին հնարավորություն է տվել մեծահասակների վերահսկողության ներքո ուղղակիորեն կիսվել իրենց փորձառություններով և տեսակետներով:

համագործակցային

խորհրդատվական

Ձեկույցի վավերացում. Եխտ անդամները մասնակցել են գնահատման ձեկույցի վավերացման գործընթացին՝ տրամադրելով բովանդակության և արդյունքների վերաբերյալ իրենց կարծիքներն ու դիտարկումները: Չնայած վավերացման գործընթացը ղեկավարել են մեծահասակները, երեխաների կարծիքը դիտարկվել և հաշվի են առնվել որոշումների կայացման փուլում:

խորհրդատվական

Փոխհատուցում Եխտ մասնակցության համար

Եխտ-ի առաքելության ավարտին, գնահատումն իրականացնող թիմի նախաձեռնությամբ, խմբի անդամները սիմվոլիկ պարգևներ են ստացել իրենց մասնակցության և ներգրավվածության համար: Դեռահասների պարգևատրումը նպաստել է նրանց մոտիվացիայի բարձրացմանը, իրենց ներդրումների համար գնահատված զգալուն, ինչպես նաև խթանել դեռահասների, ՀՌԿԿ-Հայաստանի և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի միջև դրական գործընկերությունը՝ միևնույն ժամանակ պահպանելով գնահատման մասնակցային բնույթը, հաշվետվողականությունն ու կայունությունը: Եխտ-ի յուրաքանչյուր անդամ ստացել է շնորհակալագիր և գրախանութի կամ գրենական պիտույքների խանութի նվեր քարտ (30,000 ՀՀ դրամ¹¹⁶ գումարի չափով): Ավելին, ՀՌԿԿ-Հայաստանը հոգացել է Եխտ-ի միջոցառումներին մասնակցելու համար ենթադրվող ճանապարհածախսերը: Համահունչ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի «Դեռահասների մասնակցության մշտադիտարկման և գնահատման ուղեցույց»-ի սկզբունքներին՝ կիրառված մոտեցումը գնահատման ողջ ընթացքում ներառել է մասնակցության բազմաբնույթ մակարդակներ՝ ապահովելով, որ Եխտ-ի անդամներն էական և բովանդակային ներգրավվածություն ունենան արդյունքների ձևավորման գործընթացում: Մոտեցումը **համադրել է խորհրդատվական և համագործակցային ձևաչափերը**՝ առաջնորդվելով դեռահասների տեսակետներով, ինչը հնարավորություն է տվել փոքր, սակայն ազդեցիկ թվով երիտասարդներին իրական ներգործություն ունենալ գնահատման արդյունքների ձևավորման վրա:

¹¹⁶ Մոտ 77 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:

Հավելված 15ա. ԵԽԽ վերապատրաստման և հետազոտական հմտությունների զարգացման դպրոց

Այս 2-շաբաթյա դպրոցի ավարտին դուք ...

- կյարգեք, թե ինչ է գնահատող հետազոտությունը, որոնք են դրա փուլերը (և ինչու է այն այդքան հետաքրքիր),
- կկարողանաք տարբերակել գնահատող հետազոտությունները այլ տեսակի հետազոտություններից, գնահատման այլ տեսակներից,
- կծանոթանաք այն հիմնական մեթոդներին, որոնք մենք օգտագործում ենք գնահատումների մեջ,
- ավելի լավ կպատկերացնեք, թե կոնկրետ ինչպես ենք մենք պատրաստվում իրականացնել այս գնահատումը,
- ավելի մոտիկից կծանոթանաք ֆոկուս-խմբային քննարկումների մեթոդին,
- հստակ կպատկերացնեք, թե ինչու և ինչպես է այս գնահատումը մասնակցային:

Շաբաթ 1. Հետազոտել և գնահատել. ընդհանուր հմտություններ և աշխարհայացք

հոկ. 9 / 20:00 – 21:00	հոկ. 12 / 20:00 – 21:00	հոկ. 13 / 20:00 – 21:00
Ի՞նչ է գնահատող հետազոտությունը և ինչո՞ւ է այն կարևոր	Գնահատող հետազոտությունների յուրահատկությունները, տեսակները և փուլերը	Ի՞նչ մեթոդներով են իրականացվում գնահատող հետազոտությունները
Դասընթացավար՝ Հայկ Սմբատյան	Դասընթացավար՝ Հայկ Սմբատյան	Դասընթացավար՝ Հայկ Սմբատյան

Շաբաթ 2. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի երիտասարդական ծրագրերի գնահատման սկզբունքներ

հոկ. 16 / 20:00 – 21:00	հոկ. 19 / 20:00 – 21:00	հոկ. 20 / 20:00 – 21:00
Ավելի կոնկրետ. ինչպե՞ս ենք իրականացնելու այս գնահատումը	Ֆոկուս-խմբային քննարկումների մեթոդը մեր գնահատման մեջ. գործիքի քննարկման և վալիդացման աշխատարան	Մասնակցային գնահատում. ԵԽԽ ներգրավման բոլոր մանրամասները, գործիքները և նմուշները
Դասընթացավար՝ Արուսյակ Ոսկանյան	Դասընթացավար՝ Արուսյակ Ոսկանյան	Դասընթացավար՝ Արուսյակ Ոսկանյան

ՄԻԱՆԱԼ ԱՌՑԱՆՑ

Հավելված 15բ. ԵՆԽ ղիտարկման ուղեցույց ՖԽԲ-ների համար

Դիտարկողի անունը _____
Ամսաթիվ _____
Ծրագրի անվանումը _____

1. Որքանո՞վ է ծրագիրը բավարարել երիտասարդների կարիքները և հատկապես ո՞ր կարիքներն են նրանք նշում:
2. Ի՞նչն են կարևորում, երբ հարցնում ենք ծրագրի բացթողումների, թույլ կամ բարելավման ենթակա կողմերի մասին:
3. Ի՞նչ փոփոխություններ/արդյունքներ է ծրագիրը բերել իրենց համար և որքանո՞վ են գոհ դրանցից:
4. Նկատե՞լ եք արդյոք կարծիքներ, որոնք վկայում են տարբեր խմբերի շահառուների նկատմամբ խտրական վերաբերմունքի մասին:
5. Ձեր ղիտարկմամբ մասնակիցները որքանո՞վ են ակտիվ ներգրավված եղել ծրագրի տարբեր փուլերում:
6. Կա՞ր ինչ-որ բան, որը Ձեզ անակնկալի բերեց քննարկման ընթացքում կամ զարմացրեց:
7. Ըստ Ձեզ՝ որո՞նք էին ամենակարևոր բացահայտումները:
8. Կայի՞ն արդյոք տարբերություններ աղջիկների և տղաների, տարիքով ավելի մեծերի և փոքրերի կամ այլ խմբերի կարծիքների միջև:
9. Կարո՞ղ եք առանձնացնել ամենատպալուրիչ մեջբերումները:

Հավելված 15գ. Երիտասարդ հետազոտողի օրագիր

Բարև, Ես եմ սիրելի անդամ,

Ես առցանց գործիք եմ, և առաջիկա ամիսների համար սիրով կլինեմ քո օրագիրը՝ երիտասարդ հետազոտողի օրագիրը:

Ես ուզում եմ, որ ՀՌԿԿ-Հայաստանի հետ իրականացվող այս գնահատման ընթացքում քո փորձառությունը

առավելագույնս օգտակար, հետաքրքիր ու ռեֆլեքսիաներով լի լինի: Այդ առումով, կարևորում եմ, որ դու պարբերաբար հնարավորություն ունենաս ինձ հետ կիսվելու քո մտքերով ու ռեֆլեքսիաներով քո մասնակցության վերաբերյալ:

Յուրաքանչյուր օր, երբ դու որևէ ձևաչափով կամ տևողությամբ ներգրավված կլինես Ես եմ աշխատանքներում (վերապատրաստում, տվյալների հավաքագրում, նյութերի վերանայում, պարզապես շփումներ Տեղեզարամով և այլն), խնդրում եմ, որ կիսվես ինձ հետ այդ օրվա մասին:

Քեզ օգնելու համար ես մի քանի ստանդարտ հարց եմ տալու քեզ, որոնք կուղղորդեն քեզ մտածել քո օրվա մասին Ես եմ-ի հետ:

Քո նշումները կտեսնես միայն դու, ես, և կազմակերպիչները: Ազատորեն արտահայտիր տպավորություններդ, հուշերդ, սովորածդ, անհանգստություններդ ու ցանկացած միտք, որը կգրեիր քո անձնական նոթերում:

Հիշեցնում եմ, որ քո մենթորները այս մտքերից որոշ հատվածներ հավանաբար կցանկանան ներառել ամփոփիչ զեկույցում՝ անանուն կերպով: Այդ պարագայում, իհարկե, քեզ հետ անպայման նախապես կհամաձայնեցնեն իրենց ցանկությունը:

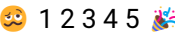
Դե՛, հուսամ կընկերանաս ինձ հետ, ու կվայելես ընթացքը:

Սիրով,

քո օրագիր

Առցանց ձևաթուղթն ուներ հետևյալ դաշտերը՝

1. Էլ. փոստ
2. Անուն
3. Ամսաթիվ
4. Օրվա տրամադրությունը

5. Ի՞նչ ես արել այսօր
6. Օրվա ամենամեծ մարտահրավերը
7. Օրվա ամենակարևոր ձեռքբերումը
8. Մի զվարճալի կամ հետաքրքիր բան, որ սովորել ես այսօր
9. Օրվա քո զգացմունքները: Հուզվա՞ծ էիր: Հիասթափվե՞լ ես: Շփոթվե՞լ: Ոգեշնչվե՞լ, թե՞ ինչ: Պատմի՛ր ինձ այդ մասին:
10. Հավեսի վարկանիշ. ինչքանո՞վ էր օրը հավես
 1 2 3 4 5
11. Հարց, որի պատասխանը դեռ փնտրում ես
12. Քո ընդհանուր ռեֆլեքսիան օրվա մասին. ինչպիսի՞նն էր այն, ինչպե՞ս անդրադարձավ քեզ վրա, ի՞նչ մտածեցիր այսօրվա մասին, իսկ ի՞նչ մտածեցիր հետոյի մասին...
13. Գրիր ի՞նչ ուզում ես, որքան ուզում ես, որ լեզվով ուզո՞ւմ ես... Սա քո մտքերի ազատ տարածքն է:

Հավելված 16. Մեկնարկային զեկույց

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում
դեռահասներին և երիտասարդներին
ուղղված ծրագրային գործունեության
գնահատում

Մեկնարկային զեկույց

Զեկույցի վերջնական տարբերակ

Իրականացնող՝ ՀՌԿԿ-Հայաստան հիմնադրամ
Պատվիրատու՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակ
Երևան, Հայաստան
Օգոստոս, 2024

Այս մեկնարկային զեկույցը պատրաստվել է «Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն(ՀՌԿԿ)-Հայաստան» հիմնադրամի կողմից՝ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի հայաստանյան գրասենյակի համար: Այս փաստաթուղթը հիմք է դառնալու ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանում դեռահասներին և երիտասարդներին ուղղված ծրագրային գործունեության գնահատման համար: Զեկույցը սկզբնապես կազմվել է անգլերենով: Անգլերեն տարբերակի և հայերեն թարգմանության միջև անհամապատասխանության դեպքում պետք է հիմք ընդունել անգլերենը:

Թարգմանիչ՝ Մարիամ Եղիազարյան